

Ursula Legvin.....Tehanu

**Ursula Legvin, TEHANU
Prevela Mirjana Živković**

Adaptirao : Petar Popović

1. NEŠTO STRAŠNO

Po smrti seljaka Kremenka iz Srednje doline, njegova udovica ostala je na imanju. Sin joj je otišao na more, a kćer se udala za trgovca iz Valmauta, tako da je živela sama na Hrastovom imanju. Ljudi su govorili da je bila važna ličnost u stranoj zemlji iz koje je došla, pa čak je i mag Ogion imao običaj da svrati na Hrastovo imanje da je poseti, mada to samo po sebi ništa nije značilo, budući da je Ogion posećivao svakojake nikogoviće.

Imala je i tuđinsko ime, ali ju je Kremenko zvao Goha, imenom kojim na Gontu nazivaju malog belog pauka–prelca. Ime joj je sasvim odgovaralo, jer je imala beo ten, bila sitna i odlično umela da upreda kozju vunu i ovčje runo. Tako je ona sada bila Kremenkova udovica, Goha, gospodarica stada ovaca i zemlje na kojoj ih je napasala, četiri polja, voćnjaka krušaka, dve kolibe za zakupce, stare kamene seljačke kuće pod hrastovima i porodičnog groblja s druge strane brda na kome je i Kremenko bio pokopan, zemlja u njegovoj zemlji.

"Uglavnom sam živela u blizini nadgrobnih ploča", rekla je svojoj kćeri.

"Oh, majko, dođi da živiš sa nama u gradu!" rekla je Jabuka, ali udovica nije želela da se odrekne svoje samotnosti.

"Možda kasnije, kada dođu bebe i kada ti bude potrebna pomoć", odvratila je, zadovoljno posmatrajući svoju sivooku kćerku. "Ali ne sada. Nisam ti potrebna. Uostalom, ovdje mi se dopada.

Kada se Jabuka vratila svom mladom mužu, udovica je zatvorila vrata i ostala da stoji na popločanom kuhinjskom podu u seljačkoj kući. Bio je sumrak, ali nije upalila svetiljku; sećala se muža koji je to obično radio: njegovih šaka, iskre, napetog, tamnog lica obuhvaćenog svetlošću koja se širila. U kući je bilo tiho.

"Navikli sam da živim u tihoj kući, sama", pomisli ona. "I ponovo ću živeti." Upalila je svetiljku.

Jednog kasnog popodneva, za vreme prvog talasa toplog vremena, udovičina stara prijateljica Ševa došla je iz sela, hitajući duž prašnjavog uskog puta. "Goha", pozva je ona kada ju je ugleda kako čupa korov iz leje sa pasuljem: "Goha, dogodilo se nešto strašno. Jako strašno. Možeš li doći?"

"Svakako", odvratila je udovica. "Šta se to tako strašno moglo dogoditi?"

Ševa nekako uspe da dođe do daha. Bila je to krupna, skromna, sredovečna žena, čije ime više nije odgovaralo njenom telu. Ali nekada je bila vitka i slatka devojka, koja se sprijateljila sa Gohom, ne obazirući se na ogovaranja seljana koji su je nazivali

bledolikom vešticom što ju je Kremenko doveo kući iz Karga; njihovo prijateljstvo ništa nije moglo da pomuti.

"Dete sa opekotinama", odvrati ona.

"Čije?"

"Od skitnica."

Goha ode da zatvori vrata na kući, pa se njih dve uputiše puteljkom; Ševa joj je uz put ispričala ono što je znala. Svaki čas bi ostala bez daha i veoma se znojila. Sićušno semenje raznih vrsta trava krupnih vlati koje su rasle duž puteljka lepilo joj se za obraze i čelo, a ona ga je uklanjala šakom, ne prestajući da govori. "Celog meseca su kampovali po livadama pored reke. Jedan muškarac koji se izdavao za kotlokrpu, a u stvari je lopov, a sa njim je bila i žena. I još jedan muškarac, mladi, koji je uglavnom sve vreme visio oko njih. Niko od njih nije radio. Krali su i prosili i živeli od onoga što bi žena zaradila. Momci što žive niz reku donosili su im razne namirnice sa imanja da ih ovi puste kod nje. Znaš i sama kakvo je vreme došlo, šta se sve događa. Sve te bande po putevima koje svraćaju i na imanja. Da sam na tvom mestu, zaključavala bih vrata, ovih dana. Tako ti taj, taj mladi momak, dođe u selo, bila sam ispred kuće, i kaže: 'Detetu nije dobro.' Jedva jednom da sam videla to dete s njima, neko sićušno, smrdljivo stvorenje, šmugnulo je u zaklon tako brzo da uopšte nisam bila sigurna ni da li sam ga videla. A ja upitah: 'Nije dobro? Groznica?' A momak odgovara: 'Povredila se, paleći vatru' – i pre no što sam se spremila da pođem s njim, on se izgubio. Otišao. A kada sam stigla na reku, nisam zatekla ni ono dvoje drugih. Sve su počistili. Nikog nije bilo. Poneli su sa sobom sve svoje zamke i đubre. Za sobom su ostavili samo logorsku vatru, koja se još pušila, i tik uz nju... delimično u njoj... na tlu..."

Ševa je napravila nekoliko koraka pre no što je ponovo progovorila. Gledala je pravo pred sebe, ne u Gohu.

"Nisu je čak ni pokrili ćebetom", primeti.

Nastavila je da korača.

"Gurnuta je u vatru koja je gorela", nastavila je da priča. Progutala je knedlu i otrla zalepljeno semenje sa vrelog lica. "Možda je i pala, ali da je bila budna pokušala bi da se spase. Pretpostavljam da su je prebili i pomislili da su je ubili, pa su pokušali da prikriju šta su joj učinili, i tako su je..."

Ponovo je zastala, pa nastavila.

"Možda nije on. Možda ju je on izvukao. Konačno, došao je po pomoć. Nije ni važno. Ko će ga znati? Koga je briga? Ko će brinuti o detetu? Zašto činimo ono što činimo?"

Goha upita tihim glasom: "Hoće li preživeti?"

"Mogla bi", odvrati Ševa. "Mogla bi preživeti."

Posle izvesnog vremena, kada su se približile selu, ona primeti: "Ne znam šta me je to nagalo da dođem po tebe. Bršljanka je tamo. Ne možemo ništa učiniti."

"Mogla bih poći u Valmout po Bukvu."

"Ništa on tu ne bi mogao pomoći. To je van... van naše moći. Utoplila sam je. Bršljanka joj je dala napitak i uspavala je pomoću čarolije. Odnela sam je kući. Mora da

joj je šest ili sedam godina, ali lakša je od kakvog dvogodišnjaka. U stvari, uopšte se nije budila. Ali povremeno uzdiše... Znam da joj ti ne možeš pomoći. Ali želela sam da dođeš."

"Želim da je vidim", primeti Goha. Ali pre no što su ušli u Ševinu kuću, zatvorila je oči i na trenutak zadržala dah, strepeći od onoga što će ugledati.

Ševa je svoju decu poslala napolje, tako da je u kući bilo tiho. Dete je ležalo bez svesti na Ševinom krevetu. Seoska vračara, Bršljanka, namazala je manje opekotine mašču od jedne vrste leske i onog što leči sve, ali nije ni dodirнула desnu stranu lica, glavu i desnu šaku koja je izgorela do kosti. Iznad kreveta je iscrtala runu Pir, i to je bilo sve.

"Možeš li išta učiniti?" upitala ju je Ševa šapatom.

Goha je stajala i posmatrala opečeno dete. Šake joj se nisu tresle. Odmahnula je glavom.

"Učila si kako se isceljuje, tamo gore na planini, je li tako?" Iz Ševinih reči izbijali su bol, sram i bes; preklinjala je da joj to neko nekako olakša.

"Čak ni Ogion ne bi mogao ovo da izleči", odvrati udovica.

Ševa se okrenula od nje, grizući usnu i plačući. Goha je zagrl i počeo da je miluje po sedoj kosi. Dugo su ostale tako zagrljene.

Vračara Bršljanka uđe u sobu iz kuhinje, namrštivši se kada je ugledala Gohu. Iako udovica nije bacala čini i nije se bavila čaranjem, pričalo se da je, kada je tek stigla na Gont, živela u Re Albiju kao magova šticećenica i da poznaje Arhimaga od Roka, te da bez sumnje poseduje tuđinske i tajnovite moći. Ljubomorna na njena preimućstva, vračara je otišla do kreveta i počela da posluje oko njega, mešajući u činijici nešto što je naraslo i što je ona potom stavila na vatru kako bi počelo da dimi i da se puši, dok je ona bez prestanka ponavljala čini ozdravljenja. Odvratan dim koji su ispuštale zapaljene trave naterao je opečeno dete da se zakašlje i napola pridigne, trzajući se i tresući pri tom. Počela je da se bori za vazduh; užurbano i isprekidano ga je uvlačila, ispuštajući škripave zvuke iz grla. Njeno jedino oko kao da je gledalo u Gohu.

Goha priđe krevetu i uze detetovu levu šaku u svoje. Obratila joj se na svom materinjem jeziku. "Služila sam im i napustila sam ih", reče ona. "Neću im dozvoliti da te se dočepaju."

Dete je zurilo u nju ili je možda zurilo u prazno, pokušavajući da dođe do vazduha, stalno iznova pokušavajući da dođe do vazduha.

2. ODLAZAK DO SOKOLOVOG GNEZDA

Više od godinu dana kasnije, jednog od dugih i prostranih dana posle Dugog Plesa, putem je iz pravca severa u Srednju dolinu stigao glasnik i stao da se raspituje gde može pronaći udovicu Gohu. Ljudi iz sela su ga uputili ka Hrastovom imanju tako da je tamo stigao kasno po podne. Imao je oštre crte lica, i hitre oči. Pogledao je Gohu, pa ovce u toru iza nje i kazao: "Lepa jagnjad. Zove te Mag Re Albija da dođeš."

"Tebe je poslao?" stade da se raspituje Goha, ne verujući mu i zabavljajući se. Kada je Ogion želeo da mu dođe, slao je brže i bolje glasnike: orla ili tek svoj glas koji bi tiho izgovorio njeno ime... Hoćeš li doći?

Čovek klimnu. "Bolestan je", objasni on. "Hoćeš li prodati neko janješce?"

"Mogla bih. Možeš porazgovarati sa pastirom ako hoćeš. Eno ga tamo kod ograde. Hoćeš li da večeraš? Možeš i prenoćiti ako želiš, ali ja odoh."

"Večeras?"

Ovog puta u njenom blago prekornom pogledu nije bilo ni traga koji bi nagovestio da je sve ovo i dalje zabavlja. "Neću da oklevam", odvrati ona. Otprilike jedan minut provela je u razgovoru sa starim pastirom, Bistropotokom, a zatim se okrenula i uputila prema kući ugrađenoj u padinu brda pored hrastovog gaja. Glasnik krenu za njom.

U popločanoj kuhinji, mlekom, hlebom, sirom i zelenim lukom poslužilo ga je dete koje je samo jednom pogledao i brzo skrenuo pogled; dete se udaljilo, ne izgovorivši ni reč. Ponovo se pojavilo sa ženom, obe su bile obuvene za put, a u rukama su držale lake kožne rance. Glasnik pođe za njima napolje, a udovica zaključa vrata seljačke kuće. Svi zajedno krenuše, on svojim poslom, jer je Ogionova poruka predstavljala samo uslugu koju je uz put obavio, dok je, u stvari, njegov glavni zadatak bio da nabavi rasplodnog ovna za gospodara Re Albija; žena i opečeno dete poželeše mu srećan put na mestu gde je puteljak zavijao ka selu. Njih dve nastaviše uzbrdo putem kojim se on spustio, prema severu, a zatim na zapad ka podnožju planine Gont.

Hodale su sve dok dugi letnji sumrak nije počeo da prerasta u tamu. Tada su sišle sa uskog puta i ulogorile se u maloj šumovitoj dolini pored potoka koji je brzo i tiho proticao, odražavajući blede večernje nebo kroz krošnju žgoljave vrbe. Goha je napravila ležaj od suve trave i lišća vrbe, skriven ispod krošnje nalik na zeca, pa je umotala dete u čebe i položila ga na njega. "Tako", reče ona, "sada si čaurica. Ujutro ćeš biti leptir i izletećeš." Nije upalila vatru, već je legla pored deteta, umotavši se u ogrtač; zagledala se u zvezde koje su se jedna za drugom palile na nebu i osluškivala tihi govor potoka, dok nije zaspala.

Kada su se pred zoru probudile od hladnoće, naložila je malu vatru na kojoj je zagrejala u tiganju vodu kako bi napravila zobenu kašu za dete i sebe. Mali nagrđeni leptir izišao je drhteći iz čaurice, pa je Goha ohladila tiganj u travi posutoj rosom kako bi dete moglo da ga drži i pije iz njega. Kada su ponovo krenule, na istoku je, iznad visokog, tamnog ramena planine, počela da rudi zora.

Hodale su celog dana; morala je da uskladi korak sa detetovim, jer se ono brzo umaralo. Žena je svim svojim bićem žudela da požuri, ali nastavljala je lagano da korača. Nije bila u stanju duže da nosi dete, pa joj je uz put pričala priče kako bi joj bar malo olakšala napor.

"Idemo u u posetu čoveku, starcu, po imenu Ogion", obavesti je ona dok su vukle noge po uskom putu koji je krivudao naviše kroz šumu. "On je mudar i čarobnjak je. Znaš li ti šta je to čarobnjak, Teru?"

Ako je dete i imalo neko ime, ono ga nije znalo ili nije želelo da ga kaže. Gohaju je zvala Teru.

Ona odmahnu glavom.

"Pa, ne znam ni ja", primeti žena. "Ali znam šta sve oni mogu. Kada sam bila mlada... nešto starija od tebe, ali još mlada... Ogion mi je bio otac, isto kao što sam ja sada tvoja majka. Pazio me je i pokušao da me nauči svemu što mi je bilo potrebno. Ostajao je sa mnom i onda kada bi radije lutao unaokolo sam. Voleo je da šeta, svim ovim putevima kojima mi sada hodimo, i kroz šume, kroz divljinu. Prošao je celu planinu, zagledao, osluškivao. Više je voleo da sluša nego da priča, pa su ga stoga nazvali Tihi. Ali sa mnom je i razgovarao. Pričao mi je priče. Ne samo one slavne priče koje svako nauči, o junacima i kraljevima, i stvarima koje su se zbile jako davno i jako daleko, već i priče koje je samo on znao." Nastavila je izvesno vreme da korača ćutke pre no što je nastavila. "Sada ću ti ispričati jednu od tih priča.

Jedna od stvari koje čarobnjaci umeju jeste da se pretvore u nešto drugo... da uzmu na sebe drugi oblik. To zovu Pretvaranje. Obični vrač može stvoriti privid da izgleda kao nešto drugo, ili kao životinja, tako da na trenutak nisi siguran šta vidiš... kao da je stavio masku. Ali čarobnjaci i magi mogu mnogo više od toga. Oni mogu postati ta maska, oni su odista u stanju da se pretvore u neko drugo biće. Tako jedan čarobnjak, koji, na primer, želi da pređe more a nema čamac, može da se pretvori u galeba i da ga preleti. Ali mora biti pažljiv. Ako ostane ptica, on počinje da razmišlja kao ptica i zaboravi da razmišlja kao čovek, pa mu se može desiti da odleti sa ostalim galebima i nikada više ne povratiti ljudski oblik. Postoji priča o nekom velikom čarobnjaku koji je voleo da se pretvara u medveda; suviše često je to činio, pa je i postao medved i ubio vlastitog malog sina; morali su da krenu u hajku na njega i da ga ubiju. Ali Ogion je imao običaj da se šali i na račun toga. Jednom kada su se miševi zavukli u ostavu i pojeli sir, uhvatio je jednog od njih, upotrebivši neku malu čaroliju za hvatanje miševa, podigao ga ovako, zagledao mu se u oko i kazao: 'Rekoh ti da ne izigravaš miša!' Na trenutak sam pomislila da to ozbiljno misli...

E pa, ova priča ti je nalik na te o pretvaranju, ali Ogion mi je kazao da uveliko nadmašuje sva pretvaranja za koja je on znao, jer je čovek o kome je reč bio dve stvari, dva bića, u isto vreme, i u istom obliku, i još mi je kazao da to nadmašuje čak i moći čarobnjaka. Ali sreo se s tim u jednom malom selu na severozapadnoj obali Gonta, u mestu koje zovu Kemaj. Tamo je živela žena, stara ribarka, nije bila vračara, nije bila učena; ali je smišljala pesme. Tako je Ogion i čuo za nju. Lutao je onuda, kao što je to obično činio, pešačio duž obale, slušao; čuo je neke ljude kako pevaju, krpeći mreže ili zatiskujući rupe na čamcima kudeljom i smolom:

Dalje na zapad od zapada
s druge strane kopna
moj narod igra
na nekom drugom vetru.

Ni tu melodiju ni reči Ogion nikada ranije nije čuo, pa ih je pitao iz kog kraja potiče ta pesma. Od odgovora do odgovora, stigao je do mesta gde mu je neko kazao: 'Oh, to je jedna od pesama Žene iz Kemaja.' I tako je on nastavio do Kemaja, male ribarske luke u kojoj je ta žena živela, i pronašao je njenu kuću na samom kraju mesta. Pokucao je na vrata štapom. Došla je i otvorila mu.

Ti znaš, sećaš se kada smo razgovarale o imenima, kako deca imaju prvo dečja imena, kako svako ima ime kojim se koristi, pa možda i nadimak. Razni ljudi te mogu različito zvati. Ti si moja Teru, ali možda ćeš kada malo porasteš dobiti i hardijsko ime kojim će te drugi zvati. Ali kada postaneš žena, dobićeš, ako se sve propisno obavi, i svoje pravo ime. Daće ti ga jedan od onih koji poseduju istinsku moć, kakav čarobnjak ili mag, jer to je u njihovoj moći, u tome se sastoji njihova umetnost... da nadevaju imena. To će biti ime koje možda nikome nikada nećeš otkriti, jer se suština tvoga bića krije u tvom pravom imenu. U njemu je tvoja snaga, tvoja moć; ali za drugoga ono predstavlja rizik i teret i treba ga otkriti samo u krajnjoj nuždi ili onome u koga imaš neograničeno poverenje. Međutim, veliki mag, koji zna sva imena, znaće i tvoje čak i ako mu ga ne kažeš.

Tako se Ogion, koji je veliki mag, našao na pragu male kuće pored morskog nasipa; vrata mu je otvorila jedna starica. Ogion je tada ustuknuo, podigao svoj hrastov štap i drugu šaku, ovako, kao da pokušava da se zaštiti od toplote vatre, i tako zaprepašćen i uplašen naglas je izgovorio njeno pravo ime... 'Zmaj!'

U tom prvom trenutku, rekao mi je, nije video nikakvu ženu na vratima, već plamen i slavu vatre, kao i sjaj zlatnih krljušti i kandži i krupne zmajevske oči. Kažu da nikada ne smeš pogledati zmaju pravo u oči.

A onda je sve to nestalo i on više nije video nikakvog zmaja, već samo staricu koja je stajala na dovratku, pomalo pogrbljena, visoku, staru ribarku krupnih šaka. I ona je zurila u njega kao što je on u nju. Zatim je rekla: 'Uđi, gospodaru Ogione.'

I tako je on ušao. Poslušila ga je ribljom čorbom, a posle jela su seli pored vatre i pričali. Pomislio je da je ona sigurno jedna od onih koji su u stanju da menjaju oblik, ali vidiš, nije znao da li je posredi žena koja je u stanju da se pretvori u zmaja, ili zmaj koji je kadar da se pretvori u ženu. I tako ju je na kraju ipak upitao: 'Jesi li žena ili zmaj?' Nije mu odgovorila, već je samo kazala: 'Oštevaću ti jednu priču koju znam.'

Teru je imala kamačak u cipeli. Zastale su da ga izvade, posle čega su nastavile dalje, veoma sporo, pošto se put strmo peo između odsečenih kamenitih obronaka koje su natkriljavale krošnje pune cvrčaka što su cvrčali na letnjoj žezi.

"Evo kako glasi priča koju mu je oštevala, koju je Ogionu oštevala.

Kada je Segoj na početku vremena iz mora izdigao ostrva sveta, kopno i vetar koji je duvao preko kopna prvo su iznedrili zmajeve. Tako nam kazuje Pesma Stvaranja. Ali ta pesma takođe govori o tome da, u početku, između zmajeva i ljudi nije bilo razlike. Svi su oni bili jedan narod, jedna rasa, imali su krila i govorili Pravim Jezikom.

Bili su predivni, jaki, mudri i slobodni.

Ali vremenom se uvek nešto mora izmeniti. Tako su pojedini zmajevi—ljudi sve više i više bivali zaljubljeni u letenje i divljinu, i sve su se manje i manje zanimali za

poslove stvaranja, učenje i podučavanje, za kuće i gradove. Jedina im je želja bila da odlete što dalje, da love i pojedu plen, bilo im je svejedno što su neuki i što im ni do čega nije stalo, sve vreme su samo tragali za što većom slobodom.

Ostali od roda zmajeva—ljudi prestali su gotovo da se zanimaju za letenje i počeli su da skupljaju blago, vredne stvari, ruktovrine, da uče sve što se moglo naučiti. Gradili su kuće, utvrđenja u kojima će njihovo blago biti bezbedno, kako bi sve što su stekli mogli ostaviti svojoj deci, ne prestajući da ga uvećavaju i uvećavaju. Zatim su počeli da se plaše onih divljih, koji su mogli da dolete i unište sve drage im zalihe, da ih spale svojim plamenim dahom iz čiste nepažljivosti ili okrutnosti.

Oni divlji se, pak, nisu ničega plašili. Ništa nisu naučili. A kako su bili neznalice i neustrašivi, nisu bili u stanju da se izbave kada bi ih neletači zarobili poput životinja koje su zatim ubijali. Ali doleteli bi drugi divlji, palili predivne kuće, uništavali i ubijali. Oni koji su bili najjači, divlji ili mudri, međusobno su se prvi poubijali.

Oni koji su se najviše plašili, ti su se krili za vreme borbi, a kada više ne bi imali gde da se sakriju, onda su bežali. Koristili su se svojim umećima, pa su gradili čamce i odlazili na istok, što dalje od zapadnih ostrva gde su veliki krilati vodili rat između porušenih kula.

Tako su se promenili oni koji su bili istovremeno i zmajevi i ljudi, pa su nastala dva naroda — zmajevi, kojih je oduvek bilo manje i koji su bili divlji, raštrkani unaokolo usled svoje beskrajne, nerazumne pohlepe i besa, po udaljenim ostrvima Zapadnog Prostranstva; i ljudski rod, oduvek brojniji, koji je živeo u svojim bogatim varošima i gradovima, ispunjavajući Unutrašnja ostrva te ceo jug i istok. A među njima bilo je i nekih koji su sačuvali znanje zmajeva — Pravi Jezik Stvaranja. Oni su sada čarobnjaci.

Ali pesma je takođe govorila o tome da među nama postoje oni koji znaju da su nekada bili zmajevi, a među zmajevima da ima i takvih kojima je poznato srodstvo sa nama. A ti kažu da su neki od njih, u vreme kada se jedan narod delio na dva, kada su još posedovali osobine i ljudi i zmajeva, i imali krila, otišli ne na istok nego na zapad, preko Otvorenog Mora, i da su se zaustavili tek kada su stigli na drugu stranu sveta. Tamo žive u miru, ta velika krilata stvorenja koja su ostala i divlja i mudra, zadržala ljudski um i zmajevsko srce. I zato se u pesmi veli:

Dalje na zapad od zapada
sa druge strane kopna
moj narod igra
na nekom drugom vetru.

Eto tu je priču pričala pesma Žene iz Kemaja, i ona se završavala tim rečima.

Onda je Ogion njoj kazao: 'Kada sam te ugledao, video sam tvoje pravo biće. Ova žena koja sedi preko puta mene, s druge strane ognjišta, nije ništa više od haljine koju nosi.'

Ali ona je odmahnula glavom, nasmejala se, i samo rekla: 'Kada bi sve bilo tako jednostavno!'

Ogion se posle izvesnog vremena vratio u Re Albi. Pošto mi je ispričao tu priču, dodao je: 'Od tog dana ne prestajem da se pitam da li je iko, čovek ili zmaj, ikada stigao dalje na zapad od zapada; i ko smo mi, gde se nahodi naša celovitost'... Jesi li ogladnela, Teru? Eno lepog mesta gde možemo sestiti, bar mi tako izgleda, tamo gore gde put zaokreće. Možda ćemo odatle moći da vidimo luku Gont, daleko dole u podnožju planine. To je veliki grad, veći čak i od Valmauta. Sešćemo kada stignemo do zavoja i malo se odmoriti."

Sa zavoja na putu koji se nalazio visoko gore odista su mogle da vide preko nepreglednih obronaka šume i kamenite livade sve do grada u zalivu; videle su i grebene koji su čuvali ulaz u zaliv, i čamce na tamnoj vodi nalik na iverje ili vodene mušice. Daleko napred na njihovom putu i malo iznad njega, jedna stena štrčala je iz planine: Prekopad, na kome je bilo smešteno selo Re Albi, Sokolovo гнездо.

Teru se nije žalila, ali kada je posle kraćeg vremena Goha upitala: "E pa, hoćemo li dalje?" dete, koje je sedelo između puta i ponora neba i mora, odmahnu glavom. Sunce je bilo toplo i njih dve su prešle veliki komad puta od doručka u maloj šumovitoj dolini.

Goha izvadi bocu sa vodom i njih dve ponovo otpiše malo iz nje; zatim izvadi i vrećicu sa suvim grožđem i orasima i pruži je detetu.

"Nadomak smo cilja", reče ona, "i volela bih da stignemo pre mraka, ako možemo. Jedva čekam da vidim Ogiona. Bićeš veoma umorna, ali nećemo žuriti. A večeras ćemo biti na sigurnom i u toplom. Zadrži vrećicu, zataknji je za pojas. Od suvog grožđa će ti ojačati noge. Hoćeš da ti napravim štap... kakav imaju čarobnjaci... da lakše hodaš?"

Teru mljacnu i klimnu. Goha izvadi nož i odseče jednu jaku mladicu leske za dete, a zatim ugleda jovu koja se nadnosila nad putem, odlomi jednu granu, očisti je od grančica i lišća i napravi sebi debeo, laki štap.

Ponovo krenuše; dete se vuklo, zavaravajući se suvim grožđem. Goha je pevala kako bi ih obe zabavila, ljubavne i pastirske pesme i balade koje je naučila u Srednjoj dolini; ali iznenada njen glas zamre usred melodije. Ona zastade i ispruži ruku u znak upozorenja.

Četvorica muškaraca na putu ispred njih su je opazili. Nije imalo smisla sakriti se u šumu dok ne odu.

"Putnici", reče ona tiho Teru i nastavi dalje. Čvrsto je stegla štap od jove.

Ono što je Ševa kazala o bandama i lopovima nije bila samo žalopojka kakva se može čuti u svakom pokolenju, kojom ono izražava svoju zabrinutost što stvari više nisu onakve kakve su bile ranije i što svet srlja u propast. Tokom poslednjih nekoliko godina u gradovima i u selima Gonta bilo je sve manje mira i poverenja. Mladići su se ponašali poput stranaca među vlastitim sugrađanima, zloupotrebljavali su gostoprimstvo, krali, prodavali ukradeno. Prosjachenje se odomaćilo tamo gde je nekada bilo prava retkost, a nezadovoljni prosjak pretio je nasiljem. Žene nisu volele same da idu putem i ulicama, niti im se dopadao taj gubitak slobode. Mlade devojkice su bežale kako bi se pridružile bandama lopova i zverokradica. Često su se vraćale kući posle godinu dana, mrzovoljne,

u modricama i trudne. A među seoskim vračevima i vračarama kolale su glasine da su poslovi njihove profesije krenuli po zlu: čini koje su oduvek lečile sada nisu pomagale; basme nalaženja ništa nisu pronalazile, ili su nalazile pogrešne stvari; ljubavni napici terali su muškarce da pomahnitaju ali ne od želje već od ubilačke ljubomore. A još gore od toga, govorili su, ljudi koji ništa nisu znali o umetnosti magije, o njenim zakonima, ograničenjima i opasnostima što su vrebale prekršitelje, nazivali su sebe ljudima od moći, obećavali bogatstvo i zdravlje, prava čuda svojim sledbenicima, obećavali su im čak i besmrtnost.

Bršljanka, vračara iz Gohinog sela, mračnim rečima je pominjala ovo slabljenje magije, isto kao i Bukva, vrač iz Valmauta. On je bio mudar i skroman čovek koji je došao da pomogne Bršljanki koliko je mogao da bar malo olakšaju Teru bol i umanje ožiljke od opekotina. Rekao je Gohi: "Mislím da vreme u kome se takve stvari kao ova događaju mora biti vreme propasti, kraj jednog doba. Koliko je stotina godina prošlo od poslednjeg kralja koji je stolovao u Hevnoru? Ne može ovako dalje. Moramo se ponovo okrenuti ka središtu ili ćemo biti izgubljeni, ostrvo protiv ostrva, čovek protiv čoveka, otac protiv deteta..." Pogledao ju je, pomalo stidljivo, ali pogled mu je, bez obzira na to, bio jasan i mudar. "Prsten Eret–Akbe vraćen je u Hevnorsku Kulu", nastavi on. "Znam ko ga je tamo doneo... To je bez sumnje bio znak, znamenje novog doba koje će doći! Ali mi ništa nismo preduzeli. Nemamo kralja. Nemamo središte. Moramo pronaći naše srce, našu snagu. Možda će Arhimag konačno nešto preduzeti." A zatim je samouvereno dodao: "Konačno, on je sa Gonta."

Ali do njih nije doprla nijedna reč o bilo kom Arhimagovom činu, niti o tome da se pojavio naslednik Hevnorskog Prestola; stanje je postajalo sve gore.

Zato je Goha sa strahom i mračnim besom posmatrala četvoricu muškaraca na putu pre no što su se razmakli u stranu tako da su ona i dete morale da prođu između njih.

Dok su odrešito nastavljale dalje, Teru se nije odvajala od nje, koračala je pognute glave, ali nije ju uhvatila za ruku.

Jedan od muškaraca, momak krupnih prsa sa neurednim crnim dlakama na gornjoj usni, koje su mu padale preko usta, počeo da govori, ovlaš se cereći. "Hej, vi tamo", reče, ali istog časa oglasi se i Goha, ali glasnije. "Sklanjaj mi se s puta!" odbrusi ona podigavši štap od jove kao da je čarobnjakova palica... "Idem poslom do Ogiona!" Prošla je čvrstim korakom između muškaraca i nastavila dalje, dok je Teru kaskala pored nje. Muškarci, pogrešno shvativši drskost kao vračanje, ostadoše mirno da stoje. Ogionovo ime možda je još imalo neku moć. Ili je možda Goha krila u sebi neku moć, ili pak dete. Jer kada su njih dve prošle, jedan od muškaraca reče: "Videste li vi to?" zatim pljunu i napravi znak koji je trebalo da odagna zlo.

"Vračara i njeno kopile–čudovište", dodade drugi. "Pusti ih, nek' samo idu!"

Jedan od njih, čovek sa kožnom kapom i u kožnom haljetku, ostao je još trenutak da zuri za njima dvema, dok su ostali lenjo nastavili dalje. Lice mu je izražavalo bolest i obuzetost, pa ipak, činilo se da će krenuti za ženom i detetom, ali ga je čovek sa dlakavom usnom pozvao: "Hajde, Spretni!" – i on ga poslušao.

Kada su zašli za okuku i kada ih ona četvorica više nisu mogla videti, Goha je podigla Teru i žurno nastavila dalje, noseći je sve dok nije ostala bez daha i morala da je spusti. Dete nije postavilo nijedno pitanje i nije zastajkivalo. Čim je Goha ponovo bila u stanju da krene, dete je što je brže moglo nastavilo da korača pored nje, držeći je za ruku.

"Rumena si", reče ona. "Poput vatre."

Retko je govorila, i to ne čisto, a glas joj je bio veoma grub; ali Goha ju je razumela.

"Ljuta sam", odvrati Goha pomalo šeretski. "Kada sam ljuta pocrvenim. Moji obrazi postanu kao vaši, vas crvenih, vas varvara iz zapadnih zemalja... Pogledaj, tamo dole ispred nas nalazi se mesto, biće da je to Hrastov Izvor. To je jedino selo na ovom putu. Zauzavićemo se u njemu i malo se odmoriti. Možda dobijemo i malo mleka. A onda, ako budemo mogle dalje, ako budeš smatrala da možeš da se popneš do Sokolovog Gnezda, stići ćemo tamo do večeri, bar se nadam."

Dete klimnu. Otvorila je vrećicu sa suvim grožđem i orasima i pojela nekoliko plodova. Nastavile su umorno dalje.

Sunce je već odavno zašlo kada su prošle kroz selo i nastavile ka Ogionovoj kući na vrhu stene. Prve zvezde su zasvetlucale iznad tamnih oblaka na zapadu povrh visokog obzorja mora. Sa mora je duvao vetar, povijajući kratke travke. Neka koza je zameketala na pašnjaku iza jedne niske, male kuće. Kroz jedini prozor dopirala je prigušena žuta svetlost.

Goha je odložila svoj i Terunin štap o zid pored vrata, uhvatila dete za ruku i pokucala.

Niko joj nije odgovorio.

Gurnula je vrata. Vatra u ognjištu bila je ugašena, ostavivši za sobom žar i sivi pepeo, ali je zato uljana svetiljka na stolu treperila slabim sjajem, a sa dušeka na podu u udaljenom uglu sobe oglasio se Ogion: "Uđi, Tenar."

3. OGION

Smestila je dete na poljski krevet u zapadnoj niši. Založila je vatru. Zatim je, prekrstivši noge, sela na pod pored Ogionove slamarice.

"Niko te ne pazi!"

"Sve sam ih razjurio", prošaputa on.

U licu se nije izmenio; i dalje mu je bilo tamno i odlučno, ali mu se zato kosa prorodila i potpuno osedela, a prigušena svetlost lampe nije uspevala da izazove one poznate iskre u njegovim očima.

"Mogao si i umreti sam", primeti ona ljutito.

"Pomozi mi da umrem", reče starac.

"Ne još", stade da ga preklinje ona, sagnuvši se i položivši čelo na njegovu šaku.

"Ne noćas", složi se on.

Podigao je šaku da je pomiluje po glavi; imao je tek toliko snage da to jednom učini.

Ponovo se uspravila. Vatra se rasplamsala. Njen plamen je poigravao po zidovima i niskoj tavanici i bacao senke koje su se zgušnjavale u uglovima dugačke prostorije.

"Kad bi samo Ged došao", promrmlja starac.

"Jesi li poslao po njega?"

"Izgubljen", odvrati Ogion. "On je izgubljen. Oblak. Magla iznad kopna. Otišao je na zapad. Noseći grančicu oskoruše. U mračnu maglu. Izgubio sam svog jastreba."

"Ne, ne, ne", prošaputa ona. "Vratiće se on."

Začutili su. Toplota koja je dolazila od vatre počela je oboje da prožima, omogućivši Ogionu da se opusti i da s vremena na vreme zapadne u san, tako da je Tenar mogla da se odmori posle celodnevnog pešačenja. Izmasirala je noge i bolna ramena. Dobrim delom poslednjeg dugačkog uspona nosila je Teru, jer je dete počelo od umora da dahće, upirući se da održi korak.

Tenar je ustala, zagrejala vodu i sprala sa sebe prašinu od puta. Zagrejala je mleko i pojela malo hleba koji je pronašla u Ogionovoj ostavi, pa se vratila i ponovo sela pored njega. Dok je spavao; sedela je i razmišljala, posmatrajući njegovo lice, plamen vatre i senke.

Razmišljala je o devojčici koja je ćutke, zamišljena, sedela, noću, veoma davno i veoma daleko, o devojčici u prostoriji bez prozora, odgajenoj da o sebi misli samo kao o onoj koja je pojedena, sveštenici i sluškinji zemaljskih moći tame. Zatim o ženi koja bi ostala da sedi u spokojnoj tišini seoske kuće dok su muž i deca spavali, da razmišlja, da jedan sat bude sama. I na kraju o udovici koja je ovamo donela opečeno dete, koja je sedela pored uzglavlja umirućeg, koja je čekala jednog čoveka da se vrati. Poput svih žena, poput bilo koje žene, obavljajući ženske dužnosti. Ali Ogion je nije oslovio imenima sluškinje, žene niti udovice. Kao ni Ged u tami Grobnica. Niti... još ranije, dalje od svega toga... njena majka, majka koje se sećala jedino kao topline i lavovske boje plamena, majka koja joj je nadenula ime.

"Ja sam Tenar", prošaputa ona. Iz vatre se izvi jedan sjajni žuti jezik kada ova zahvati suhu granu jele.

Ogion odjednom počeo teže da diše i da se bori za vazduh. Pomogala mu je koliko je mogla dok mu nije bilo malo lakše. Oboje su malo odspavali, ona je zadremala kada je on zapao u omamljujuću i sveobuhvatnu tišinu, koju bi prekidao izgovarajući čudne reči. Jednom je duboko u noć naglas kazao, kao da je upravo sreo nekog prijatelja na putu: "Znači, ovde si, sada? Jesi li ga video?" A onda je opet, kada je Tenar ustala da podstakne vatru, počeo da govori, ali ovog puta kao da se obraćao nekom iz sećanja, nekom iz davno prošlog vremena, jer je rekao glasno, onako kako bi to dete učinilo: "Pokušao sam da joj pomognem, ali srušio se krov kuće. Pao je na njih. Bio je to zemljotres." Tenar je slušala. I ona je doživela zemljotres. "Pokušao sam da pomognem!" govorio je dečak glasno starca, punim bola. A zatim je ponovo počeo da se bori za vazduh.

Tenar je s prvom svetlošću probudio zvuk za koji je u prvi mah pomislila da dolazi s mora. Bio je to lepet mnogobrojnih ptičjih krila. Jedno jato je u niskom letu

prolazilo iznad kuće; bilo ih je toliko da im je lepet krila ličio na grmljavinu, a njihove brze senke zamračile su prozor. Kao da su jednom obletele oko kuće, a potom otišle dalje. Ni na koji način se nisu oglasile, i ona nije znala koje su to ptice bile.

Tog jutra su došli ljudi iz sela Re Albi; Ogionova kuća se nalazila po strani od mesta, prema severu. Došla je devojka koja je čuvala koze i žena da pokupi mleko od Ogionovih koza, kao i ostali koji su samo hteli da vide mogu li nešto učiniti za njega. Mahovina, seoska vračara, pokaza prstom na štapove od jove i leske oslonjene o zid pored vrata i s puno nade proviri unutra, ali čak se ni ona nije usudila da uđe; Ogion je samo progundao sa slamarice: "Oteraj ih! Sve ih oteraj!"

Kao da mu se snaga malo povratila i kao da mu je bilo udobnije. Kada se probudila mala Teru, poveo je s njom razgovor na svoj suv, ljubazan, tihi način koga se Tenar sećala. Dete je otišlo da se igra na suncu, a on upita Tenar: "Kojim si je imenom nazvala?"

Znao je Pravi Jezik Stvaranja, ali nikada nije naučio ni jednu jedinu reč kargskog.

"Teru, što znači paljevina, rasplamsavanje vatre", odvrati ona.

"Ah, ah", izusti on; oči mu zasijaše i on se namršti. Trenutak se činilo kao da s mukom traži reči. "Ona", počeo on: "Ona... plašiće je se."

"Plaše je se i sada", odvrati ogorčeno Tenar.

Mag odmahnu glavom.

"Poduči je, Tenar", prošaputa on. "Nauči je svemu!... Ne Rouk. Oni se plaše... Zašto li sam te samo pustio da odeš? Zašto si otišla? Da bi nju dovela ovamo... prekasno?"

"Miruj, miruj", nežno mu je rekla, jer se upinjao da pronađe reči, da povрати dah, a ni jedno ni drugo nije mu polazilo za rukom. On odmahnu glavom i zadahta: "Poduči je!" i ostade nepokretno da leži.

Nije hteo da jede, a popio je samo malo vode. Negde oko podneva je zaspao. Probudio se kasno po podne i kazao: "Sada, kćeri", i pridigao se.

Tenar ga je uhvatila za šaku i osmehnula mu se.

"Pomozi mi da ustanem."

"Ne, ne."

"Da", reče on. "Napolje. Ne mogu umreti unutra."

"Kuda ćeš?"

"Bilo kuda. Ali ako budem mogao, poći ću šumskom stazom", odvrati on. "Do bukve iznad livade."

Pomogla mu je tek kada je videla da je u stanju da ustane i da je čvrsto rešio da izide. Zajedno su stigli do vrata, gde je on zastao i osvrnuo se po jedinjoj prostoriji svoje kuće. U tamnom uglu desno od vrata stajala je oslonjena o zid njegova visoka palica, blago svetleći. Tenar pruži ruku da mu je doda, ali on odmahnu glavom. "Ne", reče, "ne to." Ponovo se osvrnuo oko sebe kao da traži nešto čega tu nema, nešto zaboravljeno. "Hajdemo", konačno prozbori.

Sjajni vetar sa zapada zapahnuo im je lice; zagledavši se ka visokom obzoru, on reče: "To je dobro."

"Dozvoli mi da pozovem neke ljude iz sela da ti naprave nosiljku", reče ona. "Svi čekaju da nešto učine za tebe."

"Želim da hodam", odvrati starac.

Iza kuće se pojavila Teru; pogledom punim strahopoštovanja ispratila je Ogiona i Tenar, koji su se udaljavali lagano, korak po korak, zastajkujući posle svakih pet šest koraka kako bi Ogion došao do daha; išli su preko livade isprepletene trave prema šumi koja se strmo uspinjala uz stenoviti planinski obronak. Sunce je peklo i duvao je hladan vetar. Dugo im je trebalo da pređu preko livade. Ogionovo lice bilo je sivo, a noge su mu podrhtavale poput trave na vetru kada su konačno stigli do podnožja velike mlade bukve na pragu šume, nekoliko jardi udaljene od početka planinske staze. Tu je utonuo među korenja drveta, oslonivši se leđima o njegovo deblo. Dugo nije mogao da izusti nijednu reč niti da se pomeri, a srce mu je silno tuklo i na trenutke zastajalo, potresajući mu telo. Konačno je klimnuo i prošaputao: "Dobro."

Teru ih je pratila na odstojanju. Tenar je otišla do nje, uzela je u naručje i rekla joj nekoliko reči. Zatim se vratila do Ogiona. "Doneće prekrivač", reče ona.

"Nije mi hladno."

"Meni jeste."

Lice joj na tren ozari osmeh.

Devojčica se vratila, noseći čebet od kozje dlake. Nešto je došapnula Tenar i ponovo otrčala.

"Vreska će joj dozvoliti da joj pomogne da pomuze koze i paziće na nju", reče Tenar Ogionu. "Kako bih ja mogla da ostanem ovde sa tobom."

"Nikada samo jedan posao", primeti on promuklim šapatom, jedinim koji mu je još ostao.

"Ne. Uvek bar dve stvari, a obično i više", odvrati ona. "Ali sada sam ovde."

On klimnu.

Dugo nije progovarao, već je samo sedeo oslonjen leđima o deblo, zatvorenih očiju. Posmatrajući njegovo lice, Tenar je primetila kako se menja isto onako lagano kao što se menjala svetlost na zapadu.

Otvorio je oči i zagledao se kroz prorez u krošnji put neba na zapadu. Kao da je nešto promatrao, neki čin ili delo, u tom dalekom, jasnom, zlatnom prostoru svetlosti. Prošaputao je jednom, oklevajući, kao da nije siguran: "Zmaj..."

Sunce je zašlo, spustio se vetar.

Ogion se zagledao u Tenar.

"Gotovo", prošaputa on iscrpljeno. "Sve se izmenilo!... Izmenilo, Tenar! Čekaj... čekaj ovde, da..." Drhtaj mu protrese telo, bacajući ga poput grane drveta na jakom vetru. On zadahta. Sklopio je, pa otvorio oči, pogleda uprtog negde kroz nju. Položio je šaku na njene; sagnula se do njega; otkrio joj je svoje ime, kako bi posle smrti znali ko je on, u stvari, bio.

Čvrsto ju je uhvatio za šaku, zatvorio oči i još jednom otpočeo bitku za vazduh, bitku koja se okončala kada je ostao potpuno bez daha. Ležao je tu poput ostalog korenja, dok su se zvezde pomaljale, a njihov sjaj počinjao da se probija kroz lišće i grane šume.

Tenar je prosedela sa umrlim ceo sumrak sve do mraka. S druge strane livade treperila je svetiljka poput kakvog svica. Oboje ih je prekrila vunanim čebetom, ali šaka u kojoj je držala njegovu i sama se ohladila, kao da je u njoj držala kamen. Još jednom je svojim čelom dotakla njegovu šaku. Zatim je ustala, ukočeno i s vrtoglavicom; vlastito telo joj se učinilo čudno, te je pošla u susret onome ko je dolazio noseći svetiljku.

Tu su noć susedi prosedeli sa Ogionom; ovog puta, on ih nije oterao.

Glavno zdanje gospodara Re Albija bilo je smešteno na stenovitom ispustu planinskog obronka iznad Prekopada. Rano ujutro, znatno pre no što je sunce obasjalo planinu, kroz selo se odozgo spustio čarobnjak koji je bio u službi rečenog gospodara; a odmah za njim stigao je još jedan čarobnjak, s mukom se uspevši strmim putem iz luke Gont, odakle je krenuo još za mraka. Do njih je stigao glas da je Ogion na samrti, ili su posedovali moć koja im je omogućavala da znaju kada se gasio život kakvog velikog maga.

U Re Albi nije bilo vrača; mesto je imalo samo svoga maga i vračaru koja je obavljala manje važne poslove, kao što su pronalaženje, popravke i nameštaje kostiju, čime ljudi nisu hteli da gnjave maga. Tetka Mahovina bila je strogo stvorenje, neudata, kao uglavnom i sve vračare, neoprana, sa kosom koja joj je sedela i bila svezana u čudne čini-čvorove, sa crvenim kolutovima oko očiju od dima travi. Ona je bila ta koja je došla preko livade sa svetiljkom u ruci i zajedno sa Tenar i ostalima probdela noć pored Ogionovog tela. Zapalila je voštanu sveću i zaklonila je staklom, tamo u šumi, a zatim zapalila mirišljava ulja u glinenoj činijici; izgovorila je reči koje je trebalo izgovoriti i obavila sve što je valjalo obaviti. Kada je trebalo pripremiti telo za ukop, dodirnuti ga, podigla je pogled prema Tenar kao da od nje traži dopuštenje, a zatim je nastavila da obavlja svoj posao. Seoske vračare su obično bile zadužene da pripreme mrtvog za put kući, kako su one to zvale, a često i za sahranu.

Kada je stigao čarobnjak iz glavnog zdanja, visoki mladić sa srebrnastom palicom od jelovine, i onaj drugi koji je pristigao iz luke Gont, krupan, sredovečan muškarac sa kratkom palicom od tisovine, tetka Mahovina ih nije pogledala svojim zakrvavljenim očima, već je uvukla glavu u ramena, pognula se i povukla u stranu, skupljajući svoje bedne čini i vradžbine.

Kada je položila telo kako je trebalo da leži za ukop, na levi bok, sa povijenim kolenima, spustila mu je u levu šaku okrenutu nagore sićušni smotuljak sa činima, nešto zamotano u meku kozju kožu i svezano obojenim konopcem. Čarobnjak iz Re Albija odgurnu vrećicu vrhom palice.

"Je li grob iskopan?" upita čarobnjak iz luke Gont.

"Jeste", odvrati čarobnjak iz Re Albija. "Iskopan je na groblju moga gospodara." On pokaza prema zdanju visoko u planini.

"Tako, znači", reče onaj iz luke Gont. "Mislio sam da će naš mag biti uz sve počasti pokopan u gradu koji je spasao od zemljotresa."

"Moj gospodar traži da ta čast pripadne njemu", odvrati onaj iz Re Albija.

"Ali to bi značilo...", zausti onaj iz luke Gont i zastade, ne želeći da se upusti u prepirku, ali ipak ne hotevši ni da olako prepusti pobedu mlađem čoveku. Pogledao je umrlog. "Mora biti pokopan bez imena", reče on sa žaljenjem i gorčinom. "Proveo sam na putu celu noć, ali ipak sam kasno stigao. Ovako je veliki gubitak još veći!"

Mladi čarobnjak ništa ne uzvrati.

"Ime mu je bilo Aihal", ogłosi se Tenar. "Njegova je želja da počiva ovde, upravo ovde gde sada leži."

Oba muškarca se zagledaše u nju. Mlađi muškarac se jednostavno okrenuo na drugu stranu kada je ugledao sredovečnu seljanku. Onaj iz luke Gont trenutak je zurio u nju, a onda ju je upitao: "Ko si ti?"

"Zovu me Kremenkova udovica, Goha", odvrati ona. "Ne tiče vas se ko sam, bar ja tako mislim. I nije na meni da vam to kažem."

Začuvši njene reči, čarobnjak iz Re Albija se udostojao da je ovlaš odmeri. "Pazi, ženo, kako razgovaraš sa ljudima od moći!"

"Stanite, stanite", javi se onaj iz luke Gont. Podigao je ruke u želji da smiri bes čarobnjaka iz Re Albija, ne skidajući pogled sa Tenar. "Ti si... Ti si nekada bila njegova štićenica?"

"I prijateljica", dodade Tenar. Potom je okrenula glavu na drugu stranu i ostala ćutke da stoji. Osetila je bes u glasu dok je izgovarala reč: "prijateljica". Spustila je pogled prema lešu svog prijatelja, spremnom da bude položen u zemlju, izgubljenom i nepomičnom. Njih dvojica su stajala nad njim, živi i moćni, ali nisu mu nudili prijateljstvo, samo prezir, rivalstvo, bes.

"Izvinite", reče ona. "Bila je to duga noć. Bila sam s njim kada je umro."

"To nije..." zausti mladi čarobnjak, ali ga sasvim iznenada prekide tetka Mahovina, rekavši naglas: "Bila je. Da, bila je. Niko drugi osim nje. Poslao je po nju. Poslao je mladog Gradoslata, trgovca ovcama, da je pozove, tamo sa druge strane planine, i nije dozvolio da umre dok ona nije došla da bude s njim, a onda je umro i umro je na mestu gde će biti i sahranjen, ovde."

"I", poče stariji muškarac, "...i on ti je kazao...?"

"Svoje ime." Tenar podiže pogled prema njima i pošto je na licu starijeg muškarca razabrala nevericu, a na licu mlađeg prezir, ona im bez imalo poštovanja odbrusi. "Izgovorila sam to ime", reče. "Zar vam ga moram ponoviti?"

Na svoje nezadovoljstvo zaključila je po izrazima njihovih lica da oni uopšte nisu čuli to ime, Ogionovo pravo ime; nisu na nju obraćali pažnju.

"Oh!" izusti ona. "Ovo su rdava vremena... kada čak i jedno takvo ime može proći nezapaženo, može pasti poput kakvog kamena! Zar sposobnost slušanja ne predstavlja moć? Čujte, onda: ime mu je bilo Aihal. Njegovo ime u smrti je Aihal. U pesmama će biti znan kao Aihal sa Gonta. Ako se uopšte još stvaraju nove pesme. Bio je tih čovek. Sada je tek tih. Možda i neće biti pesama, već samo tišina. Ne znam. Veoma

sam umorna. Izgubila sam oca i dragog prijatelja." Glas ju je izdao; u grlu joj je zastao jecaj. Okrenula se i pošla. Na šumskoj stazi ugledala je svežanj sa činima koji je napravila tetka Mahovina. Podigla ga je, klekla pored tela, poljubila otvoreni dlan leve šake i položila svežanj u njega. Dok je klečala, još je jednom podigla pogled prema dvojici muškaraca, a zatim je tiho progovorila.

"Hoćete li se pobrinuti da njegov grob bude iskopan ovde, gde je on to želeo?"

Prvo klimnu onaj stariji, a za njim i mlađi.

Ustala je, poravnala suknju i krenula nazad preko livade obasjane jutarnjom svetlošću.

4. KALESIN

"Čekaj", rekao joj je Ogion koji je sada bio Aihal, neposredno pre no što ga je zahvatio vetar smrti i odvojio od života. "Gotovo... sve se promenilo", prošaputao je, a zatim dodao: "Tenar, čekaj..." Ali nije joj kazao šta to treba da čeka. Možda promenu koju je video ili za koju je znao; ali kakvu promenu? Da nije mislio na vastitu smrt, svoj život koji se okončao? Izgovorio je to razdragano, pobedonosno. Zadužio ju je da čeka.

"Šta mi drugo i preostaje?" upita ona samu sebe, čisteći pod u njegovoj kući. "Šta sam drugo ikada pa radila?" A zatim se obratila svom sećanju na njega: "Treba li da čekam ovde, u tvojoj kući?"

"Da", odvrati Aihal Tihi, jedva čujno, s osmehom.

Završila je sa čišćenjem kuće i ognjišta i provetrila dušeke. Izbacila je neke okrnjene zemljane sudove i napuknuti tiganj, ali krajnje pažljivo. Čak je prislonila i obraz uz naprsli tanjir dok ga je iznosila na đubrište, jer on je bio dokaz da je stari mag tokom protekle godine bio bolestan. Bio je jednostavan čovek, živio je skromno poput kakvog siromašnog seljaka, ali dok mu je pogled bio bistar i dok je još bio u snazi, nikada nije upotrebio polomljeni tanjir niti dozvoljavao da tiganj bude nepopravljen. Ovi znaci njegove slabosti su je rastužili i bilo joj je žao što nije bila s njim i brinula se o njemu. "Bilo bi mi drago da sam mogla", obrati se ona svom sećanju na njega, ali on ništa ne odvrati. Nikada ne bi dozvolio nikome da se brine o njemu, sam je to činio. Da li bi joj kazao: "Imaš preča posla"? Nije znala. Bio je ćutljiv čovek. Ali bila je sigurna da je pravilno postupila kada je ostala ovde u njegovoj kući.

Džumbirka i njen ostareli muž, Bistropotok, koji je na imanju u Srednjoj dolini, bio duže od nje same, paziće na stada i na voćnjak; drugi par sa imanja, Srk i Seka, zasejaće polja. Ostalo će morati da se za izvesno vreme brine samo o sebi. Komšijska deca pobraće njene maline. Šteta; volela je maline. Ovde gore na Prekopadu, gde je uvek duvao vetar sa mora, bilo je suviše hladno za maline. Međutim, Ogionova mala breskva koja je rasla u zaklonu kuće pored zida okrenutog prema jugu rodila je osamnaest breskvica; Teru ih je posmatrala kao mačka miša još od dana kada su stigle, sve dok konačno nije došla i rekla svojim promuklim, nejasnim glasom: "Dve breskvice su sasvim crvene i žute."

"Ah", izusti Tenar. Zajedno su otišle do breskve i ubrale dva prva sazrela ploda koja su odmah tu, onako neoguljena, i pojele. Sok im je curio niz brade. Olizale su prste.

"Mogu li je posaditi?" upita Teru, posmatrajući naboranu košticu svoje breskve.

"Svakako. Ovo je pogodno mesto, blizu starog drveta. Ali ne suviše blizu. Kako bi korenje i grane oba drveta imalo dovoljno prostora."

Dete je odabralo mesto i iskopalo sićušni grob. Položila je košticu u njega i prekrila je zemljom. Tenar ju je promatrala. Za ovo nekoliko dana koliko je ovde provela, Teru se izmenila, pomisli ona. Još je bila nepristupačna, nikad ljuta, nikada vesela; ali otkada su ovde boravile gotovo neznatno je popustila ona njena uzdržanost, njena nepokretnost. Poželela je breskvu. Setila se da posadi košticu, da poveća broj bresaka na svetu. Na Hrastovom imanju nije se plašila samo dvoje ljudi, Tenar i Ševe; a ovde se sasvim lako privikla na Vresku, pastiricu iz Re Albija, prodornog glasa, nežnu glupaču od dvadeset godina, koja se odonosila prema ovom detetu, ovom sakatom detetu, slično kao i prema kozama. To je bilo u redu. I tetka Mahovina je bila dobra, bez obzira na grozni miris što ga je širila oko sebe.

Kada je Tenar pre dvadeset pet godina živela u Re Albiju, Mahovina nije bila stara vračara, već mlada. Uvlačila je glavu, klanjala se i razvlačila usta u osmeh pred "mladom damom", "Belom Damom", Ogionovom štičenicom i učenicom, uvek joj se obraćajući sa krajnjim poštovanjem. Tenar je osećala da je to poštovanje lažno, maska kojom je prikivala zavist, netrpeljivost i nepoverenje koje je tako dobro upoznala družeći se sa ženama koje su bile niže od nje po rangu, ženama koje su sebe smatrale običnima, a nju neobičnom, povlašćenom. Sveštenica u Grobnicama Atuana ili strankinja štičnica maga sa Gonta, uvek je bila nešto drugo, nešto iznad. Muškarci su joj podarili moć, muškarci su delili svoju moć sa njom. Žene su je posmatrale spolja, ponekada u njoj gledajući suparnicu, a često joj se rugajući.

Osećala se kao da su je ostavili napolju, isključili je. Umakla je pred Moćima pustinjskih grobnica, a zatim je napustila moći učenja i veština koje joj je ponudio njihov čuvar, Ogion. Okrenula je leđa svemu tome, otišla na drugu stranu, u drugu prostoriju, u kojoj su žene živele, kako bi postala jedna od njih. Žena, žena seljaka, majka, domaćica, preuzevši na sebe moći za koje je žena bila predodređena, vlast koju su ženama udelili muškarci.

Tamo, u Srednjoj dolini, Kremenкова žena, Goha, bila je dobro došla, kada se sve uzme u obzir, među ženama; strankinja bez sumnje, bledog tena, koja je govorila pomalo čudno, ali ugledna domaćica, odlična prelja, sa dobro odgojenom i lepom decom i naprednim imanjem: ugledna. A za muškarce je ona bila Kremenкова žena, koja je obavljala uobičajene ženske poslove: vodila je ljubav, radala, mesila, kuvala, čistila, prela, šila, služila. Dobra žena. S odobravanjem su gledali na nju. Kremenko je ipak dobro izabrao, govorili su. Pitam se kakve li su bele žene, bele po celom telu? govorile su njihove oči, dok su je pratili pogledom, dok nije ostarila; sada je više nisu primećivali.

Ovde, sada, sve se promenilo, ovde nije bilo ničeg od svega toga. Od kada su ona i Mahovina bdele zajedno nad Ogionom, vračara joj je jasno stavila do znanja da će joj biti prijateljica, sledbenica, sluškinja, šta god Tenar od nje bude tražila. Tenar uopće nije bila sigurna da zna šta bi želela da tetka Mahovina bude, jer ju je smatrala nepredvidljivom, nepouzdanom, nedokučivom, strastvenom, neukom, lukavom i

prljavom. Ali Mahovina se dobro slagala sa opečenim detetom. Možda je Mahovina bila ta koja je dovela do ove promene, do gotovo neprimetnog opuštanja, kod Teru. Prema njoj se Teru ponašala kao i prema svima drugima... ravnodušno, nezainteresovano, poslušno kao što su poslušne nežive stvari, onako kako je na primer poslušan kamen. Ali starica je nije ostavljala na miru, nutkala ju je slatkišima i dragocenostima, podmićivala, laskala, ulagivala joj se. "Pođi s tetkom Mahovinom, draga! Dođi i tetka Mahovina će ti pokazati najlepší prizor koji si ikada videla..."

Mahovinin nos štrčao je iznad bezubih usta i tankih usana; na obrazu je imala bradavicu veličine koštice trešnje; kosa joj je bila sedo-crna, sva isprepletana čvorićima za čini i čupercima; oko sebe je širila snažan, sveobuhvatan, jak i složeni miris poput onog koji dolazi iz lisičje jazbine. "Pođi u šumu sa mnom, draga!" govorele su stare vračare u pričama koje su slušala deca sa Gonta. "Dođi i ja ću ti pokazati jedan divan prizor!" A onda bi vračara zatvorila dete u peć i pekla ga dok ne potamni, pa bi ga pojela, ili bi ga bacila u bunar, gde bi ono skakutalo i jadikovalo, potišteno zauvek, ili bi ga uspavala na sto godina u nekom velikom kamenu, dok ne dođe kraljev sin, princ-mag, koji će jednom rečju razoriti kamen, probuditi devojkju poljupcem i pogubiti opaku vračaru...

"Pođi sa mnom, draga!" I ona bi povela dete u polje i pokazala joj gnezdo kakve ševe u zelenoj pokošenoj travi ili bi je povela do baruština da skupljaju bele svece, divlju metvicu i kupine. Nije morala da zatvori dete u peć, niti da je pretvori u čudovište, ni da je zarobi u kamen. Sve je to već bilo obavljeno.

Bila je ljubazna prema Teru, ali bila je to pritivorna ljubaznost, jer kada su bile zajedno izgleda da je detetu sve vreme nešto govorila. Tenar nije znala šta joj je Mahovina to govorila niti čemu ju je učila, niti da li bi trebalo da dopusti vračari da i dalje puni detetu glavu tim stvarima. Slaba kao ženina magija, zla kao ženina magija, tu je izreku čula stotinu puta. I zaista, toliko puta se uverila da je vraćanje žena kakve su bile Mahovina ili Bršljanka često bilo bez smisla, a ponekad su se iza njega krile zle pobude ili neukost. Seoske vračare, iako su mogle znati mnogo čarolija i čini i pojedine velike pesme, nikada nisu učile Veliku Umetnost niti načela magije. Nijedna žena nikada nije savlada ta znanja. Čarobnjaštvo je bilo muški posao, muška veština; magiju su stvorili muškarci. Nikada nijedna žena nije bila mag. Mada se njih nekoliko nazivalo čarobnicama ili vračevima, njihova moć nije bila školovana, bila je to snaga bez umetnosti ili znanja, poluništavna, polu opasna.

Obična seoska vračara, kakva je bila Mahovina, živela je od ono nekoliko reči Pravog Jezika koje su joj kao kakvo veliko blago saopštile starije vračare ili koje je po visokoj ceni otkupila od vračeva, kao i od gomila običnih basmi nalaženja i popravljanja, mnoštva besmislenih obreda, zapetljavanja i mumljanja nerazumljivih reči, solidnog znanja i iskustva kod porođaja, nameštanja kostiju, vicanja životinja i ljudskih slabosti, dobrog poznavanja bilja pomešanog sa gomilom sujeverja... sve se to nadograđivalo na nekakav urođeni dar koji je mogla posedovati za lečenje, pevanje, menjanje ili čaranje. Takva jedna mešavina mogla je biti dobra ili loša. Pojedine vračare bile su žestoke, ogorčene žene, spremne da nanesu zlo, nesvesne razloga zbog kojih to ne bi trebalo da

rade. Uglavnom su bile babice i isceliteljke koje su znale da sprave nekoliko ljubavnih napitaka, nekoliko basmi plodnosti i čarolija za vraćanje potencije, uz šta je uvek išlo i puno prigušenog cinizma. One malobrojne koje su bile mudre iako neuke, upražnjavale su svoj dar jedino u korisne svrhe, iako nisu umele da kažu, kao što je to usotalom bio slučaj sa svim šegrtima čarobnjaka, zašto sve to čine, već su brbljale o Ravnoteži i Putevima Moći kako bi opravdale svoje delanje ili uzdržavanje od delanja. "Sledim svoje srce", rekla je jedna od tih žena Tenar dok je ova bila Ogionova štíćenica i učenica. "Gospodar Ogion je veliki mag. Ukazuje ti veliku čast time što te podučava. Ali razmisli i videćeš, dete, da se sve ono čemu te uči na kraju svodi na to da slediš svoje srce."

Tenar je još tada naučila da je ta mudra žena bila u pravu, pa ipak ne baš u potpunosti; nešto je tu nedostajalo. Još je bila toga mišljenja.

Dok je sada promatrala Mahovinu i Teru, pomislila je kako Mahovina sledi svoje srce, ali bilo je to mračno, divlje, čudno srce, nalik na vranu koja ide svojim putem i svojim poslom. Takođe joj je palo na pamet da Mahovinu nije k Teru privukla samo ljubaznost, već i Teruna povreda, šteta koja joj je pričinjena: nasilno, uz pomoć vatre.

Međutim, Teru niti postupcima niti rečima nije pokazivala da je bilo šta naučila od tetke Mahovine osim gde ševe svijaju gnezda, gde rastu kupine i kako jednom rukom da pravi premetaljke. Terunu desnu šaku je u toj meri izjela vatra da je zarasla u obliku čvornovate izrasline, tako da je palac mogla da koristi samo kao štipaljku, kao rakova klešta. Ali tetka Mahovina je imala zadivljujuću zbirku premeštaljki za četiri prsta i palac, i stihove koji su išli uz pravljenje raznih oblika...

Muć, muć, zacrveni sve!
Gori, gori, pokopaj sve!
Dođi, zmaju, dođi!

... i kanapčić bi napravio četiri trougla koji bi se preobrazili u kvadrat... Teru nikada nije pevala glasno, ali Tenar ju je čula kako šapuće tiho napev dok je pravila figure, sama, sedeći na pragu magove kuće.

I Tenar se zamislila, kakva je to veza spajala nju sa detetom, osim sažaljenja, pored puke dužnosti da pomogne nemoćnome? Ševa bi je uzela kod sebe da je Tenar nije prihvatila. Ali Tenar ju je uzela, čak se ni ne zapitavši zašto je to učinila. Da li je to ona sledila svoje srce? Ogion je nije ništa pitao o detetu, ali je kazao: "Plašiče je se." A Tenar je odvrtila: "I sada je se plaše", što je bilo tačno. Možda je i ona sama zazirala od tog deteta, kao što je ono zaziralo od okrutnosti, silovanja i vatre. Da li je strah bio ta spona između njih?

"Goha", oslovi je Teru, sedeći na petama ispod breskvinog drveta, zagledana u mesto u stvrđutoj letnjoj prašini na kome je posadila košticu breskve: "Šta su to zmajevi?"

"Ogromna stvorenja", odvrati Tenar, "slična gušterima, ali duža od broda... veća od kuće. Sa krilima poput ptičjih. Imaju plameni dah."

"Dolaze li oni ovamo?"

"Ne", odvrati Tenar.

Teru više ništa nije pitala.

"Da li ti je tetka Mahovina pričala o zmajevima?"

Teru odmahnu glavom. "Ti si mi pričala", odvrati ona.

"Ah", izusti Tenar. A zatim dodade: "Breskvi koju si posejala biće potrebna voda. Jednom dnevno, dok ne dođu kiše."

Teru ustade i zađe za ugao kuće uputivši se ka bunaru. Noge i stopala bili su joj savršeni, bez i najmanje ozlede. Tener je volela da je gleda kako hoda ili trči, kako svojim tamnim, prašnjavim, slatkim malim stopalima tapka po zemlji. Vratila se sa Ogionovim krčagom za zalivanje, s mukom ga noseći, a zatim je laganim mlazom zalila mesto gde je posadila novu biljku.

"Znači, sećaš se priče o vremenu kada su ljudi i zmajevi bili isti narod... U njog se govori o tome kako su ljudska bića došla ovamo, na istok, a svi zmajevi ostali na dalekim zapadnim ostrvima. Daleko, daleko odavde."

Teru klimnu. Činilo se da ne obraća pažnju, ali kada je Tenar, kazala "zapadna ostrva", i pokazala prema moru, Teru je okrenula lice prema visokom, jasnom obzoru koje se naziralo između stabljika pasulja i šupe za mužu.

Na vrhu šupe za mužu pojavila se jedna koza i okrenula im profil, dostojanstveno podigavši glavu; očigledno je zamišljala da je planinska koza.

"Sipi se opet oslobodila", reče Tenar.

"Hissss! Hissss!" ogłosi se Teru, oponašajući Vresku kada je dozivala koze; zatim se i sama Vreska pojavila kod ograde iza koje je bio posejan pasulj, vičući "Hissss!" kozi koja uopšte nije obraćala pažnju na nju, zamišljeno zureći dole u pasulj.

Tenar ostavi njih tri da se igraju poznate igre hvatanja Sipi. Odšetala je pored parcele sa pasuljem prema ivici stene i nastavila duž nje. Ogionova kuća nalazila se van sela i bila je bliža od bilo koje druge Prekopadu; ovde je strma, travnata padina bila ispresecana izbočinama i stenama i tu su se mogle napasati koze. Ako nastavite prema severu, padina postaje još strmija, i na kraju se obrušava; a kroz zemlju na stazi pomalja se velika stenovita izbočina, dok se na milju otprilike severno od sela Prekopad ne suzi u policu crvenkastog peskovitog kamena koja visi nad morem što je podlokalo njenu osnovu dve hiljade stopa niže.

Ništa nije raslo na tom udaljenom kraju Prekopada osim lišajeva i trava koje uspevaju po kamenjaru i tu i tamo po kog plavog krasuljka, zakrčljalog usled vetra, nalik na dugme ispušteno na grubi kamen koji se drobio. Sa kopnenog dela ivice stene okrenutog prema severu i istoku, iznad uskog poteza močvarnog zemljišta, uzdizala se tamna i grdna padina planine Gont, pošumljena gotovo do samog vrha. Stena je bila tako visoko iznad zaliva da je čovek morao pogledati nadole kako bi video njegove spoljašnje obale i nejasne nizije Esarija. Iza njih, na celom jugu i zapadu nije bilo ničeg osim neba nad morem.

Tenar je volela da dođe ovamo u vreme kada je živela u Re Albiju. Ogion je voleo šume, ali ona, koja je živela u pustinji u kojoj osim njihovog voćnjaka sa čvornovitim stablima bresaka i jabuka nije bilo drveta na stotinu milja unaokolo, i za

koji su tokom beskrajnih leta morali da donose vodu, gde nije raslo ništa zeleno, vlažno i prirodno, gde nije bilo ničeg osim jedne planine, ogromne ravnice i neba... ona je volela ivicu stene više od zatvorenih šuma. Dopadalo joj se kada joj se ništa ne nalazi iznad glave.

Lišajevi, siva retka trava, krasuljci bez stabljike – i njih je volela; bili su joj bliski. Sela je na stepenastu stenu nekoliko stopa od ivice i zagledala se put mora kao što je to nekada činila. Sunce je bilo jako, ali je vetar koji je duvao bez prestanka ohladio znoj na njenom licu i rukama. Oslonila se o šake pružene iza leđa, oslobođena svih misli, dopuštajući da je ispune sunce, vetar, nebo i more, čineći je providnom za sunce, vetar, nebo, more. Ali uskoro ju je leva šaka podsetila na svoje postojanje i ona se okrenula da vidi šta je to grebucka. Bio je to sićušni čičak, polusakriven u pukotini peščanog kamena, koji je jedva pružao svoje bezbojne bodljice prema svetlosti i vetru. Ukočeno se klanjao na vetru, odolevajući mu, duboko zavukavši svoj koren u stenu. Dugo je ostala zagledana u njega.

Kada je ponovo podigla pogled prema moru, ugledala je, plavetnilo u plavoj izmaglici tamo gde se more sretalo sa nebom, obris jednog ostrva: Oranee, najistočnijeg od Unutrašnjih Ostrva.

Zurila je u taj slabašni oblik iz snova, sanjareći, dok joj pogled nije privukla jedna ptica koja je dolazila sa zapada preko mora. To nije bio galeb, jer je letela postojano, ali isuviše visoko da bi bio pelikan. Da nije kakva divlja guska ili albatros, veliki, retki putnik sa pučine, zašao među ostrva? Posmatrala je lagano pomeranje krila, daleko i visoko odatle u bleštavom vazduhu. Zatim je ustala, povukla se nekoliko koraka od ivice stene i ostala nepomično da stoji, dok joj je srce zalupalo kao ludo, a dah zastao u grlu. Netremice se upiljila u vijugavo, čelično–tamno telo koje su nosila dugačka paučinasta krila crvena poput vatre, to telo sa ispruženim kandžama, za kojim su čileli u vazduhu pramenovi dima.

Leteo je pravo prema Gontu, pravo prema Prekopadu, pravo prema njoj. Videla je kako mu se presijavaju rdasto–crne krljušti i zapazila sjaj izduženog oka. Videla je crveni jezik, plameni jezik. Vetar je ispunio smrad paljevine, kada je uz siktavu grmljavinu zmaj, okrenuvši se ka tlu na ispustu stene, isпустиo jedan plameni dah.

Stopala mu zaparaše stenu. Bodljikavi rep se uvijao, podizao buku, a krila, skarletna na mestima gde je sunce sijalo kroz njih, grmela su i šuštalala dok ih je savijao i spuštao uz oklopljene bokove. Glava se lagano okrenula. Zmaj je pogledao u ženu koja je stajala na dohvat njegovih kandži oštrih poput kose. Žena je gledala u zmaja. Osećala je toplotu njegova tela.

Govorili su joj da ljudi ne smeju gledati zmaju u oči, ali njoj to ništa nije značilo. On je zurio pravo u nju svojim žutim očima ispod oklopljenih štitnika široko smeštenih iznad uskog nosa i nozdrva iz kojih je sukljao plamen i koje su se pušile. Njeno sićušno, blago lice i tamne oči bili su upravljani pravo u njega.

Oboje su ćutali.

Zmaj je okrenuo glavu malko u stranu kako je ne bi satro kada progovori, ili je to možda bio smeh... jedno snažno "Ha!" od narandžastog plamena.

Zatim se spustio u čučanj i progovorio, ali nije se obratio njoj.

"Ahivaraihe, Ged", izgovori on, gotovo nežno, dimeći, zapalacavši plamenim jezikom; zatim pognu glavu.

Tenar tek tada primeti da je na leđima doneo nekog čoveka. Sedeo je u udubljenju između dva visoka trna nalik na dva mača koji su se protezali duž zmajeve kičme, tik iza vrata i iznad ramena odakle su polazila krila. Šakama je čvrsto stezao rđasto– tamnu grivu na zmajevom vratu, a glavu je položio uz podnožje trna–mača, kao da spava.

"Ahi eheraihe, Ged!" reče zmaj, malo glasnije; izgledalo je je kao da se njegova izdužena usta neprestano osmehuju, otkrivajući zube dugačke kao Tenarina podlaktica, žučkaste, sa belim, ostrim vrhovima.

Muškarac se nije ni promeškolljio.

Zmaj okrenu izduženu glavu i ponovo pogleda u Tenar.

"Sobriost" izgovori on, šapatom kao kada se metal tare o metal.

Poznavala je tu reč Jezika Stvaranja. Ogion ju je naučio onoliko koliko je želela da nauči od tog jezika. Pođi gore, rekao je zmaj: popni se! I ona ugleda stepenike kojima se mogla popeti. Stopalo sa kandžama, povijeni lakat, rameni zglob, prvi mišić, krila: četiri stepenika.

I ona izusti jedno: "Ha!" ali ne u želji da se nasmeje, već da dođe do vazduha, koji joj je stalno zapinjao u grlu; na trenutak je pognula glavu kako bi savladala blagu nesvesticu. Zatim je krenula napred, pored kandži, izduženih bezusnih usta i dugačkog žutog oka, i popela se na zmajevo rame. Uхватила je muškarca za ruku. Nije se pokrenuo, ali očigledno nije bio mrtav, jer ga je zmaj doneo ovamo i obratio mu se. "Hajde", reče ona, a kada je uspela da mu rastvori čvrsto stegnutu levu šaku, ugledala mu je i lice: "Hajde, Gede. Hajde..."

Tek neznatno je podigao glavu. Oči su mu bile otvorene, ali su zurile u prazno. Morala je da se popne oko njega, grebući nogama po toploj, oklopljenoj koži zmaja, kako bi mu rastvorila i desnu šaku kojom je stezao rožnatu izraslinu u podnožju trna–mača. Naterala ga je da je uhvati za ruke, kako bi ga polunoseći poluvukući spustila niz ta četiri čudna stepenika na zemlju.

Podigao se taman toliko da pokuša da se drži za nju, ali u njemu nije bilo snage. Tresnuo je sa zmaja na tlo poput prazne vreće i ostao tamo da leži.

Zmaj je okrenuo ogromnu glavu i sasvim po životinjski onjušii i omirisao čovekovo telo.

Zatim je podigao glavu, a za njom i napola raširio krila uz sveobuhvatni, metalni zvuk. Pomerio je stopala dalje od Geda, bliže ivici stene. Okrenuvši unazad glavu na trnovitom vratu, ponovo je pogledao Tenar, ovaj put neposrednije i progovorio glasom nalik na suhu tutnjavu vatre u sušari: "These Kalesin."

Morski vetar zviždao je uhvaćen u zmajeve napola rastvorena krila.

"These Tenar", odvrati žena jasnim, drhtavim glasom.

Zmaj odvrati pogled prema zapadu, preko mora. Izvio je zatim dugačko telo uz zveket čeličnih krljušti, iznenada raširio krila, čučnuo, i skočio pravo sa stene u vetar.

Rep koji se vukao za njim napravio je brazdu u peskovitom kamenu. Crvena krila zalepetala su svega dva puta i Kalesin je već bio daleko od kopna, leteo je pravo, leteo je na zapad.

Tenar ga je pratila pogledom dok nije postao manji od divlje guske ili galeba. Vazduh je bio hladan. Dok se zmaj nalazio tu bio je topao, vreo, grejala ga je zmajeva unutrašnja vatra. Tenar se strese. Sela je na stenu pored Geda i počela da plače. Sakrila je lice između ruku i naglas plakala. "Šta da učinim?" pitala se. "Šta sada da učinim?"

Ubrzo potom obrisala je oči i nos o rukav, zagladila kosu obema šakama i okrenula se prema čoveku koji je ležao pored nje. Ležao je tako mirno, tako prirodno na goloj steni, kao da bi tu mogao zauvek ostati da počiva.

Tenar uzdahnu. Ništa nije mogla da učini, ali uvek je postojalo nešto što je trebalo preduzeti.

Nije mogla da ga nosi. Moraće da dovede pomoć. To je značilo da će morati da ga ostavi samog. Učinilo joj se da je suviše blizu ivice stene. Ako pokuša da ustane, mogao bi pasti, onako slab i sa vrtoglavicom koju će sigurno imati. Kako da ga pomeri? Uopšte se nije dizao dok mu je govorila i dodirivala ga. Uхватila ga je ispod pazuha i pokušala da ga vuče, i na vlastito iznenađenje uspeła je u svom naumu; on joj uopšte nije pomagao, ali i nije bio mnogo težak. Odlučno ga je odvušla nekih deset, petnaest stopa dublje u kopno, što dalje od ogolele stene, do parčeta zemlje i prašine gde su suvi buseni trave stvarali prvid kakvog–takvog zaklona. Tu je morala da ga ostavi. Nije mogla da trči, jer su joj se noge tresle, a i dahtanje još nije prestalo. Ipak, uputila se što je brže mogla ka Ogionovoj kući, dozivajući dok se približavala Vresku, Mahovinu i Teru.

Dete se pojavilo iza šupe za mužu i stalo, kao što je uvek činilo, poslušno se odazvavši Tenarinom dozivanju, ali joj ne prišavši da je pozdravi niti da bude pozdravljeno.

"Teru, otrči do mesta i zamoli bilo koga da dođe... nekog snažnog... Na steni se nalazi povređeni čovek."

Teru je i dalje stajala. Nikada do tada nije išla sama u selo. Ukočila se; želela je da poslušna, ali bilo ju je strah. Tenar shvati u čemu je problem i upita: "Da li je tetka Mahovina ovde? Vreska? Nas tri bismo ga mogle doneti. Samo brzo, brzo, Teru!" Mislila je da će Ged sigurno umreti ako ga tamo ostavi da leži nezaštićen. Možda ga više neće naći kada se vrati... može umreti, pasti, mogu ga odneti zmajevi. Svašta se moglo dogoditi. Mora požuriti pre no što se nešto slično dogodi. Kremenko je umro od srčanog udara u svojim poljima, a ona nije bila s njim. Umro je sam. Pronašao ga je pastir pored kapije. Ogion je umro i ona nije mogla da ga spreči u tome, nije mogla da mu udahne život. Ged je došao kući da umre i to je bio kraj svemu, ništa više nije preostalo, ništa da se učini, ali ona ipak mora nešto učiniti. "Požuri, Teru! Dovedi bilo koga!"

Sama je krenula drhtavim korakom prema selu, ali je ugledala staru Mahovinu kako hita preko pašnjaka, potpomazući se debelim glogovim štapom. "Jesi li me zvala, draga?"

Mahovinino prisustvo donelo joj je istog časa olakšanje. Trudila se da povrati dah i da počne jasno da razmišlja. Mahovina nije gubila vreme postavljajući pitanja, već

je, čim je čula da je neki čovek povređen i da ga treba prebaciti, dohvatila debeli platneni čaršav koji je Tenar iznela da se provetri i ponela ga prema kraju Prekopada. Ona i Tenar prebacile su Geda na njega i počele da ga vuku s teškom mukom prema kući, kada se pojavila Vreska, sa Teru i Sipi. Vreska je bila mlada i snažna i uz njenu pomoć uspele su da podignu platneni čaršav i ponesu ga kao nosiljku do kuće.

Tenar i Teru su spavale u niši u zapadnom zidu dugačke jedine prostorije u kući. Na suprotnom kraju nalazio se još samo Ogionov krevet, prekriven debelim lanenim čaršavom. Čoveka su položile na njega. Tenar ga je prekrila Ogionovim ćebetom, dok je Mahovina mrmljala čini oko kreveta, a Vreska i Teru stajale i zurile u njega.

"Ostavimo ga sada", reče Tenar, povevši ih sve u prednji deo kuće.

"Ko je on?" upita Vreska.

"Šta je radio na Prekopadu?" zapita Mahovina.

"Ti ga, Mahovino, poznaješ. Nekada je bio Ogionov... Aihalov šegrt."

Vračara odmahnu glavom. "To je bio momak iz Deset Jova, draga", odvrati ona. "Taj je sada Arhimag na Rouku."

Tenar klimnu.

"Ne, draga", ostade uporna Mahovina. "Ovaj samo liči na njega. Ali to nije on. Ovaj čovek nije mag. Nije čak ni vrač."

Vreska je prelazila pogledom s jedne na drugu, očigledno se zabavljajući. Ona uglavno nije razumela ono što su ljudi govorili, ali je volela da ih sluša.

"Ali ja ga poznajem, Mahovino. To je Jastreb." Kada je izgovorila to ime, Gedovo svakodnevno ime, osetila je izvesnu nežnost, tako da je prvi put pomislila i osetila da je ovo odista bio on i da su ih upravo sve ove godine od kada ga je prvi put videla povezivale. Ugledala je svetlost sličnu zvezdi u tami, ispod zemlje, veoma davno, i njegovo lice na toj svetlosti. "Poznajem ga, Mahovino." Osmehnula se najpre tek приметно, a onda je razvukla usta u širok osmeh. "On je prvi muškarac koga sam ikada videla", izjavi ona.

Mahovina je nešto mrmljala i prebacivala se s jedne na drugu nogu. Nije volela da se suprotstavlja "Gospodarici Gohi", ali ova nije uspela da je ubedi. "Postoje trikovi, prerušavanja, menjanje oblika, promene", reče ona. "Budi oprezna, draga. Kako je stigao tamo gde si ga našla, čak tamo? Da li ga je iko video da je prošao kroz selo?"

"Niko od vas... nije video...?"

Zurile su u nju. Pokušala je da kaže "zmaja" ali nije mogla. Njene usne i jezik odbili su da oblikuju tu reč. Ali reč je oblikovala samu sebe pomoću njih, stvorila je sebe upotrebivši njena usta i dah. "Kalesina", izusti ona.

Teru je zurila u nju. Iz deteta kao da je potekao nekakav talas toplote, vreline, kao da je bila u groznici. Ništa nije kazala, ali je stala da pomera usne kao da ponavlja to ime, a groznica je žarila oko nje.

"Trikovi!" reče Mahovina. "Sada kada našeg maga više nema, ovuda će se muvati sva sila onih koji se služe trikovima."

"Došla sam iz Atuana do Hevnora, od Hevnora do Gonta, sa Jastrebom, u otvorenom čamcu", izjavi otresito Tenar. "Videla si ga kada me je doveo ovamo, Mahovino. Tada nije bio Arhimag. Ali bio je isti, isti ovaj čovek. Ima li još neko slične ožiljke kao on?"

Starica je mirno stajala sada kada joj se Tenar javno suprotstavila; pokušavala je da se sabere. Pogledala je Teru. "Ne", odvrati ona. "Ali..."

"Zar misliš da ga ja ne bih prepoznala?"

Mahovina iskrivi usta, namršti se, protrlja jedan palac drugim, zagledavši se u šake. "U svetu se dešavaju zle stvari, gospodarice", izjavi ona. "Postoji stvar koja na sebe uzima oblik i telo čovečje, ali njegova duša nestaje... biva pojedena..."

"Gebet?"

Mahovina se trgnu kada ču tu reč – javno izgovorenu. Zatim klimnu. "Priča se da je jednom, kada je mag Jastreb došao ovamo, veoma davno, pre no što si ti stigla s njim, da je i ta stvar tame došla sa njim... da ga je sledila. Možda ga još sledi. Možda..."

"Zmaj koji ga je doneo ovamo", poče Tenar, "oslovio ga je njegovim pravim imenom. Ja znam to ime." U njenom glasu odzvanjale su gnev zbog vračarine jogunaste sumnjičavosti.

Mahovina je nemo stajala. Njeno ćutanje predstavjalo je bolji argument od njenih reči.

"Možda je nad njim senka smrti", reče Tenar. "Možda umire. Ne znam. Da je Ogion..."

Setivši se Ogiona, ponovo je briznula u plač jer se prisetila da je Ged zakasnio. Zatomila je suze i otišla do drvenog sanduka za drva. Dala je Teru čajnik da ga napuni, dodirnuvši joj lice dok joj je govorila šta da uradi. Šavovi i zadebljali ožiljci bili su vrela pri dodiru, ali dete nije imalo groznicu. Tenar je kleknula da založi vatru. Neko u ovom doličnom domaćinstvu... vračara, udovica, bogalj ili slaboumnica... morao je da obavi ono što je trebalo obaviti, a ne plašiti dete plačem. Zmaj je otišao i zar ovamo ništa više neće doći osim smrti?

5. POBOLJŠANJE

Ležao je kao da je mrtav, ali nije bio mrtav. Gde li je to bio? Kroz šta li je to prošao? Te noći, pri svetlosti plamena, Tenar je skinula prljavu, pohabanu, od znoja uštavljenju odeću sa njega. Oprala ga je i ostavila ga da leži nag između lanenog čaršava i čebeta od meke, guste, kozje vune. Iako je bio dosta nizak i vitak, bio je nabijen, snažan; sada je, međutim, postao mršav, sama kost i koža, istrošen, krhak. Čak su i ožiljci, koji su mu nagrđivali rame i levu stranu lica od slepoočnice do vilice, sada bili nekako manje vidljivi, nekako srebrnasti. A kosa mu je postala seda.

Dosta mi je oplakivanja, pomisli Tenar. Muka mi je od oplakivanja, od bola. Neću ga oplakivati? Nije li on stigao do mene jašući na zmaju?

Jednom davno sam nameravala da ga ubijem, pomisli ona. Sada ću mu pomoći da nastavi život, ako budem mogla. Pogledala ga je zatim i u oku joj je, umesto sažaljenja, zaiskrila rešenost da prihvati taj izazov.

"Ko je koga spasio iz Lavirinta, Gede?"

Spavao je, nije je čuo, nije se pomerio. Bila je veoma umorna. Okupala se u vodi koju je zagrejala da njega opere i uvukla se u krevet pored male, tople, svilene tišine – usnule Teru. Zaspala je, san ju je odveo u neki nepregledan vetrovit prostor zamagljen ružičastim i zlatnim prelivima. Letela je. Njen glas je dozivao: "Kalesine!" Odgovorio joj je neki glas koji je dopro iz struja svetlosti.

Kada se probudila, ptice su cvrkutale u poljima i na krovu. Uspravila se u krevetu; dočekalo ju je jutarnje svetlo koje je dopiralo kroz neravno staklo niskog prozora okrenutog prema zapadu. Otkrila je nešto u sebi, neko zmo ili odsjaj; to nešto bilo je suviše sitno da bi ga videla ili bila u stanju o njemu da razmišlja, bilo je to nešto novo. Teru je još spavala. Tenar je sela pored nje zagledana kroz mali prozor u jedan oblak i sunčevu svetlost, razmišljajući o svojoj kćeri, Jabuci, pokušavajući da se seti kako je Jabuka izgledala kao beba. Prisetila je se tek na trenutak, ali slika je nestala čim je svu svoju pažnju usredsredila na nju... malo, debeljuškasto telo koje se trese od smeha, čupava, lepršava kosa... Njena druga beba, sin Iskra, dobio je ime u šali, jer je bio Kremenкова slika i prilika. Nije znala njegovo pravo ime. Koliko je Jabuka bila zdrava kao dete, toliko je on bio bolešljiv. Rođen je pre vremena i bio je veoma sitan, tako da umalo nije umro od upale grla kada su mu bila dva meseca, a dve godine posle toga kao da je podizala kakvog vrapčića, nikada nije bila sigurna da li će osvanuti živ. Ali ustrajao je, iskrica se nije ugasila. Što je bio stariji, to je postajao otporniji momčić, neprestano u pokretu, kao da ga je pokretala neka nevidljiva sila; od njega nije bilo nikakve koristi na imanju; nije imao strpljenja sa životinjama, biljkama, ljudima; rečima se koristio samo da iskaže svoje potrebe, nikada da bi nekome pričinio zadovoljstvo, da bi pružio ili uskratio ljubav i znanje.

Ogion je svratio jednom za vreme svojih lutanja kada je Jabuci bilo trinaest godina, a Iskri jedanaest. Ogion je tada dao Jabuci ime, u izvorima Kahede, u gornjem delu ravnice; bila je prelepa dok je ulazila u zelene vode, žena-dete, i on joj je tada dao pravo ime, Hajohe. Zadržao se dan dva na Hrastovom imanju i zapitao dečaka da li bi pošao s njim da izvesno vreme luta po šumama. Iskra je samo odmahnuo glavom. "Šta bi radio da možeš sam da odabereš?" upitao ga je mag i dečak mu je rekao ono što do tada nikada nije smogao snage da kaže ni ocu ni majci: "Otišao bih na more." I tako se, kada mu je Bukva posle tri godine nadenuo pravo ime, ukrcao kao mornar na jedan trgovački brod koji je saobraćao od Valmauta do Oranea i severnog Hevnora. S vremena na vreme svraćao bi na imanje, ali ne često i nikada ne bi dugo ostajao, iako je ono po očevoj smrti trebalo njemu da pripadne. Imao je beo ten poput Tenar, ali je izrastao visok kao Kremenko i imao njegovo usko lice. Roditeljima nikada nije otkrio svoje pravo ime. Najverovatnije ga nikada nikome ni neće otkriti. Tenar ga nije videla već tri godine. Možda je znao, a možda i nije za očevu smrt. Možda i sam više nije među živima, možda se utopio; međutim, mislila je da nije. Nosiće tu iskru svoga života preko mora, kroz oluje.

To je bilo ono što se sada nalazilo u njoj, iskra; poput kakvog telesnog dokaza izvesne zamisli; kakve promene, nečeg novog. Šta je to bilo, ona neće pitati. To se ne pita. Kao što se ne pita ni kako glasi nečije pravo ime. Reči će ti ga ili neće.

Ustala je i obukla se. Bilo je rano, toplo, tako da nije zapalila vatru. Sela je na prag da popije šolju mleka i posmatra senku planine Gont kako se sa mora povlači ka unutrašnjosti kopna. Duvao je slab vetar, najslabiji moguć, na ovoj sa svih strana otvorenoj stenovitij izbočini; povetarac je podsećao na sredinu leta, bio je blag i bogat, mirisao na livade. U vazduhu se osećala izvesna slast, promena.

"Sve se promenilo!" prošaputao je starac, umirući, radostan. Položio je šaku preko njene, dao joj na dar svoje ime, poklonio joj ga.

"Aihal!" prošaputa ona. U znak odgovora zameketalo je nekoliko koza iza šupe za mužu, čekajući Vresku da se pojavi. "Me-ee", oglasila se jedna, a za njom i druga, dublje, s metalnim prizvukom, "Baaa! Baaa!" Veruj kozama, imao je običaj da kaže Kremenko, ako želiš nešto da pokvariš. Kremenko, pastir koji je čuvao samo ovce, nije voleo koze. Ali Jastreb je nekada čuvao koze, s druge strane planine, kao dečak.

Ušla je unutra. Zatekla je Teru kako stoji i zuri u usnulog čoveka. Zagrlila je dete, koje se ovoga puta nije kao obično oslobodilo niti ravnodušno prihvatilo njen dodir i milovanje, već je prihvatilo zagrljaj, pa se čak malo i oslonilo na Tenar.

Ged je ležao isto onako iscrpljeno, utonuo u san kao i juče. Lice mu je bilo tako okrenuto da su se jasno videla četiri bela ožiljka.

"Je li i on opečen?" prošaputa Teru.

Tenar nije odmah odgovorila. Nije znala kako je zadobio te ožiljke. Jednom ga je davno podrugljivim glasom pitala, u Obojenoj sobi Lavirinta u Atuanu: "Zmaj?" A on joj je krajnje ozbiljno odgovorio: "Nije zmaj. Jedan od roda Bezimenih, ali ja sam saznao njegovo ime..." To je bilo sve što je znala. Ali zato je znala šta je reč "opečen" značila za ovo dete.

"Da", odvrtila je.

Teru je nastavila da zuri u njega. Nakrivila je glavu kako bi ga bolje videla svojim jedinim okom, podsećajući tako na kakvu ptičicu, vrapca ili zebu.

"Dođi ovamo, zebice, ptičice moja, potreban mu je san, a tebi breskva. Je li jutros sazrela koja breskva?"

Teru je istrčala da proveriti, a Tenar je krenula za njom.

Dok je jela breskvu, devojčica je proučavala mesto na kome je prethodnog dana zakopalo košticu. Videlo se da je razočarana što drvo još nije niklo, ali ništa nije kazala.

"Zalij je", reče joj Tenar.

Oko podneva stigla je tetka Mahovina. Pored toga što je bila vračara i žena za sve, umela je da plete i korpe, za šta je upotrebljavala rogoz iz močvara Prekopada, i Tenar ju je zamolila da i nju nauči tom poslu. Dok je još bila dete u Atuanu, Tenar je naučila kako se uči. Dok je još bila strankinja na Gontu, otkrila je da ljudi vole da podučavaju. Naučila je kako da bude učena i na taj način prihvaćena, što je značilo da su joj oprostili što nije jedna od njih.

Ogion ju je učio onome što je on znao, a posle ju je Kremenko učio onome što je on znao. To je bio njen način života, da uči. Kao da je uvek bilo mnogo toga što je trebalo naučiti, više nego što je mogla i pomisliti dok je još bila šegrt-sveštenica ili magova učenica.

Rogoz su ranije potopile i ovog jutra je trebalo da razdvoje stabljike, što nije bilo teško, ali je zahtevalo preciznost i punu pažnju.

"Tetka", oslovi je Tenar. Sedele su na pragu, između njih se nalazila činiija sa potopljenim rogozom, a ispred njih prostirka na koju će polagati razdvojene stabljike. "Kako znaš da li je neki čovek čarobnjak ili ne?"

Mahovina je odgovorila okolišno, počevši kao i obično poukama i nejasnoćama. "Dubina poznaje dubinu", poče ona, dubokim glasom, a zatim dodade: "Ono što je rođeno to će i govoriti." Potom joj je ispričala priču o mravu koji je uhvatio za kraj jednu vlas kose sa poda palate i otrčao do mravinjaka s njom, a podzemni mravinjak je te noći zablistao poput kakve zvezde, jer je to bila vlas sa glave velikog maga Brosta. Ali samo su mudri mogli da vide obasjani mravinjak. Za obične smrtnike on je bio u mraku.

"Znači, potrebna je vežba", zaključí Tenar.

Možda, a možda i ne, glasio je otrprilike Mahovinin nejasni odgovor. "Neko se rađa sa tim darom", reče ona. "Čak i kada toga nije svestan, dar će biti prisutan. I zasijaće poput vlasi za magove glave u podzemnoj rupi."

"Da", primeti Tenar. "Imala sam prilike to da vidim." Delila je uredno stabljike rogoza i trake spuštala na prostirku. "Kako onda znaš da neki čovek nije čarobnjak?"

"Nema toga", odvrati Mahovina, "nema toga u njemu, draga. Moći. Shvataš. Ako u glavi imam oči, u stanju sam da vidim da ti imaš oči, je li tako? Videću i ako si slepa. Ako imaš samo jedno oko, poput malene, ili ako ih imaš tri, i to ću videti, jesam li u pravu? Ali ako nemam očiju pomoću kojih bih videla, neću znati da li ih ti imaš dok mi ne kažeš. Ali ja sam to u stanju, ja vidim, ja znam. Treće oko!" Dotakla je čelo i počela glasno, suvo da se kikoće, poput kokoške ponosne što je snela jaje. Bila je zadovoljna jer je uspela da pronađe reči da izrazi svoje misli. Tenar je počela da shvata da je dobar deo njenog nerazgovetnog mumljanja i zapevanja, u stvari, bio posledica nesposobnosti da barata rečima i idejama. Niko je nikada nije naučio šta je uzrok, a šta posledica. Niko nikada nije slušao šta govori. Sve što se od nje očekivalo, sve što se od nje tražilo bilo je da nešto petlja, obavija tajnom, da mumla. Ona je bila vračara. A one nisu imale nikakve veze sa jasnim značenjima stvari.

"Jasno mi je", odvrati Tenar. "Znači... ovo je možda pitanje na koje ne želiš da odgovoriš... znači, kada pogledaš nekoga tim svojim trećim okom, u kome je tvoja moć, ti vidiš njegovu moć... ili je ne vidiš?"

"To je više saznanje", primeti Mahovina. "Reč videti koristim samo kao način izražavanja. Nije to kao što sada tebe vidim, kao što ti vidiš ovaj rogoz, i onu tamo planinu. To je saznanje. Znam šta ti imaš, a šta nedostaje onoj jadnoj tupoglavoj Vreski. Znam šta je u onom jadnom detetu i čega u njemu nema. Znam..." Nije umela da nastavi. Stala je nešto da mrmlja, pa je pljunula. "Svaka vračara koja vredi makar onoliko koliko

je crnog ispod nokta, u stanju je da prepozna drugu vračaru!" reče ona na kraju, jasno, nestrpljivo.

"Prepoznajete jedna drugu?"

Mahovina klimnu. "Aha, upravo tako. To je prava reč. Prepoznavati."

"I čarobnjak može da prepozna tvoju moć, i on zna da si vračara..."

Međutim Mahovina se samo cerila, usta su joj ličila na crnu pećinu na licu izbornanom poput paučine.

"Draga", reče ona, "muškarac, misliš na muškarce čarobnjake? Kakve veze ima moć muškaraca sa nama?"

"Ali Ogion..."

"Gospodar Ogion je bio ljubazan", primeti Mahovina bez imalo ironije u glasu.

Izvesno vreme su ćutke razdvajale rogoz.

"Pazi da ne posečeš prst na to, draga", opomenu je Mahovina.

"Ogion me je podučavao. Kao da nisam bila devojčica. Kao da sam bila njegov šegrt, kao Jastreb. Učio me je Jezik Stvaranja, Mahovino. Odgovarao na svako moje pitanje."

"Bio je jedinstven."

"Ja sam bila ta koja je odbila dalje da uči. Ja sam njega napustila. Šta bih ja sa njegovim knjigama? Kakvo su mi dobro mogle doneti? Želela sam da živim, želela sam muškarca, decu, želela sam da živim svojim životom."

Noktom je uredno i brzo razdvajala rogoz.

"I dobila sam ono što sam želela", dodade ona.

"Uzimaj desnom šakom, bacaj levom", reče vračara. "Draga moja gospodarice, ko bi to rekao? Ko bi to rekao? Mnogo puta sam se uvalila u grdne nevolje baš zbog toga što sam želela nekog muškarca. Ali nikada nisam poželega da se udam! Ne, ne. Nije to za mene."

"Zašto?" upita Tenar.

Zatečena, Mahovina jednostavno odvrati: "Pa, koji bi se muškarac oženio vračarom?" Zatim je postavila naredno pitanje, razvukavši vilicu u stranu poput ovce koja preživa; "I koja bi se vračara udala?"

Nastavile su da razdvajaju rogoz.

"Šta ne valja kod muškaraca?" oprezno zapita Tenar.

Isto tako oprezno, spustivši glas, Mahovina odvrati: "Ne znam, draga. Razmišljala sam o tome. Često sam razmišljala o tome. Najbolje što sam smislila je ovo. Čovek u svojoj koži je, znaš, poput oraha u ljusci." Podigla je dugačke, povijene, mokre prste kao da drži orah. "Ta ti je ljuska jaka i čvrsta i on je celu ispunjava. Ispunjava je svojim veličajnim muškim mesom, muškošću. I to ti je sve. Unutra ti je samo to. Samo on i ništa više."

Tenar je malo razmišljala, a potom je upita: "Ali ako je čarobnjak..."

"Onda je unutra samo njegova moć. Njegova moć – to je on, razumeš. Tako stvari stoje s njima. I to je sve. Kada ostane bez te moći, onda ni njega nema više. Prznina." Ona stisnu nevidljivi orah i odbaci ljusku. "Ne ostaje ništa."

"Kako stvari onda stoje sa ženom?"

"Oh, draga moja, sa ženom ti stvari stoje sasvim drugačije. Ko zna gde žena počinje, a gde završava? Čuj me, gospodarice, ja imam korenje, moje je korenje dublje od ovog ostrva. Dublje od mora, starije od izdizanja kopna. Ja sežem čak do tame." Mahovinine oči sijale su nekim čudnim sjajem oivičene crvenilom, a glas joj je odzvanjao poput kakvog instrumenta. "Ja sežem čak do tame! Postojala sam još dok meseca nije bilo. Niko ne zna, niko ne zna, niko ne može reći šta sam ja, šta je žena, žena od moći, ženina moć, dublja od korenja drveća, dublja od korenja ostrvlja, starija od Stvaranja, starija od meseca. Ko se usuđuje da pita šta je to tama? Ko će zapitati tamu kako joj je ime?"

Starica se klatila, zapevajući, izgubljena u svom napevu; ali Tenar je sedela uspravno i noktom palca razdvajala rogoz po sredini.

"Ja ću", odvrati ona.

Razdelila je još jednu stabljiku rogoza.

"Dovoljno dugo sam živela u tami", reče ona.

S vremena na vreme pogledala bi unutra da vidi da li Jastreb još spava. To je i sada učinila. Kada se ponovo spustila pored Mahovine, ne želeći da nastavi malopredašnji razgovor, jer je starija žena bila ozbiljna i mrzovoljna, ona primeti: "Jutros kada sam se probudila osetila sam, oh, kao da je počeo da duva neki novi vetar. Promena. Možda je u pitanju samo vreme. Jesi li i ti imala takav osećaj?"

Međutim, Mahovina nije želela da kaže ni da ni ne. "Mnogi vetrovi duvaju Prekopadom, neki su dobri, a neki ne. Neki donose oblake, a neki lepo vreme, a neki vesti onima koji ih mogu čuti, ali oni koji ne žele da slušaju, ti ih ni ne mogu čuti. Ko sam ja da nešto znam, samo jedna uboga starica koju niko nije podučavao čarobnjaštvu, koja nikada nije učila iz knjiga? Sve moje učenje je u zemlji, u tamnoj zemlji. Pod njihovim stopalima, stopalima ponosni. Pod njihovim stopalima, ponosnih gospodara i maga. Zašto bi oni sagnuli pogled, učeni? Šta zna jedna stara vračara?"

Ona bi bila izvanredan protivnik, pomisli Tenar, a bila je težak prijatelj.

"Tetka", poče ona, dohvativši novu stabljiku rogoza, "odrasla sam među ženama. Samim ženama. U zemljama Karga, daleko na istoku, u Atuanu. Odvojili su me od porodice kao sasvim malu kako bi me odgajili za sveštenicu na jednom mestu u pustinji. Ne znam ime toga mesta, jer smo ga na našem jeziku zvali samo tako, mesto. Samo sam za to mesto znala. Čuvalo ga je nekoliko vojnika, ali oni nisu mogli da uđu unutar zidina. A mi nismo smele da izidemo van zidina. Samo kada smo bile zajedno, sve žene i devojčice, i kada su nas evnusi štitili, držeći muškarce po strani."

"Kako reče da se ti zovu?"

"Evnusi?" Tenar je ne razmišljajući upotrebila kargsku reč. "Uškopljenici", dopuni se ona.

Vračara je neko vreme zurila u nju, da bi na kraju rekla: "Tsekh!" – i napravila znak kojim se tera zlo. Sisala je usne. Bila je zapanjena i sasvim je zaboravila da je do pre samo nekoliko trenutaka bila mrzovoljna.

"Jedan od njih bio mi je gotovo kao majka... Ali, shvataš li, tetka, muškarca sam prvi put videla tek kada sam odrasla. Same devojčice i žene. Pa ipak, nisam znala šta su to žene, jer sam jedino žene poznavala. Kao i muškarci koji žive među samim muškarcima, mornari, vojnici i magi na Rouku... znaju li oni šta su muškarci? Kako bi im mogli znati, ako nikada nisu razgovarali sa ženom?"

"Da li im to rade kao što se radi sa ocnovima i jarcima", upita Mahovina, "mislim, nožem za uškopljanje?"

Užas, jeza i dah osvete prevladali su nad besom i razumom. Mahovina nije više želela ni o čemu drugom da razgovara osim o evnusima.

Tenar nije mogla bog zna šta da joj kaže. Odjednom je shvatila da nikada nije mnogo razmišljala o tome. U Atuanu, gde je živela kao devojčica, bilo je uškopljenika; jedan od njih joj je poklanjao svu svoju ljubav, a i ona je njega volela; ali ga je kasnije ubila da bi pobjegla od njega. Zatim je došla u Arhipelag, gde nije bilo evnuha, pa je zaboravila na njih, ostavila ih je u tami sa Mananovim telom.

"Pretpostavljam", odvrati ona, pokušavši da zadovolji Mahovininu znatiželju, "verovatno ih uzimaju dok su još dečaci, i..." Međutim, nije nastavila. Prestala je čak i da radi.

"Kao Teru", izgovori ona posle poduže pauze. "Čemu služi dete? Za šta je ono? Da bude iskorišćeno. Da bude silovano, uškopljeno... slušaj, Mahovino. Dok sam živela na mračnim mestima, upravo to se tamo radilo. A kada sam došla ovamo, mislila sam da sam izišla na svetlost. Naučila sam prave reči. Imala sam svog muškarca, izrodila decu, dobro sam živela. Na svetlosti dana. A oni su to učinili usred bela dana... učinili su to detetu. Na livadi pored reke. Reke u čijem je izvoru Ogion dao mojoj kćeri pravo ime. Na sunčevoj svetlosti. Pokušavam da pronađem mesto na kome bih mogla živeti, Mahovino. Shvataš li na šta mislim? Šta hoću da kažem?"

"Pa", zausti starica; a onda posle izvesnog vremena nastavi: "Draga moja, dovoljno je bede unaokolo, ne treba je još i tražiti." Primitivši da se Tenarine šake tresu, dok je pokušavala da razdele rogoz, ona je ponovo upozori: "Pazi da ne posečeš palac, draga."

Ged se malo pridigao tek narednog dana. Mahovina koja je bila veoma vešta bolničarka, mada krajnje neuredna, uspela je da mu ulije u usta nekoliko kašičica supe od mesa. "Izgladneo je", primeti ona, "i mora da je dugo bio bez vode. Gde god da se nalazio, nisu mnogo jeli i pili." Pošto ga je ponovo odmerila, ona dodade: "Mislim da je odavno trebalo da odapne. Obično izgube snagu, znaš, ne mogu čak ni da piju, mada je to sve što im je potrebno. Poznavala sam neke krupne, snažne ljude koji su umrli na taj način. I to za svega nekoliko dana, pretvoriše se u senku."

Ali upornošću i strpljenjem uspela je da mu ulije u usta nekoliko punih kašika supe od mesa i trava. "Da vidimo šta će sada biti", reče ona. "Pretpostavljam da je suviše kasno. On polako odlazi." Govorila je bez trunke žaljenja, možda čak sa izvesnim uživanjem. Taj muškarac joj nije ništa značio; smrt je bila događaj. Možda će ovog maga moći lično da sahrani. Staroga joj nisu dopustili da sahrani.

Tenar mu je vidala rane na šakama kada se narednog dana probudio. Mora da je dugo jahao na Kalesinovim leđima, jer mu je koža na dlanovima kojima se divlje držao za čelične krljušti bila oguljena, a unutrašnja strana prstiju išarana novim i starim posekotinama. U snu je držao stegnute šake kao da ne želi da pusti zmaja koga više nije bilo. Morala je na silu, ali nežno, da mu rastvori prste kako bi ih oprala i namazala mu rane. Dok je to radila, on je zavikao i prenuo se, ispruživši ruke, verovatno misleći da pada. Otvorio je oči. Počela je nežno nešto da mu govori. Zagledao se u nju.

"Tenar", izgovorio je, ne osmehnuvši se, jednostavno je prepoznavši, ne unevši u to nimalo osećanja. Ali ona je osetila pravo zadovoljstvo, kakvo pričinjava sladak ukus u ustima ili kakav cvet, što postoji još jedan živ čovek koji zna njeno ime i što je taj čovek upravo ovaj ovde.

Nagnula se i poljubila ga u obraz. "Samo mirno lezi", reče ona. "Dozvoli mi da završim s ovim." Poslušao ju je i ubrzo potom ponovo utonuo u san, ovoga puta sa rastvorenim i opuštenim šakama.

Kasnije, dok je te noći tonula u san pored Teru, pomislila je: Nikada ga ranije nisam poljubila. Ta ju je misao prenerazila. U prvi mah nije mogla da poveruje. Sasvim sigurno, svih ovih godina... ne u Grobnicama, već kasnije, dok su zajedno putovali kroz planine... na Dalekovidom, dok su zajedno plovili ka Hevnoru... Kada ju je doveo ovamo na Gont...?

Ne. Ni Ogion je nikada nije poljubio, kao ni ona njega. Zvao ju je kćeri i voleo ju je, ali je nije dodirivao; a ona, koja je od malena navikavana da bude sama, sveštenica koju niko ne dodiruje, sveta stvar, nije tražila da je dodiruju, ili bar nije znala da joj je to bilo potrebno. Na trenutak bi položila čelo ili obraz na Ogionov otvoreni dlan, a on ju je možda jednom, tek ovlaš, pomilovao po kosi.

A Ged čak nije ni to nikada učinio.

Zar nikada nisam razmišljala o tome? upita se ona sa izvesnom nevericom i strahopoštovanjem.

Nije bila sigurna. Dok je pokušavala da razmišlja o tome, preplavilo ju je silovito osećanje užasa, prestupa, koje je ubrzo uminulo, ništa joj ne otkrivši. Njene usne su sada upoznale pomalo grubu, suhu, hladnu kožu njegovog desnog obraza blizu usta, i jedino je to bilo važno, imalo nekakvog smisla.

Zaspala je. Sanjala je glas koji ju je dozivao: "Tenar! Tenar!" – a ona mu je uzvraćala, klikćući poput morske ptice, koja leti na svetlosti iznad mora; ali nije znala koje je ime uzvikivala.

Jastreb je razočarao tetku Mahovinu. Preživeo je. Posle dan–dva izjavila je da je spasen. Dolazila je da ga nahrani supom od kozjeg mesa, korenja i trava, oslonivši ga o svoje rame i okruživši ga snažnim mirisom svoga tela, unoseći kašičicama život u njega i gundajući. Iako ju je prepoznao i oslovio njenim svakodnevnim imenom, pa iako više nije mogla poreći da je on ipak, izgleda, bio čovek koga su zvali Jastreb, i dalje je želela da to porekne. Nije joj se dopadao. Ništa na njemu nije bilo kako treba, rekla je. Tenar je poštovala vračarinu pronicljivost, pa ju je to mučilo, ali ona sama nije nimalo sumnjala,

osećala je samo zadovoljstvo što je on tu i što se lagano vraća u život. "Kada ponovo bude onaj stari, videćeš", rekla je Mahovini.

"Stari!" ponovi Mahovina i prstima stade da oponaša lomljene i bacanje orahove ljuske.

Uskoro je pitao za Ogiona. Tenar je strahovala od toga. Govorila je sebi i gotovo ubedila samu sebe da je neće pitati za njega, da će znati kao što magi to znaju, kao što su čak i čarobnjaci iz luke Gont i iz Re Albija znali, da je Ogion umro. Ali četvrtog jutra, kada je prišla njegovoj postelji, već je bio budan; podigao je pogled prema njoj i kazao: "Ovo je Ogionova kuća."

"Aihalova", reče ona, što je mirnije mogla; još joj nije bilo lako da izgovori magovo pravo ime. Nije znala da li je ono Gedu bilo poznato. Svakako da jeste. Ogion mu ga je zacelo rekao, ali nije morao da mu ga kaže.

Izvesno vreme uopšte nije reagovao, a kada je ponovo progovorio, lice mu je bilo krajnje bezizražajno. "Znači, on je mrtav."

"Umro je pre deset dana."

Ležao je i gledao ispred sebe kao da razmišlja, pokušavajući da nešto smisli.

"Kada sam došao ovamo?"

Morala je da se nagne ka njemu kako bi ga razumela.

"Pre četiri dana, uveče."

"Niko drugi nije bio u planini", primeti on. Telo mu se zatim zgrči i zadrhta kao da ga je prostrelio bol ili nepodnošljivo sećanje na bol. Zatvorio je oči, namrštio se i duboko udahnuo vazduh.

Dok mu se snaga pomalo vraćala, Tenar prepoznade taj namršteni pogled, zadržani dah i stisnute šake. Vratila mu se snaga, ali ne i olakšanje, kao ni zdravlje.

Seo je na prag kuće obasjan poslepodnevnim letnjim suncem. To je bilo najdalje dokle je stigao od kada je počeo da ustaje iz kreveta. Sedeo je na pragu, zagledan u dan, a Tenar, koja je naišla iza kuće gde su bile parcele sa pasuljem, zagledala se u njega. I dalje je bio pepeljasto bled, nalik na senku. Nije u pitanju bilo samo to što je osedeo, već i nešto posebno u vezi s njegovom kožom i kostima, a na njemu i nije bilo mnogo čega drugog osim toga. Oči su mu izgubile sjaj. Pa ipak je ta senka, taj pepeljasti čovek bio isti onaj čije je lice prvi put videla obasjano vlastitom moći, izrazito lice sa nosom nalik na jastrebov kljun i lepo oblikovanim ustima, zgodan čovek. Uvek je bio ponosan, zgodan muškarac.

Krenula je ka njemu.

"Sunce je ono što ti je potrebno", reče mu ona i on klimnu, ali šake su mu i dalje bile stisnute dok je sedeo, kupajući se u letnjoj toploti.

Nije mnogo razgovarao s njom, pa je pomislila da mu možda smeta njeno prisustvo. Možda više nije mogao da bude onako slobodan s njom kao nekada. Konačno, on je sada bio Arhimag... stalno je to zaboravljala. A i prošlo je dvadeset pet godina od vremena kada su hodili po planinama Atuana i zajedno prešli u Dalekovidom istočno more.

"Gde je Dalekovidi?" upita ona, iznenada, i sama se iznenadivši što ga se setila, a zatim je pomislila: Kako sam glupa! Prošlo je toliko godina, sada je Arhimag, kako bi mogao još da ima taj mali čamac.

"Na Selidoru", odvrati on, s izrazom koji je otkrivao da se i dalje oseća bedno, a ona nije znala zašto.

Davno kao zauvek i daleko kao Selidor...

"Na najudaljenijem ostrvu", primeti ona; bilo je to napola pitanje, a napola tvrdnja.

"Na krajnjem zapadu", reče on.

Sedeli su za stolom, posle večernjeg obroka. Teru je izišla da se igra.

"Znači, na Kalesinu si došao sa Selidora?"

Kada je ponovo izgovorila zmajevo ime, imala je osećaj da je ono samo sebe izgovorilo, oblikujući njene usne po svom obliku i zvuku, pretvorivši joj dah u blagi plamen.

Začuvši to ime, on podiže pogled prema njoj, podorno je pogleda, a njoj sinu da je obično nije gledao u oči. Zatim je ispravio svoju malopredašnju tvrdnju: "Od Selidora do Rouka. A zatim od Rouka do Gonta."

Hiljadu milja? Deset hiljada milja? Nije imala pojma. Videla je velike karte u riznici Hevnora, ali niko je nije naučio brojeve, udaljenosti. Daleko poput Selidora... može li se let zmaja meriti miljama?

"Gede", poče ona, upotreбивši njegovo pravo ime jer su bili sami, "znam da si mnogo propatio i da si prošao kroz mnoge opasnosti. I ako ne želiš, možda ne možeš, možda ne bi trebalo da mi kažeš... ali kada bih znala, kada bih bar nešto znala od onoga što se dogodilo, možda bih ti bila od veće pomoći. Volela bih to. Uskoro će doći po tebe sa Rouka, poslaće brod po Arhimaga, šta ga ja znam, poslaće zmaja po tebe! I ti ćeš ponovo otići. I nas dvoje nikada nećemo razgovarati." Dok je govorila, i sama je stisnula čvrsto šake zbog lažnosti svoga glasa i reči. Pokušala je da se našali, pomenuvši zmaja... cvilela je poput žene koja za nešto okrivljuje muža!

Zurio je uporno u sto; bio je mrzovoljan, poput seljaka posle napornog dana provedenog u polju, suočenog sa nekom žestokom svadom u kući.

"Mislim da niko neće doći sa Rouka", odvrati on, s teškom mukom, tako da je posle tih reči izvesno vreme ćutao. "Daj mi vremena."

Mislila je da ništa više neće reći, pa je odgovorila: "Da, svakako. Izvini", i već je počela da ustaje da počisti sto kada on reče, ne podigavši glavu, nejasno, "Imam sada to."

Zatim je i on ustao, odneo svoju činjiju do sudopere i završio pospremanje stola. Oprao je sudove dok je Tenar sklanjala hranu. To joj je privuklo pažnju. Počela je da ga upoređuje sa Kremenkom; Kremenko nikada u životu nije oprao činjiju. To je bio ženski posao. Ali Ged i Ogion su ovde živeli, bili su neženje, bez žena; gde god da je Ged živeo, nigde nije bilo žena; zato je bio navikao da obavlja "ženske poslove" ni ne

razmišljajući o tome. Bila bi prava šteta, pomisli ona, kada bi počeo da razmišlja o tome, kada bi počeo da se plaši da njegovo dostojanstvo može ugroziti krpa za pranje sudova.

Niko nije došao po njega sa Rouka. Kada su razgovarali o tome, jedva da je bilo vremena da stigne bilo kakav brod osim onog koji bi sve vreme plovio sa magovim vetrom u jedrima; međutim, dani su prolazili, a nikakva poruka za njega nije stizala, niti je dobio bilo kakav znak. Izgledalo joj je čudno što tako dugo ostavljaju svog Arhimaga na miru. Mora da im je zabranio da bilo koga šalju po njega; ili se možda ovde sakrio pomoću svojih čarobnjačkih moći, pa tako nisu znali gde je, niti ga je iko mogao prepoznati. Jer seljani su mu poklanjali zapanjujuće malo pažnje.

Manje ju je čudilo to što niko nije došao iz zdanja gospodara Re Albija. Gospodari te kuće nikada nisu bili u dobrim odnosima sa Ogionom. Žene iz kuće bile su, bar seljaci tako pričaju, upućene u crnu magiju. Jedna se udala za nekog gospodara sa severa, tako bar kažu, koji ju je živu zakopao ispod kamena; druga je nešto petljala sa nerođenim detetom u utrobi, pokušavši da od njega stvori moćno biće, tako da je odmah po rođenju progovorilo, ali nije imalo kostiju. "Ličilo je na malu vreću od kože", proširila je babica glas kroz selo, "malu vreću sa očima i glasom, koja nikada nije sisala, ali je govorila nekim čudnim jezikom i umrla..." Koliko god bilo istine u tim pričama, gospodari Re Albija oduvek su se držali po strani. Kada je tek stigla u Re Albi, moglo se očekivati da je pozovu da odsedne u glavnom zdanju, ali nisu to učinili iako je bila sadrug maga Jastreba, štićenica maga Ogiona, iako je donela prsten Eret–Akbe u Hevnor. Umesto kod njih, na svoje zadovoljstvo, ostala je da živi, sama, u maloj kolibi koja je pripadala seoskom tkaču, Lepezi, a ljude iz velike kuće vidala je retko i to samo iz daleka. Sada tamo nije bilo gospodarice, Mahovina joj je to kazala, u zdanju su živeli samo stari gospodar, veoma star, njegov unuk, i mladi čarobnjak, po imenu Jasika, koga su unajmili iz škole na Rouku.

Od kada je Ogion bio pokopan sa talismanom tetke Mahovine u šaci, ispod bukvinog drveta pored planinske staze, Tenar nije videla Jasiku. Izgledalo je čudno, ali on ili nije znao da se Arhimag Zemljomorja nalazi u njegovom selu, ili ako je, pak, znao, iz nekog razloga nije dolazio. Nikada više nije navratio ni čarobnjak iz luke Gont, koji je takođe došao da pokopa Ogiona. Ako i nije znao da je Ged ovde, nema sumnje da je znao ko je ona bila, Bela dama, koja je na zglavku nosila prsten Eret–Akbe, koja je upotpunila Runu Mira... Pre koliko godina je sve to bilo, starice! – pomisli ona. Je li ti se nos iskrivio?

Svejedno, ona je bila ta koja im je otkrila Ogionovo pravo ime. I činilo joj se da joj duguju izvesnu ljubaznost.

Međutim, čarobnjaci, kao takvi, nisu imali nikakve veze sa ljubaznošću. Oni su bili ljudi od moći. I imali su posla samo sa moći. A kakvu je moć ona sada imala? Šta je ona ikada imala? Kao devojčica, sveštenica, bila je posuda; moć mračnih mesta proticala je kroz nju, iskorišćavala je, ostavljala je praznom, nedodirnutom. Kada je izrasla u mladu ženu, jedan moćan čovek podučavao ju je moćnim stvarima, ali ona je to ostavila, okrenula mu leđa, ne dodirnuvši ono što joj je nudio. Kada je postala žena, napravila je izbor – posedovala je moći žene, izvesno vreme, a to je vreme sada bilo prošlo; obavila

je svoj zadatak kao žena i majka. U njoj nije ostalo više ništa, nikakva moć, koju bi bilo ko mogao prepoznati.

Ali zmaj joj se obratio. "Ja sam Kalesin", rekao je, a ona je odvrtila, "Ja sam Tenar."

"Ko je gospodar zmajeva?" zapitala je Geda, na onom mračnom mestu, u Lavirintu, pokušavši da porekne njegovu moć, pokušavši da ga natera da prizna njenu; odvratio joj je jednostavno i pošteno, razoružavši je za sva vremena: "To je čovek sa kojim zmajevi pristaju da razgovaraju."

Znači, ona je bila žena s kojom zmajevi pristaju da razgovaraju. Da li je to bilo nešto novo, uvijeno znanje, seme svetlosti, što je osećala u sebi, probudivši se ispod malog prozora koji je gledao prema zapadu?

Nekoliko dana posle tog kratkog razgovora za stolom, plevila je Ogionovu baštu, spašavajući od letnjeg korova luk koji je on zasadio u proleće. Ged se pojavio na kapiji u visokoj ogradi koja je baštu štitila od koza i počeo da plevi s drugog kraja leje. Radio je izvesno vreme, pa seo, zagledavši se u šake.

"Daj im vremena da zacele", reče mu nežno Tenar.

On klimnu.

Visoke stabljike pasulja u narednoj leji bile su u cvatu. Širile su oko sebe sladunjav miris. Sedeo je s položenim mršavim rukama na kolenima, zagledan u suncem obasjanu, isprepletenu vinovu lozu, cveće i viseće mahune. Počela je da mu priča, ne prekinuvši rad: "Pre no što je umro, Aihal je kazao, 'Sve se promenilo...' Oplakivala sam ga, žalila od kada je umro, ali nešto je odagnalo moj bol. Nešto će se uskoro roditi... nešto se oslobodilo. U snu i za vreme buđenja, svesna sam da se nešto promenilo."

"Da", složi se on. "Došao je kraj zlu. I..."

Posle poduže tišine, on ponovo poče da govori. Nije gledao u nju, ali glas mu je prvi put zazvučao slično onome koji je nekada znala, govorio je tečno, tiho, sa suvim gontskim naglaskom.

"Sećaš li se, Tenar, našeg dolaska u Hevnor?"

Kako bih to mogla da zaboravim? – upitalo ju je njeno srce, ali je ona ćutala plašeći se da se on ponovo ne povuče u tišinu.

"Dovezli smo Dalekovidog u luku i popeli se na dok... stepenice su od mermera. A ljudi, svi oni ljudi... ti si podigla ruku kako bi videli Prsten..."

...A drugom sam čvrsto stezala tvoju; bila sam užasnuta od straha: lica, glasovi, boje, kule, zastave i stegovi, zlato, srebro i muzika, a poznavala sam samo tebe... na celom svetu znala sam samo tebe, koji si koračao pored mene...

"Upravitelji kraljeve kuće dopratili su nas do podnožja Kule Eret–Akbe, kroz ulice pune ljudi. I mi smo se popeli visokim stepenicama, sami nas dvoje. Sećaš se?"

Ona klimnu. Položila je šake na zemlju koju je plevila, osetivši njenu zrnastu hladnoću.

"Otvorio sam vrata. Bila su teška, u prvi mah su se zaglavila. Onda smo ušli. Sećaš se?"

Kao da je od nje tražio da mu potvrdi kako ga nije izdalo pamćenje... Da li se to stvarno dogodilo? Sećam li se?

"Dvorana je bila ogromna i visoka", reče ona. "Podsetila me je na moju Dvoranu, u kojoj sam bila pojedena, ali samo zbog toga što je bila tako visoka. Svetlost je dopirala kroz prozore visoko u kuli. Zrake svetlosti presecale su je poput mačeva."

"A presto", dodade on.

"Presto, da, sav od zlata i grimiza. Ali prazan. Isto kao i presto u Dvorani u Atuanu."

"Sada više nije", nastavi on. Pogledao ju je preko zelenih izdanaka luka. Lice mu je bilo napeto, setno, kao da nije mogao da se obraduje nečemu što je bilo vredno radovanja. "U Hevnoru je sada kralj", reče on, "u središtu sveta. Ono što je predskazano, obistinilo se. Runa je zacelila i svet je ujedinjen. Došli su dani mira. On..."

Zastao je, spustio pogled i isprepleo prste.

"Izneo me je iz smrti u život. Aren od Enlada. Lebanen iz pesama koje tek treba ispevati. Uzeo je svoje pravo ime, Lebanen, kralj Zemljomorja."

"To je znači to", upita ona, kleknuvši i zagledavši se u njega... "radost, izlaženje na svetlost?"

Nije joj odgovorio.

Kralj u Hevnoru, pomisli ona, a zatim to i naglas izgovori: "Kralj u Hevnoru!"

U sebi je još nosila viziju predivnog grada, širokih ulica, mermernih kula, popločanih i bronzanih krovova, brodova širokih jedara u luci, veličanstvene prestone dvorane koju je sunce obasjavalo u obliku mačeva, bogatstva, dostojanstva i harmonije, reda koji se tamo održavao. Iz tog središta svetlosti videla je kako se u obliku savršenih prstenova na vodi širi red, koji podseća na pravu popločanu ulicu ili na brod koji plovi ispred vetra: ide putem kojim treba da ide i donosi mir.

"Bio si odličan, dragi prijatelju", reče ona.

Napravio je ovlašan pokret rukom kao da želi da zaustavi njene reči, a onda se okrenuo u stranu, pritisnuvši šakom usta. Nije imala snage da ga gleda kako plače. Povila je glavu i nastavila posao. Nastavila je da čupa korov, jednu stabljiku za drugom, dok nije izvukla i žilav koren. Kopala je šakama, pokušavajući da pronađe koren u tvrdom tlu, u tami zemlje.

"Goha", začuo se Terunin slab, hrapav glas koji ju je dozivao sa kapije i Tenar se okrenula. Detetovo polulice gledalo ju je sa oba svoja oka, i onim kojim je videla i onim kojim nije. Tenar pomisli: Da li da joj kažem da sada u Hevnoru postoji kralj?

Ustala je i pošla prema kapiji kako bi uštedela Teru trud da vikom objasni šta želi. Dok je ležala u vrućici i bez svesti, Bukva je kazao da je dete udisalo vatru. "Spržila joj je glas", objasnio je on.

"Čuvala sam Sipi", prošaputa Teru, "ali ona je odlutala sa pašnjaka. Ne mogu da je nađem."

To je bio najduži govor koji je ikada održala. Drhtala je od trčanja i od napora da ne zaplače. Ne smemo svi u isto vreme početi da plačemo, pomisli Tenar... ovo je

glupo, ovo nam baš nije potrebno!... "Jastrebe!" pozva ga ona, okrenuvši se, "pobegla je jedna koza."

Istog časa je ustao i uputio se ka kapiji.

"Pokušaj u prolećnoj kući", reče on.

Pogledao je Teru kao da ne primećuje njene užasne ožiljke, kao da je jedva vidi: dete koje je izgubilo kozu i koje treba da je pronade. On je video kozu. "Ili je otišla da se pridruži seoskom stadu", dodade on.

Teru je već trčala prema prolećnoj kući.

"Je li ona tvoja kćer?" upitao je Tenar. To je bilo prvi put da je uopšte pomenuo dete i Tenar je u tom trenutku jedino pomislila koliko je bio čudan.

"Ne, niti je moja unuka. Ali je moje dete", odvrati ona. Zbog čega je ponovo počela da mu se ruga, da ga pecka?

Prošao je kroz kapiju, upravo u trenutku kada se Sipi zaletela prema njima, onako smeđe-bela, a za njom je u daljini trčala Teru.

"Hi!" povika iznenada Ged i, skočivši, prepreči kozi put, usmerivši je pravo prema otvorenoj kapiji i Terunim rukama. Uspela je da uhvati Sipin kožni kaiš. Koza je istog časa stala mirno, pitoma poput jagnjeta, gledajući Tenar jednim žutim okom, a drugim merkajući leje sa lukom.

"Napolje", reče Tenar, izvevši je iz kozjeg raja i poteravši prema kamenitom pašnjaku gde je trebalo da bude.

Ged je seo na zemlju, kao da je poput Teru i on ostao bez daha, ili još gore; dahtao je i očigledno mu se vrtelo u glavi; ali bar se nije kupao u suzama. Slobodno veruj koji da će sve pokvariti.

"Vreska nije trebalo da ti poveri da čuvaš Sipi", reče Tenar Teru. "Niko nije u stanju da pazi na Sipi. Ako ponovo ode, samo obavesti Vresku i ništa ne brini. Važi?"

Teru klimnu. Posmatrala je Geda. Retko je posmatrala ljude, a još ređe muškarce, jedva bi im ponekad uputila koji pogled; ali sada je postojano zurila u njega, nagnute glave kao kakav vrapčić. Da li se to upravo rodio junak?

6. POGORŠANJE

Još je bilo više od mesec dana do jesenje ravnodnevice i dani su bili dugi na Prekopadu okrenutom prema zapadu. Teru se kasno vratila iz celodnevnog pohoda na koji ju je tetka Mahovina povelala da skupljaju trave. Bila je odveć umorna da bi jela. Tenar ju je smestila u krevet i ostala da sedi pored nje i da joj peva. Kada je dete bilo premoreno nije moglo da spava, već bi se sklupčalo u krevetu poput kakve paralisane životinje, zureći u halucinacije dok ne bi zapala u košmarno stanje, negde između sna i jave, tokom koga niko ne bi mogao do nje dopreti. Tenar je otkrila da to može sprečiti držeći je u naručju i pevajući joj dok ne bi zaspala. Kada bi joj ponestalo pesama koje je naučila kao žena seljaka u Srednjoj dolini, posegnula bi za beskrajnim kargskim napevima koje je naučila kao dete-sveštenica u Grobnicama Atuana, uljuljujući Teru jednoličnim mumljanjem i slatkim zavijanjem kojima je nudila ponude Bezimenim Moćima i Praznom Prestolu, sada prekrivenom prašinom i ostacima raznog

zemljotresa. Za nju te pesme više nisu imale nikakvu drugu moć, do one koju poseduje pesma kao takva; a i volela je da peva na svom jeziku, iako nije znala pesme koje su majke pevale svojoj deci u Atuanu, pesme koje je njena majka njoj pevala.

Teru je ipak brzo zaspala. Tenar ju je prebacila iz svog krila u krevet i sačekala još trenutak kako bi bila sigurna da se neće probuditi. Zatim, pošto je na brzinu osmotrila prostoriju da se uveri kako je sama, brzo kao da je nešto skrivila, pa ipak s ceremonijalnim uživanjem i velikim zadovoljstvom, ona položi svoju tanku, belu šaku na onu stranu detetovog lica na kojoj je vatra pojela oko i obraz, ostavivši za sobom zadebljao, upadljiv ožiljak. Pod dodirom njene šake sve bi to nestajalo. Meso bi opet bilo tu, a detetovo usnulo lice postajalo bi okruglo i meko. Kao da je svojim dodirom obnavljala istinu.

Lagano, nevoljno, podigla je dlan i ugledala neizlečivi gubitak, oštećeno mesto koje nikada neće biti izlečeno.

Sagnula se i poljubila taj ožiljak, a zatim tiho ustala i izišla iz kuće.

Sunce je zalazilo iza nepregledne, biserne ogrlice. Nikog nije bilo u blizini. Jastreb je verovatno bio negde u šumi. Počeo je da odlazi na Ogionov grob, provodeći sate na tom mirnom mestu ispod bukvinog drveta, a kada je malo ojačao stao je da tumara šumskim stazama koje je Ogion voleo. Hrana je očigledno za njega bila bez ukusa; Tenar je morala da ga moli da jede. Odbijao je društvo i jedino što je tražio bilo je da bude sam. Teru bi ga sledila svuda, a kako je bila isto onako tiha kao i on, nije mu smetala, ali on svejedno nije imao mira, pa bi ubrzo poslao dete kući i nastavio dalje sam; s kojim ciljem – to Tenar nije znao. Vraćao bi se kasno i samo bacao na krevet, a često bi odlazio pre no što bi se ona i dete probudile. Ostavljala mu je hleb i meso da ponese sa sobom.

Ugledala ga je sada kako se približava stazom koja je vodila kroz livadu, a koja joj se učinila tako duga i teška dok je pomagala Ogionu da je pređe poslednji put. Stigao je kroz svetlucavi vazduh, kroz travu koja se povijala na vetru, žustrim korakom, zatvoren u svoju tvrdokornu bedu, čvrstu poput kamena.

"Hoćeš li biti u blizini kuće?" upitala ga je kada se dovoljno približio da ju je mogao čuti. "Teru spava, pošla bih u šetnju."

"Hoću. Samo idi", odvrati on i ona ode, razmišljajući o nezainteresovanosti muškaraca za nužnosti koje upravljaju ženama: da neko mora biti u blizini usnulog deteta, da sloboda jednoga predstavlja neslobodu za drugoga, osim ako se ne postigne izvesna stalno promenljiva, pokretna ravnoteža, nalik na ravnotežu tela koje se kreće napred, kao što se ona sada kretala, na dve noge, prvo jedna pa druga, vežbajući tu izuzetnu veštinu, hodanje... A onda su sve tamnije boje neba i meka upornost vetra zamenili njene misli. Nastavila je da hoda, bez metafora, dok nije stigla do stenja od peščanog kamenja. Tu se zaustavila da isprati sunce koje se izgubilo u mirnoj, ružičastoj izmaglici.

Kleknula je i pronašla prvo očima, a zatim vrhovima prstiju dugačko, plitko, nejasno udubljenje u steni, koje se protezalo do same njene ivice: trag Kalesinovog repa. Stalno ga je iz početka pratila prstima, zureći u struje sumraka, sanjareći. Izgovorila je

samo jednu reč. Ovoga puta to ime nije zaplamsalo u njenim ustima, već je zacvrčalo i lagano joj skliznulo sa usana: "Kalesin..."

Pogledala je prema istoku. Vrhovi planine Gont iznad šuma bili su crveni, jer su hvatali svetlost koja je nestala ovde dole. Još dok ih je posmatrala, boja se rasplinula. Skrenula je pogled, a kada ga je vratila vrh je bio siv, mračan, pošumljene padine tamne.

Čekala je večernju zvezdu. Kada je zasijala iznad izmaglice, polako je krenula kući.

Kući, ne kući. Zašto je još boravila u Ogionovoj kući, umesto u svojoj vlastitoj seoskoj kući, zašto je brinula o Ogionovim kozama i luku, a ne o svojim voćnjacima i stadima? "Čekaj", rekao joj je, i ona je čekala; došao je zmaj; Ged se oporavio... dosta se oporavio. Ona je svoj deo posla obavila. Brinula se o kući. Više nije bila potrebna ovde. Bilo je vreme da krene.

Pa ipak, nikako nije mogla da zamisli sebe kako napušta ovaj visoki ispust, ovo jastrebovo gnezdo, i ponovo silazi u nizinu, lagodna obrađena polja, unutrašnjost kopna bez vetra; nije mogla o tome da razmišlja, a da se ne oneraspoloži i ne smrkne. Šta je sa snom koji je ovde usnula, pod malim prozorom okrenutim prema zapadu? Šta je sa zmajem koji je došao do nje, ovamo?

Vrata kuće bila su kao i obično otvorena da bi u kuću ušlo što više svetlosti i vazduha. Jastreb je sedeo na niskom sedištu pored očišćenog ognjišta u kome nije zapalio vatru; nije upalio ni svetiljku. Često je tu sedeo. Pomislila je da je to sigurno bilo njegovo mesto dok je ovde kratko vreme boravio kao dečak i Ogionov šegrt. To je bilo i njeno mesto, u zimskim danima, kada je bila Ogionov učenik.

Podigao je pogled prema njoj kada se pojavila na vratima, ali ga nije zadržao na njoj već se zaustavio desno od vrata, u mračnom uglu iza njih. Tamo se nalazila Ogionova palica, hrastov štap, težak, uglačan od upotrebe, iste visine kao što je i on sam bio. Pored njega stajali su Terunin tanki štap od leske i štap od jove, koje je Tenar odsekla za njih dve dok su pešačile ka Re Albiju.

Tenar je razmišljala... Njegova palica, njegova čarobnjačka palica, od tisovine, Ogion mu ju je dao... Gde li je sada?... A u isto vreme: Zašto sam se tek sada toga setila?

U kući je bilo mračno i zagušljivo. Bila je potištena. Želela je da ostane i razgovara sa njim, a sada kada ga je zatekla kako tamo sedi nije imala šta da mu kaže, kao uostalom ni on njoj.

"Mislim", poče ona konačno, ispravljajući četiri činije na hrastovom kredencu, "da je došlo vreme da se vratim na svoje imanje."

Ništa nije odgovorio. Možda je klimnuo, ali bila mu je okrenuta leđima.

Odjednom je osetila umor i poželela da pođe u krevet; ali on je sedeo u prednjem delu kuće, a još nije bilo sasvim mračno; nije mogla da se svuče pred njim. Zbog osećanja stida se razbesnela. Upravo se spremala da ga zamoli da nakratko iziđe napolje, kada on oklevajući progovori, prethodno pročistivši grlo.

"Knjige. Ogionove knjige. Rune i dve Nauk–knjige. Hoćeš li i njih poneti sa sobom?"

"Ja?"

"Ti si bila njegov poslednji učenik."

Prišla je ognjištu i sela preko puta njega na Ogionov tronožac.

"Naučila sam da pišem rune na hardiškome, ali sam većinu zaboravila, u to sam sasvim sigurna. Naučio me je nešto malo i jezik kojim govore zmajevi. Ponećeg se još sećam. Ali ništa više. Nisam postala ovisnik, čarobnjak. Udala sam se, kao što znaš. Da li bi Ogion ostavio svoje mudre knjige jednoj ženi seljaka?"

Posle pauze on reče, bezizražajnog izraza lica: "Zar ih nikome, onda, nije ostavio?"

"Tebi, bez sumnje."

Jastreb ništa ne reče.

"Ti si bio njegov poslednji šegrt, njegov ponos i prijatelj. On to nikada nije kazao, ali podrazumeva se da knjige sada pripadaju tebi."

"A šta bih ja sa njima?"

Zurila je u njega kroz sumrak. Svetlost koja je dopirala kroz prozor na zapadnoj strani slabo je obasjavala prostoriju. Nepopustljiv, bezdušan, neobjašnjiv bes koji se nazirao u njegovom glasu izazvao je bes i u njoj.

"Ti, Arhimag, mene pitaš? Zašto praviš od mene veću budalu nego što jesam, Gede?"

On ustade. Glas mu je podrhtavao. "Ali zar ne vidiš... zar ne možeš da vidiš... s tim je svršeno... nema više!"

Ostala je da sedi zagledana u njega, pokušavajući da mu nazre lice.

"Ne posedujem više nikakvu moć, baš ništa. Dao sam... potrošio sam... sve što sam imao. Da zatvorim... Da... S tim je sada gotovo."

Pokušala je da porekne njegove reči, ali nije mogla.

"Kao kad prospeš malo vode", reče on, "šolju vode u pesak. U suvoj zemlji. Morao sam to da učinim. Ali sada više nemam šta da popijem. A kakva korist, kakva korist od jedne šolje vode u celoj pustinji? Da li će pustinja nestati?... Ah! Slušaj!... Nekada mi je to šaputalo tamo iza vrata: Slušaj, slušaj! I otišao sam u suhu zemlju kada sam bio mlad. Sreo sam to tamo, postao sam to, oženio se svojom smrću. To mi je podarilo život. Vodu, vodu života. Bio sam kladenac, izvor, tekao sam, darivao. Ali tamo nema izvora. Sve što mi je na kraju ostalo bila je jedna šolja vode, a i nju sam morao da prospem u pesak, u korito presahle reke, na stenje u tami. I tako, ni nje nema više. Gotovo je. Završeno."

Dovoljno je naučila od Ogiona i od samog Geda, tako da je znala o kojoj je to zemlji govorio; iako je pričao u slikama, to nije bila zamaskirana istina već prava istina onako kako ju je on upoznao. Takođe je znala da mora poreći ono što je govorio, bila to istina ili ne. "Potrebno ti je još vremena, Gede", primeti ona. "Povratak iz smrti mora da je dugačak... čak i na leđima zmaja. Potrajaće to. Biće ti neophodno još vremena, mira, tišine, mirovanja. Bio si povređen. Rane će zaceliti."

Dugo je ćutao i samo stajao. Taman je pomislila kako je rekla pravu stvar i time ga malo utešila. Ali onda je on konačno progovorio.

"Kao kod deteta?"

Bio je to ubod nožem koji je bio tako oštar da nije ni osetila kako joj prodire u telo.

"Ne znam", nastavi on istim nežnim, suvim glasom, "zašto si je uzela, znajući da ne može biti izlečena. Znajući kakav joj život mora biti. Pretpostavljam da je to deo vremena u kome smo živeli... mračnog vremena, doba razaranja, vremena koje se završava. Pretpostavljam da si je uzela iz istog razloga zbog koga sam ja otišao da se sretnem sa svojim neprijateljem, jer je to bilo jedino što si mogla da učiniš. I tako moramo nastaviti da živimo u novom dobu sa ostacima naše pobede nad zlom. Ti sa tvojim opečenim detetom, a ja bez ičega."

Ravnodušnim, tihim glasom iskazivao je svoje očajanje.

Tenar se okrenula da pogleda magovu palicu ostavljenu u mraku desno od vrata, ali iz nje nije zračila svetlost. I spolja i iznutra bila je sasvim tamna. Kroz otvorena vrata mogla je videti nekoliko zvezda; bile su visoke i jedva vidljive. Zagledala se u njih. Poželela je da sazna koje su to zvezde. Ustala je i prošla tapkajući pored stola do vrata. Spustila se izmaglica, tako da se nije videlo mnogo zvezda. Jedna od onih koje je videla još iznutra bila je bela letnja zvezda koju su, u Atuanu, na njenom jeziku, zvali Tehanu. Druge nije poznavala. Nije znala ni kako su Tehanu ovde zvali, na hardiškom, niti kako je bilo njeno pravo ime, kako su je zmajevi zvali. Znala je samo kako ju je zvala njena majka, Tehanu, Tehanu, Tenar, Tenar...

"Gede", pozva ga ona sa vrata, ne okrenuvši se, "ko te je othranio?"

Prišao joj je, i sam se zagledavši u maglovito obzorje mora, zvezde, u tamnu gromadu planine iznad njih.

"Niko posebno", odvrati on. "Majka mi je umrla još dok sam bio beba. Imao sam stariju braću. Ne sećam ih se. Imao sam i oca kovača. I majčinu sestru. Ona je bila vračara u Deset Jova."

"Tetka Mahovina", primeti Tenar.

"Mlada. Posedovala je određene moći."

"Kako se zvala?"

Ćutao je.

"Ne mogu da se setim", odvrati on polako.

Posle izvesnog vremena dodade: "Učila me je imenima. Soko, hodočasnički soko, orao, orao kliktavac, jastreb kokošar, kobac-ptičar..."

"Kako zovete onu zvezdu? Onu belu, tamo visoko."

"Labudovo srce", odvrati on, podigavši pogled. "U Deset Jova su je zvali Strela."

Ali nije joj rekao njeno ime na Jeziku Stvaranja, kao ni prava imena za jastreba, sokola, kopca-ptičara, kojima ga je naučila vračara.

"Ono što sam kazao... tamo unutra... bilo je pogrešno", reče on nežno. "Nije trebalo uopšte o tome da govorim. Oprosti."

"Ako ne želiš da razgovaraš, šta drugo mogu nego da te ostavim?" Okrenula se prema njemu. "Zašto misliš samo na sebe? Uvek samo na sebe? Izidi malo napolje", naredi mu ona, besno. "Hoću u krevet."

Bio je zaprepašćen; promucao je nekakvo izvinjenje i izišao; a ona, ona je otišla do niše, svukla odeću, uvukla se u krevet i sakrila lice u slatku toplinu Teruninog svilenkastog zatiljka.

"Znajući kakav joj život mora biti..."

Bes koji je osećala prema njemu, glupo odbijanje da prizna kako je tačno ono što joj je upravo kazao, poticali su iz razočaranja. Iako je Ševa ko zna koliko puta kazala da se ništa ne može učiniti, ipak se nadala da bi Tenar mogla izlečiti te opekotine; i uprkos tome što je izjavila da ni Ogion to ne bi mogao, Tenar se nadala da bi Ged mogao izlečiti Teru... da bi mogao položiti šaku na njen ožiljak posle čega bi se on izravnao i nestao, slepo oko progledalo, unakažena šaka se povratila, unakažen život zacelio.

"Znajući kakav joj život mora biti..."

Glave okrenute od nje, znaci protiv zla, užas i znatiželja, sažaljenje od koga ti je muka i radoznala pretnja, jer učinjeno zlo privlači novo... I nikada zagrljaj muškarca. Nikada je niko neće držati u naručju. Nikada niko osim Tenar. Oh, bio je on u pravu, dete je trebalo da umre, trebalo bi da je mrtvo. Trebalo je da je puste da ode u suhu zemlju, ona, Ševa i Bršljanka, starice koje se u sve petljaju, meka srca, a u stvari okrutne. Bio je u pravu, uvek je bio u pravu. Ali onda su i muškarci koji su je iskoristili za svoje potrebe i igre, žena koja je dopustila da bude iskorišćena... onda su i oni bili u pravu kada su je prebili i onesvešćenu gurnuli u vatru da izgori. Samo nisu bili temeljiti. Izgubili su živce i ostavili u njoj malo života. Tu su pogrešili. I sve što je ona, Tenar, učinila, bilo je pogrešno. Kao dete data je mračnim silama; one su je pojele, dopustili su da je pojedu. Zar je mislila da će, ako pređe more, ako nauči druge jezike, ako bude nečija žena, majka deci, da će jednostavno, živeći svojim životom, ikada moći da bude nešto drugo sem onoga što je bila... njihova sluškinja, njihova hrana, njihova da bi je koristili za svoje potrebe i igre? Uništena, privlačila je k sebi uništene, deo vlastitog uništenja, telo vlastitog zla.

Detetova kosa bila je fina, topla, divno je mirisala. Ležala je sklupčana u toplom Tenarinom naručju, snevala. Kakvo je zlo ona mogla predstavljati? Učinjena joj je nepravda, nepravda koja se nije mogla ispraviti, ali nije ona bila grešna. Nije bila izgubljena, nije bila izgubljena, nije bila izgubljena. Tenar ju je držala i sasvim mirno ležala, usredsredivši svoj um na svetlost iz njenog sna, struje prozirnog vazduha, ime zmaja, ime zvezde, Labudovo srce, Strela, Tehanu.

Češljala je crnu kozu kako bi došla do donje vune koju će upresti i odneti tkaču da je pretvori u tkaninu, svilenkasto "striženo runo" sa ostrva Gont. Stara crna koza češljana je već hiljadu puta i to joj se dopadalo, uživala je u uranjanju i vučenju žičanih zubaca češlja. Sivo-crna, češljom izvučena vuna narasla je u mekani, prljavi oblak, koji je Tenar na kraju gurnula u mrežu; počeškala je kozu iza ušiju u znak zahvalnosti i šljepnula je uz put po zaobljenom boku. "Beee!" ogłosi se koza i ode. Tenar napusti ograđeni pašnjak i zaobide kuću, pogledavši preko livade da proverii da li se Teru još tamo igra.

Mahovina je pokazala detetu kako da pravi kotarice od trave; iako nespretna zbog obogaljene šake, ipak je polako sticala veštinu. Sedela je u travi na livadi sa radom u krilu, ali nije radila. Posmatrala je Jastreba.

Stajao je podalje od nje, blizu ivice stene. Bio joj je okrenut leđima i nije bio svestan da ga neko promatra, jer je sam posmatrao pticu, jednu vrstu mladog sokola; a ovaj je, pak, motrio neki manji plen koji je uočio u travi. Stalno je lepetao krilima, u želji da natera kakvu voluharicu ili miša u paniku i beg prema gnezdu. Čovek je stajao isto tako napet, gladan, i zurio u pticu. Lagano je podigao desnu ruku, držeći ispruženu podlakticu; činilo se da nešto govori, mada je vetar odnosio njegove reči. Mladi soko se okrenuo, zakliktao svojim prodornim, promuklim, reskim glasom i poleteo prema šumi.

Muškarac je spustio ruku i ostao mirno da stoji, posmatrajući pticu. Dete i žena se nisu ni pomakli. Samo je ptica letela, slobodno odletela.

"Jednom je došao k meni kao soko, hodočasnički soko", ispričao joj je Ogion, dok su sedeli pored vatre, jednog zimskog dana. Pričao joj je o čarolijama Pretvaranja, o preobražajima, o magu Bordgeru koji je postao medved. "Doleteo je kod mene, na moj zglob, negde sa severa i zapada. Uneo sam ga unutra i smestio pored vatre. Nije mogao da govori. Pošto sam ga poznao, bio sam u stanju da mu pomognem; mogao je da se otarasi lika sokola i ponovo postane čovek. Ali oduvek je u njemu bilo nečeg jastrebskog. U selu su ga zvali Jastreb jer su divlji jastrebovi dolazili k njemu, na samo jednu njegovu reč. Ko smo mi? Šta to znači biti čovek? Pre no što je dobio svoje ime, pre no što je stekao znanje, pre no što je zadobio moć, jastreb je bio u njemu, kao i čovek, mag, i više od toga... bio je ono što nismo u stanju da imenujemo. Kao, uostalom, i svi mi."

Devojčica koja je sedela kod ognjišta, zureći u vatru, slušajući, ugledala je jastreba; čoveka; videla je ptice koje su dolazile k njemu, na njegov poziv, kada bi ih nazvao njihovim pravim imenom, dolazile bi lepećući krilima da ga svojim oštrim kandžama uhvate za ruku; videla je sebe jastreba, divlju pticu.

7. MIŠEVI

Gradoslat, onaj koji se bavio kupovinom ovaca i koji je doneo Ogionovu poruku na imanje u Srednjoj dolini, pojavio se jednoga dana u magovoj kući.

"Da li ćete prodavati koze, pošto je gospodar Ogion umro?"

"Možda", odvrati neodređeno Tenar. U stvari, već je počela da se pita od čega će živeti ako ostane u Re Albiju. Kao i sve čarobnjake i Ogiona su izdržavali ljudi koji su se koristili njegovim veštinama i moćima... u njegovom slučaju, svi na Gontu. Trebalo je samo da zatraži i sve što bi mu bilo potrebno dobijao bi uz duboke izraze zahvalnosti, jer su znali da dajući malo dobijaju veoma mnogo: naklonost maga; on nikada nije morao ni da traži. Čak je morao da poklanja višak hrane, odeće, alata i stoke i sve ostale potrepštine i ukrase koji su mu bili nuđeni ili jednostavno ostavljeni na njegovom pragu. "Šta ću ja s tim?" upitao bi, smeteno, stojeći sa naručjem punim pilića koji su ljutito pijukali, jardima tapiserija ili loncima ukiseljene repe.

Ali Tenar je sve za sobom ostavila u Srednjoj dolini. Kada se iznenada spakovala i krenula, uopšte nije razmišljala o tome koliko bi dugo mogla ostati. Nije ponela ni sedam novčića od slonovače, Kremenково blago; niti bi taj novac bio od kakve koristi u selu, osim ako bi njime želela da kupi zemlju ili stoku, ili sklopi posao sa nekim trgovcem iz luke Gont koji prodaje krzna pelavija ili svilu iz Lorbanerija bogatim seljacima i sitnim gospodarima Gonta. Kremenково imanje snabdevalo je nju i Teru svime što im je bilo potrebno za jelo i odevanje; međutim, Ogion je držao onih šest koza i gajio pasulj i luk više radi vlastitog zadovoljstva nego iz potrebe. Živela je od onoga što se našlo u njegovoj ostavi, od poklona seljana koji su je darivali radi uspomene na njega i od velikodušnosti tetke Mahovine. Upravo juče vračara je kazala: "Draga, ispileli su se pilići moje kokoške sa prstenom oko vrata, doneću ti dva-tri pilenceta kada počnu da čeprkaju. Mag ih nikada ne bi zadržao, za njega su bili suviše bučni i blesavi, ali kakva ti je to kuća bez pilića na vratima?"

Njene kokoške su doista ulazile i izlazile sasvim slobodno, spavale na njenom krevetu i obogaćivale miris mračne, zadimljene sobe u kojoj je nezamislivo zaudralo.

"Ona smeđe-bela jednogodišnja koza davaće puno mleka", reče Tenar čoveku oštrih crta lica.

"Mislio sam na celo stado", primeti on. "Možda. Ima ih pet ili šest, je li tako?"

"Šest. Tamo su na pašnjaku, ako želiš da ih pogledaš."

"Pogledaću ih." Ali nije se ni pomerio. Nijedna strana, razume se, nije smela da pokaže nestrpljenje.

"Jesi li videla veliki brod koji je doplovio u luku?" upita je on.

Ogionova kuća je gledala na zapad i sever i iz nje su se mogli videti samo stenoviti rtovi na ulazu u zaliv, Naoružane Stene; ali iz samog sela, sa nekoliko mesta, mogao se videti strmi dvosmerni put za luku Gont kao i dokovi i cela luka. U Re Albiju je praćenje dolazaka i odlazaka brodova predstavljalo svakodnevnu pojavu. Obično je nekoliko staraca sedelo na klupi iza kovačnice, odakle je bio najbolji vidik, i mada možda nikada u životu nisu prešli onih petnaest krivudavih milja puta do luke Gont, pratili su dolaske i odlaske brodova kao da su u pitanju kakvi spektakli, čudnovati, a u isto vreme i poznati, koji su se odigravali samo da bi njih zabavili.

"Iz Hevnora, reče kovačev mali. Bio je u luci da se nagodi oko šipki. Vratio se gore kasno sinoć. Veliki brod je iz Velike Luke Hevnor, rekao je."

Verovatno je toliko govorio kako ne bi razmišljala o ceni za koze, a prepredeni izraz najverovatnije su mu davale neobično usađene oči. Velika Luka Hevnor malo je trgovala sa Gontom, siromašnim i udaljenim ostrvom poznatim jedino po čarobnjacima, gusarima i kozama; nešto u rečima, "veliki brod", privuklo joj je pažnju i uznemirilo je, iako nije znala zbog čega.

"Kazao je takođe da pričaju kako se od nedavna u Hevnoru nalazi kralj", nastavio je kupac ovaca, merkajući je ispod oka.

"To bi moglo biti dobro", primeti Tenar.

Gradoslat klimnu. "Moglo bi zadržati onu fukaru od stranaca podalje od nas."

Tenar, strankinja, ljubazno klimnu.

"Ali tamo dole u luci ima i onih kojima to neće, možda, biti po volji." Mislio je na gusarske kapetane sa Gonta, čija je vlast nad severoistočnim morima prilično porasla poslednjih godina, tako da su mnogi stari trgovački putevi koji su ih povezivali sa središnjim ostrvima Arhipelaga bili razbijeni ili napušteni; to je donelo bedu svima na Gontu osim gusarima, ali to im nije smetalo da budu junaci u očima većine Gontijaca. Koliko je Tenar znala, njen sin je bio mornar na jednom gusarskom brodu. I možda bezbedniji nego na kakvom trgovačkom brodu sa unapred određenim kursom. Bolje je biti ajkula nego ikra, kao što kažu.

"Uvek ima onih koji će biti nezadovoljni, bez obzira na sve", primeti Tenar, istog časa se prilagodivši pravilima razgovora, ali ipak ne uspevši da prikrije nestrpljenje tako da je dodala, ustavši: "Pokazaću ti koze. Možeš baciti pogled. Ne znam da li ćemo sve prodati, da li ćemo ijednu prodati." I ona povede čoveka prema kapiji ograđenog pašnjaka i ostavi ga tamo. Nije joj se dopadao. Nije bio kriv što joj je jednom, a možda i dva puta doneo loše vesti, ali nikada nije gledao sabesednika pravo u oči i njoj se nije dopadalo njegovo društvo. Neće mu prodati Ogionove koze. Čak ni Sipi.

Pošto je otišao, ne sklopivši posao, osetila je izvesnu nelagodnost. Rekla mu je: "Nisam sigurna da li ćemo prodati", bilo je glupo reći mi umesto ja, kada on uopšte nije ni zatražio da porazgovara sa Jastreboom, nijednom ga reči nije ni pomenuo, kao da je uobičajeno da se muškarac pogađa sa ženom, naročito kada ona odbija njegovu ponudu.

Nije znala kako gledaju na Jastreba, na njegovo prisustvo i neprisustvo, u selu. Ogion, koji se držao po strani i bio ćutljiv i koga su se na neki način plašili, bio je njihov jedini mag i komšija. Možda su bili ponosni na Jastreba, na njegovo ime, na Arhimaga koji je izvesno vreme živeo u Re Albiju i izveo tako sjajne podvige, prevario zmaja na Devedeset Ostrva, doneo odnekud Prsten Eret-Akbe; ali njega nisu poznavali. Niti je on poznavao njih. Od kada je stigao, nije nijednom otišao do sela, boravio je samo u šumi, u divljini. Ranije nije o tome razmišljala, ali on je, nema sumnje, izbegavao selo isto kao i Teru.

Mora da su razgovarali o njemu. Bilo je to selo, a u selu ljudi pričaju. Međutim, glasine o delima čarobnjaka i maga nisu stizale daleko. Ta stvar je bila isuviše tajnovita, životi ljudi od moći bili su suviše čudni, suviše različiti od njihovih vlastitih. "Mani se toga", čula je seljane iz Srednje doline kako govore kada bi neko suviše slobodno počeo da nagada o vremetvorcu koji bi im došao u posetu ili o njihovom vlastitom čarobnjaku Bukvi... "Mani se toga. On ide svojim putem, a mi svojim."

Što se nje tiče, nisu se uopšte zapitali da li je u redu to što ona neguje i služi jednog takvog čoveka od moći; i tu je posredi bilo ono: "Mani se toga". Ni sama nije baš mnogo boravila u selu; prema njoj se nisu odnosili ni prijateljski ni neprijateljski. Nekada je tamo živela u kolibi tkača Lepeze, bila je štíćenica starog maga, poslao je Gradoslata po nju u dolinu s druge strane planine; sve je to bilo krajnje povoljno za nju. Ali onda je došla sa detetom koje je užasno izgledalo, sa kojim je svojevotjno usred bela dana hodila unaokolo. Kakva je to žena koja je bila čarobnjakova učenica, čarobnjakova

bolničarka? Tu mora da je bilo i te koliko vračanja; uostalom bila je strankinja. Svejedno, bila je žena bogatog seljaka tamo dole u Srednjoj dolini, umro je i ona je sada bila udovica. Ko uostalom može razumeti puteve vračara? Mani se toga, biće bolje da se maneš toga...

Srela je Arhimaga Zemljomorja dok je prolazila pored baštenske ograde. "Priča se da je stigao brod iz Grada Hevnora."

Ona zastade. Napravio je pokret, koji je istog časa zauzdao, ali bilo joj je jasno da je nameravao da se okrene i pobegne, da se da u beg kao miš pred sokolom.

"Gede!" oslovi ga ona. "Šta je bilo?"

"Ne mogu", počeo on. "Ne mogu izići pred njih."

"Pred koga?"

"Pred njegove ljude. Pred kraljeve ljude."

Lice mu je posivelo, postalo isto onakvo kakvo je bilo kada je tek stigao, i sve vreme se osvrtao oko sebe tražeći mesto da se sakrije.

Njegov užas bio je toliko jak i nemoćan da je razmišljala samo o tome kako da ga poštedi. "Ne moraš da se sretnoš s njima. Ako bilo ko dođe, ja ću ga već otpremiti. Hajdemo sada u kuću. Ništa nisi jeo celog dana."

"Dolazio je neki čovek", pomenu on.

"Gradoslat, cenkao se oko koza. Otpremila sam ga. Hajdemo!"

Pošao je s njom; kada su se našli u kući, zatvorila je vrata.

"Ne mogu ti ništa, sigurno, Gede. Zašto bi ti želeli nešto?"

Seo je za sto i stao tupo da odmahuje glavom. "Ne, ne."

"Znaju li da si ovde?"

"Ne znam."

"Čega se to plašiš?" upitala ga je, bez nervoze, ali sa izvesnom racionalnom rešenošću.

Sakrio je lice u šake i stao da trlja slepoočnice i čelo, oborenog pogleda. "Bio sam..." počeo. "Nisam..."

To je bilo sve što je uspeo da kaže.

Prekinula ga je, rekavši: "U redu, sve je u redu." Nije se usudila da ga dodirne kako ne bi osetio još jače poniženje, pomislivši da ga sažaljeva. Bila je ljuta na njega i zbog njega. "To se njih ne tiče", reče ona, "ni gde si ni šta si, pa ni čime si odabrao da se baviš ili ne baviš! Ako dođu ovamo, otići će neobavljena posla." To je Ševa imala običaj da kaže. Osetila je da joj mnogo nedostaje ta obična, razumna žena. "Možda dolazak tog broda nema nikakve veze s tobom. Možda jure gusare. To bi bilo korisno, kralj bi se latio pravog posla kada bi počeo da ih progoni... pronašla sam neko vino u stražnjem delu kredenca, nekoliko boca, pitam se koliko dugo ih je Ogion tamo krio. Mislim da bi nam oboma prijala po čaša vina. I malo hleba i sira. Mala je večerala i otišla sa Vreskom da hvata žabe. Možda ćemo za večeru imati žablje batak. Za sada samo hleb i sir. I vino. Pitam se odakle li je, ko ga je doneo Ogionu, koliko je staro?" I tako je ona nastavila da brblja, ženska posla, poštedevši ga truda da joj odgovara ili da pogrešno

tumači tišinu između rečenica, dok nije prebrodio krizu srama, stavio nekoliko zalogaja u usta i popio čašu starog, ukusnog, rujnog vina.

"Biće najbolje da odem, Tenar", reče on. "Dok ne naučim da se ponašam kao običan čovek kakav sam sada."

"Kuda ćeš?"

"U planinu."

"Da lutaš... poput Ogiona?" Pogledala ga je. Setila se vremena kada su zajedno hodili putevima Atuana, pa mu se narugala: "Da li čarobnjaci često prose?" A on joj je odgovorio: "Da, ali se trude da daju nešto zauzvat."

Oprezno ga je upitala: "Da li bi izvesno vreme mogao da radiš kao vremetvorac, ili nalazač?" Napunila je sebi čašu do vrha.

On odmahnu glavom. Otpio je malo vina i okrenuo glavu u stranu. "Ne", odvratio je. "Ništa od toga. Baš ništa."

Nije mu verovala. Želela je da se pobuni, da porekne, da mu kaže: Kako je to moguće, kako možeš da kažeš nešto tako... kao da si zaboravio sve što si znao, sve što si naučio od Ogiona, na Rouku i na svojim putovanjima! Nisi mogao zaboraviti reči, imena, način na koji deluje tvoja umetnost. Učio si, zaslužio si svoju moć!... Pazila je dobro da mu ništa od toga ne kaže, ali je ipak promrmljala: "Ne razumem. Kako je sve moglo..."

"Šolja vode", prekinu je on, nagnuvši malo čašu kao da će prosuti tečnost iz nje. A posle kraćeg vremena dodade: "Ne razumem zašto me je doneo nazad. Ljubaznost mladih je okrutna... I tako sam ja ovde, moram da se saživim sa tim, dok ne budem u stanju da se vratim."

Nije joj bilo baš jasno šta je želeo time da kaže, ali je osetila u njegovom glasu izvestan prizvuk krivice, žaljenja, što ju je zaprepastilo i razljutilo. Ukočeno je rekla: "Kalesin te je doneo ovamo."

U kući je bilo mračno jer su vrata bila zatvorena i kasno popodnevno sunce dopiralo je unutra samo kroz mali prozor okrenut prema zapadu. Nije mogla da razazna izraz na njegovom licu; uskoro potom, podigao je čašu prema njoj, ovlaš se osmehnuo i prineo je usnama.

"Ovo vino", reče. "Mora da ga je Ogionu doneo neki bogati trgovac ili gusar. Nikada nisam pio takvo. Čak ni u Hevnoru." Okretao je zdepastu čašu među šakama, zagledan u nju. "Nadenuću sebi neko ime i poći na drugu stranu planine, u Armout i zemlju Istočne šume, odakle potičem. Oni će uskoro skupljati seno. Uvek ima za sve dovoljno posla za vreme žetve i u vreme skupljanja sena."

Nije znala šta da mu odgovori. Bio je veoma slab i loše je izgledao, tako da će mu neko samo iz sažaljenja dati sličan posao, ili možda iz okrutnosti; a ako ga i dobije, neće biti u stanju da ga obavlja.

"Putevi više nisu kakvi su bili", reče ona. "Poslednjih godina, posvuda se mogu sresti lopovi i razne bande. Strani ološ, kao što bi rekao moj prijatelj Gradostat. Nije više bezbedno putovati sam."

Dok ga je posmatrala pri slaboj svetlosti da bi videla kako će ovo da primi, upitala sa na tren kako se oseća čovek koji se ne plaši nijednog ljudskog bića... kako mu je kada mora da nauči da se plaši.

"Ogion je i dalje odlazio...", počeo on, pa učuta; setio se da je Ogion bio mag.

"Tamo dole, u južnom delu ostrva", nastavi Tenar, "uvek traže pastire. Za ovce, koze, stoku. Odvođe ih u brda pre Dugog Plesa i napasaju tamo sve dok ne počnu kiše. Nikad nemaju dovoljno pastira. "Otpila je veliki gutljaj vina. Ukus koji joj je ono ostavljalo u ustima podsetio ju je na zmajevo ime. "Ali zašto ne bi mogao da ostaneš ovde?"

"Ne u Ogionovoj kući. Prvo će ovamo doći."

"Pa šta i ako dođu? Šta bi mogli da traže od tebe?"

"Da budem ono što sam nekada bio."

Sledila se od očajanja koje je izbijalo iz svake njegove reči.

Čutala je, pokušavajući da se seti kako je to kada si moćan, kako se osećala kada je ona bila Pojedena, Jedina Sveštenica Grobnica u Atuanu, i kako se osećala kada je sve to izgubila, odbacila, postala samo Tenar, samo ono što, u stvari, jeste. Prisetila se i vremena kada je bila žena u cvetu mladosti i vremena kada je odgajala decu i imala muža, koje je potom izgubila, posle čega je ostarila i postala udovica, postala nemoćna. Ali ipak nikako nije mogla da razume njegov stid, njegovu agoniju poniženja. Možda samo muškarac može tako da se oseća. Žena se navikne na stid.

Ili je možda tetka Mahovina bila u pravu, možda ljuska stvarno ostane prazna kada se izvadi jezgro.

Tako razmišljaju vračare, pomisli ona. U želji da i njemu i sebi skrene misli na nešto drugo, i zahvaljujući pitkom, jakom vinu koje je ubrzalo rad njenog uma i jezika, ona reče: "Znaš li da sam mislila... u vreme kada me je Ogion podučavao, a ja odbila da nastavim i otišla, pronašla svog seljaka i udala se za njega... mislila sam, pošto sam to učinila, mislila sam na dan svoje svadbe, da će se Ged naljutiti na mene kada bude čuo za ovo!" Izgovorila je to kroz smeh.

"I jesam", priznade on.

Čekala je.

On dodade: "Bio sam razočaran."

"Ljut", reče ona.

"Ljut", potvrdi on.

Napunio joj je čašu do vrha.

"Tada sam posedovao moć da prepoznam moć", nastavi on. "A ti... ti si sijala, na tom užasnom mestu, u Lavirintu, u toj tami..."

"Reci mi onda: šta je trebalo da učinim sa svojom moći i znanjem koje je Ogion pokušao da mi utuvi u glavu?"

"Da ih iskoristiš."

"Kako?"

"Kao što se koristi Umetnost Magije."

"Ko kada je koristi?"

"Čarobnjaci", odgovori on teška srca.

"Pod magijom se podrazumevaju veštine, umetnost čarobnjaka, maga?"

"Šta bi drugo trebalo da se podrazumeva?"

"Da li je ona samo to?"

Zadubio se u misli, jednom ili dvaput podigavši pogled prema njoj.

"Dok me je Ogion podučavao", nastavi ona, "ovde... tamo kod ognjišta... rečima Prastarog Govora, izgovarala sam ih s istom lakoćom ili mukom kao i on. Kao da sam učila jezik koji sam govorila pre no što sam se rodila. Ali ostalo... predanja, rune moći, čarolije, pravila, podizanje sila... sve je to za mene bilo mrtvo. Nečiji tuđi jezik. Obično sam ovako to sebi predstavljala: mogu se obući kao ratnik, uzeti u ruku koplje i mač, perjanicu i sve ostalo, ali ništa od toga mi neće pristajati, je li tako? Šta bih ja sa mačem? Da li bi on od mene mogao da napravi junaka? Bila bih ono što jesam u odeći koja nije za mene, i to je sve, jedva bih mogla i da hodam."

Srknula je vino.

"Zato sam se svukla", objasni ona, "i navukla vlastitu odeću."

"Šta je Ogion kazao kada si ga napustila?"

"Kada je Ogion uopšte govorio?"

To mu je ponovo izmamilo ovlašni osmeh. Ništa nije uzvratilo.

Ona klimnu.

Posle izvesnog vremena, nastavila je još blažim glasom: "Uzeo me je jer si me ti doveo k njemu. Posle tebe nije više želeo da prima šegerte i nikada ne bi primio devojkicu da ti bilo tebe, da ti to od njega nisi zatražio. Međutim, voleo me je. Učinio mi je čast. I ja sam njega volela i poštovala. Ali nije mogao da mi pruži ono što sam želela, a ja nisam mogla da primim ono što je on mogao da mi pruži. On je toga bio svestan. Ali, Gede, sasvim se nešto drugo dogodilo kada je ugledao Teru. Dan pre no što je umro. Ti tvrdiš, a i Mahovina mi je to kazala, da moć prepoznaje moć. Ne znam šta je video u njoj, ali je kazao: 'Poduči je!' I još je kazao..."

Ged je čekao.

"Rekao je: 'Plašiće je se.' I još je kazao: 'Nauči je svemu! Ne Rouk.' Ne znam šta je pod tim mislio. Kako ja to da znam? Da sam ostala ovde sa njim, možda bih bila u stanju da je podučavam. Ali mislila sam, doći će Ged, on će znati. On će znati šta treba da nauči, šta treba da zna, mala moja jadnica."

"Ne znam", odvrati on jedva čujno. "Video sam... u detetu sam video samo... da joj je naneta nepravda. Zlo."

Ispio je vino do kraja.

"Nemam šta da joj pružim", dodade on.

Na vratima se začu tiho kucanje. On istog časa podiže pogled i ponovo bespomoćno iskrenu telo, tražeći mesto da se sakrije.

Tenar ode do vrata, odškrinu ih malo i namirisah Mahovinu pre no što ju je ugledala.

"Ljudi u selu", prošaputa starica dramatičnim glasom. "Iz Luke je stigla gomila gospode, sa velikog broda što je pristigao iz grada Hevnora, tako vele. Kažu da su došli po Arhimaga."

"On ne želi da ih vidi", jedva čujno odvratila Tenar. Nije imala pojma šta da preduzme.

"I ne treba", primeti vračara. Posle pauze, ona upita: "Gde je on?"

"Ovde", javi joj se Jastreb, prišavši vratima i šire ih otvorivši. Mahovina ga odmeri, ali ništa ne reče.

"Znaju li gde sam?"

"Od mene nisu saznali", reče Mahovina.

"Ako dođu ovamo", počeo Tenar, "treba samo da ih otpremiš... konačno, ti si Arhimag..."

Ni on ni Mahovina nisu obraćali pažnju na nju.

"U moju kuću neće sigurno doći", reče Mahovina. "Pođi sa mnom, ako želiš."

Krenuo je za njom, samo nemo pogledavši Tenar.

"Ali šta da im kažem?" upita ona.

"Ništa, draga", odvratila vračara.

Vreska i Teru su se vratile iz baruština donevši sedam mrtvih žaba u mrežastoj torbi, i Tenar se dala na posao; odeskla je noge i ogulila ih za lovačku večeru. Upravo je završavala, kada je začula napolju glasove i, podigavši pogled prema otvorenim vratima, ugledala na njima neke ljude... muškarce sa šeširima, u odeći protkanoj zlatom, bleštavilom... "Gospodarice Goha?" začu se jedan učtiv glas.

"Izvolite, uđite", pozva ih ona.

Prihvatili su poziv: petorica muškaraca, činilo se da ih je dvostruko više jer je prostorija bila niska, a oni visoki i krupni. Stali su da se osvrću oko sebe; dobro je znala šta su videli.

Videli su ženu koja je stajala kod stola, držeći dugačak, oštar nož. Na stolu se nalazila daska za sečenje, a na njoj, na jednoj strani, mala gomila oguljenih zelenkasto-belih bataka, na drugoj, gomila debelih, krvavih, mrtvih žaba. Iz senke iza vrata nešto je provirilo... dete, ali unakaženo dete, zbrčkano, s pola lica, sa šakom u obliku motke. Na krevetu, u niši ispod jedinog prozora, sedela je krupna, koščata, mlada žena i zurila u njih širom otvorenih usta. Šake su joj bile krvave i blatnjave, a vlažna suknja joj je mirisala na baruštinu. Kada je primetila da je gledaju, pokušala je da sakrije lice podigavši suknju i otkrivši noge do butina.

Skrenuli su pogled sa nje i deteta i više nisu imali u koga da gledaju sem u ženu sa mrtvim žabama.

"Gospodarice Goha", ponovi jedan od njih.

"Tako me zovu", odvratila ona.

"Dolazimo iz Hevnora, od kralja", nastavi čovek uljudnim glasom. Nije jasno mogla da mu vidi lice naspram svetlosti. "Tražimo Arhimaga, Jastreba sa Gonta. Krunidba kralja Lebanena obaviće se krajem jeseni i on želi da Arhimag, njegov

gospodar i prijatelj, bude sa njim kako bi se pripremio za krunidbu i kako bi ga krunisao, ako želi."

Čovek je govorio tečno i formalno, kao da se obraća kakvoj dami u palati. Na sebi je imao kožne pantalone nenapadne boje i lanenu košulju prašnjavu od penjanja iz luke Gont, ali od odlične tkanine, oko grla opšivenu zlatnim nitima.

"On nije ovde", reče Tenar.

Nekoliko seoskih derana provirilo je kroz vrata, povuklo se, ponovo provirilo, pa vičući pobeglo.

"Možda biste nam mogli reći gde je, gospodarice Goha", primeti čovek.

"Ne mogu."

Sve ih je odmerila. Strah koji je u početku osetila... koji je na nju možda preneo upaničeni Jastreb, ili je to bila puka glupava smetenost pred strancima... polako je menjavao. Nalazila se u Ogionovoj kući; i savršeno je dobro znala zašto se Ogion nikada nije plašio važnih ljudi.

"Mora da ste umorni posle tog dugog puta", primeti ona. "Izvolite, sedite. Imam vina. Samo da operem čaše."

Odnela je dasku za sečenje na kredenac, spremila žablje batak u ostavu, ostalo sastrugala u vedro za otpatke koje će Vreska odneti svinjama tkača Lepeze, zatim je oprala šake, ruke i nož u sudoperi, nasula svežu vodu i izribala dve čaše iz kojih su ona i Jastreb pili. U kredencu su se nalazile samo još jedna čaša i dve glinene šolje bez drški. Iznela ih je na sto i posetiocima nalila vino; u boci je ostalo taman toliko da ih sve posluži. Zmenjali su poglede, nisu seli. Mogli su se opravdati nedostatkom stolica. Međutim, pravila gostoprimstva nisu im dozvoljavala da odbiju ono što im je ponudila. Uz učtivo mrmljanje prihvatili su se, ko čaše ko šolje. Nazdravivši joj, prineli su ih ustima.

"Ko bi rekao!" primeti jedan od njih.

"Andradi... Kasna Žetva", dodade drugi, sa okruglim očima.

Treći odmahnu glavom. "Andradi... Godina Zmaja", izjavi on svečano.

Četvrti klimnu i ponovo srknu, gotovo pobožno.

Peti, koji joj se prvi obratio, podiže glinenu šolju ponovo prema Tenar i reče: "Počastili ste nas kraljevskim vinom, gospodarice."

"Pripadalo je Ogionu", odvrati ona. "Ovo je bila Ogionova kuća. Ovo je Aihalova kuća. Da li ste to znali, gospodo?"

"Jesmo, gospodarice. Kralj nas je poslao u ovu kuću, uveren da će Arhimag ovamo doći; kada je glas o smrti njenog gospodara stigao do Rouka i Hevnora, bio je još ubeđeniji u to. Međutim, Arhimaga je sa Rouka odneo zmaj. I nikakav glas niti pošiljku nije od tada poslao ni na Rouk ni kralju. I kralja bi veoma veselilo, a bilo bi i u interesu svih nas, da znamo da je Arhimag ovde i da je dobro. Da li je došao ovamo, gospodarice?"

"Ne mogu da vam kažem", odvrati ona, ali to je bilo bedno okolišenje, kojim se po drugi put poslužila i ona je dobro znala da je to i njima jasno. Ispravila se i ostala da

stoji iza stola. "To jest, neću vam reći. Hoću reći, ako Arhimag želi da dođe, doći će. Ako ne želi da ga nađete, nećete ga naći. Sigurno ga nećete tražiti protiv njegove volje."

Najstariji od muškaraca, i najviši, reče: "Kraljeva volja je naša volja."

Prvi govornik reče mnogo pomirljivije: "Mi smo samo glasnici. Ono što je između kralja i Arhimaga od Ostrva tiče se samo njih. Naše je da prenesemo poruku i dobijemo odgovor."

"Potrudću se, ako budem u prilici, da vaša poruka stigne do njega."

"A odgovor?" upita najstariji.

Čutala je, pa je prvi govornik primetio: "Ostaćemo nekoliko dana u kući gospodara od Re Albija koji nam je, čuvši za prispeće našeg broda, ponudio svoje gostoprimstvo."

Prožeo ju je osećaj kao da joj je neko postavio zamku ili da joj steže omču oko vrata, mada nije znala zašto. Jastrebova ranjivost, njegovo osećanje vlastite nemoći, prešli su i na nju. Onako smušena, iskoristila je svoj izgled, izgled obične domaćice, sredovečne gazdarice... ali da li je to bio privid? To je bila i istina, a te stvari su još tananije od prerušavanja i promena oblika koje izvode čarobnjaci... Pognula je glavu i rekla: "Tamo će vaša gospodstva imati više udobnosti. Kao što vidite mi ovde živimo krajnje skromno, kao što je živeli i stari mag."

"I pijete vino sa Andrada", primeti onaj koji je odredio berbu, bistrooki, zgodni muškarac izvijenog osmeha. Ona je, nastavila da igra svoju ulogu i ostala da stoji pognute glave. Ali čim su se oprostili i otišli, bilo joj je jasno da, bez obzira na to kako izgledala i šta bila, ako sada još ne znaju da je ona Tenar od Prstena, to će uskoro saznati; takođe će saznati da lično poznaje Arhimaga i da preko nje mogu doći do njega ako su rešeni da ga pronađu.

Kada su otišli, odahnula je s olakšanjem. Isto je učinila i Vreska i konačno zatvorila usta koja je držala otvorena sve vreme dok su bili tu.

"Nikada", izgovori ona dubokim glasom punim zadovoljstva i ode da vidi gde su se dele koze.

Teru iziđe iz mraka iza vrata, gde se pred strancima zabarikadirala zajedno sa Ogionovom palicom, Tenarinim štapom od jove i svojom šibom od leske. Kretala se ukočeno, postrance, što inače nije radila od kada su bile ovde, ne podižući pogled, sa unakaženom stranom lica priljubljenom uz rame.

Tenar joj priđe i kleknu kako bi je zagrlila. "Teru", reče ona, "oni te neće povrediti. Ne žele nikome zlo."

Dete je odbijalo da je pogleda. Puštala je Tenar da je drži poput komada drveta.

"Ako mi kažeš da ih više ne puštam u kuću, neću ih pustiti."

Posle izvesnog vremena dete se malo pomerilo i upitalo svojim promuklim, dubokim glasom: "Šta će učiniti Jastrebu?"

"Ništa", odvrati Tenar. "Neće mu ništa! Ovde su... ovde su da mu ukažu počast."

Ali počela je da shvata šta bi za njega značilo to ukazivanje počasti... nepriznavanje njegovog gubitka, nepriznavanje bola koji ga je izjedao zbog onoga što je izgubio, primorali bi ga da igra ulogu osobe kakva više nije bio.

Kada je pustila dete, Teru je otišla do ormara i izvadila Ogionovu metlu. Vredno je počela da čisti pod tamo gde su stajali ljudi iz Hevnora, uklanjajući otiske njihovih stopala, uklanjajući prašinu sa njihovih stopala, izbacujući je napolje kroz vrata, preko praga.

Posmatrajući je, Tenar je odlučila.

Prišla je polici na kojoj su se nalazili tri Ogionove velike knjige. Pronašla je nekoliko guščijih pera i napola sasušenu bočicu mastila, ali ni komadić hartije ili pergamenta. Stisnula je zube, jer joj je bila mrska i sama pomisao da ošteti nešto tako sveto kao što je knjiga, ali ipak je obeležila i iscepala usku traku sa poslednje prazne strane iz Knjige Runa. Sela je za sto, umočila pero i počela da piše. Ni mastilo ni reči nisu lako dolazili. Jedva da je koju reč napisala od kada je sedela za ovim istim stolom pre četvrt veka, dok joj je Ogion virio preko ramena, učeći je rune na hardiškome i Velike Rune Moći. Napisala je:

idi hrastovo imanje u srednja dolina kod bistroptok
kaži goha poslala paziš baštu radiš i ovce čuvaš

Bilo joj je potrebno skoro isto onoliko vremena da to pročita koliko i da napiše. Teru je završila sa čišćenjem i sada ju je promatrala, krajnje pažljivo.

Dodala je još jednu reč:

nočas

"Gde je Vreska?" upita ona dete, dok je presavijala hartiju jednom, pa drugi put. "Trebalo ovo da odnese do kuće tetke Mahovine."

Žudela je da sama pođe, da vidi Jastreba, ali nije se usuđivala da je ne bi opazili, u slučaju da motre na nju, misleći da će ih onda odvesti do njega.

"Ja ću poći", prošaputa Teru.

Tenar je oštro pogleda.

"Moraćeš da ideš sama, Teru. Pored sela."

Dete klimnu.

"Predaj ovo samo njemu!"

Ponovo je klimnula.

Tenar gurnu papirić u detetov džep, zagrla je, poljubi i pusti da pođe. Teru je otišla, nije se vukla, niti hodala postrance, već je slobodno trčala, letela, pomisli Tenar, gledajući je kako nestaje u večernjoj svetlosti, prošavši kroz tamu u okviru vrata, leteći poput ptice, zmaja, deteta, slobodno.

Teru se uskoro vratila sa Jastrebovim odgovorom: "Rekao je da će poći još noćas."

Tenar je bilo drago što to čuje i laknulo joj je što je prihvato njen plan, što će umaći pred tim glasnicima i porukama od kojih je strepeo. Tek pošto je Vreski i Teru pripremila žablje batakke koje su u slast pojele i pošto je Teru smestila u krevet i otepevala joj uspavanku i ona ostala sama da sedi u mraku bez svetiljke ili svetlosti sa ognjišta, osetila je da je obuzima tuga. Otišao je. Nije bio snažan, bio je zbunjen i nesiguran, bili su mu potrebni prijatelji; a ona ga je udaljila od onih koji su mu bili i koji su želeli da mu budu prijatelji. Otišao je, a ona je morala ostati kako bi zavarala lovačke pse, kako bi saznala da li su ostali na Gontu ili su otplovili nazad za Hevnor.

Njegova panika i njena spremnost da joj podlegne sada su joj se odjednom činile krajnje narazumnima, tako da je smatrala podjednako nerazumnim i malo verovatnim da će on stvarno otići. Upotrebiće domišljatost i sakriti se u Mahovininu kući, koja je bila poslednje mesto na celom Zemljomlju gde bi jedan kralj potražio jednog Arhimaga. Bilo bi mnogo bolje da ostane tamo dok kraljevi ljudi ne odu. Posle toga je mogao da se vrati ovamo u Ogionovu kuću, gde mu je i bilo mesto. I sve bi blo kao i pre, ona bi se brinula o njemu dok ne bi povratio snagu, a on bi njoj za to vreme pravio društvo.

Na vratima se pojavi senka koja zakloni zvezde: "Pssst! Budna?" Unutra uđe tetka Mahovina. "E pa, otišao je", reče ona saučesnički, oduševljeno. "Otišao je starim putem kroz šumu. Kazao je da će se sutra spustiti u Srednju dolinu, duž Hrastovih Potoka."

"Dobro", odvrati Tenar.

Slobodnija nego obično, Mahovina sede, iako nije bila ponuđena. "Dala sam mu veknu hleba i malo sira za put."

"Hvala ti, Mahovino. Baš ljubazno od tebe."

"Gospodarice Goha." Mahovinin glas u tami postao je nekako razvučen, kao kada je bajala. "Ima nešto što sam htela da ti kažem, draga, a posredi je nešto što ja mogu da znam, jer znam da si ti živela među slavnima i da si sama bila jedna od njih, ali kada pomislim na to jezik mi se sveže. Pa ipak, ima stvari za koje znam da ih ti ne možeš znati, bez obzira na to što si učila rune i Prastari govor i što su te mudri podučavali i što si boravila u stranim zemljama."

"Tako je, Mahovino."

"E, pa dobro, onda. Kada smo razgovarale o tome kako vračara prepoznaje vračaru i kako moć prepoznaje moć, ja sam kazala... za njega koji je otišao... da on sada nije mag, bez obzira na sve što je ranije bio, ali ti si to porekla... Međutim, bila sam u pravu, zar ne?"

"Jesi."

"Aha. Jesam."

"Sam mi je to kazao."

"Svakako da jeste. On ne laže niti tvrdi da je crno belo, a belo crno, to mogu slobodno reći za njega. Niti je od onih koji pokušavaju da vuku kola bez volova. Ali

otvoreno priznajem da mi je drago što je otišao, jer to više tako ne bi moglo, to dalje više ne bi tako moglo, sada kada sa njim stvari drugačije stoje, i sve to."

Tenar nije imala pojma o čemu ona to govori, shvatila je samo onaj deo sa volovima. "Ne znam zašto se toliko boji", primeti ona. "To jest, delimično znam, ali ne razumem zašto oseća toliko sram. Znam samo da misli kako je trebalo da umre. I znam da jedino što razumem o životu jeste to da čovek mora obavljati svoj posao, da mora biti sposoban za to. U tome su zadovoljstvo i slava, i sve ostalo. Ako nisi u stanju da obavljaš posao, ili ako ti ga oduzmu, šta ti onda ostaje? Moraš imati nešto..."

Mahovina ju je slušala i klimala kao da su to reči čiste mudrosti, ali posle kraće pauze reče: "Čudno je kada starac postane dečko od petnaest godina, nema sumnje!"

Tenar umalo ne upita: "O čemu to govoriš, Mahovino?" – ali nešto ju je sprečilo u tome. Postalo joj je jasno da osluškuje kada će Ged stići kući sa svog lutanja po planini, da iščekuje da mu začuje glas, da joj telo odbija da prihvati njegovo odsustvo. Iznenada je pogledala vračaru, bezobličnu gomilu tame nasadenu na Ogionovu stolicu pored praznog ognjišta.

"Ah!" zausti ona dok su odjednom u glavi počele da joj se roje mnogobrojne misli.

"Zbog toga znači", reče ona. "Zato znači nikada nisam..."

Posle dosta duge pauze ona nastavi: "Da li oni... da li čarbonjaci... je li u pitanju čarolija?"

"Svakako, svakako, draga", odgovori Mahovina. "Bace čini sami na sebe. Neki će ti kazati da prave ustupak, slično braku koji se zbiva unazad, sa zakletvama i svim tim, posle čega steknu moć. Ali meni to zvuči nekako lažno, liči mi na petljanje u Stare Moći pre nego na ono sa čim ima posla jedna prava vračara. A i stari mag mi je kazao da oni ne čine ništa slično. Iako sam znala da neke vračare to rade, i da im ništa ne fali."

"One koje su me odgajale to su radile, obećavajući devičanstvo."

"Oh, da, nema muškaraca, rekla si mi, samo oni evnusi. Užasno!"

"Ali zašto, zašto... zašto mi nikada nije palo na pamet..."

Vračara se glasno nasmejala. "Zato što je te u njihovoj moći, draga. Da ti ne misliš! Ne možeš! A ne misle ni oni, kada su jednom bacili čini. Kako bi i mogli? Da se odreknu svoje moći? To ne bi valjalo, je li tako, ne bi valjalo. Da bi nešto dobio, nečeg moraš da se odrekneš. To važi za sve, sasvim sigurno. I oni to znaju, mislim vračevi, ljudi od moći, oni to znaju bolje od drugih. Ali s druge strane, znaš, nije muškarcu prijatno kada nije muškarac, pa makar bio u stanju i sunce da opozove sa neba. Stoga oni to izbiju sebi iz glave, čarolijama vezivanja. Stvarno. Čak ni u lošim vremenima koja su upravo za nama, kada čarolije nisu uspevale i sve je drugo išlo naopako, nisam čula da je ijedan čarobnjak raščinio te čini, kako bi svoju moć upotrebio radi zadovoljavanja telesnih požuda. Čak i oni najgori bi zazirali od toga. Svakako, ima onih koji će se poslužiti opsenama, ali oni jedino sami sebe zavaravaju. A ima i sitnih vračeva, vračeva-kotlokrpa i njima sličnih, od kojih će neki isprobati čini prevare na seljankama, ali koliko ja vidim, te čini ne vrede mnogo. Stvari stoje ovako: ako imamo dve moći iste snage, svaka ide svojim putem. Tako ja to vidim."

Tenar je sedela zadubljena u misli. Na kraju reče: "Oni sebe raspolućuju."

"Aha. Čarobnjaci to moraju."

"Ali ne i ti."

"Ja? Ja sam samo stara vračara, draga."

"Koliko stara?"

Posle nekoliko časaka začu se iz tame Mahovinin glas sa prizvukom smeha: "Dovoljno stara da se klonim nevolje."

"Ali rekla si... da nisi poštovala celibat."

"Šta je to, draga?"

"Kao čarobnjaci?"

"Oh, ne. Ne, Ne! Nikada nisam bila baš neka lepota, ali umela sam da ih privučem... ne vradžbinama, draga, razumeš šta hoću da kažem... pogledaš ga onako posebno i nema da brineš, već će on doći, kao što će gavran zagraktati, za dan dva ili tri naići će do mene... 'Potreban mi je lek za šugavog psa...', 'Potreban mi je čaj za bolesnu baku...' Međutim, dobro sam ja znala šta je njima potrebno, i ako bi mi se dopao možda je i dobio. A što se ljubavi tiče, ah ljubav... nisam ti ja jedna od tih, znaš, mada neke vračare možda i jesu, ali smatram da one obeščašćuju umetnost. Ja svoju umetnost naplaćujem, ali zadovoljstvu se predajem iz ljubavi, to ti kažem. Nije sve zadovoljstvo, sve to. Dugo sam ludovala za jednim ovdašnjim muškarcem, godinama, dobro je izgledao, ali bio je težak, ledena srca. Odavno je mrtav. Otac onog Gradoslata koji se vratio da ovde živi, upoznala si ga. Oh, toliko sam se popalila na tog čoveka, da sam čak upotrebila i svoju umetnost, utrošila sam mnoge čarolije na njega, ali uzalud. Sve je bilo zalud. Nema krvi u bele repe... A ovamo, u Re Albi, došla sam još kao devojkica uglavnom stoga što sam zapala u nevolju u luci Gont zbog jednog muškarca. Ali o tome ne mogu da pričam, jer su bili bogati, uvaženi ljudi. Pa je tako moć bila na njihovoj, a ne na mojoj strani! Nisu želeli da im se sin spanđa sa jednom običnom devojkicom kao što sam ja, pravom droljom kako su me zvali; da nisam zaždila ovamo gore, ucemkali bi me kao kakvu mačku. Ali, oh, volela sam tog momka, imao je okrugle, glatke ruke i noge i velike, tamne oči, i posle svih ovih godina pred očima mi je još njegov lik..."

Dugo su posle toga ćutke sedele u tami.

"Kada si bila sa muškarcem, Mahovino, da li si morala da se odrekneš svoje moći?"

"Ni trunke", odvrati vračara, samozadovoljno.

"Ali kazala si da prvo moraš nešto dati da bi nešto dobila. Znači da to nije isto za muškarce i žene?"

"A šta jeste, draga?"

"Ne znam" reče Tenar. "Sve mi se čini da sami stvaramo većinu razlika, pa se posle žalimo zbog njih. Ne shvatam zašto bi Umetnost Magije, zašto bi moć, trebalo da bude različita za vračeve i vračare. Osim ako sama moć nije različita. Ili umetnost."

"Muškarac ispušta iz sebe, draga. Žena prima u sebe."

Tenar je sedela ćutke, nezadovoljna.

"U poređenju sa njihovom, naša je moć ništavna", reče Mahovina. "Ali seže duboko. Sva je u korenima. Liči na stari žbun kupine. A moć čarobnjaka podseća, moglo bi se reći, na jelu, veliku, visoku i veličajnu, ali nju oluja može lako oboriti. Ali nema toga što može uništiti kupinjak." Zakokotala se onim svojim poznatim kokodakanjem, zadovoljna poređenjem koje je napravila. "Eto tako!" primeti otresito. "Kao što rekoh, dobro je što je otišao, što se sklonio s puta, inače bi ljudi u mestu počeli da pričaju."

"Pričaju?"

"Ti si, draga moja, ugledna žena, a ugled je ženino bogatstvo."

"Njeno bogatstvo", ponovi Tenar istim bezbojnim glasom, a onda te reči izgovori još jednom: "Njeno bogatstvo. Njeno blago. Njena zaliha. Njena vrednost..." Ona ustade, jer više nije mogla nepomično da sedi, protegnu leđa i ruke. "Poput zmajeva koji pronalaze pećine, koji grade tvrđave za svoja blaga, za svoje zalihe, kako bi ih smestili na sigurno, kako bi spavali na svom blagu, kako bi postali svoje blago. Gomilaj, gomilaj i nikada ništa ne daj!"

"Saznaćeš vrednost dobrog ugleda", oštro odvrati Mahovina, "kada ga izgubiš. On nije sve. Ali teško je ispuniti mesto koje za njim ostane prazno."

"Da li bi se odrekla svog zvanja vračare da bi postala ugledna, Mahovino,"

"Ne znam", odvrati Mahovina posle izvesnog vremena, zamišljeno. "Ne znam da li bih umela. Možda posedujem jedan od ta dva dara, ali ne i oba."

Tenar joj pride i uhvati je za šake. Iznenadena tim gestom, Mahovina ustade, malo ustuknuvši; ali Tenar je privuče i poljubi u obraz.

Starija žena podiže šaku i stidljivo dodirnu Tenarinu kosu, pomilova je samo jednom, kao što je Ogion imao običaj da čini. Zatim se povuče i stade da mrmlja kako mora da ide kući, pa krenu, ali sa vrata još upita: "Ili bi možda više volela da ostanem dok su ti stranci u blizini?"

"Samo ti idi", reče Tenar. "Navikla sam na strance."

Te noći dok se spremala da zaspri ponovo je ušla u nepregledne struje vetra i svetlosti; međutim, svetlost je bila puna dima, crvena, narandžasto-crvena i ćilibarna, kao da je sam vazduh bio u plamenu. Ona se u tom elementu i nalazila i nije; letela je na vetru i bila vetar, duvanje vetra, sila koja se oslobodila; nikakav glas je nije pozvao.

Ujutro je sela na prag i počela da četka kosu. Nije imala svetlu kosu koja je vukla na plavo, poput mnogih Karga; koža joj je bila svetla, ali je imala tamnu kosu. Još je bila tamna, jedva da je mogla primetiti po koju sedu. Oprala ju je; upotrebila je za to deo vode koju je grejala za pranje odeće, jer je odlučila da taj dan posveti pranju rublja, pošto je Ged otišao, a s njim i pretnja po njen ugled. Osušila je kosu na suncu, četkajući je. U to toplo, vetrovito jutro za četkom su se pucketajući pojavljivale iskrice na krajevima njene kose.

Pojavila se Teru, stala iza nje i zagledala se u nju. Tenar se okrenula i primetila da je mala toliko napeta da samo što nije počela da se tresе.

"Šta je bilo, ptičice?"

"Leti vatra", reče dete, sa strahom ili ushićenjem. "Preko celog neba!"

"To su samo iskre iz moje kose", odvrati Tenar, zatečeno. Teru iznenada poče da se smeši; Tenar nije mogla da se seti da je ikada ranije videla to dete kako se smeje. Teru ispruži obe ruke, onu čitavu i onu drugu spaljenu, kao da želi da dodirne i sledi nešto što je letelo oko Tenarine raspuštene kose koja joj je lebdela oko glave. "Vatra. Izleće sa svih strana", ponovi i nasmeja se.

U tom se trenutku Tenar zapitala kako je Teru vidi... kako vidi svet... i bi joj jasno da ne zna: da ne može da zna šta vidi neko okom koje je vatra progutala. Vratit će joj se i Ogionove reči, Plašice je se; međutim, ona se nije plašila toga deteta. Nastavila je da četka kosu, snažnim zamasma, kako bi poletelo što više iskrica, i ponovo začu kratak, promukli, zadovoljni smeh.

Oprala je čaršave, stolnjake, svoje rublje i rezervnu haljinu i Terune haljine, pa ih je raširila (pošto se uverila da su koze na ograđenom pašnjaku) po livadi da se osuše, pričvrstivši krajeve kamenjem, jer vetar je bio dosta jak, onaj pozno letnji, pomalo divljiji.

Teru je rasla. I dalje je bila dosta sitna i mršava za svoje godine, a mora da joj je bilo otprilike osam, ali za poslednjih nekoliko meseci, pošto su joj povrede konačno zacelile i pošto se oslobodila bola, počela je više da trči i više da jede. Brzo je prerastala odeću koju je nasledivala od Ševine najmlađe devojčice od pet godina.

Tenar pomisli kako bi mogla otići do sela i posetiti tkača Lepezu da vidi ima li ostatak od kakve tkanine koji bi joj mogao dati u zamenu za pomije što mu šalje za svinje. Želela je da sašije nešto za Teru. A poželela je da poseti i starog Lepezu. Ogionova smrt i Gedova bolest nisu joj dopuštale da odlazi u selo i posećuje ljude koje je tamo znala. Oni su je odvucli, zauvek, od onoga što je poznavala, od onoga što je znala da radi, u svet u kome je izabrala da živi... u svet u kome nije bilo kraljeva i kraljica, velikih moći i država, visokih umetnosti, putovanja i pustolovina (razmišljala je ona dok je proveravala da li je Teru sa Vreskom, posle čega se uputila ka mestu), već su u njemu živeli obični ljudi koji su se bavili običnim poslovima, kao što su venčanja, odgajanje dece, rad na imanju, šivenje, pranje. Razmišljala je o tome sa izvesnom dozom osetljivosti, kao da je u pitanju Ged, koji je sada već, sasvim sigurno, bio na pola puta ka Srednjoj dolini. Zamišljala ga je na putu, u blizini male doline okružene šumom u kojoj su ona i Teru spavale. Zamišljala je mršavog muškarca sede kose kako korača sam, ćutke, sa pola vekne vračarinog hleba i tovarom bede u srcu.

"Možda je došlo vreme da otkriješ", pomisli ona. "Vreme da saznaš kako na Rouku nisi baš sve naučio!" Dok mu je tako držala pridike u svom umu, pred očima joj se pojavi još jedna slika: blizu Geda ugledala je jednog od ljudi koji su susreli nju i Teru na putu. I protiv svoje volje, ona reče: "Gede, čuvaj se!"... Plašila se za njega, jer pri sebi nije imao čak ni štap. Nije to bio onaj krupan momak sa dlakavom usnom, već jedan drugi, mlađi, onaj sa kožnom kapom, onaj koji je bez prestanka zurio u Teru.

Podigla je pogled i osmotrila malu kolibu pored Lepezine kuće, u kojoj je stanovala dok je ovde živela. Između kolibe i nje prolazio je neki čovek. Bio je to čovek koga se sećala, muškarac sa kožnom kapom. Prolazio je pored kolibe, pored tkačeve

kuće; nije je video. Posmatrala ga je kako se udaljava seoskom ulicom, ne zaustavljajući se. Ili je išao prema okuci na brdu ili ka glavnom zdanju.

Bez razmišljanja, Tenar krenu na izvesnoj udaljenosti za njim; pratila ga je dok nije skrenuo. Krenuo je uz brdo ka posedu gospodara Re Albija, a ne nizbrdo, putem kojim je Ged otišao.

Posle se vratila i otišla da poseti starog Lepezu.

Iako je živeo gotovo kao pustinjač, poput mnogih tkača, Lepeza je na svoj stidljiv način bio ljubazan prema devojci iz Karga i pokroviteljski se prema njoj ponašao. Koliko je ljudi, pomisli ona, štitilo njen ugled! Lepeza je bio gotovo slep i imao je šegrtu koji je uglavnom sve sam tkao. Bilo mu je drago što mu je neko došao u posetu. Uzbudio se sedeći u starom izrezbarenom nalonjaču ispod predmeta prema kome je i dobio svoje svakodnevno ime: jedne veoma velike, obojene lepeze, koja je predstavljala blago njegove porodice... poklon što ga je, tako bar glasi priča, njegov deda dobio od velikodušnog morskog gusara, jer mu je u kratkom roku napravio jedra kada je ovaj bio u nevolji. Bila je okačena na zidu da je svi vide. Pažljivo obojeni muškarci i žene u svojim veličanstvenim ružičastim, azurnim odorama i onima boje žada, kule i mostovi i barjaci koji su prikazivali Veliku Luku Hevnor, vratili su se Tenar u sećanje čim je ugledala lepezu. Često bi posetioce koji su dolazili u Re Albi dovodili da je vide. Bila je to najlepša, u tome su se svi slagali, stvar u selu.

Divila joj se, znajući da će to starcu goditi, a i zato što je stvarno bila veoma lepa. On je upita: "Nisi na svojim putovanjima videla mnogo takvih, a?"

"Ne, nisam. U celoj Srednjoj dolini nema ničeg sličnog", primeti ona.

"Dok si živela ovde, u mojoj kolibi, da li sam ti ikada pokazao njenu drugu stranu?"

"Drugu stranu? Nisi", odvrati ona i više ga ništa nije moglo sprečiti da skinе lepezu sa zida; samo što je ona morala da se popne i to učini, pažljivo je otkačivši, jer on nije dovoljno dobro video i nije mogao da se popne na stolicu. Nestrpljivo joj je izdavao uputstva. Spustila mu je lepezu u ruke i on se zagledao u nju svojim nejasnim pogledom, napola je zatvorivši kako bi se uverio da se nabori sklapaju kako treba, a zatim ju je skroz sklopio, preokrenuo i pružio joj je.

"Polako je otvori", reče on.

Poslušala ga je. Zmajevi su se kretali zajedno sa naborima lepeze. Islikani nežnim bojama, krajnje vešto, na žučkastoj svili, crveni, plavi, zeleni, bleđi zmajevi pomerali su se i okupljali kao i prilike sa druge strane, među oblacima i planinskim vrhovima.

"Podigni je prema svetlosti", reče stari Lepeza.

Poslušala ga je i ugledala obe strane, dve slike koje je svetlost što je proticala kroz svilu sjedinjavala, tako da su oblaci i vrhovi predstavljali gradske kule, a muškarci i žene imali krila, a zmajevi gledali ljudskim očima.

"Vidiš?"

"Vidim", promrmlja ona.

"Ja više to ne mogu da vidim, ali upamtio sam prizor. Retki su oni kojima sam ga pokazao."

"Predivna je."

"Nameravao sam da je pokažem starom magu", reče Lepeza, "ali stalno je bilo drugih važnijih stvari i nikada to nisam učinio."

Još je jednom podigla lepezu naspram svetlosti, a zatim ju je vratila na zid u pređašnji položaj, tako da je zmajevе ponovo skrila tama, a muškarci i žene hodili su po dnevnoj svetlosti.

Lepeza ju je zatim poveo napolje da vidi njegove svinje, dobro utovljeni par, koji će uskoro biti pretvoren u jesenje kobasice. Razgovarali su o prečicama kojima se kretala Vreska donoseći mu pomije. Tenar mu je kazala da bi joj bio potreban komad tkanine za dečju haljinicu; to ga je oduševilo i odmah je izvukao celu dužinu odličnog lanenog platna za nju, dok je mlada žena koja je radila kod njega kao šegrt i koja je, kako se činilo, usvojila kako njegovu nedruštvenost tako i njegov zanat, klopočući otišla do širokog razboja, ukočena držanja i silno namrštena.

Na putu kući, Tenar je zamišljala Teru za razbojem. To bi bio pristojan život za nju. Posao je bio dosadan, uvek isti, ali tkanje je predstavljalo časni zanat, a u rukama pojedinaca i plemenita umetnost. Pored toga ljudi su i očekivali da tkači budu pomalo stidljivi, često neoženjeni, da dane provode zatvoreni za razbojem; ipak, svi su ih štovali. Ako bi radila unutra za razbojem, Teru ne bi morala da pokazuje lice. Ali šta sa oskaćenom šakom? Da li bi njome mogla da baca tkalački čunak, namešta osnovu?

Zar joj je suđeno da se celog života krije?

Ali šta bi drugo mogla da radi? "Znajući kakav mora da joj je život..."

Tenar natera sebe da misli na nešto drugo. Na haljinu koju će sašiti. Haljine Ševine kćeri bile su od grube tkanine izrađene kod kuće, bezbojne poput blata. Polovinu je mogla da oboji, možda u žuto, ili crvenim broćom iz baruština; zatim bi mogla da napravi nabranu kecelju u obliku suknje ili na naramenice, koja bi se nosila preko haljinice. Da li je dete trebalo da se krije za razbojem u tami i nikada da nema nabranu suknju? Ostalo bi joj dovoljno za žensku košulju i još jednu kecelju ako bude pažljivo krojila.

"Teru!" pozva je ona dok se približavala kući. Vresku i Teru ostavila je na pašnjaku kada je krenula. Ponovo ju je pozvala, želeći da joj pokaže materijal i ispriča kakvu je haljinu zamislila. Iza letnje kuhinje nespretno se pojavila Vreska, vukući Sipi na konopu.

"Gde je Teru?"

"S tobom", odvrati Vreska tako bezbrižno da se Tenar osvrnula oko sebe, tražeći dete, pre no što je shvatila da Vreska nema pojma gde je mala i da je jednostavno izjavila ono što je želela da bude tačno.

"Gde si je ostavila?"

Vreska to nije umela da kaže. Nikada ranije nije izneverila Tenar; izgleda da je shvatila da manje-više sve vreme mora držati Teru na oku, poput kakve koze. Ili je možda samoj Teru to od početka bilo jasno, pa se nije udaljavala? Takve su se misli

motali Tenar po glavi, pošto od Vreske nije uspela da izvuče ništa suvislo što bi joj pomoglo da pronađe Teru, pa je krenula nasumce dozivajući je, ali odgovora nije bilo.

Namerno se što je duže mogla držala podalje od ruba stene. Još prvoga dana objasnila je Teru da nikada ne sme sama da pođe u šetnju niz strma polja koja su se protezala ispod kuće ili duž okomite ivice severno od nje, pošto je jednim okom teško pouzdano oceniti udaljenost ili dubinu. Dete ju je poslušalo. Uvek ju je slušala. Ipak, deca zaboravljaju. Ali ona ne bi zaboravila. Međutim, mogla se približiti ivici, a da to nije ni znala. Najverovatnije je otišla do Mahovine. Tako je... pošto je sinoć sama tamo išla, sigurno je pošla ponovo. Tako je, sigurno je tamo.

Nije bila tamo. Mahovina je nije videla.

"Pronaći ću je, pronaći ću je, draga", uveravala je ona Tenar; ali umesto da pođe šumskom stazom uzbrdo, kao što se Tenar nadala da će učiniti, Mahovina je počela da upreda kosu i pravi čvorice, pripremajući se za bajalicu pronalaženja.

Tenar otrča nazad ka Ogionovoj kući, neprestano je dozivajući. Ovog puta je pogledala niz strma polja ispod kuće, u nadi da će ugledati malu priliku kako se čučević igra među gromadama kamenja. Ali ugledala je samo more, namreškano i tamno, na kraju tih polja koja su se sunovraćala; osetila je vroglavicu i mučninu.

Otišla je do Ogionovog groba i pošla pored njega uzbrdo šumskom stazom, dozivajući je. Dok se vraćala preko livade, soko kliktavac je lovio na istom onom mestu sa koga ga je Ged posmatrao kako lovi pre nekoliko dana. Ovog puta se obrušio, nasrnuo i uzleteo sa nekim malim stvorenjem u kandžama. Brzo je odleteo prema šumi. Hrana za mlade, pomisli Tenar. Svakojake misli su joj se motale po glavi, sve žive i određene, dok je prolazila pored rublja rasprostrtog po travi, već suvog; mora ga pokupiti pre no što padne večer. Treba da je potraži oko kuće, u letnjoj kuhinji, šupi za mužu, ovog puta pažljivije. Sama je za ovo kriva. Izazvala je ovo svojim razmišljanjima da od Teru napravi tkalju, da je zatvori u tamu da radi, kako bi bila cenjena. A Ogion joj je kazao: "Poduči je, poduči je svemu, Tenar!" Znala je da nepravda koja joj je pričinjena ne može da se ispravi, već može samo da se prevaziđe. Bila je svesna da joj je to dete dato i da je zakazala, izneverila njeno poverenje, izgubila je, izgubila taj redak i veliki poklon.

Ušla je u kuću, pretraživši prethodno svaki ugao u ostalim zgradama, i ponovo pogledala u nišu i oko drugog kreveta. Sipala je vode, jer su joj usta bila suva kao pesak.

U senci iza vrata pomeriše se tri drvena štapa, Ogionova palica i dva štapa za put, i jedan od njih reče: "Ovde."

Dete je bilo ščućureno u tamnom uglu, toliko se skupilo da nije bilo veće od kakvog psića, glave priljubljene uz rame, ruku i nogu skupljenih uz telo, zatvorenog oka.

"Ptičice, vrapčiću, plamičku, šta nije u redu? Šta se desilo? Šta su ti sada učinili?"

Tenar je grlila sićušno telo, skupljeno i kruto poput kamena, ljuljuškajući ga u naručju. "Kako si mogla tako da me prepadneš? Kako si mogla da se sakriješ predamnom? Oh, bila sam tako ljuta!"

Plakala je, a suze su joj kapale na detetovo lice.

"Oh Teru, Teru, Teru, nemoj se kriti od mene!"

Drhtaj protrese ukočene udove i oni lagano počеше da se opuštaju. Teru se pokrenu i sasvim iznenada se privi uz Tenar, gurnuvši lice u udubljenje između Tenarinih grudi i ramena, čvrsto je stegnuvši, očajnički se uhvativši za nju. Nije plakala. Nikada nije plakala; suze su joj možda bile sažežene; više ih nije imala. Ali je dugo i tužno jecala.

Tenar ju je držala i bez prestanka ljuljala. Polako, veoma polako, očajnički zagrljaj je popuštao. Glavu nije pomerala sa Tenarinih grudi.

"Ispričaj mi", promrmlja žena i dete joj odgovori slabim, promuklim šapatom: "Došao je ovamo."

Tenar je u prvi mah pomislila na Geda, ali njen um, koji se i dalje kretao brzinom straha, uhvati, shvati šta je "on" njoj značio i uz put je natera da se osmehe, ali odmah krenu dalje u lov. "Ko je bio ovde?"

Nije dobila odgovor, ali je osetila kako dete iznutra podrhtava.

"Čovek", tiho počе Tenar, "čovek sa kožnom kapom."

Teru klimnu.

"Srele smo ga na putu kada smo dolazile ovamo."

Bez odgovora.

"Četiri čoveka... na jednog sam se naljutila, sećaš se? On je bio jedan od njih."

Setila se kako je Teru povila glavu, skrivajući spaljenu stranu lica, ne podižući pogled, kao što je to uvek činila u prisustvu stranaca."

"Poznaješ li ga, Teru?"

"Da."

"Iz vremena kada si živela u logoru pored reke?"

Klimnula je.

Tenar je čvršće zagrlji.

"Došao je ovamo?" upita ona i sav strah koji je u tom trenu osetila pretvorio se, dok je govorila, u ljutnju, u bes koji joj je palio unutrašnjost poput vatre. Ispustila je jedno "Ha!", što je ličilo na smeh, i u tom se trenu setila Kalesina, Kalesinovog smeha.

Ali stvari nisu bile tako jednostavne za muškarce i žene. Vatra se morala obuzdavati. Prvo je trebalo utešiti dete.

"Da li te je video?"

"Sakrila sam se."

Ubrzo potom Tenar reče, milujući Teru po kosi: "On te nikada neće dotaći, Teru. Pokušaj da shvatiš šta ti govorim i veruj mi: nikada te neće ponovo dotaći. Nikada te više neće videti sem kada si sa mnom, a onda će imati posla sa mnom. Razumeš li, mila moja, dražesna, lepa moja? Ne treba da ga se bojiš. Ne smeš da ga se bojiš. On želi da ga se plašiš. On se hrani tvojim strahom. Izgladnećemo ga, Teru. Izgladnećemo ga toliko da će izesti sam sebe. Dok se ne zadavi, glodući kosti vlastitih šaka... Ah, ah, ah, ne slušaj me, samo sam ljuta, jako ljuta... Jesam li se zajapurila? Jesam li rumena kao žene sa Gonta? Kao zmaj, jesam li crvena kao zmaj?" Pokušala je da se našali; Teru je podigla glavu i zagledala joj se u lice svojim zbrčkanim, uplašenim, vatrom nagriženim

licem i rekla: "Da. Crvena si poput zmaja."

Ideja da je taj čovek došao ovamo, da je boravio u kući, da je svratio da pogleda svojih ruku delo, možda sa mišlju da ga poboljša, ta se ideja sve manje vraćala Tenar kao misao već kao nadražaj, potreba da povraća. Ali mučnina je sagorela u besu.

Podigle su se i oprale, posle čega je Tenar zaključila da je neopisivo gladna. "Krče mi creva", reče ona Teru i iznese na sto obilje hrane; hleb i sir, hladan pasulj u ulju i trave, nasečen luk i sušenu kobasicu. Teru je dosta pojela, a Tenar je mnogo pojela.

Kada su pospremile sto, ona reče: "Ubuduće, Teru, nećeš se odvajati od mene, niti ja od tebe. Važi? Trebalo bi da zajedno odemo do kuće tetke Mahovine. Pripremala je čaroliju da te nađe, ne bi trebalo dalje da se muči, ali ona to možda ne zna."

Teru zastade. Baci pogled prema otvorenim vratima, pa se povuče dublje u kuću.

"Moramo i rublje da unesemo. Kada se budemo vraćale. A kada se vratimo, pokazaću ti tkaninu koju sam danas dobila. Za haljinu. Za tvoju novu haljinu. Crvenu haljinu."

Dete je stajalo, povučeno u sebe.

"Ako se budemo krile, Teru, hranićemo ga. Mi ćemo jesti. A njega ćemo izgladneti. Pođi sa mnom."

Za Teru je predstavljalo nepremostivu teškoću da prekorači prag i savlada tu prepreku koja ju je delila od spoljašnjeg sveta. Povlačila se pred njim, zaklanjala lice, mucala, bilo je okrutno primoravati je da pređe preko njega, bilo je okrutno izvlačiti je iz njenog skrovišta; međutim, Tenar nije imala milosti. "Hajdemo!" reče ona i dete pođe.

Držeći se za ruke, krenule su preko polja do Mahovinine kuće. Jednom ili dvaput Teru je uspela da podigne pogled.

Mahovina se nije iznenadila kada ih je ugledala, ali posmatrala ih je nekako čudno, pažljivo. Kazala je Teru da pohita u kuću i obide koku sa prstenom oko vrata i njene tek izglele piliće i da za sebe izabere dva; Teru istog časa nestade u ponuđenom skloništu.

"Sve vreme je bila u kući", reče Tenar. "Krila se."

"S razlogom", primeti Mahovina.

"Zašto?" upita grubo Tenar. Nije bila raspoložena za skrivanje.

"Unaokolo... unaokolo se motaju svakojaki", objasni vračara, nimalo zloslutno, već kao da joj je nelagodno zbog toga.

"Hulje i lopovi!" primeti Tenar, a Mahovina je pogleda i malo se povuče.

"Ah", uzdahnu ona. "Ah, draga. Sva si obavijena vatrom, oko cele tvoje glave plamti vatra. Bacila sam čaroliju da pronađem dete, ali nisam uspela. Nekako mi se izmigoljila i otišla svojim putem i ne znam da li je gotova. Zbunjena sam. Videla sam velika bića. Tražila sam devojčicu, a videla sam njih, kako lete po planinama, kako lete između oblaka. A sada to nalazim kod tebe, kosa kao da ti je u plamenu. Šta nije u redu, šta je pošlo po zlu?"

"Čovek sa kožnom kapom", odvrati Tenar. "Mladić. Pristojnog izgleda. Rasparan mu je šav na rukavu jakne. Jesi li ga videla u blizini?"

Mahovina klimnu. "Unajmili su ga da skuplja seno u glavnom zdanju."

"Pričala sam ti da je ona..." Tenar pogleda prema kući, "...bila ranije sa jednom ženom i dva muškarca? On je jedan od njih."

"Misliš jedan od onih koji ju je..."

"Da."

Mahovina je stajala kao drveni kip starice, ukrućena, poput stene. "Ne znam", prozbori ona na kraju. "Mislila sam da dovoljno znam. Ali ne znam. Zašto... Zašto bi... Zašto bi on došao... da je vidi?"

"Ako joj je on otac, možda je došao po nju, ima na to pravo."

"Ima pravo?"

"Ona je njegovo vlasništvo."

Tenar je govorila ujednačenim glasom. Dok je to činila, podigla je pogled prema visinama planine Gont.

"Ali ja mislim da joj on nije otac. Mislim da je to onaj drugi. Mislim da je ovo onaj koji je došao i rekao mojoj prijateljici u selu da se dete 'povredilo'."

Mahovina je i dalje bila zbunjena, zaplašena vlastitim bajalicama i prikazama, Tenarinom ražešćenošću, prisustvom gnusnog zla. Odmahnula je glavom, očajna. "Ne znam", reče ona. "Mislila sam da znam dovoljno. Kako je mogao da se vrati?"

"Da jede", reče Tenar. "Da jede. Nikada je više neću ostaviti samu. Ali sutra ću te, Mahovino, možda zamoliti da je pričuvaš ovde otprilike jedan sat, tokom prepodneva. Hoćeš li mi to učiniti, kako bih mogla da odem do glavnog zdanja?"

"Da, draga. Svakako. Mogla bih je obaviti čarolijom skrivanja, ako želiš. Ali... Ali tamo gore su oni, važni ljudi iz kraljevog grada..."

"E pa, neka vide kako živi običan narod", odvrati Tenar, a Mahovina se ponovo povuče od nje kao pred naletom iskrica koje su poletele u njenom pravcu iz vatre nošene vetrom.

9. NALAŽENJE REČI

Kosili su travu za seno na gospodarevoj dugačkoj livadi koja se protezala preko padine u svetlim senkama jutra. Tri kosca su bile žene, a od dvojice muškaraca jedan je bio dečak, koliko je Tenar mogla da razabere sa izvesne udaljenosti, a drugi je bio pogrbljen i sedokos. Popela se do njih između pokošenih redova trave i stala da se raspituje kod jedne od žena o muškarcu sa kožnom kapom.

"Onaj iz okoline Valmauta, ah", reče žena. "Ne znam kud se dede." Pridoše im i ostali, srećni što mogu da predahnu. Niko od njih nije znao gde je čovek iz Srednje doline niti zašto ne kosi sa njima. "Takvi ne ostaju", primeti sedokosi. "Nespretnjaković. Znae ga, gospoja?"

"Na žalost", odvrati Tenar. "Prišunjabo se mojoj kući... isprepadao mi dete. Ne znam čak ni kako mu je ime."

"Zove sebe Spretni", obavesti je dečak. Ostali je pogledaše ili odvrtiše pogled i ništa ne rekoše. Svima je namah postalo jasno da je ona žena iz Karga, koja je živela u kući staroga maga. Oni su bili zakupnici kod gospodara Re Albija, sumnjičavi prema seljanima, nepoverljivi prema svemu što je imalo veze sa Ogionom. Naoštrili su kose, okrenuli se, raspršili se i prionuli na posao. Tenar krenu nizbrdo kroz polje na padini brda, pored niza orahovih stabala, prema putu.

Na njemu je stajao neki čovek. Srce joj brže zakuca. Nastavila je ka njemu.

Bio je to Jasika, čarobnjak iz glavnog zdanja. Skladno se oslanjao o svoju visoku jelovu palicu u hladu jednog drveta pored puta. Kada je izbila na put, on reče: "Tražiš li posao?"

"Ne."

"Mom gospodaru su potrebni nadničari. Uskoro će se vreme promeniti, moramo spremati seno."

Za Gohu, Kremenkovu udovicu, njegove reči su imale smisla i ona mu učtivo odvrati: "Ne sumnjam da si u stanju svojim veštinama da odvrtiš kišu od polja dok seno ne bude spremljeno." Ali on je znao da je ona bila žena kojoj je Ogion na samrti otkrio svoje pravo ime, i pošto je to znao, njegove reči su bile krajnje uvredljive i namerno lažne, jer im je jedini cilj bio da posluže kao upozorenje. Upravo se spremala da ga upita zna li gde se nalazi čovek po imenu Spretni. Međutim, nastavila je ovako: "Došla sam da upozorim nadglednika da je čovek koga je unajmio za kosidbu napustio moje selo kao lopov, a počinio je i gore stvari, i da ga niko ne želi u svojoj blizini. Ali izgleda da je već otišao."

Mirno je posmatrala Jasiku dok joj nije odgovorio, i to s mukom: "Ne znam ništa o tim ljudima."

Onog jutra kada je Ogion umro, pomislila je za njega da je mlad, visok, zgodan muškarac sa sivim ogrtačem i srebrnastom palicom. U stvari, sada je videla da nije tako mlad kao što je u prvi mah pomislila, ili je možda i bio, ali izgledao je nekako isušen i uveo. Pogled i glas su mu sada bili otvoreno izazivački i ona mu odvrati Gohinim glasom: "Svakako. Izvini." Nije želela da ima nevolja s njim. Spremala se da krene nazad ka selu, ali Jasika ju je zaustavio: "Stani!"

Stala je.

"Lopov, a i gore od toga", kažeš, ali ta kleveta ti je providna, ženin jezik je gori od svakog lopova. Došla si ovamo gore da stвориš zlu krv među nadničarima, pomoću lažnih optužbi i laži, da poseješ zmajevo seme koje svaka vračara seje za sobom. Misliš da nisam znao da si vračara? Kada sam video tog nečasnog vraga koji se ne odvaja od tebe, zar misliš da mi odmah nije bilo jasno kako je stvoren i s kakvim naumom. Čovek koji je pokušao da uništi to stvorenje postupio je pravilno, međutim njegov posao treba dokrajčiti. Jednom si mi se već suprotstavila nad telom starog čarobnjaka i tada sam se uzdržao da te ne kaznim, zbog njega i zbog ostalih koji su bili prisutni. Ali sada si preterala, upozoravam te, ženo! Neću ti dozvoliti da kročiš na ovaj posed. A ako se usprotiviš mojoj volji ili se usudiš makar samo da mi se obratiš, nahušću pse na tebe, koji će te terati iz Re Albija tako da ćeš leteti sa Prekopada. Jesi li me razumela?"

"Nisam", odvrati Tenar. "Nikada nisam razumela ljude poput tebe."

Ona se okrenu i nastavi putem nizbrdo.

Nešto ju je pogodilo u kičmu, razlilo se kroz celo njeno telo i uslovalo da joj se kosa dignu na glavi. Oštro se okrenula i videla da je čarobnjak uperio u nju palicu oko koje su se sjatile tamne munje; usne su mu se rastavile jer se upravo spremao da izgovori neke reči. U magnovenju pomisli: Mislila sam da su svi ljudi izgubili moć da bajaju, jer ju je Ged izgubio, ali nisam bila u pravu!... Kad jedan uljudni glas reče: "Vidi, vidi. Šta se to ovde dešava?"

Iz voćnjaka sa trešnjama izišla su na put s druge strane dvojica muškaraca iz Hevnora. Prelazili su lukavim i uljudnim pogledom sa Jasike na Tenar, kao da žale što moraju sprečiti čarobnjaka da baci kletvu na sredovečnu udovicu, ali stvarno, stvarno, to ne bi bilo u redu.

"Gospodarice Goha", oslovi je muškarac sa zlatom izvezenom košuljom i pokloni joj se.

Onaj drugi, bisrooki, takođe joj je salutirao, smešeći se. "Gospodarice Goha", poče on, "da li ste vi ta koja se, poput kralja, otvoreno, bez straha, služi svojim pravim imenom. Pošto živi na Gontu, možda bi više volela da je oslovljavamo njenim gontskim imenom. Ali kako su nam poznata njena dela, molim za dopuštenje da joj odam počast; jer ona je nosila Prsten koji nijedna žena posle Elfaran nije nosila." On se spusti na jedno koleno kao da je to najprirodnija stvar na svetu, uze Tenarinu desnu šaku veoma nežno i brzo i čelom joj dodirnu zglavak. Zatim joj pusti joj šaku i ustade, ne prestajući da se ljubazno i izveštačeno osmehuje.

"Ah", izusti Tenar zburnjena i razgaljena, "postoji mnogo različitih moći na svetu!... Hvala vam."

Čarobnjak je nepokretno stajao, zureći u njih. Zatvorio je usta, ne izgovorivši kletvu i spustio palicu, ali oko nje kao i oko njegovih očiju još se nazirala tama.

Nije bila načisto da li je znao ili je tek sada otkrio da je ona bila Tenar od Prstena. To i nije bilo važno. Već ju je ionako dovoljno mrzeo, više nije mogao. Njen nedostatak bio je to što je žena. Ništa nije moglo ni pogoršati niti popraviti mišljenje koje je imao o njoj; nema te kazne koju bi on smatrao dovoljnom. Video je kakva je nepravda učinjena Teru i odobravao je to.

"Gospodine", obrati se ona sada starijem muškarcu, "kralj, u čije ime govorite i delate, zaslužuje jedino poštenje i otvorenost. Želela bih stoga da iskažem poštovanje prema kralju i njegovim glasnicima. Ali moja čast je u ćutanju, dok me moj prijatelj ne oslobodi toga. Ubeđena sam, gospodo, da će vam u dogledno vreme poslati poruku. Ali, molim vas, dajte mu vremena."

"Svakako", odvratiše obojica, "koliko god mu bude potrebno. A poverenje koje ste nam ukazali, draga gospo, predstavlja za nas najveću čast."

Konačno je nastavila putem za Re Albi, potresena šokom i izmenom stvari, čarobnjakovom neverovatnom mržnjom, vlastitim ljutitim prezirom, strahom zbog iznenadnog saznanja da je on rešen da joj naudi i da je to i te kako u stanju, i iznenadnim

prolaskom tog straha kada su joj kraljevi poslanici ponudili pribežište... ljudi koji su došli brodom sa belim jedrima iz samog raja, iz Kule Mača i Prestola, središta pravde i reda. Osećala je neverovatnu zahvalnost u srcu. Na prestolu je stvarno sedeo kralj, a u njegovoj kruni najvažniji dragulj biće Runa Mira.

Dopalo joj se lice mladeg muškarca, pametno i ljubazno, i način na koji je kleknuo pred njom kao da je kraljica, dopao joj se i njegov pomalo šeretski osmeh. Okrenula se. Dva poslanika išla su putem prema glavnom zdanju sa čarobnjakom Jasikom. Izgleda da su prijateljski ćaskali sa njim, kao da se ništa nije dogodilo.

To je malo umanjilo njeno ushićenje, nadu i poverenje. Oni su, nema sumnje, bili dvorani. Nije bilo njihovo da se svadaju ili da sude i iskazuju neslaganje. A on je bio čarobnjak, i to čarobnjak njihovog domaćina. Pa ipak, pomisli ona, nisu baš morali da pođu s njim i upuste se u tako prijatan razgovor.

Ljudi iz Hevnora ostali su nekoliko dana kod gospodara od Re Albija, možda se nadajući da će se Arhimag predomisliti i doći do njih, ali nisu ga tražili, niti su navaljivali na Tenar da im kaže gde bi on mogao biti. Kada su konačno ipak otišli, Tenar je zaključila da mora odlučiti šta će dalje. Nije imala nikakvog razloga da ostaje ovde, ali je zato imala dva jaka razloga da ode: Jasiku i Spretnog – jer ni jednom ni drugom nije mogla verovati da će nju i Teru ostaviti na miru.

Pa ipak, bilo joj je teško da se reši, jer joj nije bilo lako čak ni da razmišlja o odlasku. Ako bi sada napustila Re Albi, napustila bi i Ogiona, izgubila bi ga, ali sve dok bude održavala njegovu kuću i plevila njegov luk, on će biti s njom. Mislila je: Tamo dole nikada neću sanjati o nebu. Ovde, gde se Kalesin spustio, ona je bila Tenar, pomisli. Dole, u Srednjoj dolini, ponovo će biti samo Goha. Odlagala je odlazak. Rekla je sama sebi: "Zar ja da se plašim tih probisveta i da bežim pred njima? Upravo to bi oni i želeli. Zar će oni da mi naređuju kada da idem i kada da se vraćam?" I još: "Samo da još spravim sir." Teru nije dozvoljavala da se odvaja od nje. A dani su prolazili.

Kada je jednom Mahovina navratila da joj nešto ispriča, Tenar stade da se raspituje o čarobnjaku Jasiki, ne ispričavši joj celu priču, već joj samo otkrivši da joj je pretio... što je, u stvari, možda jedino i želeo. Mahovina se obično držala podalje od imanja starog gospodara, ali zanimalo ju je šta se tamo događa, pa je koristila svaku priliku da popriča sa poznanicama koje su tamo živele, ženom koja ju je naučila babičkim poslovima i ostalima kod kojih je odlazila u svojstvu vidara i pronalazača. Navela bi ih na razgovor o tome šta se zbiva u glavnom zdanju. Svi su mrzeli Jasiku, tako da su bili više nego spremni da pričaju o njemu; međutim, te priče mora da su bile iz druge ruke, jer je u njima bilo dosta zlobe i straha. Ipak, među svim tim izmišljotinama zacelo je bilo i istine. I sama Mahovina je posvedočila da je do pre tri godine, kada je Jasika stigao, mladi gospodar, unuk, bio sasvim dobrog zdravlja, mada je bio stidljiv i mrzovoljan, "preplašenko", nazva ga ona. Otprilike u isto vreme kada je umrla majka mladog gospodara, stari gospodar je poslao po čarobnjaka na Rouk... Čemu? Gospodar Ogion je stanovao na manje od milju udaljenosti. Uostalom, svi su oni u tom zdanju vračevi i vračare."

Ja­sika je ipak došao. Prema Ogionu se ponašao s dužnim pošto­van­jem i to je bilo sve; sve vreme je, prema Mahovini­nim reči­ma, boravio u zdanju. Od tada su sve ređe i ređe viđali unuka, a sada se već priča da uopšte ne ustaje iz kreveta, "poput bolesnog deteta, sav zgrčen", rekla je jedna od žena koja je bila u kući nekim poslom. Međutim, stari gospodar, "kome je već sto godina, ili blizu, ili više", bila je uporna Mahovina... nije se plašila brojeva i nije ih pošto­vala... stari gospodar je prosto cvetao, "pun soka", pričali su. A jedan od muškaraca, pošto su dozvoljavali jedino muškarcima da ih poslužuju u zdanju, rekao je jednoj od žena da je stari gospodar unajmio čarobnjaka kako bi mu obezbedio večni život i da je čarobnjak upravo to radio, hraneći ga, kazao je čovek, životom njegova unuka. Čoveku to nije bilo ništa čudno, jer je izjavio: "Ko ne bi želeo da živi zauvek?"

"Ovaj", izusti Tenar, zabezegnuta, "prilično ružna priča. Zar se o tome ne priča u selu?"

Mahovina slegnu ramenima. Opet ono "Ma pusti". Nije na onima bez moći da sude o onome što čine moćni. Radilo se tu i o nejasnoj, slepoj odanosti, koja ih je vezivala za to mesto: starac je bio njihov gospodar, gospodar Re Albija, nikoga se ne tiče šta on radi... očigledno je i Mahovina bila toga mišljenja. "Opasan trik", prokomentarisala ona, "može da se izrodi u zlo", ali nije kazala da je izopačen.

Niko u zdanju nije video čoveka po imenu Spretni. Usled velike želje da se uveri kako je on napustio Prekopad, Tenar je upitala nekoliko poznanika iz sela da li su videli nekog sličnog, ali dobila je samo nevoljne i dvosmislene odgovore. Nisu želeli da uzimaju učešća u njenim poslovima. "Pusti..." Samo se stari Lepeza odnosio prema njoj kao prijatelj i komšija. A i to možda samo zato što nije dobro mogao da vidi Teru.

Sada je i dete vodila sa sobom kada bi išla u selo, ili se udaljavala od kuće.

Teru to nije smetalo. Držala se Tenar kao što to obično čine mnogo mlađa deca, radeći pored nje ili se igrajući. Pravila je premetaljke, plela korpe i igrala se dvema figuricama od kosti koje je Tenar pronašla u vrećici od trave na jednoj od Ogionovih polica. Jedna je predstavljala životinjicu koja je mogla biti pas ili ovca, a druga je mogla predstavljati i muškarca i ženu. Tenar nije osećala da poseduju neku moć ili da su opasne, a Mahovina je kazala: "To su samo igračke." Za Teru su one predstavljale veliku magiju. Satima je znala da ih pomera unaokolo, prateći ustrojstva neke neme priče; nije pričala dok se igrala. Ponekad je pravila kućice za tu osobu i životinju, kamene humke, kolibe od blata i slame. Uvek ih je nosila u džepu u vrećici od trave. Počela je da uči da prede; mogla je da drži preslicu izgorenom šakom, a drugom da uvrće vreteno. Redovno su češljale ovce još od kada su došle i već su bile sakupile poveću vreću svilenkaste kozje dlake koju je trebalo upresti.

"Trebalo bi da je podučavam", pomisli rastreseno Tenar. "Svemu je nauči, rekao je Ogion, a čemu je ja podučavam? Kuvanju i pređenju?" A onda onaj drugi njen deo upita Gohinim glasom: "Zar to nisu prave veštine, neophodne i plemenite? Nije sva mudrost u rečima."

Ipak joj je to i dalje zadavalo brige i jedno popodne dok je Teru razvlačila kozju dlaku kako bi je lakše očistila i rastresla i potom grebenala, u hladu breskve, ona reče:

"Teru, možda je došlo vreme da počneš da učiš prava imena stvari. Postoji jedan jezik u kome stvari imaju prava imena, a delo i reč su jedno. Govoreći tim jezikom, Segoj je iz dubina izdigao ostrva. To je jezik kojim govore zmajevi."

Dete ju je ćutke slušalo.

Tenar spusti češljeve za dlaku i podiže kemenčić sa tla. "Na tom jeziku", reče ona, "ovo je tolk."

Teru je pratila njene pokrete i ponovila reč, tolk, ali bezglasno, samo je oblikujući usnama, koje su malo bile povučene unazad na desnoj strani, usled ožiljka.

Na Tenarinom dlanu počivao je kamen.

Obe su ćutale.

"Ne još", reče Tenar. "Sada nije vreme za to." Pustila je da joj kamenčić sklizne na tle i dohvatila češljeve i šaku paperjaste sive vune koju je Teru pripremila za grebananje. "Možda, kada dobiješ pravo ime, možda će tada biti vreme. Sada nije. Saslušaj me. Sada je vreme za priče, da počneš da učiš priče. Mogu ti pričati priče iz Arhipelaga i iz Zemlji Karga. Ispričala sam ti već priču koju sam čula od svog prijatelja Aihala Ćutljivog. Sada ću ti ispričati jednu koju sam čula od svoje prijateljice Ševe dok ju je pričala svojoj i mojoj deci. To je priča o Andauru i Avadu. Davno kao što je zauvek davno, daleko kao što je Selidor daleko, živeo je čovek po imenu Andaur, drvoseča, koji je sam odlazio u brda. Jednoga dana, duboko u šumi, posekao je jedan veliki hrast. Dok je padao, hrast mu je doviknuo ljudskim glasom..."

Popodne je prijatno proteklo za obe.

Ali te noći, dok je ležala pored usnulog deteta, Tenar nikako nije mogla da zaspi. Osećala je neki nemir i sve vreme je samo iznalazila jednu stvar za drugom zbog kojih je brinula... da li sam zavravila ogradu pašnjaka, da li me šaka boli od grebananja ili sam dobila artritis, i tako dalje. Potom ju je spopao jak osećaj nelagodnosti, jer je mislila da čuje neku buku napolju. Zašto nisam nabavila psa? – pomisli ona. Baš glupo što nemam psa. Žena i dete koji žive sami trebalo bi ovih dana da imaju psa. Ali ovo je Ogionova kuća! Niko neće doći ovamo da bi im naudio. Ali Ogion je mrtav, pokopan među korenjem drveta na rubu šume. I niko neće doći. Jastreb je otišao, pobegao. Više čak ni Jastreb, čovek-senka, nikome nije ni od kakve koristi, mrtvac primoran da živi. A ja nemam snage, od kakve sam ja koristi. Izgovorim reč Stvaranja i ona zamre na mojim usnama, izgubi značenje. Kamen. Ja sam žena, starica, slaba, glupa. Sve što činim, činim pogrešno. Sve što dodirnem pretvara se u pepeo, senku, kamen. Ja sam stvorenje tame, naduto od tame. Samo me vatra može pročistiti. Samo me vatra može pojesti, pojesti kao...

Podigla se u krevetu i glasno zavikala na materinjem jeziku: "Neka kletva bude razvrgnuta i uzvraćena!" Ispružila je desnu ruku naviše, a zatim je spustila, pokazujući prema zatvorenim vratima. Potom je skočila iz kreveta i otišla do vrata, širom ih otvorila i izgovorila u oblačnu noć: "Zakasnio si, Jasiko. Odavno sam ja pojedena. Idi i pometi vlastitu kuću."

Odgovora nije bilo, nije se začuo nikakav zvuk, već se samo osećao slabi, opori, odvratan miris paljevine... u pitanju je bilo ili malo parče tkanine ili dlaka.

Zatvorila je vrata, oslonila Ogionovu palicu o njih i proverila da li Teru spava. Ona sama te noći nije spavala.

Ujutro je povelu Teru u selo da pita Lepezu da li bi hteo da im istka pređu koju su uprele. Bio je to izgovor da pobegnu iz kuće i da izvesno vreme provedu među ljudima. Starac im je kazao da će mu biti drago da im istka pređu; popričali su nekoliko minuta, ispod velike islikane lepeze; devojka šegrt se sve vreme mrštala i, klepećući, sva namrgođena otišla do razboja. Kada su Tenar i Teru napustile Lepezinu kuću, neko je zamakao za malu kolibu u kojoj je ona živela. Nešto, ose ili pčele, počeo da bude Tenar po vratu i glavi; svuda oko nje čulo se dobovanje kiše, grmljavina, ali bez oblaka... Kamenje. Videla je kamenčiće kako udaraju o tle. Nekoliko dečaka pobeže dalje od kolibe iza koje su se krili, čas se zaklanjajući da ih ne opaze, čas se javno pokazujući, dozivajući se, smejući se.

"Dođi", reče Tenar odrešito i njih dve krenuše prema Ogionovoj kući.

Tenar je drhtala, i to drhtanje je postajalo samo još jače dok su se udaljavale. Pokušala je da ga prikrije od Teru, koja je izgledala zabrinuta, ali i uplašena, pošto nije razumela šta se dogodilo.

Čim su ušle u kuću, Tenar je bilo jasno da je neko dolazio dok su njih dve bile u selu. Unutra se osećalo na sagoreno meso i kosu. Prekrivač na njihovom krevetu bio je u neredu.

Kada je pokušala da razmisli o tome šta joj valja činiti, sinulo joj je da je neko bacio čini na nju. Ostavljene su da je sačekaju. Nije mogla da prestane da drhti, nije mogla razborito da misli, bila je spora, neodlučna. Nije bila u stanju da razmišlja. Izgovorila je reč, pravo ime kamena, i on je zavitlan na nju, pravo u lice... u lice zla, odvratno lice... Usudila se da progovori... Nije mogla da govori...

Pomislila je na materinjem jeziku: Ne mogu da razmišljam na hardiškom, ne smem. Mogla je da misli na kargijskom. Doduše, ne brzo. Kao da je morala da zamoli devojčicu Arhu, koja je ona bila pre mnogo vremena, da izide iz tame i misli za nju. Da joj pomogne. Kao što joj je pomogla prošle noći, vrativši čarobnjakovu kletvu njemu samom. Arha nije znala mnoge stvari koje su bile poznate Tenar i Gohi, ali je znala da baca kletve i kako da preživi u tami, kako da čuti.

Teško je bilo čutati. Želela je da vrisne. Želela je da priča... da ode do Mahovine i ispriča joj šta se dogodilo, zašto mora poći, zašto se konačno mora oprostiti. Pokušala je da to kaže Vreski: "Koze su sada tvoje, Vreska", uspela je to da izgovori na hardiškom, kako bi je Vreska razumela, međutim, Vreska je nije razumela. Buljila je u nju i smejala se. "Oh, to su koze gospodara Ogiona!" odvrtila je.

"Onda... ti...", Tenar je pokušala da kaže "nastavi da paziš na njih", ali osetila je groznu mučninu i začula vlastiti vrištavi glas: "Budalasta, zaostala, imbecilna ženo!" Vreska se zagledala u nju i prestala da se smeje. Tenar je prekrila usta šakom. Uхватila je Vresku i okrenula je prema siru koji se sušio u šupi za mužu, pokazala prema njemu, pa prema Vreski, napred nazad, dok Vreska nije neodređeno klimnula i ponovo se nasmejala, jer se Tenar tako čudno ponašala.

Tenar klimnu prema Teru... dođi!... pa uđe u kuću, gde je onaj odvratni miris bio jači, tako da se Teru šćućurila.

Tenar dohvati njihove rance i cipele za put. U svoj ranac stavila je rezervnu haljinu i rublje, Terunine dve stare haljine i napola završenu novu, kao i preostalu tkaninu; vretena koja je izrezbarila za sebe i Teru; nešto malo hrane i glinenu bocu za vodu. U Teruninom rancu našle su se njene najbolje korpice, fljudska igura od kosti i životinjica od kosti u njihovoj vrećici od trave, nekoliko pera, mali lavirint koji joj je Mahovina dala, kao i vrećica oraha i svogog grožđa.

Želela je da kaže: "Idi i zalij breskvu", ali se nije usudila. Izvela je dete napolje i pokazala joj. Teru je pažljivo zalila sićušni izdanak.

Očistile su i pospremile kuću, brzo, čutke.

Tenar vrati krčag na policu i spazi na drugom kraju police tri velike knjige, Ogionove knjige.

Arha ih je videla i one joj ništa nisu značile, velike kožne kutije pune hartije.

Ali Tenar je zurila u njih i grizla zglavke, mršteći se od napora da donese odluku, da shvati šta treba da uradi, da odgonetne kako da ih ponese. Nije mogla da ih nosi. Ali morala ih je poneti. Ne smeju ostati u obeščašćenju kući, kući u koju je ušla mržnja. Pripadale su njemu. Ogionu. Gedu. Njoj. Znanje. Podući je svemu! Izvadila je iz vreće vunu i pređu koje je nameravala da ponese i unutra stavila knjige, jednu na drugu, a zatim je stegnula vreću kožnom pantlikom i napravila petlju da se ne otvori. Onda je rekla: "Sada moramo poći, Teru." Progovorila je na kargijskom, ali detetovo ime bilo je isto, to je bila kargijska reč, plamen, gorenje; pošla je, ne postavljajući pitanja, noseći svoje malo blago u rancu na leđima.

Uzele su štapove kojima će se potpomagati u hodanju, grančicu leske i granu jove. Ogionovu palicu ostavile su pored vrata u tamnom uglu. Vrata kuće ostavile su širom otvorena kako bi unutra mogao da uđe vetar sa mora.

Životinjski instinkt vodio je Tenar što dalje od polja i brdovitog puta kojim je došla. Krenula je prečicom naniže prema pašnjacima koji su se strmo spuštali, držeći Teru za ruku, prema putu kojim su obično išla kola, a koji je krivudao prema luci Gont. Znala je da je propala ako sretne Jasiku i stalno je mislila na to kako je on možda čeka na putu. Ali možda ne na ovom putu.

Posle otprilike jedne milje silaženja počela je jasnije da misli. Prva stvar koja joj je pala na um bila je da je izabrala pravi put. Vraćale su joj se i reči hardiškog, a posle izvesnog vremena i prave reči, pa je zastala i dohvatila kamen, i dok ga je držala u šaci, izgovorila je u sebi, tolk; pa je gurnula kamen u džep. Zagledala se u daljinu u nepregledne slojeve vazduha i oblaka i u sebi izgovorila, jednom, Kalesin. Um joj se razbistrio, sada je ličio na jasni vazduh oko nje.

Stigle su do dugačkog useka koji se nalazio u senci visokih, travnatih obala i kamenja koje je štrčalo; tu se osećala pomalo neprijatno. Kada su na zaokretu izbile napolje, ispod sebe su ugledale tamno-plavi zaliv, u koji je upravo, između Stena

Stražara, ulazio prelepi brod pod punim jedrima. Tenar se plašila onog poslednjeg broda, ali ne i ovoga. Poželela je da potrči putem i dočeka ga.

To nije mogla da učini. Hodale su onoliko brzo koliko je Teru mogla. Sada je koračala mnogo brže nego pre dva meseca, a i lakše im je bilo jer su išle nizbrdo. Ali brod je hitao da dočeka njih. U njegovim je jedrima bio vetar koji je zazvao kakav mag; jedrio je zalivom poput letećeg labuda. Bio je u luci pre no što su Tenar i Teru stigle na pola puta do narednog dugačkog zaokreta.

Gradovi bilo koje veličine predstavljali su za Tenar čudna mesta. Nikada nije ni u jednom živela. Videla je najveći grad Zemljomorja, Hevnor, nekada, i to na kratko; doplovila je u luku Gont sa Gedom, pre mnogo godina, ali nisu se zadržali na ulicama, već su odmah krenuli uzbrdo putem prema Prekopadu. Jedino je još poznavala Valmaut, u kome je živela njena kćer, sneni, sunčani, mali, lučki grad u kome je dolazak trgovačkog broda iz Andrada predstavljao veliki događaj, a razgovori meštana uglavnom su bili vezani za sušenu ribu.

Ona i dete našle su se na ulicama luke Gont dok je sunce još bilo visoko iznad zapadnog mora. Teru je prešla petnaest milja nijednom se ne požalivši, nije čak bila ni iscrpljena, iako je najverovatnije bila veoma umorna. I Tenar je bila umorna, pošto prethodne noći nije spavala i zato što je bila veoma uznemirena; a i Ogionove knjige bile su poprilično teške. Na pola puta ih je premestila u ranac na leđima, a hranu i odeću u vunenu vreću, što je bilo bolje, ali ne i znatno bolje. I tako su one umornim korakom stigle do prvih kuća, do gradskih kapija, gde se put, prošavši između dva isklesana zmaja, pretvarao u ulicu. Uočio ih je jedan čovek, stražar na kapiji. Teru sagnu svoje izgorelo lice prema ramenu i sakri unakaženu šaku ispod keceljice.

"Idete li u kuću u gradu, gospodarice?" upita stražar zureći u dete.

Tenar nije znala šta da kaže. Nije znala za stražare na gradskim kapijama. Nije imala čime da plati stražaru. Ni žive duše nije znala u luci Gont... osim, upravo se setila, čarobnjaka, onoga koji je došao da sahrani Ogiona, kako li se zvaše? Ali ona nije znala kako se zvao. Stajala je otvorenih usta, kao Vreska.

"Hajde, prolazite, prolazite", reče stražar, kome je bilo dosadno, pa se okrenuo na drugu stranu.

Htela je da ga pita za put koji vodi na jug preko rta, priobalni put za Valmaut; ali nije se usudila ponovo da mu privuče pažnju, kako ne bi zaključio da je skitnica, vračara ili bilo šta od čega on i kameni zmajevi treba da čuvaju luku Gont. I tako su njih dve prošle između zmajeva... Teru je malko podigla glavu kako bi ih videla... pa su nastavile da tapkaju po kaldrmi; sve ih je više obuzimalo čuđenje, zapanjenost, zbunjenost. Tenar se činilo da je u luci Gont bilo svega i svačega iz celog sveta. Sve se skupilo ovde. Visoke kamene kuće, zatvorena kola, kola za razvoženje piva, otvorena kola, stoka, majmuni, tržnice, radnje, gomile, ljudi, ljudi... što su dalje odmicala, to je bilo sve više ljudi. Teru je čvrsto stegla Tenarinu šaku, kretala se postrance, skrivajući lice kosom. Tenar se čvrsto držala za Teruninu šaku.

Nije videla načina da ostanu ovde, tako da im je jedino preostalo da nastave na jug, da se kreću dok ne padne noć... što će se uskoro desiti... nadajući se da će se dočepati šuma. Tenar je izabrala jednu krupnu ženu sa širokom belom kecljnom, koja je upravo zatvorila kapke na radnji, i prešla ulicu, rešena da je upita za put koji je iz grada vodio na jug. Ženino odlučno, crvneo lice bilo je prilično prijatno i dok je Tenar skupljala snagu da joj se obrati, Teru se toliko privila uz nju, kao da želi se sakrije iza nje; kada je podigla pogled videla je da im se iz suprotnog pravca približava muškarac sa kožnom kapom. U istom trenutku i on je nju primetio. Zaustavio se.

Tenar stisnu Terunu šaku i stade da je vuče, okreće. "Hajdemo!" reče ona i krenu pravo napred u nameri da prođe pored tog čoveka. Kada ga je ostavila za sobom, ubrzala je korak, spuštajući se nizbrdo prema bleštavilu i tami vode pri zalasku sunca, prema dokovima i kejevima u podnožju strme ulice. Teru je trčala sa njom, dahćući kao što je dahtala neposredno pošto je bačena u vatru.

Visoki jarboli njihali su se naspram crveno-žutog neba. Brod, smotanih jedara, bio je ukotvljen pored kamenog mola, iza jedne galije na vesla.

Tenar se osvrnu. Čovek ih je sledio, na maloj udaljenosti. Nije žurio.

Istrčala je na molo, ali ubrzo se Teru saplela i nije mogla dalje, jer je ostala bez daha. Tenar ju je podigla i dete se privilo uz nju, krijući lice u udubljenju Tenarinog ramena. Međutim, Tenar sada više gotovo da nije mogla da se kreće ovako opterećena. Noge su joj se tresle. Napravila je jedan korak, pa drugi, treći. Stigla je do malog drvenog mosta koji je povezivao molo i palubu broda. Spustila je šaku na ogradu.

Mornar sa palube, jedan ćelavi, žilav momak, je odmeri. "Nešto nije u redu, gospoja?" upita on.

"Je li... je li to brod iz Hevnora?"

"Iz kraljevog grada, razume se."

"Pustite me da se popnem!"

"Pa, to ne mogu", odvrati čovek, cereći se, ali u tom času skrenu pogled; primetio je muškarca koji se zaustavio pored Tenar.

"Ne morate da bežite", obrati joj se Spretni. "Neću vam ništa. Ne želim da vas povredim. Ne razumete. Ja sam onaj koji je otišao po pomoć, zar ne? Stvarno mi je bilo jako krivo zbog onog što se dogodilo. Želim da vam pomognem oko nje." Ispružio je šaku kao da ne može da odoli da ne dodirne Teru. Tenar nije mogla da se pomeri. Obećala je Teru da je on nikada više neće dodirnuti. Videla je kako njegova šaka dodiruje detetovu голу ruku koja se trzala.

"Šta želite od nje?" začu se nečiji glas. Mesto ćelavog mornara zauzeo je jedan drugi: neki mladić. Tenar je u prvi mah pomislila da joj je to sin.

Spretni se odmah snašao. "Kod nje je... uzela mi je dete. Nećakinju. Moja je. Začarala ju je, pobegla s njom, vidite..."

Ni reč nije mogla da prozbori. Ponovo je ostala bez reči, ponovo su joj bile oduzete. Mladi mornar nije bio njen sin. Lice mu je bilo usko i odlučno, pogled bistar. Kada ga je pogledala, pronašla je reči: "Pustite me na brod. Molim vas!"

Mladić ispruži šaku. Ona je prihvatila i on je povede preko mostića na palubu.

"Ostani tamo", naredi Spretnom, a njoj reče: "Podite sa mnom."

Međutim, nju noge više nisu držale. Sručila se na palubu broda iz Hevnora, ispustivši tešku vreću, ali ne i dete. "Nemojte dozvoliti da je uzme, oh, ne dajte im je, ne ponovo, ne ponovo, ne ponovo!"

10. DELFIN

Neće pustiti dete, neće im dati dete. Na brodu su bili sve sami muškarci. Tek posle dužeg vremena počelo je da joj stiže do svesti ono što su govorili, što je učinjeno, što se dešavalo. Kada je shvatila ko je bio taj mladić, onaj za koga je u prvi mah pomislila da joj je sin, preplavilo ju je osećanje da je to znala od samog početka, samo što nije bila u stanju sve jasno da sagleda. Nije bila kadra o bilo čemu da misli.

Vratio se na brod sa dokova i upravo je razgovrao sa nekim sedokosim muškarcem, zapovednikom broda ako je suditi po izgledu, blizu mostića. Bacio je pogled prema Tenar koju su ostavili sklupčanu sa Teri u uglu palube između ograde i sidrenog vitla. Po Teruninom licu jasno se videlo da je imala naporan dan, tako da je ubrzo zaspala, priljubljena uz Tenar. Jastuk joj je bio mali ranac, a ogrtač čebe.

Tenar polako ustade, a mladić joj istog časa pride. Ona poravna suknju i pokuša da zagladi kosu. "Ja sam Tenar od Atuana", reče. Čutke je stajao. Ona nastavi: "Mislim da si ti kralj."

Bio je veoma mlad, mlađi od njenog sina, Iskre. Teško da mu je bilo i dvadeset godina. Ali njegov izgled je govorio suprotno, nešto u njegovim očima nateralo ju je da pomisli: Prošao je kroz oganj.

"Ime mi je Lebanen od Enlada, moja gospo", predstavi se on, i upravo se spremao da joj se nakloni, a možda čak i da klekne pred njom, kada ga ona uhvati za šake, tako da ostadoše da stoje licem u lice. "Ne treba ni ti meni da se klanjaš", reče ona, "ni ja tebi!"

On se iznenađeno nasmeja i zadrža njene šake u svojim dok ju je otvoreno posmatrao: "Otkud si znala da te tražim? Jesi li krenula pred mene, kada je taj čovek..."

"Ne, ne. Bežala sam... od njega... od... od lupeža... samo sam pokušavala da stignem kući, to je sve."

"U Atuan?"

"Oh, ne! Na svoju farmu. U Srednjoj dolini. Na Gontu, ovdje." I ona se nasmejala; nasmejala se sa suzama u očima. Sada je mogla da plače i trebalo je da isplače te suze. Pustila je kraljeve šake kako bi mogla da obriše oči.

"Gde se nalazi Srednja dolina?" upita on.

"Prema jugu i istoku, s druge strane rta. Valmaut je njena luka."

"Odvešćemo te tamo", izjavi on, oduševljen što može to da joj ponudi, da učini nešto za nju.

Osmehnula se i obrisala oči, klimnuvši u znak pristanka.

"Čaša vina. Jelo, odmor", reče on, "i krevet za tvoje dete." Zapovednik broda koji je diskretno slušao razgovor, izdade potrebna naređenja. Pride im onaj ćelavi mornar koga se sećala, ali činilo joj se da ga je prvi put videla veoma davno. Nameravao je da

podigne Teru. Tenar se ispreči između njega i deteta. Nije mogla da mu dozvoli da je dodirne. "Ja ću je poneti", reče ona, veoma napetim glasom.

"Morali biste da je nosite niz stepenice, gospoja. Ja ću je poneti", reče mornar. Znala je da želi da joj pomogne, ali ipak mu nije mogla dozvoliti da dodirne Teru.

"Dozvoli meni", oglasi se mladić, kralj, pogledom zatraživši odobrenje, a zatim kleknu, podiže usnulo dete, pa je ponese do otvora i pažljivo snese niz lestvice. Tenar ga je sledila.

Položio ju je na ležaj u skućenoj kabini, nespretno, nežno. Zatušnuo ju je ogrtačem. Tenar mu dozvoli da to uradi.

U većoj kabini koja se protezala preko krme broda, sa dugačkim prozorom koji je gledao na polumrak zaliva, ponudio joj je da sedne za hrastov sto. Uzeo je poslužavnik koji je doneo mali sa broda i spustio ga na sto, nalio vino u pehare od debelog stakla, ponudio je voćem i kolačima.

Probala je vino.

"Veoma je dobro, ali nije iz Godine zmaja", reče ona.

Pogledao ju je sa neskrivenim iznenađenjem, poput kakvog dečaka.

"Vino je iz Enlada, ne sa Andrada", reče on ponizno.

"Veoma je dobro", stade da ga uverava ona, ponovo prinevši pehar ustima. Poslužila se i kolačem. Bio je prhak, bogat, ne previše sladak. Zeleno i čilibarno grožđe bilo je slatko i oporo. Raznovrsni ukusi hrane i vina podsećali su na konopce kojima je bio privezan brod; privezali su je ponovo za svet, za njen um.

"Bila sam veoma uplašena", reče ona kao da se izvinjava. "Mislim da ću ubrzo uspeti da se povratim. Juče... ne, danas, jutros... bačene su... čini..." Nikako nije mogla da izgovori tu reč, zamucala je kod nje: "K-kletva... je bačena na mene. Čini mi se da me je lišila moći govora, razuma. Pobegle smo od toga, ali smo naletele pravo na čoveka, čoveka koji je..." Podigla je očajnički pogled prema mladiću koji ju je slušao. Njegov ozbiljan pogled nagna je da izgovori do kraja ono što je moralo biti izgovoreno. "On je bio jedan od onih koji su obogaljili dete. On i njeni roditelji. Silovali su je, pretukli i bacili u vatru; takve stvari se dešavaju, gospodaru moj. Te stvari se dešavaju deci. Stalno joj je za petama, želi da je uzme. I..."

Zastala je, otpila malo vina, nagnavši sebe da proveri njegov ukus.

"I tako sam od njega pobegla k tebi. U raj." Osvrnula se unaokolo, odmerivši pogledom niske, izrezbarene grede u kabini, lakirani sto, srebrni poslužavnik, usko, mirno lice mladića. Kosa mu je bila tamna i meka, koža bronzano-crvena; bio je odeven lepo i jednostavno, nije nosio ni lanac ni prsten, niti bilo kakav drugi spoljašnji znak svoga položaja. Ali izgledao je onako kako bi jedan kralj trebalo da izgleda, pomisli ona.

"Žao mi je što sam ga pustio da ode", reče on. "Ali neće biti teško ponovo ga pronaći. Ko je na tebe bacio čini?"

"Jedan čarobnjak." Nije želela da kaže njegovo ime. Nije uopšte želela da razmišlja o svemu tome. Želela je sve to da ostavi za sobom, da zaboravi.

Lebanen nije navaljivao, ali ipak ju je upitao: "Hoćeš li biti bezbedna od tih ljudi na svom imanju?"

"Mislim da hoću. Da nisam bila tako umorna, što mi je onemogućilo da razmišljam, ne bih se toliko uplašila Spretnog. Šta je mogao da učini? Sa svim tim ljudima oko nas na ulici? Nije trebalo da pobegnem pred njim. Ali jedino sam bila u stanju da osetim njen strah. Tako je sitna i jedino može da ga se plaši. Moraće naučiti da ga se ne plaši. Moram je tome naučiti..." Pitala se. Misli su joj navirale na kargiškom. Da li je i govorila na kargiškom? Pomisliće da je luda, brbljava starica. Kradomice ga je pogledala. Njegove tamne oči nisu počivale na njoj; zurio je u plamen staklene svetiljke koja je nisko visila iznad stola, u mali, miran, jasan plamen. Izraz lica bio mu je suviše tužan za jednog mladića.

"Došao si da ga pronađeš", reče ona. "Arhimaga. Jastreba."

"Geda", dodade on, pogledavši je i ovlaš se osmehnuvši. "Ti, on i ja koristimo svoja prava imena."

"Ti i ja, da. Ali on samo kada je s tobom ili sa mnom."

On klimnu.

"Preti mu opasnost od zavidnih ljudi, ljudi koji mu žele zlo, a on nema... ne može više da se odbrani. Znaš li to?"

Nije mogla da nagna sebe da bude jasnija; međutim, Lebanen reče: "Rekao mi je da je istrošio svu svoju moć kao mag. Potrošio ju je spasavajući mene i sve nas. Ali u to je bilo teško poverovati. Nisam želeo da mu verujem."

"Ni ja. Ali tako je. I tako on..." Ponovo je stala da okleva. "Želi da bude sam dok mu rane ne zacelē", konačno je oprezno izgovorila.

Lebanen primeti: "On i ja smo bili u zemlji tame, suvoj zemlji, zajedno. Zajedno smo umrli. Zajedno smo prešli tamošnje planine. Čovek se može vratiti preko planina. Postoji način. On ga je znao. Ali ime te planine je Bol. Kamenje... Kamenje zaseca kožu, a posekotine sporo zarastaju."

Spustio je pogled na šake. Setila se Gedovih šaka, izbrazdanih i izranjavljenih, čvrsto stisnutih. Kao da je želeo da posekotine zatvori stiskanjem pesnica.

I njena se šaka sklopi oko kamenčića u džepu, reči koju je odabrala na strmom putu.

"Zašto se krije od mene?" zavapi mladić. Zatim tiše dodade: "Stvarno sam se nadao da ću ga videti. Ali ako on to ne želi, onda o tome nema više šta da se kaže, razume se." Nisu joj promakli učtivost, uljudnost, dostojanstvo glasnika iz Hevnora i umela je to da ceni; znala je vrednost toga. Ali njega je volela zbog bola koji je osećao.

"Sigurno će ti doći. Daj mu samo vremena. Bio je tako teško povređen... sve mu je oduzeto... Međutim, kada je govorio o tebi, kada je izgovarao tvoje ime, oh, onda bi u njemu ponovo videla onog starog Geda... kakav će biti ponovo... Ponosnog Geda!"

"Ponos?" ponovi Lebanen, kao da je iznenađen.

"Da. Svakako, ponos. Ko ima pravo na ponos, ako ne on?"

"Uvek sam mislio o njemu kao o... Bio je tako strpljiv", primeti Lebanen, pa se nasmeja, shvativši da ga je krajnje neprilično opisao.

"Sada uopšte više nije strpljiv", reče ona, "i neverovatno je nemilosrdan prema samome sebi. Ništa ne možemo učiniti za njega, osim da ga pustimo da ide svojim

putem i da pronađe sebe na kraju svoje nemoći, kao što kažu na Gontu..." Odjednom je i sama bila na kraju svojih moći, osećala je strašan umor kao da je bolesna. "Moraću da se odmorim", reče.

Istog časa je ustao. "Gospo Tenar, rekla si da si pobjegla od jednog neprijatelja i naletela na drugog; a ja sam pošao u potragu za jednim prijateljem, a našao drugog." Osmehnula se njegovoj dosetki i ljubaznosti. Baš divan mladić, pomisli ona.

Kada se probudila, brod je bio sav u pokretu: drvo je škripalo i napinjalo se, iznad glave joj je odzvanjao bat koraka u trku, platno je lepetalo, mornari su se dovikivali. Teru je jedva uspela da probudi, a i kada se razbudila bila je sva mlitava, možda je imala groznicu, mada je uvek bila tako topla da je Tenar bilo teško da oceni da li ima groznicu ili ne. Osećajući grižu savesti što je vukla to krhko dete petnaest milja pešice i zbog svega što se juče dogodilo, Tenar je pokušala da je razveseli pričama o tome kako se nalaze na brodu zajedno sa pravim kraljem i da je ova mala kabina u koju su ih smestili u stvari kraljeva kabina; da će brodom stići kući, na imanje, gde će ih čekati tetka Ševa, a možda i Jastreb. Čak ni to nije zainteresovalo Teru. Gledala je prazno pred sebe, nije se ni se micala, niti progovarala.

Na njenoj maloj, tankoj ruci Tenar je primetila nekakav znak... četiri prsta... crven, sličan žigu, kao da ju je neko čvrsto stegnuo. Međutim, Spretni je nije uhvatio, samo ju je dodirnuo. Tenar joj je kazala, obećala da je on nikada više neće dodirnuti. Nije uspela da održi obećanje. Njena reč ništa nije značila. Koja je reč išta značila, spram gluvog nasilja?

Sagnula se i poljubila otisak prstiju na Terunoj ruci.

"Žao mi je što ti nisam završila crvenu haljinu", reče ona. "Kralj bi verovatno voleo da je vidi. Ali pretpostavljam da ljudi ne nose na brodu svoja najbolja odela, čak ni kraljevi."

Teru je sedela na ležaju, pognute glave, i nije joj odgovorila. Tenar ju je očešljala. Konačno je počela da joj raste gušća kosa, svilenkasta crna zavesa preko izgorelih delova skalpa. "Jesi li gladna, ptičice? Sinoć nisi ni večerala. Možda će nam kralj dati doručak. Sinoć mi je dao kolače i grožđe."

Odgovora nije bilo.

Kada je Tenar kazala da je došlo vreme da iziđu iz kabine, poslušala ju je. Gore na palubi stajala je glave prislonjene uz rame. Nije podigla pogled prema belim jedrima koja su se napinjala na jutarnjem vetru, niti se zagledala u iskričavu površinu vode, pa čak ni prema planini Gont iza njih koja se uzdizala put neba razmećući se svojim veličanstvenim šumama, stenama i vrhom. Nije podigla pogled ni kada joj se Lebanen obratio.

"Teru", oslovi je nežno Tenar, kleknuvši pored nje, "kada te kralj nešto pita moraš mu odgovoriti."

I dalje je ćutala.

Nije mogla da razabere šta Lebanen misli o njoj prema izrazu njegovog lica, dok ju je promatrao. Možda je navukao masku, uglađenu masku iza koje su se krili gnušanje, šok. Međutim, tamne oči mu nisu lutale. Tek ovlaš je dodirnuo detetovu ruku i rekao: "Mora da si se čudno osećala kada si se probudila na pučini."

Pojela je tek malo voća. Kada ju je Tenar upitala da li želi da se vrati u kabinu, klimnula je. Tenar joj je dozvolila, mada nevoljno, da se sklopčca na ležaju i vratila se gore na palubu.

Brod je prolazio između Stena Stražara, visokih mračnih zidova koji kao da su se nadnosili nad jedrima. Strelci na straži koji su se nalazili u malim tvrđavama nalik na lastavičja gnezda od blata, visoko na stenama, gledali su odozgo na palubu, a mornari su im veselo dovikivali. "Prolaz za kralja!" razdraše se oni posle čega je usledio odgovor ne čujniji od glasanja laste gore iz visina: "Kralj!"

Lebanen je stajao na vrhu prove sa zapovednikom broda i jednim postarijim, mršavim, sitnookim čovekom u sivom ogrtaču, magom sa ostrva Rouk. Ged je nosio isti takav ogrtač, čist, lep, onog dana kada su on i ona doneli Prsten Eret-Akbe u Kulu Mača; stari, umrljan, prljav i iznošen, bio mu je jedini prekrivač dok je ležao na hladnom kamenu Grobnica Atuana i u prašini pustinjskih planina dok su zajedno preko njih prelazili. Razmišljala je o tome dok je pena letela pored brodskih bokova, a visoke stene se sve više udaljavale od njih.

Kada je brod prošao i pored poslednjih grebena i počeo da skreće ka istoku, trojica muškaraca joj pridoše. Lebanen reče: "Gospo, ovo je Veliki majstor Vetroumeća sa ostrva Rouk."

Mag se pokloni, gledajući je s poštovanjem, ali i sa znatiželjom; bio je to čovek koji je voleo da zna u kom pravcu vetar duva, pomisli ona.

"Sada ne moram da se nadam da ćemo imati dobro vreme, već slobodno mogu na to da računam", reče mu ona.

"Ja sam samo suvišni teret po ovakvom danu", odvrati mag. "Pored mornara kakav je gospodar Seraten koji upravlja brodom, kome je potreban vremetvorac?"

Tako smo ljubazni, pomisli ona, sve same dame, gospoda i gospodari, samo se klanjamo i delimo komplimente. Bacila je pogled na mladog kralja. Posmatrao ju je, smešio se, ali ostajao je uzdržan.

Osećala se kao i onda u Hevnoru kada je bila devojčica: bila je usamljena varvarka među tim uglađenim ljudima. Ali sada nije više bila devojčica, nije osećala strahopoštovanje, već samo čuđenje zbog načina na koji su muškarci uredili svoj svet; pretvorili su ga u ples maski koji su žene veoma brzo naučile da igraju.

Rekli su joj da će im do Valmauta biti potreban samo jedan dan plovidbe. U luku će stići kasno po podne, uz pomoć povoljnog vetra koji je sada duvao.

Još je bila veoma umorna od velike brige i napetosti koje joj je doneo prethodni dan, tako da je sa zahvalnošću prihvatila da sedne na sedište što ga je za nju napravio ćelavi mornar od slamnatog dušeka i tkanine za jedra i da promatra talase, galebove i obrise planine Gont, plave i snene na podnevnoj svetlosti, koji su se menjali dok je brod

promicao pored strmih obala na samo milju ili dve od kopna. Izvela je i Teru na sunce, i dete je sada ležalo pored nje, posmatrajući i dremajući.

Jedan od mornara, veoma tamnoput i bezub, prišao im je bosih nogu sa tabanima poput kopita i strašno skvrčenim palčevima, i spustio nešto na platno blizu Teru. "Za malenu", reče on promuklim glasom i odmah se udalji, mada nije daleko otišao. Povremeno je s puno nade podizao pogled s posla da vidi da li joj se dopada poklon, a onda se pretvarao da mu to uopšte nije bila namera. Teru nije htela ni da dodirne mali krpeni smotuljak. Tenar je morala da ga otvori. Unutra je bio prelepo izrezbareni delfin, od kosti ili slonovače, dužine njenog palca.

"Može živeti u tvojoj vrećici od trave", reče Tenar, "sa ostalima, čovekom i životinjom od kosti."

Tek tada je Teru dovoljno živnula i izvadila vrećicu od trave, stavivši delfina unutra. Ali Tenar je morala da ode i zahvali se skromnom darodavcu. Teru nije htela ni da ga pogleda, ni da razgovara s njim. Posle izvesnog vremena zatražila je da se vrati u kabinu i Tenar ju je tamo ostavila s njenom figurom čoveka od kosti, životinjom od kosti i delfinom da joj prave društvo.

Ljutito je razmišljala o tome kako je Spretni lako mogao da joj oduzme sunce, brod, kralja i detinjstvo i koliko je muke bilo potrebno da joj se to sve vrati! Godinu dana sam utrošila pokušavajući da joj sve to vratim, a on ih joj je jednim dodirnom uduzeo i bacio. A zbog čega... šta on time dobija, kakvu moć stiče? Da li je to moć... praznina?

Pridružila se kralju i magu kod ograde na palubi. Sunce je bilo već dobro zamaklo na zapad i brod se kretao kroz slavu svetlosti što ju je podsetilo na njen san u kome je letela sa zmajevima.

"Gospo Tenar", oslovi je kralj, "za našeg prijatelja nemam nikakvu poruku. Imam utisak da bih vas time samo opteretio, a njemu ograničio slobodu; a ja ne želim da učinim ni jedno ni drugo. Kroz mesec dana treba da budem krunisan. Ako bi on bio taj koji će držati krunu, moja vladavina počela bi onako kako moje srce žudi. Ali bez obzira na to da li će on biti tamo ili ne, on je taj koji me je doveo u moje kraljevstvo. On je od mene napravio kralja. I ja to nikada neću zaboraviti."

"Znam da nećeš zaboraviti", uzvratila ona nežno. Bio je tako napet, tako ozbiljan, u oklopu formalnosti svoga položaja, pa ipak i tako ranjiv u svom poštenju, čistoti svoje volje. Srce joj se kidalo zbog njega. Mislio je da je naučio šta je to bol, ali moraće to da uči stalno iz početka, celoga života, i ništa neće zaboravljati.

I zato neće, poput Spretnog, ići lakšim putem.

"Rado ću mu preneti poruku", reče ona. "Ne predstavlja mi to nikakav teret. Da li će pristati da je sasluša, to zavisi od njega."

Veliki majstor Vetroumeća se osmehnu. "Uvek je tako bilo", primeti on. "Činio je samo ono što je hteo."

"Poznajete ga dugo?"

"Čak duže nego vas, moja gospo. Podučavao sam ga", odvratio mag. "Koliko sam mogao... Došao je u školu na Rouku, kao što znate, kao dečak, sa Ogionovim pismom u kome je stajalo da poseduje veliku moć. Prvi put kada sam ga poveo napolje u

čamcu, da bi naučio kako da se obraća vetru, podigao je vodeni tornado. Bilo mi je jasno u šta smo se to upustili. Pomislio sam: Ili će se utopiti pre šesnaeste, ili će postati Arhimag pre četrdesete... Bar mi se dopada da mislim kako sam to pomislio."

"Je li on još Arhimag?" upita Tenar. Imala je utisak da je tim pitanjem jasno iskazala svoju neupućenost, a kada je dočekano ćutanjem, pobjerala se da je tu posredi bilo nešto mnogo gore nego što je neupućenost.

Mag konačno reče: "Trenutno ne postoji Arhimag od Rouka." Glas mu je bio krajnje oprezan i jasan.

Nije se usudila da pita šta je time hteo da kaže.

"Mislim", počeo kralj, "da bi Vidar Rune Mira mogao biti u svakom veću ovog kraljevstva; ne mislite li i vi tako, gospodine?"

Posle još jedne pauze i očigledno premišljajući se, mag reče: "Svakako."

Kralj je čekao, ali on ništa više nije dodao.

Lebanen se zagledao u bistru vodu i progovorio kao da namerava da im ispriča neku priču: "Kada smo on i ja stigli na Rouk sa krajnjeg zapada, na zmaju..." Zastao je, a zmajevo ime se samo izgovorilo u Tenarinom umu, Kalesin, kao da je neko udario u gong.

"Mene je zmaj tamo ostavio, ali je njega odneo. Čuvar kapije Zdanja Rouka tada je kazao: 'On je svoje odradio. Odlazi kući.' A pre toga... na obali Selidora... naložio mi je da ostavim njegovu palicu, rekavši da više nije mag. I tako su Veliki majstori Rouka stali da se savetuju oko izbora novog Arhimaga.

Pozvali su i mene kako bih naučio ono što bi kralju moglo da koristi da zna o Veću Mudrih. A i da bih zauzeo mesto jednog od njihovih članova: Toriona, Prizivača, čiju je umetnost okrenulo protiv njega samog veliko zlo koje je moj gospodar Jastreb pronašao i okončao. Kada smo bili tamo, u suvoj zemlji, između zida i planine, video sam Toriona. Moj gospodar je govorio s njim, otkrio mu je put koji je vodio nazad u život, preko zida. Ali ovaj se nije vratio."

Mladić je čvrsto stezao ogradu broda snažnim, lepo oblikovanim šakama. Sve vreme dok je govorio zurio je u more. Trenutak je počutao, a zatim nastavio priču.

"Sa mnom, bilo nas je devetorica koji smo se okupili da izaberemo novog Arhimaga. Oni su... oni su mudri", dodade on, pogledavši Tenar. "Ne samo da su upućeni u svoju umetnost, već poseduju veliko znanje. Koriste razlike koje među njima postoje, što sam već ranije video, kako bi im odluke bile što snažnije. Međutim, ovog puta..."

"Stvar je u tome", preuze reč Veliki majstor Vetroumeća, videvši da Lebanen ne želi da on pomisli kako kritikuje Velike majstore sa Rouka, "naša mišljenja su se toliko razlikovala da nismo mogli doneti nikakvu odluku. Nikako nismo mogli da se složimo. I to stoga što Arhimag nije bio mrtav... on je živ, znate, a ipak nije mag... ali je i dalje gospodar zmajeva, kako se čini... A kako je naš Veliki majstor Rukoveština još bio potresen činjenicom da se njegova vlastita umetnost okrenula protiv njega i pošto je verovao da će se Veliki majstor Prizivanja vratiti iz mrtvih, preklinjao nas je da ga sačekamo... a Veliki majstor Ustrojstva nije hteo ni reč da progovori. On je iz Karga,

gospo moja, kao i vi; da li ste to znali? Došao nam je iz Karego–Ata." Posmatrao ju je svojim pronicljivim očima: u kom pravcu duva vetar? "I tako, zbog svega toga, morali smo biti na gubitku. Kada je Čuvar kapije zatražio da mu kažemo imena onih između kojih ćemo birati, nijedno ime nije bilo izgovoreno. Samo smo gledali jedni druge...

"Ja sam gledao u tle", javi se Lebanen.

"Na kraju smo svi pogledali u onoga ko zna imena: Velikog majstora Imenovanja. A on je pogledao u Velikog majstora Ustrojstva, koji nije izgovorio nijednu reč, već je samo sedeo među svojim drvećem poput panja. Sastali smo se, znate, u Gaju, čije drveće seže dublje od ostrva. Već je bilo kasno večer. Ponekada se između tog drveća pojavi svetlost, ali te noći je nije bilo. Bilo je mračno, nije bilo čak ni zvezda, već samo oblačno nebo iznad krošnji. Učitelj Ustrojstva je ustao i progovorio... ali na svom materinjem jeziku, ne Prastarim Govorom, ne na hardiškom, već na kargijskom. Malo nas ga zna, neki ga čak nisu ni prepoznali, tako da nismo znali šta da mislimo. Međutim, Veliki majstor Imenovanja nam je preveo reči Velikog majstora Ustrojstva. Rekao je: Žena na Gontu.

Začutao je. Nije više gledao u nju. Posle kraćeg vremena, ona upita: "I ništa više?"

"Niti reč. Kada smo stali da ga salećemo, samo je zurio u nas, nesposoban da bilo šta odgovori; jer imao je viziju, znate... video je obrise stvari, ustrojstvo; a malo toga se ikada može izraziti rečima, a još manje idejama. Nije znao šta da misli o onome što je kazao, kao ni mi ostali. Ali to je bilo sve što smo imali."

Konačno, Veliki majstori Rouka bili su učitelji, a Veliki majstor Vetroumeća bio je odličan učitelj; morao je da objasni stvar do kraja. Da je učini jasnijom nego što je to možda i sam želeo. Pogledao je Tenar, a zatim skrenuo pogled.

"I tako, vidite, morali smo doći na Gont. Ali zbog čega? Koga mi to tražimo? 'Ženu'... nije baš neki početak! Očigledno, ta žena treba na neki način da nas povede, da nam ukaže na put koji će nas odvesti do našeg Arhimaga. I onda smo, sasvim iznenada, počeli da pričamo o vama, gospo, kao što ste već sigurno pretpostavili... jer za koju smo mi to drugu ženu sa Gonta ikada čuli? Ovo je malo ostrvo, ali vaša je slava velika. Jedan od nas je kazao: 'Ona će nas odvesti do Ogiona.' Ali svi smo dobro znali da je Ogion još odavno odbio da bude Arhimag, tako da sigurno ni sada ne bi prihvatio jer je bio star i bolestan. Zaista, dok smo mi razgovarali o njemu, mislim da je Ogion već umirao. Onda je neko drugi kazao: 'Ali ona će nas takođe odvesti do Jastreba!' I onda smo se, bukvalno rečeno, našli u tami."

"Da", saglasi se Lebanen. "Jer počela je da pada kiša, tamo među drvećem." Osmehnulo se. "Mislio sam da nikada više neću ćuti rominjanje kiše. To je za mene bila velika radost."

"Devetorica mokrih", reče Veliki majstor Vetroumeća, "i jedan srećan."

Tenar se nasmeja. Taj joj se čovek dopadao. Bio je oprezan u ophođenju s njom, što je značilo da i ona treba da bude oprezna dok razgovara s njim; ali kada je Lebanen bio u pitanju, i u Lebanenovom prisustvu, samo je iskrenost dolazila u obzir.

"Znači, ta vaša žena sa Gonta nikako ne mogu biti ja, jer ja vas neću odvesti do Jastreba."

"To sam i mislio", primeti mag sa očiglednom, a možda i sa nepatvorenom iskrenošću, "da to nikako ne možete biti vi, gospo. Kao prvo, izgovorio bi vaše ime, u to ne sumnjam, dok je bio u viziji. Malo je onih koji se otvoreno služe svojim pravim imenom! Međutim, mene je Veće Rouka zadužilo da vas pitam znate li neku ženu na ovom ostrvu koja bi mogla biti ta koju tražimo... sestra ili majka nekog čoveka koji poseduje moć, ili čak njegova učiteljica; jer neke od vračara su veoma mudre na izvestan način. Možda je Ogion poznavao neku takvu ženu? Kažu da je znao svakog živog na ostrvu, iako je živio sam i lutao po divljini. Voleo bih da je još živ da nam sada pomogne!"

Već je ranije pomislila na ribarku iz Ogionove priče. Ali ta žena je bila stara još u vreme kada ju je Ogion poznavao, pre mnogo godina, i mora da je već odavno mrtva. Mada zmajevi, pomisli ona, žive veoma dugo, bar tako kažu.

Izvesno je vreme ćutala, a zatim samo izjavila: "Ne znam nikog takvog."

Mogla je da oseti magovo kontrolisano nestrpljenje. Zašto ne popušta? Šta li ona želi? – razmišljao je on, izvan svake sumnje. A ona se pitala zbog čega ne može da mu kaže. Ućutkala ju je njegova gluvoća. Nije čak mogla ni da mu kaže da je gluv.

"Znači", prozbori ona konačno, "trenutno nemamo Arhimaga Zemljomrja. Ali imamo kralja."

"U koga s pravom polažemo veliku nadu i imamo poverenja", odvrati mag s toplinom koja mu je godila. Lebanen ih je posmatrao, slušao i osmehivao se.

"Poslednjih godina", nastavi oklevajući Tenar, "bilo je mnogo nevolja, mnogo bede. Moja... moja malena... Takve stvari bile su sasvim uobičajene. A čula sam muškarce i žene od moći kako govore o nestajanju ili menjanju njihove moći."

"Onaj koga je Arhimag i moj gospodar pobedio u suvoj zemlji, taj Kob, prouzrokovao je neizrecivu štetu i uništio mnogo toga. Obnovićemo našu umetnost, izlečiti naše čarobnjake i naše čarobnjaštvo, da nam još dugo traju", reče mag odlučno.

"Pitam se, neće li biti potrebno i nešto više od obnavljanja i izlečenja", primeti ona, "mada će i to biti neophodno... Ali brine me, da nije možda taj... taj Kob mogao imati toliku moć zahvaljujući tome što su se stvari već menjale... i što je promena, velika promena, već bila u toku, već se odigrala? I da zahvaljujući toj promeni ponovo imamo kralja u Zemljomrju... možda bolje kralja nego Arhimaga?"

Veliki majstor Vetroumeća pogledao ju je kao da vidi veoma udaljen olujni oblak na krajnjem obzoru. Čak je podigao i desnu šaku i započeo, napravio prvi obris čarolije kojom se hvata vetar, posle čega ju je spustio. Osmehnuo se. "Ne plašite se, moja gospo", reče on. "Rouk i Veština Čaranja će odoleti. Naše blago je dobro čuvano!"

"Recite to Kalesinu", odvrati ona, jer odjednom nije mogla više da trpi njegovo nepoštovanje i potpuno odsustvo svesti o tome. Razume se, ovo ga je nateralo da se zagleda u nju. Čuo je zmajevo ime. Ali ni ono ga nije nateralo da čuje nju. Kako je mogao on, koji nikada nije slušao žene još od vremena kada mu je majka otepevala poslednju uspavanku, da čuje nju?

"Zaista", reče Lebanen, "Kalesin je došao na Rouk, za koji se tvrdi da je potpuno zaštićen od zmajeva; i to ne zahvaljujući nekoj čaroliji moga gospodara, jer on tada više nije mogao da se koristi magijom... i ne mislim, Veliki majstore Vetroumeća, da se gospa Tenar uplašila za sebe."

Mag se svojski potrudio da ublaži uvredu koju je izrekao. "Izvinite, gospo", reče, "govorio sam s vama kao da ste obična žena."

Umalo se nije nasmejala. Mogla je dobro da ga uzdrma. Ipak je samo ravnodušno primetila: "Moji strahovi su obični." Nije bilo pomoći; nije mogao da je čuje.

Međutim, mladi kralj je ćutao, slušao.

Mali na brodu, koji se nalazio u vrtoglavim visinama i lelujavom svetu jarbola, jedara i snasti iznad njihovih glava, doviknu jasnim i umilnim glasom: "Grad iza rta!" I oni dole začas ugledaše malu gomilu krovova od škriļjca, koplja plavičastog dima, nekoliko staklenih prozora koji su hvatali odsjaje sunca što se klonilo zapadu, pa dokove i gatove Valmauta u njegovom zalivu sa svilenkastom, plavom vodom.

"Hoću li ga ja uvesti ili ćete ga vi rečima odvesti, gospodaru?" upita staloženi zapovednik broda, a Veliki majstor Vetroumeća mu odvrati: "Vi ga uvedite, zapovedniče. Ne bakće mi se sa svim tim kršom!" On pokazaa rukom prema desetak ribarskih lađica razbacanih po zalivu. I tako je kraljev brod, poput labuda među pačićima, lagano zaplovio u luku, a sa svakog broda pored koga su prošli ljudi su im mahali.

Tenar pogleda duž dokova, ali ne vide nijednu drugu lađu koja će otploviti na otvoreno more.

"Moj sin je mornar", reče ona Lebanenu. "Pomislila sam da mu je možda brod u luci."

"Kako mu se zove brod?"

"Bio je treći časnik na Galebu od Eskela, ali to je bilo pre više od dve godine. Možda je promenio brod. On je nestalan čovek." Osmehnula se. "Kada sam te prvi put ugledala, pomislila sam od tebe da je moj sin. Uopšte ne ličite, osim što ste obojica visoki, mršavi i mladi. Bila sam zbunjena, uplašena... Obični strahovi."

Mag je otišao do zapovednikove kabine na pramcu, tako da su ona i Lebanen ostali sami.

"Postoji suviše običnih strahova", primeti on.

Sada je imala retku priliku da s njim porazgovara nasamo i iz nje velikom brzinom pokuljaše nesigurne reči... "Htela sam da kažem... ali nije bilo koristi... zar nije moguće da na Gontu postoji žena, ne znam ko bi to mogao biti, nemam pojma, ali možda ipak postoji, ili će postojati, ili možda već postoji, neka žena, i da oni nju traže... da im je ona... potrebna. Da li je to moguće?"

Saslušao ju je. On nije bio gluv. Ipak se namrštio, sav se napeo, kao da pokušava da razume neki strani jezik. Samo je rekao, i to jedva čujno: "Možda."

Jedna ribarka u svom malom čamcu doviknu: "Odakle?" – a mali iz snasti zakrešta: "Iz kraljevog grada!"

"Kako se zove ovaj brod?" upita Tenar. "Sin će me pitati na kom sam brodu plovila?"

"Delfin", odvrati Lebanen, osmehnuvši joj se. Sine, kralju, dragi moj dečače, pomisli ona. Kako bih samo volela da te zadržim pored sebe!

"Moram po malenu", reče ona.

"Kako ćete posle?"

"Pešice. Nije daleko, svega nekoliko milja dublje u dolinu." Ona pokaza pored grada, ka unutrašnjosti kopna, gde se Srednja dolina protezala, široka i obasjana suncem, između dve ruke planine, kao u krilu. "Selo se nalazi na reci, a moje imanje je pola milje od sela. To je lep ugao vašeg kraljevstva."

"Hoćete li tamo biti bezbedne?"

"Oh, da. Noćas ću ostati kod kćeri ovde u Valmautu. A u selu mogu da računam na pomoć svih seljana. Neću biti sama."

Pogledi im se na trenutak ukrstiše, ali nijedno od njih ne izgovori ime koje im je bilo na vrhu jezika.

"Hoće li sa Rouka ponovo doći?" upita ona. "Da traže 'ženu sa Gonta'... ili njega?"

"Njega ne. Ako to ponovo predlože, zabraniću", odvrati Lebanen, ni ne shvatajući koliko joj je mnogo kazao tom jednom reči. "Ali što se tiče njihove potrage za novim Arhimagom, ili ženom iz vizije Velikog majstora Ustrojstva, da, to bi ih ponovo moglo dovesti ovamo. A možda i do vas."

"Biće dobro došli na Hrastovom imanju", reče ona. "Mada ne onoliko koliko vi."

"Doći ću kada budem mogao", odvrati on, nekako kruto; i pomalo setno, "ako budem mogao."

11. DOM

Gotovo svi stanovnici Valmauta spustili su se na dokove da vide brod iz Hevnora, kada su čuli da se na njemu nalazi kralj, novi kralj, mladi kralj o kome su pevale nove pesme. Još nisu znali te nove pesme, ali znali su stare, pa je stari Reli došao sa harfom i otpevao deo iz Dela Moredovih, jer kralj Zemljomorja mora da je Moredov naslednik. Uskoro se na palubi pojavio i sam kralj, mlad, visok i zgodan da mu nije bilo ravna, a sa njim je bio mag sa Rouka i jedna žena sa devojčicom; njih dve su bile odevene u stare ogrtače nimalo bolje od onih kakve nose prosjaci, ali on se prema njima ophodio kao da su kraljica i princeza, što su možda i bile. "Možda mu je to majka", reče Šini, izdižući se na prste ne bi li nešto videla iznad glava muškaraca koji su stajali ispred nje, a onda je njena prijateljica Jabuka ščepa za ruku i reče vrištavim šapatom: "Jeste... to je majka!"

"Čija majka?" upita Šini, a Jabuka odvrati: "Moja. A ono je Teru." Ali nije krenula da se gura kroz gomilu, čak ni kada je jedan oficir sa broda sišao na obalu da pozove starog Relija na brod da svira za kralja. Čekala je sa ostalima. Videla je da je kralj primio videne ljude Valmauta i čula je Relija koji je pevao za njega. Posmatrala ga

je kako maše svojim gostima na odlasku, jer brod se spremao da se vrati na pučinu, bar su tako ljudi pričali, pre no što se spusti noć, i krene nazad ka Hevnoru. Poslednje su preko mostića prešle Teru i Tenar. Kralj je obe ispratio formalnim zagrljajem, prislanjanjem obraza uz obraz; čak je i kleknuo da bi Teru zagrlio. "Ah!" ote se gomili na doku. Sunce je nestajalo u zlatnoj izmaglici, ostavljajući za sobom veliki zlatni trag preko zaliva, dok su njih dve silazile ograđenim mostićem. Tenar je vukla težak zavežljaj i torbu; Teru je držala pognutu glavu tako da joj je kosa skrivala lice. Mostić je povučen i mornari se užurbaše oko snasti, oficiri stadoše da viču i Delfin uskoro krenu. Tek tada Jabuka stade da se probija kroz gomilu.

"Zdravo, majko", pozdravi je ona, a Tenar odvrati: "Zdravo, kćeri." Poljubiše se i Jabuka podiže Teru i reče joj: "Kako si samo porasla! Dvostruko si veća nego kada sam te poslednji put videla. Hajdemo, hajdete kući sa mnom."

Međutim, te večeri je Jabuka bila nekako stidljiva sa majkom, u prijatnom domu svog mladog muža trgovca. Nekoliko puta se zagledala u nju zamišljenim, gotovo zabrinutim pogledom. "Znaš, majko, nikada mi to ništa nije značilo", reče konačno na vratima Tenarine spavaće sobe. "Sve to... Runa Mira... i to što si ti donela Prsten u Hevnor. Sve je to za mene bila samo još jedna pesma. Nešto što se dogodilo pre hiljadu godina! Ali to si stvarno bila ti, zar ne?"

"Bila je to devojčica iz Atuana", odvrati Tenar. "Pre hiljadu godina. Čini mi se da bih mogla spavati narednih hiljadu godina."

"Pođi na počinak, majko." Jabuka se okrenu da krene, ali onda se predomisli i ponovo se okrenu prema majci sa svetiljkom u ruci. "Kralj oljupče", reče.

"Ma pusti to", pobuni se Tenar.

Jabuka i njen muž zadržali su Tenar nekoliko dana, ali potom je ona odlučno izjavila da se vraća na imanje. Tako je Jabuka krenula s njom i Teru uz spokojnu, srebrnastu Kahedu. Bio je kraj leta. Sunce je i dalje bilo dosta jako, ali zato je duvao hladan vetar. Krošnje drveća izgledale su umorno i nekako prašnjavo, a polja su bila pokošena ili su ih upravo kosili.

Jabuka je upravo hvalila Teru koliko je ojačala i kako je sada mnogo krepkije hodala.

"Volela bih da si je videla u Re Albiju", primeti Tenar, "pre..." i zastade. Odlučila je da ne opterećuje kćer time.

"Šta se dogodilo?" upita Jabuka, jasno joj stavivši do znanja da je čvrsto rešila da sazna, tako da se Tenar predala i odvrtila tihim glasom: "Jedan od njih."

Teru je bila nekoliko jardi ispred njih, dugonoga, u okračaloj haljinici, tražila je kupine u živici pored puta.

"Njen otac?" upita Jabuka kojoj pripade muka i od same te pomisli.

"Ševa je kazala da je onaj koji joj je po svoj prilici otac nazivao sebe Oslić. Ovaj je mladi. To je onaj koji je došao do Seve da joj kaže. Zove se Spretni. Motao se... po Re Albiju. A onda smo, na nesreću, naletele na njega u gontskoj luci. Kralj ga je oterao. I tako sam sada ja ovde, a on je tamo, i svemu tome je kraj."

"Ali Teru se uplašila", primeti Jabuka smrknuto.

Tenar klimnu.

"A zašto si išla u gontsku luku?"

"Oh, taj Spretni je radio za jednog čoveka... čarobnjaka iz kuće gospodara od Re Albija, koji me je omrznuo..." Pokušala je da se seti čarobnjakovog svakodnevnog imena, ali nije mogla; po glavi joj se motala reč Tuaho, kargijska reč za jednu vrstu drveta, ali nije uspela da se seti kog drveta.

"I?"

"I tako sam pomislila da će biti bolje da se vratim kući."

"Ali zbog čega se taj čarobnjak okomio na tebe?"

"Uglavnom stoga što sam žena."

"Bah", reče Jabuka. "Stara kora od sira."

"U ovom slučaju, mlada kora od sira."

"Još gore. Koliko je meni poznato, niko iz okoline nije video roditelje, ako se tako mogu nazvati. Ali ako su još tu negde, neće mi biti drago da budeš sama na imanju."

Prijatno je kada se rođena kćer ponaša kao majka i pridikuje ti, a ti možeš da se ponašaš kao kćerkinina kćer. Tenar nestrpljivo primeti: "Sa mnom će biti sve u redu!"

"Bar bi mogla da nabaviš psa."

"Razmišljala sam o tome. Možda neko u selu ima kakvo štene. Upitaćemo Ševu kada svratimo."

"Nisam mislila na štene, majko. Već na psa."

"Ali mladog... s kojim će Teru moći da se igra", reče ona molećivim glasom.

"Lepo štene koje će se umiljavati oko provalnika", reče Jabuka, nastavivši da korača onako jedra i sivooka, smejući se majci.

U selo su stigle oko podneva. Ševa je dočekala Tenar i Teru bezbrojnim zagrljajima, poljupcima, pitanjima i jelom. Ševin mirni muž i ostali seljani svratiše da pozdrave Tenar. Bila je srećna što je ponovo kod kuće.

Ševa i njeno dvoje najmlađih od sedmoro koliko ih je imala, dečak i devojčica, otpratiše ih do imanja. Deca su dobro znala Teru, još od kada ju je Ševa donela kući, navikli su se na nju, mada su u početku, posle dva meseca razdvojenosti, bili pomalo stidljivi. I u njihovom društvu, pa čak i u Ševinom, bila je povučena, pasivna, kao u stara loša vremena.

"Iscrpljena je, zbunjena svim ovim putovanjima. Oporaviće se. Odlično se tamo snašla", obavesti Tenar Ševu, ali Jabuka nije htela da dozvoli da se ovaj razgovor završi na tome. "Pojavio se jedan od njih i na smrt isprepadao i nju i majku", objavi Jabuka. I tako, malo po malo, udruženim snagama, kćerka i prijateljiца izvukoše celu priču iz Tenar toga popodneva, pošto su otvorile hladnu, zagušljivu kuću, pospremile je, provetile posteljinu, zavrtle glavama nad prokljajalim lukom koji su pronašle među nešto malo hrane u ostavi, te pristavile veliki lonac supe za večeru. Tenar nije mogla da im kaže šta je to čarobnjak učinio, morale su iz nje kleštima da izvlače reči; čini, rekla je

neodređeno, ili je možda on poslao Spretnog za njom. Međutim, kada je počela da priča o kralju, reči su sustizale jedna drugu.

"Stajao je tamo... kralj!... poput oštrice mača... A Spretni se natraške povlačio drhteći pred njim... Pomislila sam od njega da je Iskra! Jesam, stvarno, na trenutak sam pomislila da je on, bila sam sva... van sebe..."

"Pa", primeti Jabuka, "uklapa se, jer Šini je mislila da si njegova majka. Dok smo stajale na doku i posmatrale kako stižete u svoj svojoj slavi. Je l' ti rekla da ga je poljubila, tetka Ševo. Poljubila je kralja... kao da je to nešto sasvim normalno. Pomislila sam da će potom poljubiti i maga. Ali nije."

"Svašta, kako ti je samo to palo na pamet. Kakvog maga?" upita Ševa, zavukavši glavu u kredenac. "Gde ti je brašno, Goha?"

"Ispod tvoje šake. Mag sa Rouka, došao je po novog Arhimaga."

"Ovamo?"

"Zašto da ne?" upita Jabuka. "I poslednji je bio sa Gonta, je li tako? Ali nisu se baš potrudili da ga pronađu. Odmah su krenuli nazad za Hevnor, čim su se rešili majke."

"Kako to govoriš o majci."

"Kazao je da traga za ženom", obavesti ih Tenar. "'Ženom sa Gonta.' Ali izgleda da nije bio srećan zbog toga."

"Čarobnjak koji traga za ženom? E pa, to je, zaista, nešto novo", primeti Ševa. "Mislila sam da će biti puno žižaka, ali sasvim je dobro. Ispeći ću jedno dve ječmene lepinje, važi? Gde je ulje?"

"Moraću da ga izvadim iz ćupa u hladiku. Oh, Džumbirko! Tu si! Kako si? Kako je Bistropotok? Šta ima novo? Jeste li prodali jaganjce?"

Za večerom ih je bilo devetoro. Pri mekoj, žutoj svetlosti večeri u kuhinji popločanoj kamenom, za dugačkim stolom, Teru je počela malo pomalo da diže glavu, pa se čak nekoliko puta i obratila ostaloj deci; međutim, i dalje je sva bila nekako stisnuta, a kada je napolju počelo da se smrkava, sela je tako da je svojim jednim okom mogla da motri na prozor.

Tek kada su Ševa i njena deca otišli kući u sumrak, a Jabuka stala da pesmom uspavljuje Teru, Tenar je, perući sudove sa Džumbirkom, upitala za Geda. Ni sama nije znala zašto, ali nije htela da pita za njega dok su Ševa i Jabuka bile tu; ionako će morati toliko toga da objašnjava. Potpuno je zaboravila da pomene da je i on bio u Re Albiju. U svakom slučaju, više nije želela da priča o Re Albiju. Um kao da joj se pomračivao svaki put kada bi pomislila na to mesto.

"Da li je prošlog meseca dolazio čovek koga sam ja poslala... da pomogne?"

"Oh, potpuno sam zaboravila!" povika Džumbirka. "Misliš na Sokola... onog sa ožiljcima na licu?"

"Da", odvrati Tenar. "Soko."

"Oh, da, pa ovaj, biće da je sada negde na planini, na Toplim Izvorima, iznad Lisija, gore je sa ovcama, sa Serijevim ovcama, mislim. Došao je ovamo i rekao da si ga ti poslala, ali za njega ovde nije bilo baš nikakvog posla, znaš, Bistropotok i ja pazimo na ovce, ja pravim mleko i sir, a stari Srk i Seka pomognu mi ako ustreba, tako da nisam

znala šta ću, ali je zato Bistropotok odmah kazao: 'Idi pitaj Serijeovog čoveka, nadzornika seljaka Serija, gore kod Kahedanana, da li su im potrebni pastiri za visoke pašnjake' kazao je, i taj Soko je otišao, i učinio upravo tako, i primili ga, i narednog dana je već pošao gore. Što znači da će sići sa stadom tek ujesen, bez svake sumnje. Tamo je gore na Dugačkom Obrubu, iznad Lisija, na visokim pašnjacima. Možda su ga uzeli i da čuva koze, ne sećam se više. Nadam se da nemaš ništa protiv što ga nismo ovde zadržali, Goha, jer stvarno za njega ne bi bilo ni trunke posla pored mene i Bistropotoka, starog Srka i Seke koja je već unela laneno platno. Kazao je da je bio pastir, čuvao koze i u svom rodnom kraju, s druge strane planine, negde iznad Arusta, kako reče, mada nikada nije čuvao ovce, tako je kazao. Možda su ga tamo gore poslali sa kozama."

"Možda", odvrati Tenar. Kamen joj je pao sa srca, ali bila je razočarana. Jedva je čekala da čuje da je stigao zdrav i čitav i da je dobro, ali takođe je želela da ga zatekne ovde.

Dosta je i to, stala je da ubeđuje sebe, što je najzad stigla kući... a možda je i bolje što on nije ovde, što će moći za sobom da ostavi svu tugu, snove, čarobnjaštvo i užase Re Albija, zauvek. Sada je bila ovde i ovo je bio njen dom, ovi kameni podovi i zidovi, ovi mali prozori, kroz koje su se napolju videli mračni hrastovi na mesečini, ove tihe, uredne sobe. Te noći je izvesno vreme ležala budna. Njena kćer spavala je u drugoj sobi, dečjoj sobi, sa Teru, a Tenar je ležala u svom krevetu, muževljevom krevetu, sama.

Zaspala je. Probudila se, ne sećajući se da li je išta sanjala.

Posle nekoliko dana na imanju jedva da se i setila leta koje je provela na Prekopadu. To je bilo tako davno i tako daleko. Iako je Džumbirka uporno tvrdila kako na imanju nema baš ništa da se radi, ona je pronašla toliko toga: sve je to ostalo neuradeno tokom celog leta i sve je to trebalo obaviti sada u vreme žetve i spravljanja sira. Radila je od zore do mraka, i ako je kojim slučajem ugrabila koji sat da sedne, odmah bi dohvatila preslicu ili bi šila za Teru. Crvena haljinica je konačno bila gotova, bila je zaista lepa, imala je belu keceljicu za bolje prilike i narandžasto-smeđu za svaki dan. "Izgledaš predivno!" izjavi ponosno Tenar, zadovoljna obavljenim poslom, kada ju je Teru prvi put probala.

Teru okrenu glavu.

"Prelepa si", reče joj Tenar izmenjenim glasom. "Čuj me, Teru. Dođi ovamo. Imaš ožiljke, ružne ožiljke, jer su ti urađene ružne, zle stvari. Ljudi vide ožiljke. Ali oni vide i tebe, a ti nisi ožiljak. Ti nisi ružna. Ti nisi zla. Ti si Teru i ti si prelepa. Ti si Teru koja je u stanju da radi, da šteta, trči, pleše, i to prelepo, u crvenoj haljini."

Dete je slušalo, meka, nepovređena strana lica bila joj je isto onako bezizražajna kao i ona druga, gruba, izbrazdana ožiljcima, nalik na masku.

Spustila je pogled na Tenerine šake i dotakla ih svojim malim prstima. "Haljina je divna", reče svojim slabim, promuklim glasićem.

Kada je Tenar ostala sama, zabavljena zamatanjem ostataka crvenog materijala, u očima počеше da je peku suze. Osećala se kao da ju je neko prekoreo. Imala je pravo što je sašila tu haljinu i detetu je rekla istinu. Ali to nije bilo dovoljno, nije bilo dovoljno

biti u pravu i govoriti istinu. Postojale su provalija, praznina, struja, pored tog prava i istine. Ljubav, njena ljubav prema Teru i Terunina prema njoj, napravile su most preko provalije, most od paučine, ali ljubav je nije ispunila niti zatvorila. Ništa nije to učinilo. A dete je toga bilo svesno bolje i od nje same.

Došao je i dan ravnodnevice, jasno jesenje sunce probijalo se kroz maglu. U krošnjama hrastova pojavili su se prvi žuti listovi. Dok je ribala posude za skupljanje kajmaka u mlekari pored otvorenog prozora i vrata kako bi unutra ulazio miomirisni vazduh, Tenar se setila da je mladi kralj upravo danas krunisan u Hevnoru. Gospodari i gospe pojavice se u plavoj, zelenoj i grimiznoj odeždi, ali on će biti u belom, pomisli ona. Popeče se stepenicama u Kulu Mača, istim onim stepenicama kojima su se ona i Ged popeli. Na glavu će mu biti stavljena Moredova kruna. Kada se trube oglase, on će se okrenuti i sestiti na presto koji je tolike godine bio prazan i pogledaće u svoje kraljevstvo onim svojim tamnim očima koje su upoznale bol i strah. "Vladaj dobro, vladaj dugo", pomisli ona, "jadni dečake!" Zatim je još pomislila: "Trebalo je Ged da mu stavi krunu na glavu. Trebalo je da ode."

Ali Ged je čuvao ovce bogataša, ili možda koze, gore na visokim pašnjacima. Jesen je bila lepa, suva, zlatna, i oni neće sići sa stadima sve dok gore u visinama ne padne sneg.

Kada je otišla do sela, Tenar je odlučila da prođe pored Bršljankine kolibe na kraju Mlinskog puta. Pošto je upoznala Mahovinu iz Re Albija, poželela je da i Bršljanku bolje upozna, ako uspe da prebrodi vračarinu sumnjičavost i ljubomoru. Nedostajala joj je Mahovina, iako je ovde imala Ševu; naučila je od nje dosta toga i zavolela ju je, Mahovina je i njoj i Teru podarila nešto što im je obema bilo potrebno. Nadala se da će ovde pronaći zamenu za to. Međutim, Bršljanka, iako mnogo čišća i pouzdanija od Mahovine, nije uopšte pokazivala nameru da zaboravi netrpeljivost koju je osećala prema Tenar. Odnosila se prema njenim ponudama za prijateljstvo s prezirom, što je, priznala je Tenar, možda i zaslužila. "Ti idi svojim putem, a ja ću svojim", jasno joj je stavljala do znanja vračara, iako nijednom to nije rekla; i Tenar ju je poslušala, premda je nastavila da se odnosi prema Bršljaci sa vidljivim poštovanjem kada bi se srele. Suviše dugo i suviše često ju je omalovažavala, i morala je to nekako da joj nadoknadi. I vračara je očigledno bila istog mišljenja, jer je prihvatila takvo ponašanje sa popustljivošću ljutnjom.

Sredinom jeseni u dolinu je dospelo vrač Bukva, koga je pozvao jedan bogati seljak da mu izleči kozu. Izvesno vreme je ostao u selima Srednje doline, što je i inače činio, i jednog je popodneva prošao i pored Hrastovog imanja, da obiđe Teru i popriča sa Tenar. Zanimalo ga je sve što je znala o tome kako je Ogion proveo poslednje dane. Bio je učenik Ogionovog učenika i odano se divio magu sa Gonta. Tenar je otkrila da joj uopšte nije bilo teško da govori o Ogionu, što nije bio slučaj kada je trebalo da nešto kaže o drugim ljudima iz Re Albija, pa mu je ispričala sve što je znala. Kada je završila, on ju je, pomalo se snebivajući, upitao: "A da li se Arhimag... pojavio?"

"Jeste", odvrtila je Tenar.

Bukva je imao glatku kožu, pitom izgled, otprilike četrdeset godina, bio je sklon gojaznosti i imao tamne podočnjake ispod očiju, koji su samo još više isticali blagost njegovog lica; osmotrio ju je, ali ništa nije pitao.

"Došao je pošto je Ogion umro. I otišao", dodade ona. A zatim reče: "Nije više Arhimag. To si znao?"

Bukva klimnu.

"Ima li vesti da li su izabrali novog Arhimaga?"

Vrač odmahnu glavom. "Nedavno je ovde bio brod sa Enlada, ali posada je pričala samo o krunisanju. Usta nisu zatvarali! Izgleda da su sva proricanja i događaji bili srećni. Ako naklonost maga išta vredi, onda je ovaj naš mladi kralj bogat čovek... A izgleda da je i aktivan. Neposredno pre no što sam otišao iz Valmauta, kopnom je iz luke Gont stiglo naređenje da se okupe svi plemići, trgovci, gradonačelnik i njegovo veće i da se pobrinu da oblasni kraljevi predstavnici budu zaslužni ljudi na koje se može računati, jer oni su sada kraljevi službenici, čija će dužnost biti da sprovedu njegovu volju i zakon. Možeš misliti kako je gospodar Heno to pozdravio!" Heno je bio uvaženi poglavar gusara koji je već dugo držao u džepu većinu kraljevih predstavnika i morskih šerifa iz Južnog Gonta. "Ali bilo je ljudi koji su bili voljni da se suprotstave Henu, ako ih kralj podrži. Smesta su otpustili gomilu starih i naimenovali petnaest novih kraljevih predstavnika, pristojne ljude, koji primaju platu iz gradonačelnikovih fondova. Heno je pobesneo, pretio da će ih sve uništiti. Svanuo je novi dan! Razume se, ništa se neće dogoditi preko noći, ali počelo je. Žao mi je što gospodar Ogion nije poživeo da to vidi."

"Jeste", odvratí Tenar. "Nasmešio se pre no što je umro i rekao: "Sve se izmenilo..."

Bukva je to primio na svoj staložen način, lagano klimnuvši. "Sve se izmenilo", ponovi on.

Posle izvesnog vremena dodade: "Malena napreduje baš dobro."

"Prilično dobro... Ponekad mislim da ipak ne napreduje dovoljno dobro."

"Gospodarice Goha", zausti vrač, "da je bila kod mene ili kod bilo kog vrača i vračare ili usuđujem se rečć čarobnjaka, i da smo koristili svu moć vidanja pomoću veštine vračanja tokom svih ovih meseci od kada je povredena, ne bi joj bilo bolje. Možda joj čak ne bi bilo dobro kao što je sada. Učinila si sve što se moglo učiniti, gospodariće. Postigla si čudo."

Dirnula ju je njegova iskrena pohvala, ali ju je i rastužila; rekla mu je i zašto. "To nije dovoljno", reče ona. "Ne mogu da je izlečim. Ona je... Šta će da radi? Šta će postati?" Ispustila je nit koju je upredala na preslici i dodala: "Plašim se."

"Za nju", primeti Bukva, a u tim njegovim rečima naziralo se i pitanje.

"Plašim se jer njen strah privlači ka sebi, ka njoj, uzrok njenog straha. Plašim se jer..."

Nije mogla da nađe prave reči.

"Ako bude živela u strahu, činiće zlo", reče ona konačno. "Toga se plašim."

Vrač se zamisli. "Mislio sam", reče on na kraju na svoj nedovoljno samopouzdan način, "možda bi, ako poseduje dar, a mislim da ga poseduje, možda

bismo je mogli malo uputiti u Veštinu. A kao vračara, njen... izgled možda joj tada ne bi toliko smetao." Pročistio je grlo. "Ima vračara koje obavljaju veoma cenjen posao", dodade.

Tenar malo propusti između prstiju nit koju je prela, ispitujući da li je svuda podjednake debljine i koliko je čvrsta. "Ogion mi je kazao da je podučim. 'Poduči je svemu', rekao je, a zatim još dodao, 'Ne Rouk'. Ne znam šta je time hteo da kaže."

Bukvi nije bilo nimalo teško da joj odgonetne njegove reči. "Hteo je da kaže da znanje koje se stiče na Rouku... Visoke Veštine... ne bi bile primerene za devojčicu. A naročito ne za hendikepiranu devojčicu. Ali ako je kazao da bi je trebalo podučiti svemu osim tom učenju, znači da je i on shvatao kako bi ona trebalo da pođe tim putem – putem vračare." Ponovo se zamislio, sada već raspoloženiji, pošto je na svojoj strani imao i Ogionovo mišljenje. "Kroz godinu ili dve, kada dovoljno ojača i još malo poraste, mogla bi zamoliti Bršljanku da počne polako da je podučava. Razume se, ne mnogo, čak ni od tog znanja, dok ne dobije pravo ime."

Tenar oseti snažnu, trenutnu odbojnost prema tom predlogu. Ništa nije rekla, ali Bukva je bio osetljiv čovek. "Bršljanka je tvrd orah", reče on. "Ali ono što zna, pošteno primenjuje. Što se ne može reći za sve vračare. Slab kao ženske čini, znaš već, i zao kao ženske čini! Poznavao sam vračare koje su posedovale odistinsku moć da leče. Lečenje pristaje ženi. Nekako joj leži. A i dete bi to moglo privući... pošto je sama bila toliko povređena."

Njegova ljubaznost bila je nevina, pomisli Tenar.

Zahvalila mu je, rekavši da će dobro da razmisli o onome što je kazao. I stvarno je to učinila.

Pre isteka tog meseca sela Srednje doline okupila su se kod Okrugle Štale Sodeve kako bi naimenovala svoje kraljeve predstavnike i časnike mira i odredila iznos poreza koji će podmirivati plate kraljevih predstavnika. Tako su glasila kraljeva naređenja, koja su primili gradonačelnici i starešine sela i spremno se prihvatili njihovih izvršenja, jer su puteve zaposeli mnogobrojni uporni prosjaci i lopovi, a seljani i posednici jedva su čekali da se zavede red i obezbedi sigurnost. Unaokolo su se širile ružne glasine po kojima je gospodar Heno osnovao Veće Podlaca i popisivao sve crnostražare po okolini, čiji će zadatak biti da se kreću u bandama i lupaju glave kraljevim predstavnicima; ipak je većina ljudi govorila: "Samo neka pokušaju!" Razišli su se kućama, pričajući jedni drugima da sada pošten čovek može noću mirno da spava i da će kralj srediti sve što je pošlo naopako, iako su porezi bili krajnje nerazumni, tako da će ih sve dovesti do prosjačkog štapa.

Tenar je bilo milo kada je sve to čula od Ševe, ali nije obraćala mnogo pažnje. Naporno je radila; i kako je ponovo bila u svom domu, rešila je, gotovo nesvesno, da ne dopusti da njenim ili Teruninim životom vlada sećanje na Spretnog ili nekog sličnog lupeža. Nije mogla sve vreme da drži dete uz sebe, jer tada nikada ne bi zaboravila na svoj strah, već bi se njeni užasi samo obnavljali, stalno je podsećajući na ono čega nije

trebalo da se seća ako je želela da normalno živi. Dete mora biti slobodno i znati da je slobodno, kako bi normalno raslo.

Postepeno je prestala da se trza i plaši i sada je već išla sama po celom imanju, tumarala sporednim putevima i odlazila čak do sela. Tenar joj nijednom nije kazala da se pazi, mada je ponekad osećala silnu potrebu da to učini. Teru je bila bezbedna na imanju, bila je bezbedna i u selu, niko je tamo ne bi povredio: to se moralo uzeti zdravo za gotovo. I Tenar to stvarno nije često dovodila u pitanje. Ovde su bili ona, Džumbirka i Bistropotok, a Seka i Srk boravili su u donjoj kući; Ševa je imala rođake po celom selu; ko je onda mogao nautiti detetu te blage jeseni u Srednoj dolini?

Nabavila je i psa, kada je čula za onakvog kakvog je želela: velikog, sivog, gontskog, pastirskog psa, koji imaju mudre, kudrave glave.

S vremena na vreme bi pomislila, isto kao i u Re Albiju: "Moram podučavati dete! Ogion je tako rekao." Ali nikako joj ništa nije padalo na pamet osim seljačkih poslova i priča, koje joj je uveče pričala, kada bi se noć uvukla unutra, a one zasele oko kuhinjske vatre posle večere, pre no što bi pošle na počinak. Možda je Bukva bio u pravu, možda je Teru stvarno trebalo poslati kakvoj vračari da nauči ono što one znaju. To je bilo bolje nego da je da za šegrtu kod tkača, kao što je ranije nameravala. Ali ni to nije bilo mnogo bolje. Uostalom, još je bila suviše mala i neuka za svoje godine, pošto je ničemu nisu učili dok nije dospela na Hrastovo imanje. Bila je kao mala životinja, jedva je poznavala ljudski govor, a veštine i da ne pominjemo. Doduše, brzo je učila i bila je dvostruko poslušnija i marljivija od Ševinih neobuzdanih devojčica i lenjih dečaka koji su se stalno smejali. Umela je da čisti, posluhuje i prede, pomalo da kuva i pomalo da šije, da se brine o živini, dovede krave i odlično se snalazila u spravljanju proizvoda od mleka. Prava devojka sa sela, zvao ju je stari Srk, ovlaš se mršteći. Tenar ga je videla kako kradomice pravi znak protiv zla kada bi Teru prošla pored njega. Poput većine ljudi i Srk je verovao da o čoveku treba suditi na osnovu onoga što mu se događa. Bogati i jaki mora da su puni vrlina; oni kojima je pričinjeno zlo moraju biti zli i pravo je što su kažnjeni.

A u tom slučaju kakva korist od toga da Teru postane i najuzornija devojka sa sela na celom Gontu. Čak ni napredak neće umanjiti vidljivi žig koji je govorio o onome što joj je učinjeno. I zato je Bukva video u njoj vešticu koja prihvata, koristi žig. Da li je i Ogion na to mislio kada je kazao "Ne Rouk"... kada je kazao "Plašiće je se"? Je li to bilo sve?

Jednoga dana kada su se naizgled slučajno srele na seoskoj ulici, Tenar reče Bršljanki: "Želim nešto da te pitam, gospodarice Bršljanko. U vezi sa tvojim zvanjem."

Vračara je odmeri. Imala je nemilosrdno oko.

"U vezi sa mojim zvanjem, kažeš?"

Tenar klimnu, ne skrenuvši pogled.

"Hajdemo, onda", reče Bršljanka, slegnuvši ramenima i povevši je niz Mlinarsku ulicu ka svojoj kućici.

To nije bila zloglasna jazbina puna pilića, kao Mahovinina kuća, ali ipak je posredi bio vračarin dom, u kome su o grede bile gusto obešene razne trave, suve i one

koje su se tek sušile, vatra je tinjala ispod sivog pepela, održavajući se zahvaljući samo jednom sitnom grumenu uglja koji je namigivao poput kakvog crvenog oka, dok je gibka, debela, crna mačka sa jednim belim brkom spavala gore na polici; posvuda su se mogle videti kutijice, lonci, vrčevi za vodu, poslužavnici i začepljene boce, sve je to bilo aromatično, oporo, slatko ili čudno.

"Šta mogu da učinim za tebe, gospodarice Goha?" upita je veoma suvo Bršljanka, kada se nađoše unutra.

"Reci mi, molim te, misliš li da moja štićenica, Teru, poseduje bilo kakav dar za ono čime se ti baviš... ima li imalo moći u njoj?"

"Ona? Svakako!" odvrati vračara.

Tenar je sinula na ovako brz i zadovoljavajući odgovor. "Pa", poče ona, "bukva misli isto."

"To može da vidi i slepi miš iz pećine", odvrati Bršljanka. "Je li to sve?"

"Ne. Volela bih da me posavetuješ. Kada ti postavim pitanje, reći ćeš mi koliko će me koštati odgovor. Pošteno?"

"Pošteno."

"Da li bi trebalo da dam Teru na nauk kod kakve vračare, kada malo poodraste?"

Bršljanka je na trenutak ćutala, razmišljajući o naknadi, bar je Tenar tako pretpostavila. Međutim, odgovorila je na pitanje. "Ja je ne bih uzela", reče.

"Zašto?"

"Plašila bih se", odvrati vračara, iznenada divlje pogledavši Tenar.

"Plašila? Čega?"

"Nje! Šta je ona?"

"Dete. Gadno iskorišćeno dete!"

"Nije ona samo to."

Tenar obuze mračni bes i ona reče: "Da li šegrt za vračaru mora biti devica?"

Bršljanka se zagleda u nju. Trenutak potom reče: "Nisam mislila na to."

"A na šta si mislila?"

"Htela sam da kažem da ne znam šta je ona. To jest, kada me gleda onim svojim jednim okom na koje vidi i onim drugim slepim, ne znam šta vidi. Vidim te kako ideš s njom unaokolo kao da je obično dete, i mislim, šta su one? Kakvu snagu poseduje ta žena, jer nije ona budala, kada drži vatru za ruku i prede niti sa viorom? Kažu, gospodarice, da si kao dete živela i sama sa Starima, Onima iz Mraka, Onima Ispod Tla, i da si bila kraljica i sluga tih sila. Možda se zato ne plašiš ove. Kakva je ona sila, ja to ne znam, ne mogu da kažem. Ali znam da prevazilazi moje znanje... ili Bukvino, kao i znanje svih vračeva i čarobnjaka koje sam ikada upoznala! Daću ti savet, gospodarice, sasvim besplatno. Sastoji se u ovome: čuvaj se. Čuvaj se nje, doći će dan kada će otkriti svoju snagu! To je sve."

"Zahvaljujem ti, gospodarice Bršljanko", reče Tenar krajnje formalno kako je to činila kao Sveštenica Grobnica Atuana, posle čega je izišla iz tople sobe na slabi, ujedajući vetar s kraja jeseni.

Još je bila ljuta. Niko ne želi da joj pomogne, pomisli ona. Zнала je da je taj zadatak van njenih moći, nisu morali to da joj govore... ali niko od njih nije hteo da joj pomogne. Ogion je umro, a stara Mahovina se samo busala u grudi, Bršljanka ju je upozorila, Bukva je bio jasan, a Ged... on koji je stvarno mogao da joj pomogne... Ged je pobegao. Pobegao poput prebijenog psa, ne javivši se ni znakom ni rečju, zaboravivši na nju i Teru, misleći samo na svoj dragoceni sram. To je bilo njegovo dete, njegovo mezimče. Samo mu je to bilo važno. Nikada nije mario za nju, niti mislio na nju, već samo na moć... njenu moć, svoju moć, na to kako je može iskoristiti, kako od nje može stvoriti još veću moć. Sastaviti slomljeni Prsten, napraviti Runu, postaviti kralja na presto. A kada je izgubio moć, i dalje ni o čemu drugom nije mogao da razmišlja: samo o tome da je više ne poseduje, da je izgubljena, da je sada prepušten sam sebi, svom sramu, svojoj ispraznosti.

Nije pošteno, reče Goha Tenar.

Pošteno! – uzviknu Tenar. Da li je on postupao pošteno?

Jeste, odvrati Goha. Jeste. Ili je bar pokušavao.

E pa, od sada može da postupa pošteno sa kozama koje čuva, baš mene briga, reče u sebi Tenar, nastavivši put kuće po vetru i prvim retkim, hladnim kapima kiše.

"Noćas će možda početi sneg", rekao je najamnik Srk, kada ju je sreo na putu pored livada Kahede.

"Sneg, već? Nadam se da neće."

"Mraz, svakako, ubeđen sam."

Kada je sunce zašlo, odista je nastupio mraz: prvo barice od kiše, zatim su jarci za navodnjavanje počeli da se prelivaju, zatim led; trska pored Kahede se ukočila, okovana ledom; i sam vetar se primirio kao da se smrzao i više nije mogao da se kreće.

Pored vatre... mnogo lepše od Bršljankine, jer gorelo je drvo od stare trešnje koju su posekli prošlog proleća u voćnjaku... Tenar i Teru sedoše da predu i pričaju posle večere.

"Pričaj mi priču o mačjim duhovima", reče Teru svojim hrapavim glasom, okrenuvši točak kako bi počela da prede gomilu tamne, svilenkaste, kozje vune u pređu od strižene vune.

"To je letnja priča."

Teru nakrenu glavu.

"U zimu treba pričati velike priče. Zimi se uči Stvaranje Ee, kako bi je mogla pevati za vreme Dugog Plesa kada dođe leto. Zimi se uči Zimska pesma i Dela mladoga kralja, koje onda možeš pevati na Svetkovini Povratka sunca, kada sunce skrene ka severu da donese proleće."

"Ne umem da pevam", prošaputa devojčica.

Tenar je namotavala gotovu pređu sa preslice u loptu, spretno i ritmički.

"Ne peva se samo glasom", reče ona. "Peva se i umom. Kakva korist od najlepšeg glasa na svetu ako um ne zna pesme." Odvezala je poslednji komad pređe, koji je prvi uprela. "Ti, Teru, poseduješ snagu, a snaga bez znanja može postati opasna."

"Kao kod onih koji neće da uče", primeti Teru. "Divljih." Tenar nije znala na koga je to mislila i upitno ju je pogledala. "Onih koji su ostali na zapadu", objasni Teru.

"Ah... misliš na zmajeve... iz pesme Žene od Kemaja. Da. Upravo tako. Da vidimo: s kojom da počnemo... s onom koja govori kako su se ostrva izdigla iz mora, ili kako je kralj Mored vratio Crne Brodove?"

"Ostrva", prošaputa Teru. Tenar se nadala da će izabrati Dela mladoga kralja, jer je Lebanenovo lice videla kao Moredovo; ali dete je napravilo dobar izbor. "U redu", reče ona. Pogledala je prema Ogionovim velikim knjigama sa Predanjima na polici iznad ognjišta, hrabreći samu sebe kako će u njima pronaći reči koje je možda zaboravila; uvukla je vazduh i počela.

Kada je došlo vreme da pođe u postelju, Teru je već znala kako je Segoj izdigao prvo ostrvo iz dubina Vremena. Umesto da joj peva, Tenar je sela na krevet pošto ju je ušuškala i njih dve zajedno počеше da recituju, lagano, prvu strofu pesme Stvaranja.

Tenar je vratila malu uljanu svetiljku u kuhinju i stala da osluškuje potpunu tišinu. Mraz je okovao svet, zaključao ga. Nije se videla nijedna zvezda. Tama je pritisla jedini prozor na kuhinji. Kamene podove prekrila je hladnoća.

Vratila se do vatre, jer joj se još nije spavalo. Značajne reči pesme su je uzbudile, a još se nije oslobodila besa i nemira posle razgovora sa Bršljankom. Dohvatila je žarač kako bi prodžarala vatru i privukla jednu cepanicu bliže središtu. Kada je udarila po cepanici začuo se odjek u stražnjem delu kuće.

Uspravila se i stala da osluškuje.

Ponovo: tihi, tupi udari ili tutnjava... izvan kuće... na prozoru prostorije za spravljanje mleka?

Ne ispuštajući žarač, Tenar krenu niz mračni hodnik do vrata koja su vodila u sobu za hlađenje. Iza te prostorije nalazila se ona u kojoj su prerađivali mleko. Kuća je bila podignuta uz jedno nisko brdo, tako da su se obe te prostorije pružale u padinu poput podruma, mada na istom nivou kao i ostali deo kuće. Soba za hlađenje imala je samo otvore za provetranje; prostorija za preradu mleka imala je vrata i jedan prozor, nizak i širok kao onaj u kuhinji, i to na jedinom spoljašnjem zidu. Stojeći na vratima prostorije za hlađenje, čula je kako se neko muva oko prozora i viri kroz njega, kao i šapat muških glasova.

Kremenko je bio metodičan gazda. Sva vrata na njegovoj kući osim jednih imala su rezu sa svake strane, a preko sredine se protezao debeli komad gvožđa. Sve je bilo čisto i podmazano; nijedna nikada nisu bila zavravljena.

Navukla je rezu preko vrata prostorije za hlađenje. Skliznula je na mesto nečujno, udobno se smestivši u prorez na dovratku.

Čula je kako se otvaraju spoljašnja vrata na prostoriji za preradu mleka. Jedan od njih se konačno setio da proba da li su možda otvorena, pre no što su razbili prozor, i tako je otkrio da nisu. Ponovo je začula glasove. Zatim je nastupila tišina, dovoljno duga da čuje otkucanje srca u ušima i to tako snažno da se uplašila kako neće moći da čuje nijedan drugi zvuk pored tog. Osetila je kako joj se noge tresu i kako joj se hladnoća poda uvlači pod suknju poput nečije šake.

"Otvorena su", prošaputa muški glas blizu nje i njeno srce bolno poskoči. Spustila je šaku na rezu, misleći da je otvorena... da ju je sklonila, a ne namakla... umalo je nije stvarno uklonila kada je čula kako škripe vrata između prostorije za preradu mleka i prostorije za hlađenje. Znala je da tu škripu stvara gornja šarka. Prepoznala je i glas, ali na drugačiji način. "To je skladište", reče Spretni, a onda, kada se vrata ispred kojih je stajala zatresoše, dodade: "Ova su zaključana". Vrata se ponovo se zatresoše. Tanka oštrica svetlosti, nalik na sečivo noža, pojavi se između vrata i dovratka. Dodirnu joj prsa i ona se povuče kao da ju je posekla.

Vrata se ponovo zatresoše, ali ne baš jako. Bila su čvrsta, dobro uglavljena, a i reza je bila čvrsta.

Nešto su mrmljali s druge strane vrata. Znala je da planiraju da uđu s druge strane, da će pokušati s prednje strane kuće. Našla se kod prednjih vrata, zabravila ih, ni sama ne znajući kako je tamo dospela. Možda je ovo bila noćna mora. Već je sanjala ovaj san, san u kome neko pokušava da prodre u kuću, da uvlači tanke noževe kroz pukotine na vratima. Vrata... ima li još vrata kroz koja mogu da uđu? Prozori... Kapci na prozorima spavaće sobe... Ostala je bez daha tako da je mislila da neće stići do Terunine sobe, ali već je bila tamo i zatvarala teške drvene kapke preko stakala. Zasuni su bili zarđali, tako da su se spojili uz tresak. Sada su znali. Dolazili su. Doći će do prozora naredne sobe, njene sobe. Biće tamo pre no što uspe da zatvori kapke. I bili su.

Videla je lica, nejasne obrise koji su se kretali kroz tamu napolju, dok je pokušavala da oslobodi levi kapak koji je bio zapeo. Zaglavio se. Nije mogla da ga odvoji. Jedna šaka dodirnu staklo i onako bela priljubi se uz njega.

"Evo je."

"Pusti nas unutra. Nećemo ti ništa."

"Želimo samo da porazgovaramo."

"On samo hoće da vidi svoju malu devojčicu."

Uspela je da oslobodi kapak i povukla ga preko prozora. Ali ako razbiju staklo neće im biti teško da spolja odgurnu kapke. Spajala ih je samo kuka koja će pod pritiskom odmah izleteti iz drveta.

"Pusti nas unutra, nećemo ti ništa", začu se jedan glas.

Čula je bat njihovih stopala po smrznutom tlu i pucketanje opalog lišća. Da li se Teru probudila? Možda ju je probudila kada je zatvarala kapke, ali ni glasa nije davala od sebe. Tenar je stajala na vratima između svoje i Terunine sobe. Bio je mrkli mrak, tišina. Plašila se da dodirne dete da ga ne probudi. Mora ostati u sobi s njom. Mora se boriti za nju. Imala je žarač u ruci, gde li ga je ostavila? Spustila ga je na pod kada je zatvarala kapke. Nije mogla da ga pronađe. Tražila ga je pipajući unaokolo u tami sobe koja kao da nije imala zidova.

Zatresoše se u svom okviru prednja vrata koja su vodila u kuhinju.

Kada bi uspela da pronađe žarač ostala bi ovde, suprotstavila bi im se.

"Ovamo" povika jedan od njih i njoj bi jasno šta je pronašao. Gledao je u širok kuhinjski prozor, na kome nisu bili zatvoreni kapci i do koga je lako bilo doseći.

Krenula je, kako se činilo veoma polako i pipajući ka vratima sobe. Sada je to bila Terunina soba. Nekada soba njene dece. Dečja soba. Zato na vratima nije bilo kvake sa unutrašnje strane. Kako deca ne bi mogla da se zatvore i uplaše ako se reza zaglavi.

S druge strane brda i s druge strane voćnjaka Bistropotok i Džumbirka sigurno spavaju u svojoj kolibi. Ako počne da priziva u pomoć, možda bi je Džumbirka mogla čuti. Ako bi otvorila prozor na spavaćoj sobi i počela da viče... ili ako bi probudila Teru, i kada bi zajedno izišle kroz prozor i potrčale kroz voćnjak... ali tamo su bili ti ljudi, baš tamo, čekali su.

To više nije mogla da podnese. Ledeni užas od koga se ukočila popucao je i ona u besu pojuri u kuhinju koja se u njenim očima kupala u crvenoj svetlosti, zgrabi dugačak, oštar mesarski nož iz stalka, jednim zamahom skloni zasun i stade na vrata. "Hajde, dodite!" povika.

Dok je to izgovarala, začuo se urlik i krkljanje, posle čega je neki čovek povikao: "Pazi!" A drugi: "Ovamo! Ovamo!"

Zatim je nastupila tišina.

Svetlost koja je prodrila kroz otvorena vrata obasjala je barice prekrivene crnim ledom i led koji je svetlucao na crnim granama hrastova i na opalom srebrnom lišću; kada joj se pogled razbistrilo, primetila je da nešto puze prema njoj, neka tamna masa ili gomila gamizala je prema njoj, piskutavo i dahtavo ječeći. Iza svetlosti potrčala je jedna crna prilika, naciljala, dugačka sečiva su zasijala.

"Tenar."

"Stani", reče ona, podigavši nož.

"Tenar! To sam ja... Soko, Jastreb!"

"Ostani gde si", reče ona.

Crna prilika koja je malopre jurnula ostade nepomično da stoji pored crne mase ispružene na stazi. Slaba svetlost koja je prodirala kroz vrata obasjala je telo, lice, dugačke zašiljene, uspravljene vile koje su podsećale na palicu čarobnjaka, i ona pomisli: "Jesi li to ti?" upitala je.

Kleknuo je pored te crne stvari na stazi.

"Mislim da sam ga ubio", reče. Pogledao je preko ramena i ustao. Od ostalih nije bio ni traga ni glasa.

"Gde su?"

"Pobegli. Tenar, pomoz mi."

U jednoj šaci držala je nož. Drugom je uhvatila za ruku čoveka koji je bio sklupčan na stazi. Ged ga je dohvatio ispod ramena i njih dvoje ga odvuče preko praga u kuću. Ležao je na kamenom podu kuhinje, iz grudi i stomaka mu je curela krv poput vode iz vrča. Gornja usna mu je bila povučena unazad, tako da su mu se videli zubi, a od očiju samo beonjače.

"Zaključaj vrata", reče Ged i ona ga poslušala.

"Treba mu poviti rane čaršavom", reče ona, a on donese čaršav i iscepa ga na trake koje je ona zatim obmotala nekoliko puta oko čovekovog stomaka i grudi u koje su se svom snagom zabola tri od četiri šiljka vila, stvorivši tri snažna izvora krvi iz kojih je

kapalo i štrcalo dok je Ged pridržavao čovekov torzo kako bi ona mogla da obmota zavoj.

"Šta ćeš ti ovdje? Jesi li došao s njima?"

"Jesam. Ali oni to nisu znali. To je otprilike sve što možeš da učiniš za njega, Tenar." Spustio je čovekovo telo i seo, teško dišući, brišući lice gornjim delom krvave šake. "Mislim da sam ga ubio", ponovi on.

"Možda jesi." Tenar je posmatrala svetle crvene mrlje kako se lagano šire preko debelog platna koje je obmotavalo čovekova mršava, dlakava prsa i stomak. Ona ustade i zaljulja se; vrtelo joj se u glavi. "Pridi vatri", reče ona. "Mora da si se smrztao do kosti."

Nije znala kako je uspeła da ga prepozna u tami. Možda po glaslu. Na sebi je imao nezgraplan zimski kaput kakav su nosili pastiri, od sečene kože sa runom unutra, i pastirsku pletenu stražarsku kapu navučenu na oči; lice mu je bilo mršavo i ogrubelo, kosa dugačka i čelično siva. Zaudarao je na dim, mraz i ovce. Drhtao je, celo telo mu se treslo. "Pridi vatri", ponovi ona. "Dodaj drva."

Poslušao ju je. Tenar je napunila kotlić i obesila ga za gvozdenu dršku iznad plamena.

Suknja joj je bila umrljana krvlju i ona umoči kraj platna u hladnu vodu da je očisti. Zatim je tkaninu pružila Gedu da opere krv sa šaka. "Kako si to mislio", poče ona, "došao si s njima, ali oni to nisu znali?"

"Krenuo sam nazad. Sa planine. Putem koji vodi od izvora Kahede." Govorio je ravnomernim glasom, kao da je ostao bez vazduha, a kako se tresao, govor mu je bio dosta nejasan. "Pastiri iza mene, ja sam se sklonio. U šumu. Nije mi se pričalo. Ne znam. Nešto u vezi s njima. Bojao sam ih se."

Nervozno je klimnula i sela nasuprot njemu i ognjištu, nagnuvši se napred kako bi ga čula, čvrsto stegnutih šaka u krilu. Vlažna suknja joj se priljubljalala uz noge i bilo joj je hladno.

"Čuo sam kako jedan od njih pominje 'Hrastovo imanje' dok su prolazili. Krenuo sam za njima. Jedan nije prestajao da priča. O detetu."

"Šta je kazao?"

Čutao je. Konačno joj je odgovorio: "Da će je vratiti nazad. Da će je kazniti, to je kazao. I da će tebi vratiti milo za drago. Što si je ukrła, tako je rekao. Kazao je..." Začutao je.

"Da će i mene kazniti."

"Svi su pričali. O, o tome."

"Ovaj ovdje nije Spretni." Pokazala je glavom prema čoveku na podu. "Je li to..."

"Rekao je da je njegova." Sada je i Ged osmotrio čoveka, a zatim ponovo pogled upravo u vatru. "Umire. Trebalo bi da odemo po pomoć."

"Neće on umreti", odvrati Tenar. "Ujutro ću poslati po Bršljanku. Ostali su još negde u mraku... koliko ih je?"

"Dvojica."

"Ako umre, umre, ako preživi, preživi. Ni ti ni ja noćas više ne izlazimo." Ustala je, sva u grču od straha. "Jesi li uneo vile, Gede?"

On pokaza prema njima, četiri dugačka šiljka oslonjena o zid pored vrata.

Ponovo je sela na klupicu pored ognjišta, ali sada se i ona tresla, drhtala je od glave do pete, kao on malopre. Ispružio je ruku preko ognjišta i dodirnuo je. "Sve je u redu", reče.

"Šta ako su još tamo negde napolju?"

"Pobegli su."

"Mogli bi da se vrate."

"Njih dvojica protiv nas dvoje? A mi imamo i vile."

Spustila je glas do jedva čujnog šapata i sva užasnuta rekla: "Kuka za kresanje granja i kose su u dozidanoj štali."

On odmahnu glavom. "Pobegli su. Videli su... njega... i tebe na vratima."

"Šta si ti učinio?"

"Naleteo je na mene. I tako sam i ja naleteo na njega."

"Mislim, ranije. Na putu."

"Smrzli su se hodajući. Počela je da pada kiša, pa im je postalo hladno i tako su počeli da pričaju o tome kako će doći ovamo. Pre toga je samo ovaj pričao o detetu i tebi, o tome kako će... kako će ti održati lekciju..." Glas ga je izdao. "Žedan sam", reče.

"I ja sam. Voda još nije provrila. Nastavi."

Uvukao je vazduh i pokušao suvislo da ispriča celu priču. "Ona druga dvojica nisu baš mnogo obraćala pažnju na ono što je pričao. Možda su sve to već ranije čula. Žurilo im se. Hteli su što pre da stignu do Valmauta. Kao da su bežali pred nekim. Želeli su da pobegnu što dalje. Ali zahladnelo je, a on je nastavio da melje o Hrastovom imanju, tako da je na kraju onaj sa kapom kazao: "Zašto ne bismo pošli tamo i proveli noć sa..."

"Sa udovicom, da."

Ged sakri lice u šake. Čekala je.

Zagledao se u vatru i nastavio. "Onda sam ih na kraće vreme izgubio. Put se spustio u ravnicu, pa više nisam mogao da ih sledim kao do tada, u šumi, kada sam im stalno bio za petama. Morao sam da skrenem, da pođem preko polja, kako me ne bi videli. Ne poznajem ovaj predeo, znam samo put. Bojao sam se da ću se izgubiti ako presečem preko polja i promašiti kuću. Počelo je da se smrkava. Mislio sam da sam promašio kuću, da sam je zaobišao. Vratio sam se na put i umalo nisam naleteo na njih... tamo na okuci. Videli su nekog starca kako prolazi. Odlučili su da sačekaju dok ne padne mrak i dok se ne uvere da niko ne dolazi. Čekali su u štali. Ja sam ostao napolju. Razdvajao nas je samo zid."

"Mora da si se smrzao", primeti Tenar tupo.

"Bilo je hladno." Prineo je šake vatri kao da je osetio studen čim se toga setio. "Pronašao sam vile pored vrata dozidane štale. Kada su izišli, uputili su se iza kuće. Mogao sam tada doći na prednja vrata i upozoriti te, i to je trebalo da uradim, ali jedino sam mogao da mislim na to kako ću da ih iznenadim... mislio sam da je u tome moja

prednost, moja prilika... mislio sam da će kuća biti zaključana i da će morati da provaljuju. Međutim, čuo sam ih kako ulaze sa stražnje strane. Ušao sam... u prostoriju za preradu mleka... posle njih. Samo što sam izišao, kada su naišli na zaključana vrata." Nekako čudno se nasmejao. "U mraku su prošli tik pored mene. Mogao sam da im podmetnem nogu... Jedan od njih imao je kremen i čelik, pa je zapalio malo kresivo kada su hteli da pogledaju bravu. Zatim su zaobišli kuću i došli s prednje strane. Čuo sam te kako zatvaraš kapke; znao sam da si ih čula. Razgovarali su o tome da li da razbiju prozor na kome su te videli. Tada je onaj sa kapom primetio prozor... onaj tamo prozor..." Klimnuo je prema kuhinjskom prozoru, sa dubokim i širokim unutrašnjim simsom. "Rekao je: 'Nadite mi kamen, odmah ću ga srediti', prišli su mestu na kome se on nalazio i upravo su se spremali da ga podignu na sims. Zato sam dreknuo, on je pao, a jedan od njih... ovaj ovde... naleteo je pravo na mene."

"Ah, ah", zastenja čovek na podu, kao da potvrđuje istinitost Gedove priče. Ged ustade i nagnu se nad njim.

"Mislim da umire."

"Ne, ne umire", odvrati Tenar. Nije mogla da prestane da se tresе, mada ju je sada samo prožimala unutrašnja drhtavica. Čajnik je zapištao. Napravila je krčag čaja i položila šake na njegove zaobljene strane dok se čaj namakao. Napunila je dve šolje, a zatim i treću, u koju je dodala malo hladne vode. "Suviše je vruć", rekla je Gedu, "nemoj odmah da piješ. Da vidimo hoću li uspeti da uspem ovo u njega." Sela je na pod pored čovekove glave, podigla je na svoju ruku, prinela mu šolju raslađenog čaja ustima, gurnula obod između ogoljenih zuba. Topla tečnost potekla mu je u usta; progutao ju je. "Neće umreti", reče ona. "Pod je hladan kao led. Pomozi mi da ga pomerim bliže vatri."

Ged je hteo da uzme prostirku sa klupe koja se protezala duž zida između odžaka i hodnika. "Ne tu, ta je nova", reče Tenar, pa ode do ormana i izvadi iznošeni ogrtač od filca, od koga zatim napravi postelju za čoveka. Prebaciše nepokretno telo na nju i pokriše ga jednim krajem. Natopljene crvene mrlje na zavojima više se nisu širile.

Tenar ustade i ostade nepokretna.

"Teru", izusti ona.

Ged se osvrnu unaokolo, ali ne ugleda dete. Tenar žurno iziđe iz sobe.

U dečjoj sobi, u detetovoj sobi, vladali su potpuni mrak i tišina. Pipajući, stigla je do kreveta i spustila šaku na topli prevoj čebeta navučenog preko Teruninog ramena.

"Teru?"

Dete je mirno disalo. Nije se probudila. Tenar je mogla da oseti toplotu njenog tela koje kao da je zračilo u hladnoj sobi.

Dok je izlazila, Tenar pređe šakom preko komode sa ladicama i napipa hladni metal: žarač koji je odložila dok je zatvarala kapke. Vratila ga je u kuhinju, preskočila preko čovekovog tela i okačila žarač o kuku na dimnjaku. Ostala je da stoji zagledana u vatru.

"Nisam mogla ništa", reče. "Šta je trebalo da uradim? Da istrčim napolje... smesta... vičući, i pojurim prema Bistropotoku i Džumbirki. Ne bi stigli da povrede Teru."

"Našli bi se u kući s njom, a ti bi bila napolju, sa jednim starcem i staricom. Ili su mogli da je pokupe i zbrišu s njom. Učinila si šta si mogla. Postupila si kako treba. U pravom trenutku. Prvo svetlost iz kuće, zatim si se ti pojavila držeći nož i ja s druge strane... mogli su da vide vile... i njega na tlu. I tako su pobešli."

"Oni koji su mogli", primeti Tenar. Okrenula se i vrškom cipele gurnula čovekovu nogu, kao da je on neki predmet koji je pomalo zanima, odbija, poput mrtve zmije. "Ti si postupio pravilno", primeti ona.

"Mislim da ih nije ni video. Natrčao je pravo na njih. Kao..." Nije završio kako je to izgledalo. Rekao je: "Popij čaj", i sipao sebi još iz čajnika koji je stajao na toplim ciglama ognjišta. "Dobar je. Sedi", reče joj i ona ga poslušala.

"Dok sam bio dečak", počeo on posle izvesnog vremena, "Kargi su poharali moje selo. Imali su koplja... dugačka, sa perjem zavezanim za dršku..."

Ona klimnu. "Ratnici Božje-Braće", primeti.

"Podigao sam maglu... pomoću čarolije. Kako bih ih zbulio. Ali neki od njih su ipak nastavili dalje. Video sam jednog koji je naleteo pravo na vile... isto kao i ovaj. Samo ovoga su skroz probole. Ispod pasa."

"Pogodio si u rebro", reče Tenar.

On klimnu.

"To je jedina greška koju si napravio", dodade ona. Sada je i cvokotala. Ispila je čaj. "Gede, šta ako se vrate?"

"Neće."

"Mogu zapaliti kuću."

"Ovu kuću?" On odmeri kamene zidove.

"Štalu sa senom..."

"Neće se vratiti", ostade on uporan.

"Neće."

Pažljivo su držali šolje, grejući šake na njima.

"Sve je prespavala."

"Baš dobro što jeste."

"Ali videće ga... ovde... ujutro..."

Zagledali su se jedno u drugo.

"Da sam ga ubio... kada bi umro!" Izgovori besno Ged. "Mogao bih ga izvući napolje i pokopati..."

"Učini to."

On samo ljutito odmahnu glavom.

"Kakve veze ima, zašto, zašto ne možemo to da učinimo!" zapita Tenar.

"Ne znam."

"Čim svane..."

"Izneću ga iz kuće. Kolica. Starac mi može pomoći."

"On više ne može ništa da podigne. Ja ću ti pomoći."

"Možda mogu i sam, odvešću ga do sela. Ima li kakav vidar tamo?"

"Vračara, Bršljanka."

Odjednom se osetila krajnje, neopisivo umorna. Jedva je i šolju držala.

"Ima još čaja", reče ona otežalog jezika.

On nasu sebi još jednu šolju.

Vatra joj je poigravala u očima. Plamenovi su plovili, skakali, primirivali se, ponovo postajali jači naspram čadavog kamena, naspram tamnog neba, naspram bledeg neba, struja večeri, dubina vazduha i svetlosti s druge strane sveta. Plamenovi žuti, narandžasti, narandžasto-crveni, crveni jezičci plamena, plameni jezici, reči koje nije mogla da izgovori.

"Tenar."

"Mi tu zvezdu zovemo Tehanu", reče ona.

"Tenar, draga. Dođi. Pođi sa mnom."

Nisu bili pored vatre. Nalazili su se u tamnom... tamnom hodniku. Tamnom prolazu. Već su jednom ranije tamo bili, vodeći jedno drugo, sledeći jedno drugo, kroz tamu ispod zemlje.

"Ovuda", reče ona.

12. ZIMA

Budila se, ne želeći da se probudi. Prozor je bio obasjan slabim sivilom; kapci su propuštali tek tanke pruge svetlosti. Zašto su kapci bili zatvoreni? Žurno je ustala i uputila se hodnikom ka kuhinji. Pored vatre nije niko sedeo, na podu niko nije ležao. Nigde nije bilo ni traga ni glasa bilo kome, bilo čemu. Samo su se na dasci još nalazili čajnik i tri šolje.

Teru se probudila negde pred zoru i njih dve su doručkovale kao i obično; dok su spremale sto, devojčica upita: "Šta se dogodilo?" Podigla je kraj mokrog platna iz kade za namakanje veša u ostavi. Voda u kadi bila je prošarana braonkasto-crvenim mrljama.

"Oh, ranije sam dobila ovog puta", odvrati Tenar, zapanjena što je tako lako prevalila laž preko usana.

Teru je trenutak ostala nepokretno da stoji, nozdrve su joj se širile, ali glavu nije pomerala, poput životinje koja njuši trag. Zatim je spustila platno nazad u vodu i izišla da nahrani piliće.

Tenar je osećala slabost; kosti su je bolele. Još je bilo hladno, tako da je ostajala unutra što je više mogla. Pokušala je i Teru da zadrži unutra, ali kada se pojavilo sunce zajedno sa britkim, prozračnim vetrom, Teru je poželela da izide napolje.

"Ostani uz Džumbirku u voćnjaku", reče Tenar.

Teru ne odgovori dok je nestajala kroz vrata.

Spaljena i izobličena strana lica veoma je očvrsla jer su mišići bili uništeni, a površina izbrazdana ožiljcima bila je puna zadebljanja; međutim, što su ožiljci bili stariji i pošto se Tenar dugom vežbom navikla da ne skreće pogled od nje i da na nju ne gleda kao na izobličenje, već da u njoj vidi deo lica, naučila je da i na toj strani Terunog lica uočava promene. Kada je Thenar bila uplašena, ta spaljena i potmnela strana bi se "nekako uvukla", bar bi Tenar tako izgledalo, spojila bi se, očvrsla. Kada je bila

uzbuđena ili napeta, činilo se kao da i očna duplja slepog oka zuri, ožiljci bi pocrveneli i postali topli. Dok je sada izlazila, imala je neki čudan izraz, kao da joj lice uopšte nije bilo ljudsko, već životinjsko, kao da je pripadalo nekom neobičnom divljem stvorenju roznate kože sa jednim svetlim okom, tihom stvorenju koje beži.

Tenar je znala da je Teru prvi put neće poslušati, kao što je ona nju jutros prvi put slagala. Prvi, ali ne i poslednji put.

Spustila se pored ognjišta i umorno uzdahnula; ostala je tako da sedi izvesno vreme, ne radeći baš ništa.

Kucanje na vratima: Bistropotok i Ged... ne, mora ga zvati Jastreb... Jastreb je bio na pragu. Stari Bistropotok bio je pun priča i važno se šepurio. Ged je bio smrknut, čutljiv i krupan u svom prljavom kaputu od kozje dlake. "Uđite", pozva ih ona. "Poslužite se čajem. Šta ima novo?"

"Pokušali su da pobegnju, u Valmaut, ali ljudi iz Kaedanana, gradski oci, krenuše i, eto, nadoše ih kod Višnjeve pojate", objavi Bistropotok, mašući pesnicom.

"Pobegao je?" užas ju je preplavio.

"Druga dvojica", odvrati Ged. "On nije."

"Znaš, pronašli su telo tamo gore u starim klanicama na Okruglom Brdu, svo ispremlaćeno i izmrcvareno, tamo u starim klanicama, kod Kaedanana, i tako je njihov deset, dvanaest naimenovalo sebe gradskim ocima i krenulo za njima. Sinoć su ispretraživali sva sela i jutros, pre no što je još svanulo, našli ih kako se kriju u Višnjevoj pojati. Napola smrznute."

"Znači, mrtav je?" upita ona zbunjeno.

Ged je skinuo težak kaput i smestio se pored vrata na stolicu sa dnom od trske kako bi razvezao visoke kožne cipele. "On je živ", objavi on svojim tihim glasom. "Kod Bršljanke je. Odvezao sam ga do nje jutros na kolicima za đubre. Još nije ni svanulo, a na putu je bilo ljudi, jurili su njihov trojicu. Tamo gore u brdima ubili su neku ženu."

"Kakvu ženu?" prošaputa Tenar.

Pogled je uprla u Geda. On jedva приметно klimnu.

Bistropotok je žudeo da sam ispriča celu priču, pa je glasno nastavio: "Razgovar'o sam sa nekima od tam' gore i oni su mi kaz'li da su njihov četvoro lunjali, logorovali i skitali u okolini Kaedanana, i da je žena silazila u selo da prosi, sva pretučena sa modricama i opekotinama po celom telu. Oni su je slali, muškarcu, znaš, da takova prosi, a onda bi im se vraćala, a ljudima je govorila ako se vrati brez išta da će je ponovo tući, a oni njoj zašto onda da se vrati? Ali ako se ne vrati oni će za njom, govorila je, znaš, a ona uvek ide sa njima. Ali na kraju su ipak preterali i pretukli je nasmrt, pa su njeno telo ostavili u starim klanicama iz kojih još zaudara, misleći valjda da će tako prikriti šta su učinili. Onda su otišli, spustili se ovamo, i to sinoć. A zašto ti sinoć nisi vikala i zvala, Goha? Soko kaže da su bili ovde, šunjali se oko kuće, kada se on stušio na njih. Sigurno bih te čuo, ili bi te Džumbirka čula, njen sluh je verovatno bolji od moga. Jesi li joj već rekla?"

Tenar odmahnu glavom.

"Idem ja da joj kažem", primeti starac, oduševljen što će joj on prvi saopštiti novosti, i odgega preko dvorišta. Na pola puta se okrenuo. "Nikada ne bih pomislio da umeš da barataš vilama!" doviknu on Gedu, lupi se po butini, smejući se, pa nastavi dalje.

Ged skinu teške omotače, a zatim blatnjave cipele, i spusti ih na prag, pa samo u čarapama priđe vatri. Na sebi je imao čakšire, kožni haljetak i košulju od domaće upredene vune: pastir sa Gonta, mudrog lica, jastrebovog nosa i jasnih, tamnih očiju.

"Uskoro će doći ljudi", počeo on. "Da ti ispričaju sve o ovome i da čuju šta se ovde dogodilo. Uхватili su onu dvojicu koji su nam pobjegli i zatvorili ih u vinski podrum u kome nema vina, a čuva ih petnaest do dvadeset ljudi, dok se dvadeset ili trideset dečaka trudi da zaviri unutra..." Zvenuo je, protresao ramena i ruke kako bi se opustio i pogledom zatražio dozvolu od Tenar da sedne pored vatre.

On mu pokaza prema stoličici ispred ognjišta. "Mora da si isrcpljen", prošaputa ona.

"Noćas sam malo odspavao ovde. Nisam mogao da izdržim." Ponovo je zevnuo. Podigao je pogled prema njoj, odmerio je da vidi kako je ona.

"To je bila Terunina majka", primeti ona. Glas joj je bio tek jedva čujniji od šapata.

On klimnu. Sedeo je neznanto nagnut napred, ruku oslonjenih o kolena, kao što je Kremenko imao običaj da sedi, zureći u vatru. Bili su i veoma slični i potpuno različiti poput zakopanog kamena i ptice u visini. Srce ju je bolelo, kosti su je bolele, a um joj je bio zbunjen, rastзан između slutnji, bola, sećanja na strah i uzburkane lakoće.

"Naš je čovek kod vračare", primeti on. "Svezan je u slučaju da postane suviše živahan. Rupe koje sam napravio u njemu začepljene su paučinom i čarolijama za zaustavljanje kravarenja. Kaže da će poživeti da ga obese."

"Obese."

"O tome će odlučiti kraljev sud, pošto je ponovo počeo da se sastaje. Ili će ga obesiti ili osuditi na robovski rad."

Ona odmahnu glavom i namršti se.

"Ne bi ga valjda pustila da se tek tako izvuče, Tenar", primeti on blago, posmatrajući je.

"Ne."

"Moraju biti kažnjeni", reče on, ne skidajući pogleda s nje.

"Kažnjeni'. Upravo to je i on kazao. Dete treba kazniti. Ona je loša. Mora biti kažnjena. Ja moram biti kažnjena što sam je odvela. Što sam..." Borila se da pronađe reči. "Ne želim da iko bude kažnjen!... To nije trebalo da se dogodi... Žao mi je što ga nisi ubio!"

"Dao sam sve od sebe", odvrati Ged.

Posle dužeg vremena ona se nasmeja, prilično nesigurno. "Van svake sumnje."

"Pomisli samo kako bi sve bilo lako", nastavi on, ponovo zureći u ugalj, "da sam još čarobnjak. Mogao sam baciti čini vezivanja na njih, još tamo gore na putu, pre no što bi toga uopšte postali svesni. Mogao sam ih sprovesti sve do Valmauta poput krda

ovaca. Ili prošle noći, zamisli samo kakav vatromet sam mogao da priredim! Nikada ne bi saznali šta ih je snašlo."

"Ni sada ne znaju", primeti ona.

On je pogleda. U očima mu se na trenutak pojavi veoma slab, nezaustavljiv sjaj likovanja.

"Ne", složi se on. "Ne znaju."

"Spretan s vilama", promrmlja ona.

On razjapi usta, zevajući.

"Zašto ne pođeš na spavanje? Druga soba u hodniku. Ili možda želiš da zabavljaš društvo. Dolaze Ševa i Krasuljak sa decom." Ustala je kada je začula glasove i provirila kroz prozor.

"Upravo ću to učiniti", reče on i izgubi se.

Ševa i njen muž, Krasuljak, kovačeva žena i ostali prijatelji iz sela dolazili su preko celog dana da ispričaju ono što znaju i da čuju ono što je ona znala, upravo onako kao što je Ged predvideo. U njihovom društvu ponovo je živnula i malo po malo oslobadala se užasa od prošle noći, dok na kraju nije bila u stanju da na sve to gleda kao na nešto što se dogodilo, a ne kao na nešto što se događa, nešto što uvek mora njoj da se događa.

Upravo to je i Teru morala da nauči, pomisli ona, ali kod nje posredi nije bila jedna noć: već ceo život.

Kada su se ostali razišli, rekla je Ševi: "Besna sam na samu sebe što sam ispala takva budala."

"Rekla sam ti da moraš da se zaključavaš."

"Ne... Možda... To je upravo to."

"Znam", dodade Ševa.

"Ali dok su bili ovde, razmišljala sam... mogla sam da istrčim napolje i dovedem Džumbirku i Bistropotoka... možda sam mogla povesti i Teru. Ili sam mogla otići do dozidane štale i sama uzeti vile. Ili možda alatku za podrezivanje grana jabuke. Dugačka je sedam stopa i ima oštricu poput žileta; održavam oruđe onako kako je Kremenko to radio. Zašto to nisam učinila? Zašto ništa nisam učinila? Zašto sam se samo zaključala unutra... kada je to bilo bez ikakve svrhe? Da on... da nije bilo Sokola... Samo sam i sebe i Teru saterala u stupicu. Na kraju sam ipak izišla sa nožem u ruci i razdrala se na njih. Bila sam napola luda. Ali sigurno ih ne bih dovoljno zaplašila da pobegnju."

"Ne znam", reče Ševa. "To je bilo ludo, ali ipak, možda... ne znam. Šta si drugo mogla do da zaključaš vrata? Celog života samo zaključavamo vrata. Kuće su te u kojima živimo."

Pogledima su prešle preko kamenitih zidova, kamenitog poda, odžaka od kamena, suncem obasjanog prozora kuhinje u kući na Hrastovom imanju, kući seljaka Kremenka.

"Ta devojka, ta žena koju su ubili", poče Ševa, gledajući promićurno u Tenar.
"To je bila ona ista."

Tenar klimnu.

"Jedan od njih mi je kazao da je bila trudna. U četvrtom, petom mesecu."

Obe učutaše.

"Uhvaćena u stupicu", izgovori Tenar.

Ševa se zaveli na stolici, šaka položenih u suknju na debelim butinama, uspravnih leđa, zamišljenog, lepog lica. "Strah", reče ona. "Čega se mi toliko plašimo? Zašto im dozvoljavamo da nam kažu kako se plašimo? Čega se to oni plaše?" Dohvatila je čarapu koju je krpila, okrenula je u rukama, pa malo počutala; na kraju upita: "Zbog čega se oni nas plaše?"

Tenar je prela, nije joj odgovorila.

Teru trčeci ulete unutra i Ševa je pozdravi: "Evo mog medenjaka! Hajde, zagrlj me, slatka moja devojčice!"

Teru je zagrlj na brzinu. "Koga su to uhvatili?" Upitala je svojim promuklim, ravnim glasom, prelazeći pogledom sa Ševe na Tenar.

Tenar zaustavi točak. Poče lagano da govori.

"Jedan je Spretni. Drugi, neki muškarac po imenu Kudravi. Onaj koji je povređen zove se Oslić." Nije skidala pogled s Teruninog lica; ugledala je vatru od koje su se zacrvneli ožiljci. "Žena koju su ubili zvala se, mislim, Seni."

"Senini", prošaputa dete.

Tenar klimnu.

"Da li su je načisto ubili?"

Ona ponovo klimnu.

"Punoglavac kaže da su bili ovde."

Ona ponovo klimnu.

Dete se osvrnu po prostoriji isto onako kao što su i one to malopre učinile; ali njen pogled bio je krajnje neugodan, ona nije videla zidove.

"Hoće li ih ubiti?"

"Mogli bi biti obešeni."

"Namrtvo?"

"Da."

Teru klimnu, napola ravnodušno. Ponovo je izišla i pridružila se Ševinoj deci kod nastrešnice bunara.

Nijedna od žena ništa nije rekla. Jedna je prela, a druga krpila, u tišini, pored vatre, u Kremenkovoj kući.

Posle dužeg vremena Ševa upita: "Gde je onaj momak, pastir, koji ih je sledio dovde? Kažeš da se zove Soko?"

"Spava unutra", odvrati Tenar, pokazavši glavom prema stražnjem delu kuće.

"Ah", izusti Ševa.

Točak je preo. "Poznajem ga od ranije."

"Ah. Iz Re Albija, je li tako?"

Tenar klimnu. Točak je preo.

"Mora da je hrabar kada se usudio da sledi onu trojicu i da ih napadne po noći vilama. Nije baš mlad, je li tako?"

"Nije." Posle kraćeg vremena ona nastavi: "Bio je bolestan i bio mu je potreban posao. Pa sam ga poslala na drugu stranu planine kod Bistropotoka da ga on unajmi. Međutim, Bistropotok i dalje misli da sve može sam, pa ga je poslao gore iznad Izvora da preko leta čuva ovce. Upravo se vraćao s tog posla."

"Hoćeš li ga zadržati ovde?"

"Ako bude hteo da ostane", odvrati Tenar.

Hrastovo imanje posetila je još jedna skupina seljana koja je želela da čuje Gohinu priču i da njoj ispriča svoju ulogu u značajnom poduhvatu hvatanja ubica, da pogledaju vile, da uporede četiri dugačka šiljka sa krvavim mrljama na zavoju kojim je bio povijen čovek po imenu Oslić i da ponovo o svemu porazgovaraju. Tenar je bilo drago kada je palo veče, pa je mogla da pozove Teru unutra i zatvori vrata.

Podigla je šaku da ih zamandali. Ali ju je ipak spustila i naterala sebe da se okrene od njih i ostavi ih nezaključana.

"Jastreb je u tvojoj sobi", obavesti je Teru, vrativši se u kuhinju sa jajima iz spremišta.

"Htela sam da ti kažem da je ovde... izvini."

"Poznajem ga", primeti Teru, umivajući se i perući ruke u sudoperi. Kada je Ged ušao, naduvenih očiju i neuredan, ona se uputi pravo ka njemu i podiže ruke.

"Teru", oslovi je on i podiže je. Načas se privla uz njega, a zatim se izmigoljila.

"Znam početak Stvaranja", obavesti ga ona.

"Hoćeš li mi ga otpевati?" Ponovo je pogledao Tenar, tražeći dozvolu, pre no što je seo na svoje mesto kod ognjišta.

"Mogu samo da ga izgovorim."

On klimnu i stade da čeka, prilično napetog izraza lice. Dete poče:

Stvaranje iz rastvaranja,

kraj iz početka,

ko će to zasigurno znati?

Poznajemo samo prolaz između njih

kroz koji prolazimo na odlasku.

Među svim bićima koja su se ikada vratila,

najstariji, Čuvar kapije, Segoj...

Detetov glas bio je nalik prevlačenju metalne četke preko metala, poput šuškanja suvog lišća, poput šištanja vatre koja gori. Recitovala je do kraja prve strofe:

A onda se iz pene pomoli svetla Ea.

Ged kratko klimnu, s odobravanjem. "Dobro je", reče on.

"Sinoć", primeti Tenar. "Naučila je to sinoć. Sada mi se čini kao da je to bilo pre godinu dana."

"Mogu naučiti još", javi se Teru.

"I hoćeš", reče joj Ged.

"A sada, molim te, očisti tu bundevu do kraja", reče Tenar i dete je poslušao.

"Šta ja da radim?" upita Ged. Tenar zastade i pogleda ga.

"Treba napuniti kotlić i zagrejati vodu."

On klimnu i odnese kotlić do pumpe.

Spravili su i pojeli večeru, a zatim raspremili sto.

"Odreцитuj mi Stvaranje dokle znaš", obrati se Ged Teru, sedeći kod ognjišta, "pa ćemo odatle nastaviti dalje."

Ona odrecitova drugu strofu jednom sa njim, jednom sa Tenar i jednom sama.

"U krevet", reče Tenar.

"Nisi Jastrebu ispričala o kralju."

"Ti mu ispričaj", odvrati Tenar koju je zabavljao način na koji je devoјčica odložila odlazak u krevet.

Teru se okrenu prema Gedu. Njeno lice, i ona strana u ožiljcima i ona čitava, i ona koja je videla i ona slepa, bile su napete i ustreptale. "Kralj je došao brodom. Imao je mač. Dao mi je delfina od kosti. Njegov brod je leteo, ali meni nije bilo dobro, jer me je Spretni dodirnuo. Ali onda me je i kralj dodirnuo na isto mesto i znak je nestao." Ispružila je svoju okruglu, mršavu ruku. Tenar se zagledala u nju. Zaboravila je na znak.

"Jednoga dana želim da odletim tamo gde on živi", reče Teru Gedu. On klimnu.

"Ja ću to i učiniti", dodade ona. "Da li ga poznaješ?"

"Da. Poznajem ga. Dugo sam s njim putovao."

"Kuda?"

"Tamo gde sunce ne izlazi i zvezde ne sijaju. I nazad sa tog mesta."

"Jesi li leteo?"

On odmahnu glavom. "Ja mogu samo da hodam", reče.

Dete se zamisli, a zatim naizgled zadovoljno reče: "Laku noć", i ode u svoju sobu. Tenar krenu za njom; ali Teru nije želela da je te noći uspava pesmom. "Mogu izgovoriti Stvaranje u mraku", reče ona. "Obe strofe."

Tenar se vratila u kuhinju i ponovo sela naspram Geda ispred ognjišta.

"Kako se samo menja!" primeti ona. "Ne mogu više da držim korak s njom. Suviše sam stara da podižem dete. A ona... Sluša me, ali samo zato što to želi."

"To je jedino opravdanje za poslušnost", primeti Ged.

"Ali kada uvrti u glavu da ne treba da me poslušao, šta ću onda? Postoji u njoj neka divljina. Ponekad je to moja Teru, ponekad je neko drugi, van mog domašaja. Pitala sam Bršljanku da li bi je uzela za učenicu. Bukva mi je to predložio. Bršljanka je odbila. 'Zašto nećeš?' piala sam je. 'Plašim je se!' uzvratila je... Ali ti se nje ne plašiš. Niti ona tebe. Od svih muškaraca jedino tebi i Lebanenu dozvoljava da je dodirnete. Ja sam

dozvolila tom... tom Spretnom... ne mogu da govorim o tome. Oh, tako sam umorna!
Ništa više ne razumem...."

Ged spusti cepanicu na vatru, tako da polako i pomalo gori, i oboje se zagledaše u plamenove koji su skakali i treperili.

"Volela bih da ostaneš, Gede", reče ona. "Ako i ti to želiš."

Nije joj odmah odgovorio. Ona nastavi: "Možda se spremaš u Hevnor..."

"Ne, ne. Nemam kuda da pođem. Tražio sam posao."

"Ovde ima toliko toga da se uradi. Bistropotok ne želi da prizna, ali usled artritisa teško da bilo šta drugo može da radi osim da se brine o vrtu. Priželjkujem pomoć od kada sam se vratila. Mogla sam starom tvrdoglavku da kažem šta mislim o njemu pošto te je poslao u planinu na taj način, ali od toga nikakve svrhe. Ne bi me ni saslušao."

"Prijalo mi je", reče Ged. "Upravo to mi je bilo potrebno."

"Čuvao si ovce?"

"Koze. Na pašnjacima, pri samom vrhu. Dečko koga su unajmili se razboleo, pa me je Seri uzeo i već prvog dana poslao tamo gore. Drže ih veoma visoko i veoma dugo tamo, kako bi im donja dlaka postala što gušća. Poslednjih mesec dana planina je uglavnom bila moja. Seri mi je poslao kaput i nešto zaliha i javio da držim stado na što višim pašnjacima i što duže. To sam i učinio. Bilo mi je lepo tamo gore."

"Usamljen", reče ona.

On klimnu, osmehnuvši se.

"Oduvek si bio samotnjak."

"Da, jesam."

Ona ništa ne reče. On je pogleda.

"Voleo bih da radim ovde", reče.

"To je onda sređeno", odvrati ona. Posle izvesnog vremena je dodala: "U svakom slučaju, bar za ovu zimu."

Noćas je mraz bio jači. Njihov svet bio je savršeno tih, tišinu je narušavalo samo šaputanje vatre. Ta tišina bila je prisutna među njima. Ona podiže glavu i pogleda ga.

"E pa", poče, "u čijem ću krevetu spavati, Gede? Detetovom ili tvom?"

On uzdahnu. Zatim tiho odvrati. "U mom, ako želiš."

"Želim."

On utonu u tišinu. Primetila je koliki trud ulaže u to da je prekine. "Ako budeš strpljiva sa mnom", reče.

"Bila sam strpljiva s tobom dvadeset pet godina", odgovori ona. Pogledala ga je i počela da se smeje. "Hajde... hajde, dragi... Bolje ikada nego nikada! Ja sam samo starica... Ništa nije protraćeno, nikada ništa nije protraćeno. Ti si me tome naučio." Ustala je i on je ustao; ispružila je ruke i on ih je prihvatio. Zagrlili su se, čvrsto su se zagrlili. S toliko žestine su se pripili jedno uz drugo, s toliko ljubavi, da za njih više ništa nije postojalo do oni sami. Uopšte nije bilo važno u kom će krevetu spavati. Tu su noć

proveli na ognjištu i tu je uputila Geda u tajnu u koju nije mogao da ga uputi ni najmudriji muškarac.

Jednom je dodao drva na vatru i doneo onu dobru tkaninu sa klupe. Tenar se ovog puta nije usprotivila. Njen ogrtač i njegov kaput od kozje dlake poslužili su im kao čebad.

Probudili su se u zoru. Slaba srebrnkasta svetlost optakala je tamne, poluogolele grane hrastova s druge strane prozora. Tenar se ispružila u svojoj punoj dužini kako bi osetila njegovu toplinu. Posle izvesnog vremena ona promrmlja: "On je ovde ležao. Oslić. Odmah tu ispod nas..."

Ged zaguđa u znak protesta.

"Sada si pravi muškarac", reče ona. "Prvo si izbušio drugog muškarca vilama, a zatim spavao sa ženom. Pretpostavljam da tim redom treba obaviti te stvari."

"Šššš", promrmlja on, okrenuvši se prema njoj i položivši joj glavu na rame. "Nemoj."

"Hoću, Gede. Jadniče! Ja ne znam za milost, samo za pravdu. Nisam bila obučena za milost. Ljubav je jedina prijatnost za koju znam. Oh, Gede, nemoj se mene plašiti! Ti si bio muškarac i onda kada sam te prvi put videla! Nema tog oružja niti žene koji mogu stvoriti muškarca, to ne može ni čarobnjaštvo, niti bilo kakva moć, ništa do čovek sam."

Ležali su u toploj i slatkoj tišini.

"Reci mi nešto."

On uspavano promrmlja nešto u znak pristanka.

"Kako to da si čuo šta su govorili? Oslić, Spretni i onaj treći? Kako to da si se upravo tada tamo našao?"

On se podiže na lakat kako bi joj se zagledao u lice. A njegovo vlastito bilo je tako otvoreno i ranjivo usled opuštenosti, osećanja ispunjenja i nežnosti da je morala da ispruži ruku i dodirne mu usta, na istom mestu gde ih je prvi put poljubila, pre toliko meseci, posle čega ju je ponovo privio u naručje, tako da razgovor nisu nastavili naglas.

Trebalo je obaviti izvesne formalnosti. Glavna se sastojala u tome da obavesti Bistropotoka i ostale stanovnike Hrastovog imanja da je "starog gospodara" zamenila najamnikom. Učinila je to odmah i bez uvijanja. Oni tu nisu mogli ništa, niti je on predstavljao opasnost za njih. Udovica je polagala pravo na muževljevo vlasništvo, ako nije postojao muški naslednik ili potraživalac. U ovom slučaju naslednik je bio Kremenkov sin moreplovac, a Kremenkova udovica je samo brinula o imanju u njegovo ime. Ako bi ona umrla, Bistropotok bi nastavio da se brine o imanju u ime naslednika; ako ga Iskra nikada ne bi zatražio, imanje bi pripalo jednom dalekom Kremenkovom rođaku iz Kahedanana. Dva para koji nisu bili vlasnici zemlje, ali su radili na imanju i dobijali deo zarade, što je bilo uobičajeno na Gontu, nije mogao da izbaci nikakav muškarac s kojim bi udovica nastavila da živi, čak ni ako bi se udala za njega; međutim, ona se plašila da će joj zameriti što nije ostala verna Kremenku, koga su oni, uostalom, poznavali duže od nje same. Na njeno olakšanje, nisu izrekli ni reč primedbe. "Soko" je

zadobio njihovu naklonost jednim ubodom vila. Konačno, pokazala je da je razborita što želi uz sebe u kući muškarca koji će moći da je zaštiti. Ako ga primi i u krevet, e pa, apetiti udovica ionako su poslovični. Konačno, ona je bila strankinja.

Stav ostalih seljana bio je uglavnom isti. Malo šaputanja i kikotanja, ali to je uglavnom bilo sve. Izgleda da je mnogo lakše bilo očuvati ugled nego što je Mahovina to mislila; ili možda islužene stvari nisu bile na tako velikoj ceni.

Osećala se zablaceno i poniženo usled tog njihovog prihvatanja, isto kao što bi se osećala da je naišla na njihovo neodobravanje. Tek je Ševa uspela da je oslobodi srama, tako što nije izrekla nikakav sud, niti je upotrebila reči... muškarac, udovica, strankinja... umesto onoga što je videla, već je naprosto posmatrala, gledala nju i Sokola sa zanimanjem, znatiželjom, zavišću i naklonošću.

Kako Ševa nije posmatrala Sokola kroz reči pastir, najamnik, udovičin čovek, već ga je videla onakvim kakav je stvarno bio, primećivala je mnogo toga što ju je zbunjivalo. Njegovo dostojanstvo i jednostavnost nisu nadmašivali iste osobine kod drugih muškaraca koje je poznavala, ali malo su se razlikovali u kvalitetu; on je bio nekako veći, svakako ne po visini ili obimu, već u pogledu duše i uma. Rekla je Bršljanki: "Taj čovek nije celog života živio među kozama. On mnogo bolje poznaje svet nego život na imanju."

"Rekla bih da je on vrač, da je proklet ili da je izgubio moć na neki način", odvratila je vračara. "To se događa."

"Ah", izustila je Ševa.

Međutim reč "Arhimag" bila je suviše velika i značajna, primerena raskoši i palatama koje su postojale negde daleko, da bi pristajala tamnookom, sedokosom čoveku sa Hrastovog imanja, tako da je ona nikada nije dovela u vezu s njim. Da jeste, nikada ne bi mogla da se tako prijatno oseća u njegovom društvu kao što se inače osećala. Nelagodnost je čak osetila i pri samoj pomisli da bi on mogao biti vrač, ta se reč isprečila pred čovekom, dok ga nije ponovo videla. Bio je na staroj jabuci u voćnjaku i podrezivao osušene grančice, odakle joj se javio kada je stigla na imanje. Ime mu je odlično pristajalo, pomislila je kada ga je videla kako čuču tamo gore, pa mu je mahnula i osmehnula se, nastavivši dalje.

Tenar nije zaboravila na pitanje koje mu je postavila kraj ognjišta ispod kaputa od kozje kože. Postavila ga je ponovo, nekoliko dana ili meseci kasnije... vreme im je proticalo veoma prijatno i lako u kamenoj kući, na imanju okovanom zimom. "Nikada mi nisi rekao", počeo ona, "kako to da si čuo njihov razgovor na putu."

"Mislim da sam ti rekao. Skrenuo sam s puta, bio sam zaklonjen od pogleda, kada sam čuo da neko dolazi."

"Zašto?"

"Bio sam sam i znao sam da unaokolo lutaju bande."

"Da, svakako... Znači, Oslić je pomenuo Teru upravo dok su prolazili pored tebe?"

"Mislim da je pomenuo 'Hrastovo imanje'."

"Sve je to, naravno, moguće. Samo, imam utisak da je suviše zgodno ispalo."

Znajući da mu ona veruje, legao je i čekao da nastavi.

"To je nešto što se dešava čarobnjacima", primeti ona.

"I ostalima."

"Možda."

"Draga moja, da ti to ne pokušavaš da me... vratiš među čarobnjake?"

"Ne. Ne, nipošto. Zar bi to bilo pametno? Da si čarobnjak, zar bi bio ovde?"

Bili su u velikom hrastovom krevetu, prekriveni gomilom ovčijih koža i perjanih prekrivača, jer se u sobi nije ložilo, a te noći napolju je stegao strašan mraz, posle tek napadalog snega.

"Ali zanima me ovo. Postoji li nešto pored onoga što nazivate moć... što možda dolazi pre nje? Ili, pak, nešto čija je moć samo jedan vid iskorišćavanja? Kao ovo. Ogion ti je jednom kazao da si, pre no što si prošao kroz bilo kakvu obuku za čarobnjaka i pre no što si bilo šta naučio, bio mag. Rođeni mag, rekao je. Zato pretpostavljam da čovek, pre no što stekne moć, mora posedovati mesto za tu moć. Prazninu koju valja ispuniti. Što veća praznina, to će u nju stati više moći. Ali ako moć nikada nije stečena, ili je oduzeta, ili poklonjena... to i dalje mora postojati."

"Ta praznina", reče on.

"Praznina je samo jedna reč za to. Možda ne ona prava."

"Skrivena mogućnost?" ponudi on i odmahnu glavom. "Ono što je u stanju da bude... da postane."

"Mislim da si bio na tom putu, upravo na tom mestu, u to vreme, upravo zbog toga... jer se tebi te stvari događaju. Ti ih ne stvaraš. Ti ih ne uzrokuješ. Nije se to dogodilo zbog tvoje 'moći'. Jednostavno ti se dogodilo. Zbog tvoje... praznine."

Posle kraćeg vremena on reče: "To je dosta blisko onome što su me učili dok sam kao dečak bio na Rouku: da se prava magija sastoji u tome da činiš samo ono što moraš. Ali ovo se ne zaustavlja na tome. Ovde nije reč o tome da nešto činiš, već da ti se čini..."

"Mislim da to nije baš to. Više mi to liči na ono iz čega potiče pravo delanje. Nisi li došao i spasao mi život... nisi li zabo vile u Oslića? Slažem se da je to nešto što si učinio, da si to morao da učiniš..."

Ponovo se zamislio i na kraju je upitao: "Da li je to mudrost kojoj su te učili dok si bila Sveštenica u Grobnicama?"

"Ne." Ona se malko protegnu i zagleda u tamu. "Arhu su učili da mora prinositi žrtve ako želi da bude moćna. Mora žrtvovati sebe i druge. Pogodba: daj da bi dobio. Ne mogu reći da to nije ispravno. Međutim, moja duša ne može da živi na jednom tako skućenom mestu... ovo za ono, zub za zub, smrt za život... Povrh toga postoji sloboda. Osim plaćanja, naknade, iskupljenja... iznad svih pogodbi i ravnoteža, stoji sloboda."

"Vrata između njih", reče on nežno.

Te je noći Tenar usnila san. Sanjala je da je videla vrata Stvaranja Ee. Bio je to mali prozor od čvornovatog, zamagljenog, debelog stakla, nisko postavljen na zapadnom zidu jedne stare kuće iznad mora. Prozor je bio zaključan. Bio je zamandaljen. Htela je da ga otvori, ali mora da su postojali reč ili ključ, nešto što je zaboravila, reč, ključ, ime,

bez kojih nije mogla da ga otvori. Stala je da to traži po kamenitim sobama koje su postajale sve manje i tamnije dok nije utvrdila da je Ged drži u zagrljaju i da pokušava da je probudi, tešeći je rečima: "U redu je, ljubavi, sve će biti u redu!"

"Ne mogu da se oslobodim!" povika ona, privivši se uz njega.

Milovao ju je, gladio joj kosu; zajedno su se spustili na jastuk i on prošaputa: "Pogledaj."

Pojavio se stari mesec. Njegov beli sjaj odbijao se o napadali sneg u sobu, jer iako je u njoj bilo strašno hladno, Tenar nije želela da zatvori kapke. Sav vazduh iznad njih bio je osvetljen. Ležali su u senci, ali izgledalo je kao da je tavanica samo puki veo između njih i beskrajnih, srebrnih, spokojnih dubina svetlosti.

Te su zime, koja je bila veoma duga, veliki snegovi pali na Gont. No, žetva je bila bogata, tako da je bilo dovoljno hrane i za ljude i za životinje, a malo posla; trebalo je jedino da se brinu o tome da svu tu hranu pojedu i da se utople.

Teru je naučila celo Stvaranje Ee. Na dan Sunčeve povratnice recitovala je Zimsku pesmu i Dela mladog kralja. Naučila je kako se dobija korica na hlebu, kako se prede na točku i kako se pravi sapun. Znala je ime i namenu svake biljke koja bi se pojavila iznad snega i veliki deo ostalih predanja, herbalnih i verbalnih, koja je Ged pohranio u svoj um za kratko vreme koje je proveo kao Ogionov šegrt i tokom dugih godina provedenih u Školi na Rouku. Međutim, nije skinuo Rune niti Knjigu Predanja sa police iznad ognjišta, niti je dete naučio ijednu reč Jezika Stvaranja.

On i Tenar su razgovarali o tome. Ispričala mu je kako je naučila Teru jednu reč, tolk, posle čega je prestala dalje da je uči, jer je smatrala da to neće biti u redu, iako nije znala zašto.

"Mislila sam da je to stoga što nikada, u stvari, nisam govorila taj jezik, nikada ga nisam koristila u magiji. Pomislila sam da bi ona možda trebalo da ga nauči od nekog ko njime istinski vlada."

"Nema takvog čoveka."

"A žene još manje."

"Hteo sam da kažem da je on samo materinji jezik zmajeva."

"Da li ga oni uče?"

Zatečen tim pitanjem, nije požurio sa odgovorom, očigledno se prisećajući svega što je čuo i znao o zmajevima. "Ne znam", odvrati on konačno. "Šta mi znamo o njima? Da li se oni ponašaju isto kao i mi, majka uči dete, stariji mlade? Ili su poput životinja, nešto uče, ali se rađaju uglavnom sa svim potrebnim znanjem? Čak ni to ne znamo. Ali meni se čini da su zmaj i govor zmajeva jedno te isto. Jedno biće."

"I oni ne govore nijednim drugim jezikom?"

On klimnu. "Oni ne uče", odvrati, "Oni jesu."

Teru prođe kroz kuhinju. Jedno od njenih zaduženja bilo je da vodi računa o tome da kutija sa drvima za potpalu bude puna, pa je sada bila zaposlena oko toga, umotana u kaputić od jagnjeće kože i sa kapom na glavi, trčkarala je tamo—amo od šupe

sa drvima do kuhinje. Izručila je svoj teret u kutiju pored dimnjaka u uglu i ponovo otišla.

"Šta to ona pevuši?" upita Ged.

"Teru?"

"Kada je sama."

"Ali ona nikada ne peva. Ne može."

"Na svoj način. 'Dalje na zapad od zapada..'"

"Ah!" izusti Tenar. "Na tu priču misliš! Zar ti Ogion nikada nije pričao o Ženi iz Kemaja?"

"Nije", odvrati on. "ispričaj mi."

Ispričala mu je priču dok je prela, tako da su zvuci predjenja i okretanja točka pratili njene reči. Na kraju je kazala: "Kada mi je Veliki majstor Vetroumeća kazao da je na Gont došao u potrazi za nekom ženom, pomislila sam na nju. Ali ona je, bez svake sumnje, već sigurno odavno mrtva. I kako bi jedna ribarka–zmaj mogla biti Arhimag!"

"Ali Veliki majstor Ustrojstva nije kazao da će ta žena sa Gonta postati Arhimag", primeti Ged. Krpio je veoma iscepan par pantalona, sedeći na ispustu prozora kako bi uhvatio što više svetla ovog mračnog dana. Prošlo je pola meseca od Sunčeve povratnice, a ipak je još bilo strašno hladno.

"Šta je onda kazao?"

"Žena sa Gonta'. Tako si mi rekla."

"Ali oni su ga pitali ko će biti naredni Arhimag."

"I nisu dobili odgovor na to pitanje."

"Beskrajni su razlozi maga", izgovori Tenar prilično suvo.

Ged pregrize nit i ostatak obmota oko dva prsta.

"Na Rouku sam naučio da govorim u zagonetkama", priznade on. "Ali ovo nije zagonetka, bar mi se tako čini. 'Žena sa Gonta' ne može postati Arhimag. Nijedna žena ne može postati Arhimag. Ona bi raščinila ono što je postala u samom činu postajanja. Magi sa Rouka su muškarci... njihova moć je moć muškaraca, njihovo znanje je znanje muškaraca. I muškost i magija za osnovu imaju istu stenu: moć pripada muškarcima. Da žene poseduju moć, šta bi onda bili muškarci do žene koje nisu u stanju da rađaju? I šta bi žene bile do muškarci koji to mogu?"

"Bah!" izusti Tenar; a zatim, sa izvesnom lukavošću, dodade: "Zar nije u prošlosti bilo i kraljica? Zar one nisu bile žene od moći?"

"Kraljica je samo ženski kralj", odvrati Ged.

Ona frknu.

"Hoću da kažem da njoj moć daruju muškarci. Dozvoljavaju joj da se koristi njihovom moći. Ali ona ne pripada njoj, je li tako? Nije ona moćna zato što je žena, već je moćna uprkos tome."

Ona klimnu. Ispravila se i malo odmakla od točka za predjenje. "U čemu se onda sastoji ženina moć?" upita ona.

"Mislim da to ne znamo."

"Kada žena poseduje moć zato što je žena? Pretpostavljam, u odnosu na decu. Bar za izvesno vreme..."

"Možda u kući."

Ona se osvrnu po kuhinji. "Ali vrata su zatvorena", reče ona, "vrata su zaključana."

"Zato što si ti vredna."

"Oh, da. Mi smo od neprocenjive vrednosti. Sve dok smo nemoćne... sećam se kada sam to prvi put shvatila! Kosil mi je zapretila... meni, Jedinoj Sveštenici Grobnica. I ja sam shvatila da sam nemoćna. Bila sam počastvovana; ali ona je bila ta koja je posedovala moć, koju joj je podario Bog–kralj, čovek. Oh, to me je i te kako naljutilo! I zaplašilo.... Ševa i ja smo jednom o tome razgovarale. Pitala me je: 'Zašto se muškarci plaše žena?'"

"Ako snagu crpeš iz tuđe slabosti, živećeš u strahu", primeti Ged.

"Tako je; ali žene kao da se plaše vlastite snage, sebe samih."

"Da li ih je iko ikada učio da imaju poverenja u same sebe?" zapita Ged; dok je to izgovarao, unutra ponovo uđe Teru noseći drva. Njegove i Tenarine oči se sretoše.

"Nije", odgovori ona. "Poverenje nije ono čemu nas uče." Posmatrala je dete kako ubacuje drva u kutiju. "Ako je moć u poverenju", nastavi ona, "onda mi se ta reč dopada. Da nije bilo svih tih dogovora... od kojih je jedan sustizao drugog... kraljevi, učitelji, magi i vlasnici... Sve se to čini potpuno nepotrebno. Istinska moć, istinska sloboda, nahodila bi se u poverenju, ne u sili."

"Kao što deca veruju svojim roditeljima", dodade ona.

Oboje začutaše.

"Kako stvari stoje", nastavi on, "čak i poverenje je u stanju da potkupljuje. Muškarci sa Rouka veruju sami sebi i jedni drugima. Njihova moć je čista, ništa ne narušava njenu čistotu, te oni tu čistotu smatraju mudrošću. Oni ne mogu ni da zamisle da su u stanju da pogreše."

Podigla je pogled prema njemu. Ovo je bilo prvi put da na taj način govori o Rouku, kao pravi promatrač, potpuno oslobođen samog Rouka.

"Možda bi im tamo dobro došlo nekoliko žena koje bi im ukazale i na tu mogućnost", reče ona, a on se nasmeja.

Ponovo je pokrenula točak. "I dalje ne shvatam zašto, ako mogu postojati žene–kraljevi, jedna žena ne bi mogla postati i Arhimag."

Teru je slušala.

"Topao sneg, suva voda", izgovori Ged gontsku poslovicu. "Kraljevima moć darivaju drugi ljudi. Magova moć je samo njegova... ona je on sam."

"A to je muška moć. Jer mi čak ni ne znamo u čemu se sastoji ženska moć. U redu. Jasno mi je. Ali svejedno, zašto ne mogu da pronađu Arhimaga... muškarca–Arhimaga?"

Ged je proučavao zakrpu na pantalonama. "Pa", počeo on, "ako Veliki majstor Ustrojstva i nije odgovorio na pitanje koje su mu postavili, odgovorio je na jedno drugo koje mu nisu postavili. Možda samo treba da mu ga postave."

"Je li to nekakava zagonetka?" upita Teru.

"Jeste", odgovori joj Tenar. "Ali ne znamo kakva. Samo znamo odgovor na nju. A odgovor glasi: Žena sa Gonta."

"Ima ih puno", reče Teru pošto je malo razmislila. Očigledno zadovoljna ovim, ona iziđe po još jedan naramak drva.

Ged ju je promatrao kako izlazi. "Sve se izmenilo", reče. "Sve... ponekad mislim, Tenar – pitam se nije li Lebanenovo kraljevstvo samo početak. Vrata... A on čuvar tih vrata. Onaj koji neće proći kroz njih."

"Tako je mlad", nežno reče Tenar.

"Isto kao što je bio i Mored kada se sreo sa Crnim Brodovima. Isto kao i ja kada sam..." On zastade i zagleda se kroz prozor u siva, smrznuta polja kroz ogolele grane drveća. "Ili ti, Tenar, na onom mračnom mestu... Šta je to mladost, ili starost? Ja to ne znam. Ponekad me prožme osećanje kao da sam živ već hiljadu godina; ponekad, pak, osećam se kao da mi je život lasta u letu viđena kroz pukotinu u zidu. Umro sam i ponovo se rodio, obe te stvari dogodile su mi se u suvoj zemlji i ovde pod suncem, i to više no jednom. A Stvaranje nam kazuje da smo se svi vratili i da ćemo se doveka vraćati izvoru, kao i da je izvor neprekidan. Samo u umiranju, život... O tome sam razmišljao dok sam tamo gore na planini boravio sa ovcama, gde dan nikako da prođe, gde vreme ne prolazi dok ne padne večer, a onda ponovo dolazi jutro... shvatio sam u čemu je mudrost koza. A onda sam počeo da razmišljam: koja je svrha ove moje tuge? Zašto se Soko pastir razboleo od tuge i srama zbog samog sebe? Šta sam to učinio čega bi trebalo da se stidim?"

"Ništa", odvrati Tenar. "Nikada, ništa!"

"Oh, jesam", suprotstavi joj se Ged. "Sva veličina ljudi zasniva se na sramu, nastala je iz njega. I tako je Soko pastir plakao za Gedom Arhimagom. I čuvao koze, isto onako dobro kao što bi se moglo očekivati od dečkića njegovih godina..."

Posle izvesnog vremena Tenar se osmehnu. Primitila je pomalo stidljivo: "Mahovina je kazala da je podsećas na momčića od petnaest godina."

"Pa, bila je otprilike u pravu. Ogion mi je dao ime ujesen, a narednog leta otišao sam na Rok... Ko je bio taj dečak? Praznina... Sloboda."

"Ko je Teru, Gede?"

Nije joj odmah odgovorio, tako da je pomislila da joj uopšte neće odgovoriti, ali je na kraju ipak kazao: "Ovakva kakva je... kakva sloboda nju čeka?"

"Znači, mi sami stvaramo svoju slobodu?"

"Mislim da je tako."

"Dok si posedovao moć, činilo se da si slobodan kako to samo čovek može biti. Ali po koju cenu? Šta te je to učinilo slobodnim? A ja... Ja sam bila stvorena, oblikovana poput gline, voljom žena koje su služile Stare Moći ili muškarce koji su smislili sve te službe, načine i mesta, ni sama više ne znam koja. Zatim sam bila slobodna, s tobom, na trenutak, i sa Ogionom. Ali to nije bila moja sloboda. Samo mi je pružila mogućnost izbora; i ja sam izabrala. Izabrala sam da se oblikujem poput gline prema potrebama

imanja, jednog seljaka i naše dece. Od sebe sam napravila lađu. Poznat mi je njen oblik. Ali ne i glina. Život se poigrao sa mnom. Poznati su mi plesovi. Ali ne i ko je igrač."

"A ona", prozbori Ged posle duge tišine, "ako ikada bude zaplesala..."

"Plašiće je se", prošaputa Tenar. U tom se trenutku dete vratilo i razgovor je skrenuo na testo za hleb, koje se dizalo u plehu pored peći. Razgovarali su tako, tiho i nadugačko, prelazeći s jedne teme na drugu pa se opet vraćajući na prethodne, pola tog kratkog dana, često, upredajući i zaživajući rečima svoje živote jedan za drugi, kao i godine i dela i misli koje nisu podelili. Onda bi ponovo začutili, udubili se u rad, misli i snove, a ćutljivo dete je sve vreme bilo sa njima.

I tako je prošla zima, a za njom došla sezona rađanja jaganjaca, tako da je izvesno vreme bilo puno posla dok su dani postajali sve duži i svetliji. Onda su stigle i laste sa ostrva obasjanih suncem, iz Južnih Prostranstava gde zvezda Gobardon sija u sazvežđu Svršetka; ali laste su međusobno razgovarale samo o početku.

13. GOSPODAR

S povratkom proleća i brodovi su počeli poput lasta da lete između ostrva. Po selima su kolale priče, iz druge ruke, donete iz Valmauta, o tome kako kraljevi brodovi uništavaju uništivače, dovode dobrostojeće gusare do prosjačkog štapa, zaplenjujući im brodove i bogatstva. I sam gospodar Heno poslao je na pučinu svoja tri najbolja, najbrža broda, pod zapovedništvom vrača-morskog vuka Nalepnice, koga su se plašili svi trgovci od Solee do Andraa; njegova flota trebalo je u zasedi da sačeka kraljeve brodove iz Oranea i da ih uništi. Međutim, u valmautski zaliv pristigao je jedan od kraljevih brodova sa Nalepnicom okovanim na palubi i sa naređenjem da sprovede gospodara Hena u Luku Gont da mu se sudi zbog gusarenja i ubistva. Heno se zabarikadirao u svom kamenom zdanju u brdima iza Valmauta, ali je zaboravio da potpali vatru, pošto je bilo toplo prolećno vreme; tako su se petorica, šestorica mladih kraljevih vojnika stuštila na njega kroz odžak i ceo jedan vod proveo ga je okovanog lancima ulicama Valmauta i odveo pred lice pravde.

Kada je ovo čuo, Ged je s ljubavlju i ponosom izjavio: "Sve što jedan kralj može da uradi, dobro će uraditi."

Spretni i Kudravko na brzinu su severnin putem odvedeni za luku Gont, a kada su Oslieću dovoljno zarasle rane, prevezli su i njega tamo brodom, kako bi mu na kraljevom sudu zakona bilo suđeno za ubistvo. Svi u Srednjoj dolini bili su veoma zadovoljni i sami sebi su čestitali kada su saznali da su osuđeni na galije, dok su Tenar i Teru pored nje samo ćutke saslušale vest.

Brodovi su nastavili da pristižu, dovozeći ljude koje je slao kralj; žitelji gradova i sela sa grubog Gonta nisu sve dočekivali sa istom dobrodošlicom: posao kraljevih šerifa bio je da podnesu izveštaj o radu kraljevih predstavnika i predstavnika mira, da saslušaju žalbe i nedaće prostog puka; onih koji prijavljuju porez i onih koji ga skupljaju; uvaženi posetioci obilazili su sitne gontske plemiće, učtivo se raspitujući o njihovoj odanosti Kruni u Hevnoru; bilo je i ljudi od čarobnjaštva, koji su povremeno dolazili, naizgled ništa ne preduzimajući, a još manje govoreći.

"Mislim da oni ipak tragaju za novim Arhimagom", reče Tenar.

"Ili traže one koji zloupotrebljavaju umetnost", primeti Ged... "vraćanje je skrenulo s pravog puta."

Tenar je nameravala da kaže: "Onda bi trebalo da pogledaju u glavno zdanje Re Albija!" Međutim, jezik joj se naprosto spleo već kog prvih reči. Šta sam ono htela da kažem? – pomisli ona. Da li sam Gedu ikada ispričala o... postajem zaboravna. Šta sam ono htela da kažem Gedu? Oh, da bi trebalo da popravimo ogradu na nižem pašnjaku pre no što krave iziđu.

Uvek se našlo nešto, desetinu sitnica vezanih za imanje, koje bi joj zaokupile pažnju. "Tebe uvek čeka više poslova odjednom", rekao joj je Ogion. I pored toga što joj je sada Ged pomagao, sve njene misli i dani bili su posvećeni brizi oko imanja. Pomagao joj je i u kućnim poslovima, što Kremenko nikada nije činio; ali Kremenko je bio seljak, a Ged nije. Brzo je učio, ali bilo je toliko toga što je morao naučiti. Radili su. Sada više nije bilo puno prilika za razgovor. Na kraju dana zajedno su večerali i odlazili zajedno u krevet, spavali, budili se u zoru i odlazili ponovo na posao, i tako stalno, stalno u krug, slično vodeničnom točku, ustajali su puni posle čega su se praznili, a dani su podsećali na padanje svetlučave vode.

"Zdravo, majko", oslovi je mršavi momak na kapiji dvorišta. Pomislila je od njega da je to Ševin najstariji sin, pa ga je upitala: "Šta tebe donosi ovamo, momče?" Zatim se ponovo zagledala u njega preko pilića koji su kvocali i gusaka koje su paradirale unaokolo.

"Iskro!" povika ona, pa poplaši živinu potrčavši prema njemu.

"Dobro, de", reče on. "Polako."

Dopustio joj je da ga zagrlji i pomiluje po licu. Ušao je unutra i seo za kuhinjski sto.

"Jesi li jeo? Jesi li video Jabuku?"

"Mogao bih nešto da pojedem."

Stala je da pretura po dobro opremljenoj ostavi. "Na kom si brodu? Jesi li još na Galebu?"

"Nisam. "Moj se brod raspao."

Ona se sva užasnuta okrenu. "Potonuo?"

"Ne." Osmehnuo se bez radosti. "Posada se raspala. Preuzeli su je kraljevi ljudi."

"Ali... to nije bio gusarski brod..."

"Nije."

"Zašto onda...?"

"Rekli su da je kapetan prenosio neku robu koju su oni želeli", odvrati on, nevoljno. Bio je mršav kao i uvek, ali izgledao je stariji, koža mu je bila preplanula, kosa glatka, lice dugačko i usko, nalik na Kremenkovo, ali još uže, tvrđe.

"Gde je tata?" upita on.

Tenar se ukipila.

"Nisi svratio kod sestre."

"Nisam", odvrati on ravnodušno.

"Kremenko je umro pre tri godine", reče ona. "Od srčanog udara. U poljima... na stazi koja vodi od obora za jaganjce. Bistropotok ga je pronašao. To se dogodilo pre tri godine."

Nastupila je tišina. Nije znao šta da kaže, ili nije imao šta da kaže.

Spustila je hranu pred njega. Počeo je tako halapljivo da jede da je smesta iznela još.

"Kada si poslednji put jeo?"

On slegnu ramenima i nastavi da jede.

Sela je nasuprot njemu. Kasno prolećno sunce ulazilo je kroz niski prozor preko puta stola i obasjavalo zaštitnu rešetku od bronzne ispred ognjišta.

Konačno je odgurnuo tanjir.

"Ko onda vodi imanje?" upita on.

"Otkad to tebe zanima, sine?" upita ga ona, nežno ali suvo.

"Moje je", odvrati on, sličnim glasom.

Posle jednog minuta Tenar ustade i pospremi sudove. "Tako je."

"Ti, razume se, možeš ostati", dodade on, veoma čudnim glasom, možda pokušavši da se našali; ali on nije spadao u ljude koji umeju da se šale. "Je li stari Bistropotok još tu?"

"Svi su još tu. Kao i muškarac po imenu Soko i dete o kome se brinem. Ovde. U kući. Moraćeš da spavaš u sobici na tavanu. Doneću merdevine." Ponovo se okrenula prema njemu. "Znači li to da ćeš ostati?"

"Možda."

Tako je Kremenko odgovarao na njena pitanja dvadeset godina, uskraćujući joj pravo da ih postavlja tako što nikada ne bi odgovorio potvrdno ili odrično, zadržavajući slobodu koja se zasnivala na njenom neznanju; jadna, skućena sloboda, pomisli ona.

"Jadno momče", reče ona, "posada ti se raspala, otac umro, nalaziš strance u kući i sve to u istom danu. Biće ti potrebno izvesno vreme da se na sve to navikneš. Žao mi je, sine. Ali drago mi je što si ovde. Često sam mislila na tebe, kako ti je na moru, za vreme oluje, zimi."

On ništa ne reče. Nije imao šta da ponudi, a bio je nesposoban da prima. Odgurnuo je stolicu i spremao se da ustane kada je Teru ušla. Zablenuo se u nju, napola se digavši... "Šta joj se dogodilo?" upita on.

"Opečena je. Ovo je, Teru, moj sin, mornar, Iskra, o kome sam ti pričala. Teru je tvoja sestra, Iskro."

"Sestra!"

"Usvojena."

"Sestra!" ponovi on i osvrnu se po kuhinji kao da traži svedoke, a zatim se zagleda u majku.

Nije oborila pogled.

On iziđe napolje, široko zaobišavši Teru, koja je nepokretno stajala. Za sobom je zalupio vrata.

Tenar je zaustila nešto da kaže Teru, ali nije mogla.

"Ne plači", reče joj dete koje nije plakalo, prišavši joj i dodirnuvši joj ruku. "Je li te povredio?"

"Oh Teru! Dozvoli da te zagrlim!" Sela je za sto sa Teru u krilu, obgrlivši je rukama, iako je devojčica već bila prevelika za tako nešto; uz to, nikada nije naučila da se u takvim prilikama opusti. Ali Tenar ju je stezala i plakala, pa je Teru sagnula svoje lice u ožiljcima i prislonila ga uz Tenarino, tako da je i ono postalo mokro od suza.

Ged i Iskra su u sumrak došli sa suprotnih strana imanja. Iskra je očigledno razgovarao sa Bistropotokom i razmislio o celoj situaciji, a Ged je, videlo se, pokušavao da se izbori s njom. Tokom večere razmenili su tek nekoliko reči i to vrlo oprezno. Iskra se nije požalio što nije mogao da spava u svojoj staroj sobi, već se trkom uspeo uz lestvice do spremišta na tavanu poput pravog mornara, što je uostalom i bio i očigledno je bio zadovoljan krevetom koji mu je majka tamo priredila, jer nije sišao do u pozno pre podne.

Tada je zatražio da doručkuje i očekivao da mu doručak bude poslužen. Njegovog oca uvek su služile majka, žena, kćerka. Zar je on bio manje muškarac od svog oca? Zar je ona trebalo da mu to dokaže? Poslužila mu je obrok, pospremila sudove i vratila se u voćnjak gde je sa Teru i Džumbirkom spaljivala gomilu gusenica koje su pretile da unište još nezrelo voće.

Iskra je otišao da se pridruži Bistropotoku i Srku. I uglavnom je boravio u njihovom društvu narednih dana. Težak posao u polju i oko ovaca, za koji su bili neophodni mišići i veština, obavljali su Ged, Džumbirka i Tenar, dok su Iskru dva starca koji su tu proživeli ceo svoj život, ljudi njegova oca, vodali unaokolo pričajući mu kako uspevaju da obave sav posao, deleći svoje uverenje s njim.

Tenar je počela da se oseća bedno u kući. Jedino napolju, dok je radila, uspevala je da se oslobodi besa, srama koje joj je donelo Iskrino prisustvo.

"Na mene je red", rekla je Gedu, ogorčeno, u zvezdama osvetljenoj tami njihove sobe. "Na mene je red da izgubim ono čime sam se najviše ponosila."

"Šta si to izgubila?"

"Sina. Sina koga nisam odgojila kako treba, koji nije postao muškarac. Izneverila sam. Izneverila sam njega." Zagrizla je usnu, zagledavši se u tamu suvih očiju.

Ged nije pokušao da se prepire s njom niti da je ubedi kako njena tuga nije na mestu. Upitao ju je: "Misliš li da će ostati?"

"Da. Plaši se da pokuša da se ponovo vrati na more. Nije mi kazao istinu, ili bar ne celu istinu, o svom brodu. Bio je drugi časnik. Pretpostavljam da je umešan u prevoz ukradene robe. Posredno gusarstvo. To me nije briga. Svi gontski mornari su napola gusari. Ali on laže o tome. Laže. Ljubomorani su na tebe. Nečastan je i zavidan."

"Mislim da je zaplašen", reče Ged. "Nije zao. Uostalom, ovo je njegovo imanje."

"Onda neka mu i bude! I neka mu bude isto onako izdašno kao i..."

"Nemoj, ljubavi", prekinu je Ged, zaustaviši je i glasom i rukama, "ne govori... nemoj izreći zlu reč!" Toliko se užurbao, bio je tako strastveno iskren, da se njen bes pretvorio u ljubav koja je i bila njegov izvor, i ona zaplaka, "Nisam nameravala da prokunem ni njega ni ovo mesto! Nisam to htela! Ali tako sam snuždena, tako posramljena! Jako mi je žao, Gede!"

"Ne, ne, ne. Draga moja, baš me briga šta taj dečak misli o meni. Međutim, veoma je grub prema tebi."

"I Teru. Odnosi se prema njoj kao prema... Pitao je, pitao me je: 'Šta je učinila, kada tako izgleda?' Šta je ona učinila...!"

Ged ju je milovao po kosi, što je često činio, lakim, laganim, bezbroj puta ponovljenim pokretima koji bi ih oboje uspavali jer su ih preplavljivali ljubavnim zadovoljstvom.

"Mogao bih ponovo da odem da čuvam koze", reče on na kraju. "To bi tebi ovde olakšalo stvari. Osim što se posla tiče..."

"Ja bih radije pošla s tobom."

Milovao ju je po kosi i kako se činilo razmatrao taj predlog. "Pretpostavljam da bismo mogli", reče on. "Tamo gore bilo je nekoliko porodica koje su čuvale ovce, iznad Lisija. Ali kada dođe zima..."

"Možda bi nas primio kakav seljak. Ja poznajem posao... znam i oko ovaca... a ti oko koza... a i brz si u svemu..."

"Dobar sam sa vilama", promrmlja on i izvuče iz nje kratak, grcavi smeh.

Narednog jutra Iskra je rano ustao da doručkuje sa njima, jer je išao na pecanje sa starim Srkom. Ustao je od stola i kazao bolje raspoložen nego obično: "Doneću gomilu ribe za večeru."

Tokom prethodne noći Tenar je donela nekoliko odluka. Rekla je: "Stani; možeš pospremiti sto, Iskro. Odnosi sudove u sudoperu i sipaj vodu u njih. Opraćemo ih zajedno sa onima od večere."

Trenutak je zurio u nju, a onda kazao: "To je ženski posao", i stavio kapu na glavu.

"To je posao svakoga ko jede u ovoj kuhinji."

"Moj ne", reče on ravnodušno i izide.

Krenula je za njim. Zastala je na pragu. "Sokolov jeste, ali ne i tvoj?" upita ona.

On samo klimnu i krenu preko dvorišta.

"Suviše je kasno", reče ona, vrativši se u kuhinju. "Izneverila, izneverila." Osećala je krute tragove na licu, oko usta, između očiju. "Možeš zalivati kamen koliko hoćeš, ali on neće porasti."

"Moraš početi kada su mladi i nežni", primeti Ged. "Kao ja."

Ovoga puta nije smogla snage da se nasmeje.

Vratili su se kući posle celodnevno rada i ugledali nekog čoveka kako razgovara sa Iskom kod prednje kapije.

"To je onaj momak iz Re Albija, je li tako?" upita Ged, koji je imao odličan vid.

"Dodi, Teru", reče Tenar, jer je dete zastalo. "Koji momak?" Bila je prilično kratkoviđa, pa je čuknula, zagledana u suprotni kraj dvorišta. "Oh, kako mu beše ime, onaj što trguje ovcama, Gradoslat. Što li se vratio ovamo, ta crna vrana!"

Celog dana bila je nakrivo nasadena, tako da su Ged i Teru i sada samo mudro oćutali.

Prišla je čoveku kod kapije.

"Jesi li došao zbog jaganjaca, Gradoslate? Zakasnio si celu godinu; imamo nekoliko ovogodišnjih, ali još su u toru."

"Upravo to mi je i gospodar kazao", odvrati Gradoslat.

"Zaista", primeti Tenar.

Iskrino lice potamne jače no ikada zbog načina na koji je to kazala.

"Onda neću više da smetam tebi i gospodaru", dodade ona, i već se okretala, kada joj se Gradoslat obrati: "Imam poruku za tebe, Goha."

"Treća sreća."

"Stara vračara, znaš je, stara Mahovina, veoma joj je loše. Rekla je, pošto sam išao u Srednju dolinu, rekla je: 'Kaži gospodarici Gohi da bih volela da je vidim pre no što umrem, ako ikako može da dođe.'"

Vrana, crna vrana, pomisli Tenar, gledajući s mržnjom donosioca rđavih vesti.

"Znači, bolesna je?"

"Na smrt", odvrati Gradoslat, proprativši ove reči izvesnim sladunjavim smeškom koji se mogao protumačiti i kao saosećanje. "Razbolela se zimus i brzo kopni, pa mi je rekla da ti prenesem kako bi žarko želela da te vidi, pre no što umre."

"Hvala ti što si mi preneo poruku", trezveno se zahvali Tenar i krenu prema kući. Gradoslat produži sa Iskrom prema torovima za ovce.

Dok su pripremali večeru, Tenar reče Gedu i Teru: "Moram poći."

"Svakako", odvrati Ged. "Idemo sve troje, ako želiš."

"Stvarno?" Prvi put toga dana lice joj sinu, a olujni oblak se podiže. "Oh", izusti ona, "to je... to je dobro... nisam htela da vas pitam, mislila sam možda... Teru, da li bi volela da se vratiš u onu malu kuću, Ogionovu kuću, na izvesno vreme?"

Teru se na trenutak zamislila. "Mogla bih da vidim svoju beskvicu", reče ona.

"Da, i Vresku... i Sipi... i Mahovinu... jedna Mahovina! Oh, kako sam samo žudela da se vratim tamo gore, ali nekako mi se činilo da to nije u redu. Trebalo je voditi imanje... i sve to..."

Učinilo joj se da postoji neki drugi razlog što se nije vratila, što nije dozvoljavala sebi da razmišlja o povratku, što do sada uopšte nije ni bila svesna da žudi da se vrati; ali kakav god da je razlog imala on se izgubio poput senke, reč je bila zaboravljiva "Pitam se da li je iko pazio na Mahovinu, da li je iko poslao po vidara. Ona je jedini vidar na Prekopadu, ali dole u luci Gont ima ljudi koji bi joj sigurno mogli pomoći. Oh, jedna Mahovina. Želim da pođem... sada je kasno, ali sutra, sutra rano izjutra. Gospodar može sam sebi da spremi doručak!"

"Naučiće", reče Ged.

"Ne, neće. Naći će neku glupu ženu da mu ga sprema. Ah!" Prešla je pogledom po kuhinji, ozarenog i ljutitog lica. "Mrsko mi je što moram da joj ostavim dvadeset godina koje sam provela ribajući taj sto. Nadam se da će umeti to da ceni!"

Iskra je doveo Gradoslata na večeru; međutim, trgovac ovcama nije hteo da ostane na spavanju, iako mu je, razume se, iz puke učtivosti ponuđen krevet. Morala bi da mu ustupi jedan od njihovih kreveta, a Tenar se nije dopadala ta pomisao. Bilo joj je milo kada je otišao svojim domaćinima u selu u plavom sumraku prolećne večeri.

"Sutra u zoru krećemo za Re Albi, sine", obavesti ona Iskru. "Soko, Teru i ja."

Izgledao je nekako uplašen.

"Odlazite tek tako?"

"Tako si i ti otišao; tako si došao", odvrati njegova majka. "Saslušaj me, Iskro; ovo je kutija za novac tvoga oca. U njoj ima sedam komada slonovače i ove kreditne kuglice starog Mostara, ali on ti nikada neće platiti, jer nema čime. Ova četiri novčića Andradana Kremenko je dobio kada je prodavao ovčje kože snabdevaču brodova u Valmautu tokom četiri godine, još kada si bio mali. Ova tri Hevnoriona platio nam je Trpko za imanje Visoki Potok. Nagovorila sam tvog oca da kupi to imanje, pomogla sam mu da ga raščisti i proda. Uzeću ta tri komada, jer sam ih zaradila. Ostalo, zajedno sa imanjem je tvoje. Ti si gospodar."

Visoki, mršavi mladić ostao je da stoji, zagledan u kutiju s novcem.

"Uzmi sve. Ne želim taj novac", reče on tihim glasom.

"Nije mi potreban. Ali zahvaljujem ti, sine. Zadrži četiri novčića. Kada se oženiš, nazovi to mojim poklonom tvojoj ženi."

Sklonila je kutiju iza velikog tanjira na najvišoj polici kredenca, gde ju je Kremenko oduvek držao. "Teru, spremi sada svoje stvari, jer ćemo krenuti veoma rano."

"Kada ćete se vratiti?" upita Iskra, a boja njegovog glasa podseti Teru na nemirno, slabašno dete kakvo je nekada bio. Međutim samo je rekla: "Ne znam, mili. Ako ti budem potrebna, doći ću."

Užurbala se, vadeći cipele za put i rance. "Iskro", poče ona, "ipak nešto možeš učiniti za mene."

Sedeo je ispred ognjišta, nekako nesiguran i mrzovoljan. "Šta?"

"Pođi u Valmaut, uskoro, i poseti sestru. Reci joj da sam se vratila na Prekopad. Reci joj, da ako želi da me vidi, neka samo pošalje poruku."

On klimnu. Posmatrao je Geda, koji je već spakovao ono malo svojih stvari uredno i spretno, onako kako to čine oni koji su mnogo putovali, pa je sada odlagao sudove u želji da ostave urednu kuhinju. Kada je i to obavio, seo je nasuprot Iskri da provuče novi konop kroz uzice svog ranca kako bi mogao da ga zatvori na vrhu.

"Postoji čvor koji se koristi za to", primeti Iskra. "Mornarski čvor."

Ged mu polako dodade ranac; pomno je pratio Iskrine pokrete dok mu je ovaj pokazivao kako se vezuje.

"Samo sklizne, vidiš", reče on, a Ged klimnu.

Krenuli su sa imanja još za mraka u hladno jutro. Sunce je kasno izgrejalo na zapadnoj strani planine Gont; uspevali su da se zagreju jedino hodanjem, dok na kraju sunce ipak nije obišlo oko velike mase južnog vrha i stalo da ih greje s leđa.

Teru je dvostruko bolje pešačila nego prošlog leta, ali ipak je to za njih bilo dvodnevno putovanje. Tokom popodneva, Tenar upita: "Hoćemo li probati da još danas stignemo do Hrastovog Izvora? Tamo ima nekakvo svrtatište. Popile smo tamo po šolju mleka, sećaš li se, Teru?"

Ged je zabludelim pogledom pretraživao padinu planine. "Ima jedno mesto koje znam..."

"Dobro", odvrati Tenar.

Nešto pre no što su stigli do mesta na kome je put skretao i sa koga se prvi put pružao pogled na luku Gont, Ged je skrenuo sa puta u šumu koja je prekrivala strme padine iznad njega. Sunce koje se klonilo zapadu slalo je kose crveno-zlatne zrake kroz ram između stabala i grana. Peli su se nekih pola milje, ne sledeći nikakvu stazu, koliko je Tenar mogla da vidi, dok nisu izbili na malu izbočinu ili ispust na padini, jednu livadu zaklonjenu od vetra stenama iza nje i drvećem na njoj. S nje su se mogli videti visoki planinski predeli na severu, a između vrhova visokih jela jasno se pružao pogled na zapadno more. Tamo je vladao potpuni mir, osim kada je vetar duvao u jele. Jedna planinska ševa dugo je i umilno pevala, negde daleko gore na suncu, pre no što se spustila u gnezdo u neugaženoj travi.

Njih troje se okrepiše hlebom i sirom. Posmatrali su kako se tama uzdiže iz mora i puzi uz planinu. Napravili su postelju od ogrtača i zaspali, Teru pored Tenar, a do nje Ged. Tenar se probudila u gluvo doba noći. Negde u blizini gласala se sova, slatkim, ponavljajućim hukom, sličnim zvonjavi zvončića, a negde daleko uz planinu odgovarao je njen mužjak kao duh zvona. Tenar pomisli. "Posmatraču zvezde kako tonu u more", ali ponovo je smesta zaspala, mirna srca.

Probudila se u sivo jutro i ugledala Geda kako sedi pored nje, sa ogrtačem uvijenim oko ramena, zagledan kroz pukotinu prema zapadu. Njegovo tamno lice bilo je smireno, zračilo je tišinom, kakvu je na njemu videla jednom davno na obali Atuana. Pogled mu nije bio oboren kao onda; bio je zagledan u beskrajna zapadna prostranstva. Pogledavši u istom pravcu, videla je da im se približava dan, videla je slavu boja, ružičaste i zlatne, čiji se odsjaj jasno primećivao na nebu.

On se okrenu prema njoj i ona mu reče: "Zavolela sam te onog trenutka kada sam te prvi put ugledala."

"Životodavče", reče on i nagnu se napred, poljubivši joj grudi i usta. Privila ga je na trenutak. Ustali su i probudili Teru, pa nastavili dalje; ali kada su zašli među drveće, Tenar se osvrnula da još jednom pogleda malu livadu kao da je želela da je zaduži da tu čuva veru u njenu sreću.

Njihov cilj prvog dana putovanja bilo je samo putovanje. Danas će stići u Re Albi. Stoga je Tenarin um sve više bio zaokupljen tetka Mahovinom, pitala se šta joj se to moglo dogoditi i da li je odista umirala. Ali kako je dan odmicao i kako se put smanjivao, njen um se sve manje zadržavao na Mahovini, ili na bilo čemu drugom. Bila

je umorna. Nije joj se dopadalo da ovim putem ponovo ide u susret smrti. Prošli su Hrastove Izvore i spustili se u gorski klanac, a zatim ponovo počeli da se penju. Kada su stigli do poslednjeg dugačkog uspona koji je vodio ravno do Prekopada, s mukom je podizala noge, um joj je bio potpuno otupeo i sav smušen; uhvatila bi se za neku reč ili sliku dok ove ne bi postale besmislene... kredenac u Ogionovoj kući, ili reči koštani delfin, koje su joj pale na pamet kada je primetila Terunu vrećicu za igračke od trave i koje su se zatim do u beskraj ponavljale.

Ged je grabio svojim lakim putničkim korakom, a Teru je tapkala odmah iza njega, ista ona Teru koja je potpuno malaksala na ovom istom usponu pre manje od godinu dana i koju je tada morala da nosi. Ali onda je iza njih bio duži dan hodanja. A i dete se još oporavljalo od kazne koja ju je bila sustigla.

Starila je, bila je suviše stara za ovako dugačak put i ovako brzo hodanje. Tako je bilo teško penjati se uzbrdo. Starice treba da sede kod kuće pored ognjišta. Koštani delfin, koštani delfin. Kos, veza, čarolija vezivanja. Koštani čovek i koštana životinja. Eno ih ispred nje. Čekali su je. Išla je sporo. Bila je umorna. S mukom se uspela uz poslednji komad strmine i stigla do njih; čekali su je na mestu gde je put izbijao na ravan Prekopada. S leve strane nalazili su se krovovi Re Albija koji su se koso spuštali prema ivici stene. S desne, put se peo ka glavnom zdanju. "Ovuda", reče Tenar.

"Ne", usprotivi se dete, pokazavši nalevo, prema selu.

"Ovuda", ponovi Tenar i krenu nadesno. Ged pođe za njom.

Koračali su između voćnjaka oraha i travnatih polja. Bilo je toplo pozno popodne ranoga leta. Ptice su pevale u voćnjacima, onim blizu njih i onim daleko. Pošao im je u susret putem koji se spuštao iz velike kuće, onaj čijeg imena nije mogla da se seti.

"Dobro došli!" pozdravi ih i stade, osmehujući im se.

I oni stadoše.

"Kakve nam to slavne ličnosti stigoše da učine čast kući gospodara od Re Albija", reče on. Tuaho, nije se tako zvao. Koštani delfin, koštana životinja, koštano dete.

"Gospodaru moj, Arhimagu!" Nisko se poklonio, a Ged mu je takođe uzvratilo naklonom.

"I gospo moja, Tenar od Atuana!" Njoj se još dublje poklonio, a ona pade na kolena tamo na putu. Glava joj klonu, šake se nadoše u prašini na putu i ona nastavi da se povija sve niže dok joj se i usta ne obreše u istoj toj prašini.

"A sada puzi", naredi on i ona poče da puzi prema njemu.

"Stani!" – i ona se zaustavi.

"Možeš li da govoriš?" upita on. Ona ništa ne odvrti, jer na usta joj nisu dolazile reči, ali zato je Ged odvratio svojim uobičajenim mirnim glasom: "Da."

"Gde je čudovište?"

"Ne znam."

"Mislio sam da će vračara sa sobom dovesti onu od svog roda. Ali umesto nje, dovela je tebe. Gospodara Arhimaga Jastreba. Kakva divna zamena! Jedino što mogu

učiniti kada je reč o vračarama i čudovištima jeste da svet očistim od njih. Ali sa tobom, koji si nekada bio čovek, mogu da razgovaram; ti si sposoban bar da razumno govoriš. I sposoban si da shvatiš kaznu. Pretpostavljam da si mislio kako si bezbedan, sada kada je tvoj kralj na prestolu, a moj gospodar, naš gospodar, uništen. Mislio si da si postigao ono što si želeo i uništio obećanje na večni život, je li tako?"

"Nije", odvrati Gedov glas.

Ona nije mogla da ih vidi. Videla je samo prašinu na putu, i osećala njen ukus u ustima. Čula je Geda kako govori. Rekao je: "Život je u umiranju."

"Kva, kva, samo ti citiraj Pesme, Gospodaru Rouka... upravniku škole! Kakav smešan prizor, veliki Arhimag odeven kao pastir, bez i trunca magije u sebi... bez ijedne reči koja znači moć. Možeš li da izgovoriš čaroliju, Arhimagu? Sasvim malu čaroliju... da baciš sasvim malu, malecku čin opsene? Ne možeš? Niti jednu reč? Moj te je gospodar pobedio. Da li ti je sada jasno? Nisi ga pokorio. Njegova moć živi! Mogao bih te izvesno vreme držati ovde živog, da vidiš tu moć... moju moć. Da vidiš starca koga održavam u životu... a mogao bih i tvoj život upotrebiti u tu svrhu, ako mi bude potrebno... da vidiš svog kralja koji zabada nos tamo gde mu nije mesto kako pravi budalu od sebe, sa tim svojim nagizdanim gospodarima i glupim čarobnjacima koji tragaju za nekom ženom! Ženom koja će nama vladati! Ali vlast je ovde, nadmoć je ovde, u ovoj kući. Cele ove godine okupljao sam oko sebe ljude koji znaju šta je to istinska moć. Neki od njih su sa Rouka, ukrao sam ih ispred nosa Velikim majstorima. Ima ih i iz Hevnora, njih sam pokupio ispred nosa tog takozvanog Sina Moredovog, koji želi da žena vlada nad njim, tvog kralja koji smatra da je u toj meri bezbedan da može hoditi pod pravim imenom. Znaš li kako se ja zovem, Arhimagu? Sećaš li me se, od pre četiri godine, kada si bio Veliki majstor nad Majstorima, a ja običan učenik na Rouku?"

"Zvali su te Jasika", odvrati strpljivi glas.

"A kako mi je pravo ime?"

"Ne znam tvoje pravo ime."

"Molim? Ne znaš ga? Zar ga ne možeš pronaći? Zar magi ne znaju sva imena?"

"Ja nisam mag."

"Oh, ponovi to."

"Nisam mag."

"Dopadaju mi se te reči kada ih ti izgovaraš. Reci još jednom."

"Nisam mag."

"Ali ja jesam!"

"Jesi."

"Reci!"

"Ti si mag."

"Ah! Ovo je bolje no što sam se nadao. Pecaó sam jegulju, a ulovio kita! Hajde, polazite, vodim vas da upoznate moje prijatelje. Ti možeš da hodaš, a ona neka puži!"

I tako su se uputili putem prema glavnom zdanju gospodara od Re Albija i ušli unutra. Tenar je, oslanjajući se na šake i kolena, prevalila ceo put, a zatim se na isti način

popela i mermernim stepeništem do vrata i nastavila preko mermernih podova kroz dvorane i sobe.

U zdanju je bilo mračno. Sa tom tamom uvukla se i tama u Tenarin um, tako da je sve manje razumela ono što se govorilo. Do nje su jasno dopirale samo pojedine reči i pojedini glasovi. Razumela je ono što je Ged govorio i kada bi progovorio mislila je na njegovo ime, za koje bi se čvrsto uhvatila u svom umu. Ali on je progovarao veoma retko, i to samo kada je odgovarao onome čije ime nije bilo Tuaho. Taj se i njoj tu i tamo obraćao, nazivajući je Kučkom. "Ovo je moj novi mezimac", rekao je ostalima, nekolicini koja se nalazila u toj tami u kojoj su sveće stvarale senke. "Vidite kako je dobro uvežbana? Prevrni se, Kučko!" Prevrnula se, a muškarci su se smejali.

"Ima ona i mladunče", reče on, "nameravao sam da sprovedem kaznu nad njim do kraja, jer je ostalo napola pečeno. Ali umesto njega dovela mi je pticu, jastreba. Sutra ćemo je naučiti da leti."

Ostali glasovi izgovarali su neke reči, ali ih ona više nije razumela.

Nešto joj je bilo pričvršćeno oko vrata, pa su je naterali da puži uz još neke stepenice do sobe u kojoj se osećalo na mokraču, trulo meso i miomirisno cveće. Čula je glasove. Jedna hladna šaka poput kamena lupi je slabo po glavi, a nešto se nasmeja. "Kh, kh, kh", nalik na škripu starih vrata. Zatim je udarena i naterana da puži niz dvorane. Nije mogla dovoljno brzo da puži, pa su je udarali po grudima i ustima. Zatim su se neka vrata s treskom zatvorila, nastupile su tišina, tama. Čula je nekoga kako plače i pomislila da je to dete, njeno dete. Poželela je da dete prestane da plače. Konačno je prestalo.

14. TEHANU

Dete je skrenulo levo i već je prešlo izvestan komad puta pre no što se osvrnulo, pustivši da ga zakloni živica u cvatu.

Onaj koga su zvali Jasika, čije je ime bilo Erisen i koga je videla kao račvastu i uskovitlanu tamu, vezao je njenu majku i njenog oca, remenima koje je provukao kroz njen jezik i njegovo srce, i vodio ih je gore prema mestu na kome se krio. Bilo joj je muka od vonja tog mesta, ali ipak ih je kratko vreme sledila da bi videla šta radi. Uveo ih je unutra i zatvorio vrata za njima. Vrata su bila od kamena. Kroz njih nije mogla da uđe.

Nije mogla da leti, a to joj je sada bilo potrebno; ona nije pripadala krilatom soju.

Potračala je što su je noge nosile preko polja, pored kuće tetke Mahovine, pored Ogionove kuće i kuće za koze, do staze koja je vodila duž stene, sve do njene ivice, gde nije trebalo da ide, jer je mogla da je vidi samo jednim okom. Bila je pažljiva. Pažljivo je gledala tim jednim okom. Stajala je na ivici. Daleko ispod nje nalazila se voda, a sunce je zalazilo daleko odatle. Zagledala se ka zapadu onim drugim okom i uzviknula nekim drugim glasom ime koje je čula u majčinom snu.

Nije sačekala odgovor, već se okrenula i vratila... prvo je prošla pored Ogionove kuće da proveri da li je njena breskvica porasla. Staro drvo je još bilo tu, načičkano mnogobrojnim malim, zelenim breskvama, ali od mladice nije bilo ni traga.

Koze su je pojele. Ili se osušila jer je nije zalivala. Odstajala je malo, zagledana u tle, a zatim je duboko uzdahnula i vratila se preko polja do kuće tetke Mahovine.

Kokoške koje su se već poređale po gredama, spremajući se za počinak, počese da kokodaču i lepeću krilima, protiveći se zbog njenog ulaska. Mala koliba bila je mračna i prepuna mirisa. "Tetka Mahovino?" pozva je ona, glasom koji je koristila u razgovoru sa ovim ljudima.

"Ko je to tamo?"

Starica je bila u krevetu, krila se. Bila je uplašena i pokušala je da se ogradi kamenjem kako joj niko ne bi prilazio, ali nije uspjela; bila je suviše slaba.

"Ko je to? Ko je to tamo? Oh, draga moja... oh, drago dete, mala moja opečena, lepotice moja, šta ćeš ti ovde? Gde je ona, gde je ona, tvoja majka, oh, je li i ona ovde? Je li došla? Ne ulazi, ne ulazi, draga, na mene je bačena kletva, prokleo je staricu, ne prilazi mi! Ne prilazi!"

Plakala je. Dete ispruži ruku i dodirnu je. "Sva si hladna", reče.

"Ti si, dete moje, poput vatre, tvoja šaka me je opekla. Oh, ne gledaj me! Učinio je da moje meso istruli, nabora se i ponovo istruli, ali ne da mi da umrem... rekao je da ću vas ja privući ovamo. Pokušala sam da umrem, pokušala sam, ali on me drži, drži me u životu protiv moje volje, ne da mi da umrem, oh, pusti me da umrem!"

"Ne bi trebalo da umreš", reče dete, namrštivši se.

"Dete", prošaputa starica, "draga... oslovi me mojim imenom."

"Hatha", izgovori dete.

"Ah. Znala sam... Oslobodi me, draga!"

"Moram da sačekam", reče dete. "Dok ne dođu."

Vračara je sada ležala opuštenije, disala je bez napora. "Ko dok ne dođe, draga?" prošaputa ona.

"Moj narod."

Vračarina krupna, hladna šaka ležala je poput gomile štapića u njenima. Čvrsto ju je stegla. Sada je i napolju bilo isto onako mračno kao i u kolibi. Hatha, koju su zvali Mahovina, je zaspala; uskoro je dete, koje je sedelo na podu pored njenog ležaja i u čijoj se blizini smestila i jedna kokoška, takođe zaspalo.

Ljudi su došli zajedno sa svetlošću. On reče: "Ustaj, Kučko! Ustaj!" Pridigla se na šake i kolena. Nasmejao se i kazao: "Uspravi se! Pametna si ti Kučka, umeš da hodaš na stražnjim nogama, zar ne? Tako. Pretvaraj se da si ljudsko biće! Sada moramo na put. Polazi!" Oko vrata je još imala uzicu i on je povuče. Krenula je za njim.

"Evo ti, ti je vodi", reče on; sada je uzicu držao onaj, onaj koga je volela, ali više mu nije znala ime.

Svi su zajedno izišli sa tog mračnog mesta. Kamen je zevnuo da ih propusti, a sa njim i zemlja iza njih.

Stalno je bio tik pored nje i onoga koji je držao uzicu. Ostali su išli pozadi, trojica ili četvorica.

Polja su bila siva od rose. Tamna planina ocrtavala se spram bledeg neba. Ptice su počele da pevaju u voćnjacima i živicama, pevale su sve glasnije i glasnije.

Stigli su do ivice sveta, pa su izvesno vreme njome hodili, dok nisu došli do mesta gde se tle sastojalo od samog stenja, a ivica bila veoma uska. U steni se nazirala neka crta i ona se zagledala u nju.

"Može je on gurnuti", reče onaj. "A onda soko može da poleti, sasvim sam."

Odveo je uzicu oko njenog vrata.

"Idi i stani na ivicu", reče. Sledila je trag u steni sve do ivice. Ispod nje nalazilo se more, ništa drugo. Vazduh je bio napolju, s njene druge strane.

"Sada će je Jastreb gurnuti", reče onaj. "Ali prvo, možda bi želela nešto da nam kaže. Ima toliko toga da nam kaže. Žene uvek imaju. Zar nam ništa ne želite reći, gospo Tenar?"

Nije mogla da govori, ali je pokazala put neba iznad mora.

"Albatros", primeti on.

Glasno se nasmejala.

U strujama svetlosti, kroz vrata neba, doleteo je zmaj; za svojim zavojitim, oklopljenim telom ostavljao je plameni trag. Tada je Tenar progovorila.

"Kalesine!" povikala je, okrenula se, šćepala Geda za ruku i povukla ga na stenovito tle, u trenutku kada je vatrena grmljavina protutnjala iznad njih, zveket oklopa i šuštanje vetra u raširenim krilima, udar kandži nalik na sečiva kose po steni.

Vetar je duvao sa mora. Sićušni čakalj koji je rastao iz pukotine u steni blizu njene šake povijao se i povijao na vetru sa mora.

Ged je bio pored nje. Bili su sklupčani jedno pored drugog, iza njih more, a ispred njih zmaj.

Posmatrao ih je postrance jednim svojim izduženim, žutim okom.

Ged progovori promuklim, drhtavim glasom, na jeziku zmajeva. Tenar je razumela reči, jer rekao je samo: "Zahvaljujemo ti se, Najstariji."

Gledajući Tenar, Kalesin progovori, moćnim glasom koji je podsećao na prevlačenje metalne metle preko gonga: "Aro Tehanu?"

"Dete", izusti Tenar... "Teru!" Podigla se na noge da potrči, da potraži svoje dete. Ugledala ju je kako dolazi duž ivice stene između planine i mora, prema zmaju.

"Nemoj da trčiš, Teru!" povika ona, ali dete ju je opazilo i potrčalo, trčalo je pravo k njoj. Zagrlile su se.

Zmaj je okrenuo svoju ogromnu glavu boje potamnele rđe kako bi ih pogledao sa oba oka. Jame njegovih nozdrva, velike poput kotlića, plamtele su vatrenim sjajem i iz njih su se izvijali pramenovi dima. Toplota zmajevog tela probijala se kroz hladni morski vazduh.

"Tehanu", izgovori zmaj.

Dete se okrenu da ga pogleda.

"Kalesine", oslovi ga ona.

Ursula Legvin.....Tehanu

Tada Ged, koji je ostao da kleči, ustade, mada klecavo, uhvativši se za Tenarinu ruku kako bi povratio ravnotežu. Nasmejao se. "Sada znam ko te je pozvao, Najstariji!" reče on.

"Ja sam ga pozvala", uzvratilo dete. "Nisam znala šta da radim, Segoje."

I dalje je gledala zmaja, govorila je jezikom zmajeva, upotrebljavala je reči Stvaranja.

"Dobro si učinila, dete", reče zmaj. "Dugo sam te tražio."

"Hoćemo li sada tamo poći?" upitalo dete. "Tamo gde su ostali, na drugom vetru?"

"Da li bi ostavila ove?"

"Ne", odvratio dete. "Zar ne mogu i oni poći?"

"Oni ne mogu poći. Njihov život je ovde."

"Ostaću sa njima", reče ona, na trenutak zadržavši vazduh.

Kalesin se okrenu u stranu da bi nesmetano ispustio onaj gromki, vatreni mlaz smeha, zadovoljstva, oduševljenja ili besa... "Ha!" Zatim je ponovo pogledao dete: "Dobro je. Ovde imaš još posla."

"Znam", odgovorio dete.

"Vратиću se po tebe", obećao Kalesin, "kad dođe vreme." A Gedu i Tenar reče: "Dajem vam moje dete, kao što ćete mi vi dati svoje."

"Kada dođe vreme", odvratio Tenar.

Kalesinova velika glava jedva primetno se povi, a dugačka usta načičkana kao mač ostrim zubima izviše se naviše.

Ged i Tenar povukoše se u stranu zajedno sa Teru kada se zmaj okrenuo, povukao oklop preko ivice, pažljivo spuštajući stopala sa kandžama i skupivši crne bokove poput mačke, da bi potom skočio uvis. Raširena krila postaše grimizna na novoj svetlosti, bodljikavi rep udario je šišteći po steni, a onda je odleteo, nestao... galeb, lasta, misao.

Na mestu gde je stajao ostali su spaljeni ostaci odeće i kože i ostalih stvari.

"Hajdemo odavde", reče Ged.

Ali žena i dete i dalje su stajale zagledane u te stvari.

"Oni su ljudi od kostiju", reče Teru. Zatim se okrenula i pošla. Koračala je ispred muškarca i žene duž uske staze.

"To je njen jezik", primeti Ged. "Njen materinji jezik."

"Tehanu", izusti Tenar. "Ime joj je Tehanu."

"To joj je ime dao sam davalac imena."

"Bila je Tehanu od samog početka. Uvek je bila Tehanu."

"Hajdemo!" reče dete, okrenuvši se prema njima. "Tetka Mahovina je bolesna."

Uspeli su da premeste Mahovinu na svetlost i vazduh, da joj operu rane i da spale prljave čaršave sa njenog kreveta, a Teru je donela čistu posteljinu iz Ogionove kuće. Doveda je i Vresku, devojkicu koja je čuvala koze. Uz pomoć Vreske udobno su

smestili staricu nazad u krevet, zajedno s njenim kokoškama; Vreska je obećala da će im doneti nešto za jelo.

"Neko mora poći dole u luku Gont", reče Ged, "po ondašnjeg čarobnjaka. Da pazi na Mahovinu; ona može biti izlečena. I da ode u glavno zdanje. Starac će sada umreti. Unuk bi mogao da poživi, ako kuća bude očišćena..." Seo je na prag Mahovinine kuće. Oslonio je glavu o dovratka, izloživši se suncu i sklopio oči. "Zašto činimo ono što činimo?" upita on.

Tenar se umivala, prala šake i ruke čistom vodom koju je dovukla sa pumpe. Osvrnula se oko sebe kada je završila. Potpuno iscrpljen, Ged je zaspao, lica blago okrenutog naviše ka jutarnjoj svetlosti. Sela je pored njega na prag i položila mu glavu na rame. Jesmo li pošteđeni? – pomislila je. Kako to da smo pošteđeni?

Spustila je pogled na Gedovu šaku, opuštenu i otvorenu na zemljanom stepeniku. Setila se čkalja koji se povijao na vetru, zmajevih stopala sa kandžama i njegovih crvenih i zlatnih krljušti. Već je napola zaspala kada je dete selo pored nje.

"Tehanu", promrmlja ona.

"Malo drvo je umrlo", reče dete.

Posle kraćeg vremena Tenarin umoran, uspavani um je shvatio i dovoljno se probudio da odgovori pitanjem. "Ima li breskvice na starom drvetu?"

Razgovarale su tiho kako ne bi probudile usnulog muškarca.

"Samo malih, zelenih."

"Sazreće, posle Dugog Plesa. Uskoro."

"Možemo li jednu posaditi?"

"I više od jedne, ako želiš. Je li kuća u dobrom stanju?"

"Prazna je."

"Hoćemo li živeti u njoj?" Još se malo pridigla i zagrlila dete. "Imam novca", reče, "dovoljno da kupimo stado koza i Turbijeve zimske pašnjak, ako je još na prodaju. Ged zna dobra mesta na planini, za preko leta... Pitam se da li je vuna koju smo sakupile još tamo?" Rekavši to, pomislila je: zaboravili smo knjige, Ogionove knjige! Na polici iznad ognjišta na Hrastovom imanju... a Iskra, jadnik, on nije u stanju da pročita ni jednu jedinu reč iz njih!

Ali to, izgleda, nije bilo važno. Trebalo je naučiti neke nove stvari, to je bilo van svake sumnje. Ako ih Ged poželi, može poslati nekoga po njih. Kao i po njenu preslicu. A može i sama sići dole, kada dođe jesen, da obide sina, poseti Ševu i ostane malo sa Jabukom. Moraće ponovo da zasade Ogionovu baštu, i to smesta, ako žele ovog leta da imaju bar nešto vlastitog povrća. Pomislila je na leje pasulja i miris njegovih cvetova. Setila se malog prozora koji je gledao na zapad. "Mislim da bismo tamo mogli živeti", reče.